

BETÆNKNING

AFGIVET AF DET AF

JUSTITSMINISTERIET NEDSATTE UDVALG

TIL OVERVEJELSE AF SPØRGSMÅALET OM
ÆNDRING AF LOVENE AF 1. JUNI 1945 OM TILLÆG
TIL BORGERLIG STRAFFELOV OG TIL LOV OM
RETTENS PLEJE ANGAAENDE FORRÆDERI
OG ANDEN LANDSSKADELIG VIRKSOMHED

Det Retsvidenskabelige Institut
ved Københavns Universitet

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

1946

ex. 1

INDHOLD.

	Side
1. <i>Udvalgets Nedsættelse</i>	5
2. <i>Indledning</i>	7
I. Udvalgets Opgave	7
II. Kritikken mod den nugældende Ordning	9
III. Den tilbagevirkende Kraft og det straffbares Omraade	13
IV. Straffenes Størrelse	24
V. De særlige Forhold i Sønderjylland	32
VI. Udkastets Virkninger	36
VII. Retsplejelovstillægget m. v.	36
3. <i>Lovudkast</i>	37
A. Udkast til Lov om Ændringer i og Tilføjelser til Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed	37
Bemærkninger til Udkast A	42
Udkast fra Udvalgets Mindretal til Ændring af Straffelovstillægget §§ 1 og 10	53
Bemærkninger til Mindretallets Udkast	53
Det gældende Straffelovstillæg æg	54
B. Udkast til Lov om Ændringer i Lov Nr. 260 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Lov om Rettens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Forræderi og anden lands- skadelig Virksomhed m. v.	59
Bemærkninger til Udkast B	60
Det gældende Retsplejelovstillæg	61
4. <i>Bilag</i>	65
I. Oversigt pr. 15. December 1945 over Varetægtsarrestanter og Domfældte i Sager angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed	67
II. Uddrag af Artikel af Professor Hurwitz i Svensk Juristidning 1944	68
III. Redegørelse fra Politikommandøren i Aabenraa vedrørende Zeitfreiwilligendienst ...	76
IV. Redegørelse fra Politikommandøren i Aabenraa vedrørende Selbstschutzorganisationen	93
V. Uddrag af Referat af Udvalgets Møde den 4. December 1945	100
VI. Uddrag af Referat af Udvalgets Møde den 5. December 1945	102
VII. Skrivelse af 13. December 1945 fra »Frihedsbevægelsens sønderjydske Raad«	105
VIII. Skrivelse af 9. December 1945 fra »Bund deutscher Nordschleswiger«	110
IX. Redegørelse for Zeitfreiwilligendienst fra de i Faarhuslejren fængsledes Tillidsmænd .	114
X. Redegørelse for Selbstschutzorganisationen fra de i Faarhuslejren fængsledes Tillidsmænd	118
XI. Henvendelse til Regering og Rigsdag fra 101 Jurister angaaende Frikorps Danmark	120

Uden 21. November 1945 nedsatte Justitsministeren et **Udvalg bestaaende af**
Departementschef *Aage Svendsen* som Formand,
Kontorchef i Justitsministeriet *Erik Andersen*,
Landsretssagfører *Børge Harup*,
Professor, Dr. jur. *Stephan Hurwitz*,
Landsretssagfører *Paul Jarding*,
Professor, Dr. jur. *Oluf H. Krabbe*,
Politiinspektør *Henry Kudsk*,
Statsadvokat *H. Olafsson* og
Højesteretssagfører *K. Steglich-Petersen*

med den Opgave at foretage en kritisk Gennemgang af Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed og Lov Nr. 260 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Lov om Rettens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed m. v. samt under Hensyn til de siden Lovenes Vedtagelse gjorte Erfaringer og den Praksis, som har udviklet sig ved deres Administration, afgive Betænkning om, paa hvilke Punkter det efter Udvalgets Mening maatte være paakrævet at søge gennemført Ændringer i Lovenes Bestemmelser.

Som Udvalgets Sekretær blev beskikket Fuldmægtig i Justitsministeriet *Chr. Ludvigsen*.

Som Resultat af Udvalgets Arbejde, der har skullet gennemføres i Løbet af meget kort Tid, foreligger nærværende Betænkning, bestaaende af en Indledning og 2 Lovudkast med dertil knyttede Bemærkninger.

København, den 14. Januar 1946.

Erik Andersen.	Børge Harup.	Stephan Hurwitz,	Paul Jarding.
Oluf H. Krabbe.	Henry	Kudsk.	H. Olafsson.
K. Steglich-Petersen.	Aage Svendsen.		
		Formand.	

Chr. Ludvigsen.

Indledning.

I. Udvalgets Opgave.

Udvalgets Opgave er at overveje Betimeligheden af Ændringer i Tillæggene af 1. Juni 1945 til Borgerlig Straffelov og til Lov om Rettens Pleje. Som Følge heraf og som en praktisk Konsekvens af, at de Love, hvis Ændring overvejes, nu har været i Kraft i mere end et halvt Aar, har man bestræbt sig for i videst muligt Omfang at bevare Lovenes Systematik og Affattelse, saaledes at der kun er stillet Forslag om Ændring af Ordlyden, naar Ændringen har en væsentlig reel Betydning.

Med Hensyn til Indholdet af de Ændringer, der foreslaas i de nedenstaaende af Udvalget udarbejdede Lovudkast henvises til de til disses enkelte Bestemmelser knyttede Bemærkninger, idet der her kun skal gøres Rede for de Hovedsynspunkter, der ved Udarbejdelsen er lagt til Grund, og som har været bestemmende for Udvalgets Indstilling:

Man har gjort sig klart, at Udvalgets Opgave maatte blive væsentlig forskellig fra den Opgave, det vilde være at stille Forslag om en ny Lovgivning paa dette Omraade. De gældende Love maatte i det hele danne det Grundlag, hvorpaa Udvalgets Arbejde byggede, og som kun i fornødent Omfang burde ændres. Endvidere maatte Udvalget i sine Overvejelser som tungtvejende Kendsgerning lade indgaa den Udvikling, der har fundet Sted, medens disse Love har været gældende, derunder den Praksis med Hensyn til Tiltalerejsning, Anklagemyndigheden har fulgt, den af Domstolene udviklede Praksis, og den Omstændighed, at der i Henhold til Straffelovstillægget er afsagt ca. 1 000 Domme, og at henved 8 000 Personer sidder fængslet som Varetægtsfanger og for Størstedelens Vedkommende har været fængslet siden den 5. Maj 1945, sigtet for Overtrædelse af Straffelovstillæggets Bestemmelser.

Ved Udformningen af de foreliggende Lovudkast har Udvalget endvidere haft for Øje, at de Krav, Befolkningens Retsfølelse stiller om Reaktion i Form af Straf overfor dem, der under Besættelsen har ydet Bistand til Besættelsesmagten, maa indgaa som et af de bestemmende Momenter ved den saglige Afvejelse af, i hvilket Omfang og med hvor streng Straf det er nødvendigt at gribe ind overfor disse Forhold, om Uro i Samfundet skal undgaa. Denne Retsfølelses Krav kan og bør korrigeres ved Oplysning og Argumentation ud fra sagligt kriminalpolitiske Hensyn; men en juridisk Argumentation, der tager sit Udgangspunkt i Synspunkter, som er alt for vidt fjernet fra Retsfølelsens Krav, vil være virkningsløs.

Ud fra disse Betragtninger har Udvalget (med nedennævnte væsentlige Forbehold fra Professor *Krabbe*) udarbejdet det foreliggende Udkast til Ændring af Straffelovstillægget, som gennem sit Sammenspil af Regler er Udtryk for den Løsning af det foreliggende alvorlige Samfundsproblem, som Udvalget (med det nævnte Forbehold fra Professor *Krabbe*) har kunnet samle sig om at anbefale, og som efter Udvalgets Mening under de

givne Forudsætninger vil være juridisk forsvarlig og kriminalpolitisk og samfundsmæssigt tilraadelig. Udvalget har lagt Vægt paa Tilvejebringelsen af et praktisk brugbart Grundlag for en Løsning, hvorom der fra alle Sider kunde opnaas Enighed, og Flertallet har, da Medlemmerne med dette for Øje har kunnet tiltræde Udkastet taget som Helhed, ikke fundet Anledning til at give Udtryk for de Særstandpunkter, de under Forhandlingerne i enkelte Henseender har hævdedet, men som ikke har fundet almindelig Tilslutning.

Et Medlem af Udvalget (*Krabbe*) har, som ovenfor nævnt, ikke kunnet tiltræde Flertallets Indstilling i dens Helhed, men har fremsat et Mindretalsforslag, der findes optaget S. 53, og dertil knyttet de S. 19 ff gengivne Bemærkninger.

II. Kritikken mod den gældende Ordning.

Til Udkastet til Ændringer i Straffelovstillægget skal Udvalget knytte følgende almindelige Bemærkninger:

A. Den Opgave at tilvejebringe en Straffelov omfattende de under den tyske Besættelse begaaede landsforræderiske og landsskadelige Handlinger var overordentlig vanskelig. Udarbejdelsen af en Straffelov kræver normalt lang og omhyggelig Forberedelse i en alsidigt sammensat Kommission. Ved Forberedelsen af Straffelovstillægget kunde, som Forholdene var under Besættelsen, kun en lille Kreds under vanskelige Forhold deltage i Arbejdet. Yderligere var en Lovgivning paa dette Omraade særlig vanskelig, fordi det for en Del drejede sig om en Udformning af Bestemmelser med helt nyt Gerningsindhold uden den Støtte, man normalt har ved Udformningen af nye Forbrydelsesbegreber i Politiets og Anklagemyndighedens Erfaringer angaaende de Forhold, der skal rammes af de nye Straffebestemmelser. Paa flere Omraader kunde man efter Sagens Natur ikke have indgaaende Kendskab til den nærmere Karakter af de Forhold, der her skulde lovgives om. Det gjaldt navnlig de forskellige Former for Bistandsydelse til Besættelsesmagten. En Følge heraf var for det første, at man paa disse Omraader ikke kunde være i Stand til at udforme præcist afgrænsede Gerningsindhold med Strafferammer afpasset efter de forskellige Forbrydelsers Grovhed, men — for ikke at risikere at udelukke Forhold, der ubetinget var strafværdige — ,aatte udforme Straffebestemmelserne meget vidt og abstrakt og ikke var i Stand til at give Domstolene nogen Vejledning angaaende Straffudmaalingen. En yderligere særlig Vanskelighed ved dette Lovgivningsarbejde var, at man her skulde give en Straffelov, der i Strid med det gældende Princip om, at der ikke bør gives Straffelove tilbagevirkende Kraft, i et vist Omfang maatte give Straffebestemmelser for Forhold, hvis Strafbarhed efter den paa Gerningstidspunktet gældende Lovgivning i hvert Fald var tvivlsom. Denne Omstændighed, der var en af Grundene til, at man ved Loven kun ønskede at ramme de *grove* Tilfælde af Landsforræderi og landsskadelig Virksomhed, i Forbindelse med, at man ved Bestemmelsernes Udformning ganske naturligt havde for Øje de Tilfælde indenfor de forskellige Handlingstyper, der var almindelig bekendt og føltes som særlig graverende (f. Eks. Provokationerne begaaet af Medlemmer af Frikorps Danmark under dettes Orlovsoophold i September—Oktober 1942, de Tilfælde, i hvilke Vagtmænd under den tyske Værnemagt har begaaet groft provokatoriske Handlinger) førte til, at man som den normale Mindstestraf foreskrev en Straf af Fængsel i 4 Aar, idet der dog i det Rigsdagen forelagte Lovforslag blev optaget den nugældende Adgang til under formildende Omstændigheder at nedsætte Straffen til Fængsel i 1 Aar.

Forslaget blev vedtaget uden Ændring for saa vidt angik Bestemmelsen om Mindstestrafpen, og uden at der blev givet nogen Vejledning for Retsanvendelsen med Hensyn til, hvilke Forhold der skulde anses for *grove*. Det var i hvert Fald dengang heller ikke muligt at give en saadan Vejledning; og efter de Erfaringer, man nu har, maa det formentlig erkendes, at de Handlingstyper, der efter deres Ord falder ind under Lovens

Bestemmelser, udgør en Række Forhold, hvis Strafværdighed vel er forskellig, men følger en jævnt glidende Kurve, saaledes at det overhovedet næppe vil være muligt at udskille nogle af dem som Forhold, der efter deres Art bør medføre 4 Aars Fængsel, medens andre, der i Strafværdighed staar umiddelbart under disse, skal blive straffri.

Der blev under Lovens Behandling paa Rigsdagen saavel af Justitsministeren som af næsten alle Partiernes Ordførere givet Udtryk for, at der kun burde rejses Tiltale for de grove Tilfælde af Landsforræderi og landsskadelig Virksomhed, og at der deri maatte ligge et bestemt Direktiv for Anklagemyndigheden og en Rettesnor for Domstolene. Den Opgave, der herved stilledes Anklagemyndighed og Domstole, til hvem den vanskelige Grænsedragning saaledes blev overladt, var, som det fremgaar af det foranstaaende, muligvis til enhver Tid uløselig; i hvert Fald var den det under de givne Forudsætninger.

Der var umiddelbart efter 5. Maj 1945 af Modstandsbevægelsen blevet anholdt og interneret over 20 000 Personer. Interneringen tog ikke i særlig Grad Sigte paa at sikre sig de Personer, der skulde straffes, men var en krigsmæssigt betinget Foranstaltning, og skulde bl. a. beskytte de Personer, der blev interneret, mod Overgreb fra Befolkningen. Kredsen af Personer, der underkastedes Anholdelse og Internering, havde man derfor anset det for nødvendigt at trække ret vidt. Der fandt en Del Løsladelser Sted, dels foretaget af Modstandsbevægelsen, dels af Politiet, der fra 13. Maj 1945 overtog Anholdelserne, og til hvilket de af Modstandsbevægelsen internerede efterhaanden overførtes, dels endelig ved Fremstillingen i Grundlovsforhør. Mange af disse Løsladelser gav Anledning til Vanskeligheder, Protester paa Møder og i Presse, og i adskillige Tilfælde blev Personer, der var løsladt, fordi de ikke kunde sigtes for noget Forhold, der synes at kunne betegnes som groft, anholdt flere Gange paany, uden at nye Oplysninger var kommet frem. Indtil Loven blev vedtaget, sigtedes Flertallet af de fremstillede Personer for Overtrædelse af Straffelovens § 101, Stk. 2, og fængsledes i Henhold til denne Bestemmelse.

B. Dette var den Situation, Anklagemyndigheden stod i, da Loven blev vedtaget, og det blev overladt til den at træffe Bestemmelse om, i hvilket Omfang der skulde rejses Tiltale. Anklagemyndigheden er vant til at træffe Bestemmelser om Tiltalefrafald, men rigtignok kun indenfor meget snævre Grænser, og i det væsentlige kun i Tilfælde, hvor kun en ganske ringe Straf kan forventes idømt. Den Udvidelse af Opportunitetsprincippet, som her var tænkt praktiseret, var noget hidtil uset. Det maa i Almindelighed anses for principielt uheldigt, at der overlades Anklagemyndigheden saa vid en Beføjelse til at bestemme, om Tiltale skal rejses eller ikke. Ganske særlig betænkeligt maa det være at overlade dette Skøn til Anklagemyndigheden, hvor det som her drejede sig om Forbrydelser af politisk Karakter og under Forhold, hvor Undladelse af at rejse Tiltale i de enkelte Tilfælde maatte forventes at ville vække betydelig Modstand i den offentlige Mening og kunde give Anledning til Uro i Befolkningen. Endelig var heller ikke Anklagemyndigheden straks ved Lovens Vedtagelse i Besiddelse af den Viden og de Erfaringer, som maatte være en nødvendig Forudsætning for den, der skulde træffe Bestemmelse om, hvorvidt et Forhold efter sin Art burde straffes med 4 Aars Fængsel — og altsaa burde gøres til Genstand for Tiltale — eller ikke.

Under Rigsdagsforhandlingerne om Straffelovstillæggets § 10, der — i Modsætning til § 16 — indeholder Hjemmel til, hvor særlige Hensyn gør sig gældende, at ned sætte Straffen og under ganske særlige Omstændigheder at undlade Tiltale, havde Justitsministeren givet Tilsagn om, at han vilde paalægge Anklagemyndigheden at undlade Tiltale i visse Tilfælde, hvor det vilde virke ubilligt at drage vedkommende til Ansvar. Det skete ved en Skrivelse af 11. August 1945, efter at de deri fastlagte Retningslinier

havde været drøftet og var tiltraadt i et Ministermøde. Der blev ved denne Skrivelse trukket snævre Grænser for Anklagemyndighedens Adgang til at frafalde Tiltale over for Personer, der havde meldt sig til tysk Kriststjeneste i Frikorps Danmark, Regiment Nordland eller i øvrigt under den tyske Værnemagt.

I Skrivelsens Slutning tiltraadtes en Indstilling fra Rigsadvokaten om, at de givne Retningslinier skulde finde tilsvarende Anvendelse med Hensyn til Personer, der har ladet sig hverve til de tyske Brandkorps og de militære Vægterkorps samt — bortset fra almindelige civile Kontraktforhold — til Organisation Todt, N. S. K. K., Technische Nothilfe og Legion Speer.

C. Der har været rejst Kritik mod Domstolenes Praksis ud fra den Betragtning, at den af Rigsdagen tilkendegivne Forudsætning om, at kun de virkelig grove Forhold skulde rammes af Loven, maa være bindende for Domstolene, og at disse derfor, saafremt et Forhold ikke fandtes virkelig groft, burde have frifundet, for saa vidt det ikke var strafbart efter Borgerlig Straffelov eller den øvrige Straffelovgivning. Uden Vejledning i Loven eller paa anden Maade om, hvad der i denne Forbindelse skulde anses for et groft Forhold, har Domstolene imidlertid ikke haft nogen anden Mulighed end at domfælde, naar der rejses Tiltale for et Forhold, som omfattes af Straffelovstillæggets almindeligt holdte Gerningsindhold. For saa vidt den domstolene rejste Kritik er gaaet ud paa, at man praktiserede Loven for strengt, maa det erindres, at der ogsaa har været Kritik fremme i modsat Retning, og at Domspraksis iøvrigt har været meget uensartet. Dette skyldes de meget vide Strafferammer og navnlig den høje Minimumsstraf paa 1 Aar. Ganske vist kan Straffen under formildende Omstændigheder nedsættes til Fængsel i 1 Aar, og det kan med en vis Ret siges, at dette efter sædvanlig Praksis er ensbetydende med, at Strafferammen er fra 1 Aar til paa Livstid. Men efter sædvanlig Praksis betyder formildende Omstændigheder dog særlige i den *konkrete* Sag foreliggende Omstændigheder. Domstolene har i Praksis antaget, at der for visse Grupper af Personer, hvis Forhold efter dets Art falder ind under Straffelovstillæggets Ord, generelt foreligger formildende Omstændigheder, bestaaende i deres Forholds mindre Betydning for Besættelsesmagten. Men dette er en kunstig Fortolkning af „formildende Omstændigheder“, der kun kan forklæres som Udtryk for, at Domstolene anser en Straf af 4 Aar for disse Handlingstyper for urimelig streng. Det er da ogsaa utvivlsomt, at Straffene trods denne friere Fortolkning af „formildende Omstændigheder“ gennemgaaende ligger betydeligt højere, end de vilde gøre, hvis Strafferammens normale Minimum var paa 1 Aar.

D. Den Kritik, der har gjort sig gældende, har mere og mere samlet sig om Ønsket om en Revision af *Loven*.

Kritikken er væsentlig fremsat fra juridisk Side, men det er ikke blot i juridiske Kredse, at der er opstaaet Betæneligheder ved Loven i dens nuværende Skikkelse og de Domme, der er afsagt i Henhold til den. Ogsaa fra anden Side har man advaret mod overdreven Strenghed, og paa Rigsdagen har ledende Politikere fra de fleste Partier under Finanslovdebatten udtrykt Ængstelse for, at man straffer Forhold, der ikke kan betegnes som grove, og straffer dem uforholdsmæssig strengt.

Kritikken har iøvrigt navnlig angaaet følgende Hovedpunkter:

1) Man har hævdet, at Grænserne for det strafbares Omraade ikke er trukket tilstrækkelig snævert, idet man med Straf har belagt Forhold, som — om end moralsk forkastelige — paa Gerningens Tid var lovlige. Det maa efter denne Opfattelse være en Konsekvens af den under Besættelsen indtil den 29. August 1943 førte Politik, at man ikke straffer Handlinger, der var i Overensstemmelse med denne Politik og oven i Købet

fandt Støtte i de af Regeringen fremsatte Erklæringer og i af Rigsdagen vedtagne Love. Disse Synspunkter har navnlig været gjort gældende i Forbindelse med Spørgsmaalet om Straf for Medlemmer af „Frikorps Danmark“, men de er ikke blevet begrænset til dette Felt alene. Ønskeligheden af en Begrænsning af det strafbares Omraade — ved Lovændring eller ved Amnesti — er — hævdes det — ogsaa motiveret ved de kriminalpolitiske og sociale Betænkeligheder, der knytter sig til Afstraffelsen med langvarige Frihedsstraffe af ca. 10—12 000 Personer, som vanskeligt vil kunne resocialiseres, samt ved, at Behandlingen af et saa stort Antal Sager ikke indenfor en rimelig Tid kan overkommes af Politi og Retsvæsen uden Forsømmelse af Bekæmpelsen af den almindelige Kriminalitet, der i sig selv er steget betydeligt, at Fængselsvæsenet ikke vil kunne varetage Opgaven paa forsvarlig Maade, hvorfor de „smaa politiske Forbrydere“, der ikke forstaar, at de kan have kvalificeret sig til streng Straf, vil blive anbragt under Forhold, der gør dem farligere, end de var i Forvejen, og at der hos de paagældende og deres Slægtninge vil skabes et Forurettelseskompleks overfor Samfundet.

Berettigelsen af denne Kritik, for saa vidt den hævder, at den Straffelovstillægget tillagte tilbagevirkende Kraft i Princippet er for vidtgaaende, har Udvalgets Flertal ikke kunnet erkende. Herom henvises til Bemærkningerne i Afsnit III, Side 13 ff.

2) Det andet Hovedpunkt i den fremsatte Kritik er, at der straffes for strengt, fordi Lovens Strafminimum er for højt.

Mod Fastsættelsen af det høje Strafminimum havde inden Lovens Forelæggelse for Rigsdagen bl. a. Professor Hurwitz udtalt sig med den Begrundelse, ikke alene at det kan føre til for streng Straf, men ogsaa at det kan føre til, at strafværdige Handlinger gaar fri for Retsforfølgning og Straf.

I sin Artikel i U. f. R. 1945 B, p. 129 ff., gav Hurwitz paany (30. Juni 1945) Udtryk for, at det er „en beklagelig Fejl ved Loven, at den har skruet Strafforfølgningen ind i et saa groft og usmidigt System som de høje Minimalsatser er Udtryk for.“

Den Frygt, man fra flere Sider, ogsaa paa Rigsdagen, havde givet Udtryk for, at det høje Strafminimum vilde føre til, at strafværdige Handlinger gik fri for Straf, har vist sig ubegrundet. En logisk Konsekvens heraf er det, at Straffen nu i en Række Tilfælde føles for streng.

3) Endvidere er der rejst Kritik af en Række af Lovens enkelte Regler, herunder navnlig Bestemmelserne om Fortabelse af almen Tillid og om Udelukkelse af Prøveløsladelse.

Idet man om disse Enkeltheder henviser til Udkastets enkelte Bestemmelser og de dertil knyttede Bemærkninger, behandles i det følgende under III Spørgsmaalene om den tilbagevirkende Kraft og det strafbares Omraade og under IV Spørgsmaalet om Straffenes Størrelse.

III. Den tilbagevirkende Kraft og det straffbares Omraade.

Udvalget har gjort Spørgsmaalet om Forsvarligheden og Nødvendigheden af at fravige de i Almindelighed gældende Regler om Straffebestemmers tilbagevirkende Kraft til Genstand for indgaaende Overvejelse.*)

Der er i Udvalget ingen Tvivl om, at dansk Straffelovgivning i Fremtiden bør opretholde det i danske Retstraditioner og dansk Lovgivning rodfæstede Princip, hvorefter skærpene Straffelove hverken med Hensyn til de Forhold, der kriminaliseres, eller med Hensyn til de Straffølger, der fastsættes, bør kunne komme til Anvendelse paa Forhold, som er begaaet før Lovens Ikrafttræden. For saa vidt de i Forbindelse med den tyske Besættelse af Danmark opstaaede helt ekstraordinære Forhold tvinger til en Afvigelse fra det i Almindelighed gældende Princip, kan der, hvad Udvalget ønsker at understrege, ikke herfra drages nogen Slutning til, at dette Princip under Forhold, hvor den danske Lovgivningsmagt fungerer uafhængigt af en fremmed Besættelsesmagt, skulde være mindre paakrævet eller værdifuldt som Rettensnor for dansk Straffelovgivning end hidtil antaget.

Hvad angaar de af Straffelovstillægget af 1. Juni 1945 omfattede landsskadelige Handlinger begaaet under Besættelsesaarene fra 1940 til 1945, er der indenfor Udvalget Enighed om, at Tilbagevirkning i hvert Fald i et vist Omfang har været berettiget og uundgaelig. Dette er saaledes Tilfældet med Hensyn til Handlinger, der er begaaet efter den 29. August 1943, da Rigsdag og Regering ophørte at fungere, og da Modsætningsforholdet til Besættelsesmagten fik en saadan Karakter, at det formentlig er folkeretligt berettiget at regne den ved Danmarks Optagelse i De forenede Nationer formelt fastslaaede krigsmæssige Karakter af Forholdet mellem Danmark og Tyskland tilbage til dette Tidspunkt.

Et enkelt Medlem af Udvalget (Krabbe) har ment, at Tilbagevirkningen i det hele burde begrænses til Tiden efter den nævnte Dato, medens det øvrige Udvalg ikke har fundet, at de Grunde, der tvingende taler for Tilbagevirkning, gør det muligt at opstille en absolut Skillelinie mellem Tiden før og efter den 29. August 1943. Til Støtte herfor skal Flertallet anføre følgende:

A. De Handlinger, for hvilke der er foreskrevet Straf i Straffelovstillægget, er efter deres typiske Beskaffenhed af en saadan Art, at de enten klart omfattes af en Straffehjemmel i den gældende Straffelov, eller vil kunne medføre Strafansvar efter dennes § 101 (om at yde Fjenden Bistand ved Raad eller Daad) under Forudsætning af, at de er begaaet paa et Tidspunkt, da Danmark var i Krig, eller da der var „truende Udsigt" til Krig. Det er omtvistet, hvorvidt denne Forudsætning har været til Stede under hele Okkupationstiden eller kun i Tiden efter den 29. August 1943. Selv om det maa antages, at en Tilstand af krigsmæssig Karakter ikke kan regnes længere tilbage end til nævnte Dato, kan det hævdes, at den truende Tilstand, som § 101 ogsaa omfatter, har bestaaet i hele

*) De principielle Spørgsmaal vedrørende Tilbagevirkningsproblemet er nærmere behandlet af Professor Hurwitz i en Artikel i Svensk Juristtidning 1944, hvoraf Uddrag meddeles i Betænkningens Bilag 11.

den ekstraordinære Periode, som Besættelsestiden udgør. Antages dette, bliver den ved Straffelovstillæget hjemlede Tilbagevirkning i det hele kun af Betydning for Spørgsmaalet om Størrelsen af den forskyldte Straf, og det er da klart, at der ikke er Grundlag for at gøre en bestemt Sondring mellem Tiden før og efter den 29. August 1943.

Spørgsmaalet om Berettigelsen af den ved Straffelovstillæget fastsatte Tilbagevirkning kan imidlertid ikke ubetinget bindes til Fortolkningen af Borgerlig Straffelovs § 101. De i denne anvendte Udtryk er i sig selv uskarpe og vilde i særlig Grad give Anledning til Tvivl med Henblik paa den ejendommelige, folkeretligt uklare Tilstand, som karakteriserede den første Del af Okkupationstiden. Berettigelsen af Tilbagevirkningen maa derfor ogsaa bedømmes med Henblik paa den Mulighed, at § 101 efter en forsigtig Fortolkning ikke vilde kunne anvendes paa Handlinger begaaet i denne Periode. Herved maa dog bemærkes, at de reale Hensyn, hvorpaa Strafbarheden efter § 101 bygger, og som munder ud i det forkastelige i at svigte det nationale Sammenhold i en for Landet kritisk Situation, i saa høj Grad har gjort sig gældende under hele Besættelsen, at Straf for utilbørligt Samarbejde med Besættelsesmagten i hvert Fald stemmer med det Grundsynspunkt, som har fundet Lovsform i § 101. Selv om en saadan Overensstemmelse ikke vilde være tilstrækkelig til at berettigede Domstolene til at anvende den nævnte Lovbestemmelse uden særlig Hjemmel, maa den være af væsentlig Betydning, hvor der undtagelsesvis er Spørgsmaal om at give en ny Lovhjemmel med tilbagevirkende Kraft.

Antages det, at den før Besættelsen gældende Straffelovgivning ikke er fyldestgørende i Henseende til Straffehjemmel og til Straffens Fastsættelse, maa det erkendes, at den afgørende Begrundelse for at tilstede Tilbagevirkning, nemlig at denne Straffelovgivning ikke frit kunde bringes i Overensstemmelse med den almindelige Vurdering af Svig mod det nationale Sammenhold gennem utilbørligt Samarbejde med Besættelsesmagten, har Gyldighed lige fra det Tidspunkt, da Danmark kendetiligt for alle ikke længere var Herre i sit eget Hus, d. v. s. fra den 9. April 1940, da Danmark voldeligt blev invaderet og under Trusel om øjeblikkelig Bombning af København og andre Byer blev tvunget til Opgivelse af aktiv Modstand.

Ingen kunde være i Tvivl om, at en Lovgivning og Retsforfølgning fra dansk Side vendt mod utilbørlig Fremme af tyske Interesser ikke vilde være mulig, saalænge Danmark var undergivet de tyske Magthaveres Kontrol. Der er i *saa Henseende* ingen afgørende Forskel paa Tiden før og efter den 29. August 1943.

En almindelig Udelukkelse af den tilbagevirkende Kraft paa Forhold begaaet før den 29. August 1943 vilde endvidere føre til Konsekvenser, som ikke synes tilstrækkelig paaagtet af dem, der gør sig til Talsmænd for dette Synspunkt. En Række Forhold, som formentlig efter alles Opfattelse ikke kan lades ustraffet, saaledes Stikkervirksomhed før nævnte Dato, vilde ikke med Sikkerhed kunne rammes efter Borgerlig Straffelov, og for andre Forholds Vedkommende vilde de i denne foreskrevne Straffe ikke staa i rigtigt Forhold til de begaaede Forbrydelsers Grovhed og Farlighed.

Fremdeles kan der peges paa, at Afbrydelsen af Samarbejdspolitikken den 29. August 1943 ikke fremkom som en pludselig Begivenhed uden Sammenhæng med Krigens almindelige Forløb og med Udviklingen i Landet i den forudgaaende Tid. Denne Udvikling prægedes af en jævnt stigende Hærdnelse af Modstanden mod Besættelsesmagten i Forbindelse med dennes fortsatte og mere og mere vidtgaaende Brud mod de ved Besættelsen givne Tilsagn om at respektere Danmarks politiske Frihed og Uafhængighed. Dette Forhold taler imod at gøre en bestemt Dato indenfor Besættelsestiden til absolut og generelt Skelnemærke for Straffelovstillæggets Anvendelsesomraade, jfr. herved ogsaa, at Borgerlig Straffelovs § 101 med „Krig” sidestiller „truende Udsigt til Krig”.

Fra deres Side, som er imod at udstrække Retroaktionen til en Tid, da danske Lovgivningsmyndigheder formelt var i Funktion, har man imidlertid særlig peget paa Faren for, at man herved rammer Forhold begaaet i Tillid til danske Myndigheders Ordre, Anvisning eller Godkendelse, og derfor i en saadan god Tro, at den ubetinget har Krav paa at beskyttes overfor en efterfølgende Kriminalisering.

Fra Udvalgsflertallets Side er man enig i, at det maa være et absolut Vilkaar for den Eetroaktion, som nu undtagelsesvis tilstedes i dansk Eet, at den kun rammer Forhold, som allerede paa Begaælsens Tid var stridende mod danske Borgeres og her bosatte Personers Retspligter overfor den danske Stat. Dersom det erkendes, at en tilbagevirkende Straffehjemmel under de givne Forhold er paakrævet, er dette paa den anden Side Udtryk for en Erkendelse af, at Tilbagevirkningen ikke kan bindes til Eksistensen af en paa Handlingens Tid foreliggende Retsnorm, der udtrykkelig forbyder Handlingens Foretagelse. En Handlingens Retsstridighed kan fremgaa ikke blot af positive Retsforskrifter, men ogsaa af Forholdets Natur. De af Straffelovstillæget omfattede strafbare Handlinger — saaledes som de modificeres ved nærværende Udkast — er alle af en saadan Art, at de efter Udvalgsflertallets Opfattelse har været uretmæssige, da de blev begaaet. Der kan herved henvises til det ovenfor bemærkede om Sammenhængen med den gældende Straffelovs § 101 og til den almindelige Retsopfattelse baade nu, og saaledes som den gav sig Udtryk ved de paagældende Handlingers Foretagelse.

Hvad angaar de i Debatten om Forræderilovgivningen fremdragne Regeringserklæringer og Myndighedsudtalelser, som har givet Udtryk for Vilje til positivt Samarbejde med Besættelsesmagten navnlig paa det erhvervsmæssige Omraade og med Henblik paa Bekæmpelse af Kommunisme og Sabotage, maa det erkendes, at der i disse saavel som i flere af de under Besættelsen fremkomne Love indeholdes Tilkendegivelser, som betragtet alene efter deres Ordlyd maatte forstaaes som givende Ret til Foretagelse af en Række af de af Straffelovstillæget omfattede Handlinger, herunder navnlig til frivillig Deltagelse i tysk Krigstjeneste gennem Indtrædelse i Frikorps Danmark. Idet der om sidstnævnte specielle Forhold henvises til de nærmere Bemærkninger nedenfor, skal der om Betydningen af de nævnte Regeringserklæringer m. v. bemærkes følgende:

Efter Udvalgsflertallets Opfattelse maa det Synspunkt, som overhovedet begrundet Eetroaktionen, nemlig at der ikke fungerede nogen fri Lovgivnings- eller Regeringsmagt her i Landet efter den tyske Besættelse, være relevant med Henblik paa de ommeldte Erklæringers Betydning. Det afgørende er ikke, om hver enkelt Udtalelse har været aftvunget eller ej, men om Regeringen og andre Myndigheder under en Besættelse, hvorved Landet underkastedes Tysklands knusende Magt under nazistisk Regime, bestandig befandt sig i en Tvangssituation, som kendeligt for Borgerne dikterede mangt og meget af, hvad der blev sagt og gjort.

At dette sidste har været Tilfældet, maa betragtes som givet. De af Regeringen udstedte Proklamationer har faktisk ikke virket som Rettesnor for det danske Folk. Overalt i Befolkningen ligesom ogsaa blandt frie Danske i Udlandet har man været klar over, at den danske Regering, Rigsdag, Presse og Radio var under tysk Kontrol, og Meningsdannelsen og Modstanden mod den tyske Infiltration og Undertrykkelse er foregaaet uafhængigt af de officielle Organer.

Den lille Befolkningsgruppe, der sluttede op om den danske Nazisme, eller som solgte sig til Tyskerne, har i Almindelighed ikke lagt reel Vægt paa de danske Regeringserklæringer, men har søgt deres Direktiver andetsteds end hos Organer for det danske Demokrati.

Hermed er ikke sagt, at der ikke maa anerkendes Undtagelsestilfælde, hvor særlige Omstændigheder viser, at der paa Grund af danske Myndigheders Holdning har foreligget en god Tro, som maa respekteres. Ej heller bestrides, at Situationen paa Grund af Tilpasningspolitikken og de Erklæringer, hvorved den accentueredes, har frembudt Momenter, som kan begrunde en mildere Bedømmelse af et strafværdigt Forhold end den, der bortset herfra maatte anlægges. Men disse Omstændigheder fører ikke til generelle Straffritagelser, men til Opstilling af en Kække Særregler, hvorved disse Undtagelsestilfælde udskilles, og til Opstilling af Strafferammer, der tager fornødent Hensyn til de foreliggende særlige Forho'd.

En til Straffrihed berettigende god Tro foreligger ifølge Straffelovstillæggets § 1, Stk. 2, naar Gerningsmanden til en før den 29. August 1943 foretaget Handling har handlet i Henhold til Lov, Ordre eller Anvisning givet af lovlig dansk Myndighed inden for dennes Myndighedsomraade. Efter den af Højesteret fastslaaede Fortolkning af denne Bestemmelse er det ikke tilstrækkeligt til dens Anvendelse, at der er handlet i Overensstemmelse med mere almindelige Retningslinier eller Synspunkter, som Regeringen har maattet anlægge, eller paa en Maade, som Begeringen generelt har godkendt. Efter den af Udvalget foreslaaede Ændring af Straffelovstillæggets § 1 vil der imidlertid blive Adgang til at nedsætte Straffen eller til eventuelt at lade den bortfalde i Medfør af Beglerne i Borgerlig Straffelovs § 84 om Betsvildfarelse, det vil i denne Forbindelse sige, hvis der har foreligget særlige Omstændigheder, som paa undskydelig Maade har givet Gerningsmanden Grund til at tro, at hans Handling var retmæssig. Udvalget foreslaar endvidere en Tilføjelse til § 3, hvorefter Straffen kan nedsættes eller under særlig formildende Omstændigheder bortfalde, naar Gerningsmanden før eller kort efter den 29. August 1943 har bragt det strafbare Forhold til Ophør. Fremdeles gives der i § 10 en videregaaende Strafnedsættelsesregel for det nedenfor særlig omtalte Forhold, at den paagældende har ladet sig hverve til Frikorps Danmark før den omtalte Dato. Endelig henvises der til Bemærkningerne i det følgende om Lovens Strafferammer i Almindelighed.

Med Gennemførelsen af de her omtalte Begler anser man det for muligt at undgaa konkret Uretfærdighed eller Ubillighed samtidig med, at man fastholder den principielt rigtige og for Flertallet af Tilfældene passende Regel, hvorefter de af Straffelovstillægget — med de Ændringer, som Udvalget foreslaar for Afgrænsningen af de strafbare Gerningsindhold — omfattede Forhold er strafbare for hele Besættelsestidens Vedkommende.

B. Hvad angaar det i den offentlige Debat særlig fremdragne Spørgsmaal om Tilbagevirkningens Berettigelse overfor dem, der har ladet sig hverve til Frikorps Danmark før den 29. August 1943, har der indenfor en Del af Udvalgsflertallet gjort sig særlig alvorlige Betæneligheder gældende, men man har dog i Betragtning af den større Mulighed, Udkastets Begler som Helhed byder for en individualiserende Behandling, fundet det forsvarligt, at Tilbagevirkningen er udstrakt til ogsaa at omfatte disse Forhold. Udvalget er blevet gjort bekendt med den af 101 Jurister underskrevne Adresse om dette Spørgsmaal til Begering og Bigsdag.*) Da den ikke indeholder Oplysninger eller Synspunkter, som ikke allerede tidligere har været fremført i den offentlige Debat, og synes at overse, at en isoleret Behandling af Deltagelse i tysk Krigstjeneste under Frikorps Danmark ikke er mulig, har den ikke kunnet bevirke nogen Ændring i Udvalgsflertallets Opfattelse. Uanset de Aktstykker, som har kunnet fremdrages til Støtte for, at man fra den daværende Begerings Side har maattet godkende danske Officerers og andres frivillige Indtræden i Korpset, har denne Indtræden af den overvejende Del af Befolkningen straks fra Begyn-

*) Jfr. Bilag XI.

delsen været vurderet som en groft forkastelig Handlemaade, hvorved den paagældende forbrød sig mod det nationale Sammenhold og dermed mod sin ufravigelige Pligt som dansk Borger, og uanset om den gældende Straffelov direkte omfattede dette Forhold eller paa Grund af den særlige Situation var uanvendelig og ikke dengang ved en Tillægsbestemmelse kunde udvides til at omfatte Krigstjeneste i Besættelsesmagtens Hær, maatte Handlingen karakteriseres som ikke blot moralsk forkastelig, men ogsaa som stridende mod den almindelige Retsbevidsthed eller som retstridig paa en saadan Maade, at en efterfølgende Kriminalisering under de givne ekstraordinære Forhold er berettiget.

Til det her nævnte Synspunkt, hvorefter Handlemaaden i sin typiske Form har været af en saadan Art, at en Henviisning til, at de paagældende har handlet i en god Tro, der har Krav paa Beskyttelse mod strafferetlig Vilkaarlighed, som Regel er uden materiel Berettigelse, kommer andre i samme Eetning pegende Hensyn af betydelig Vægt. Man kan ikke se bort fra, at Hvervningen til Frikorpset udgik fra og blev foretaget gennem Organer for det med Besættelsesmagten samarbejdende nazistiske Parti og ikke fik Støtte fra noget andet Parti eller nogen anden Befolkningsgruppe, at Frikorpset er blevet benyttet som et Pressionsmiddel fra nazistisk Side overfor den danske Stat og faktisk har udvist en aggressiv og provokerende Holdning overfor den danske Befolkning, samt at de fleste af Medlemmerne har fortsat den tyske Krigstjeneste ogsaa efter den 29. August 1943, hvorfor en Straffrihed baseret paa Hvervningstidspunktet vilde medføre — hvilket ogsaa udtrykkelig hævdes fra Udvalgets Mindretals Side —, at de paagældende end ikke kunde drages til Ansvar for langvarig Krigstjeneste i Fjendens Rækker, efter at en krigsmæssig Tilstand var opstaaet mellem Danmark og Tyskland.

For Handlinger eller Personer af den omtalte Type vilde en almindelig Straffrihed utvivlsomt virke samfundsmæssigt overordentlig skadeligt. Ikke alene vilde den være uantagelig for meget store Kredse af Befolkningen, men den vilde ogsaa af generalpræventive Grunde, med Henblik paa Indtrædelsen af en lignende Situation som den under Besættelsen foreliggende, være utilraadelig. Det er af Værdi, at det slaas fast, at der ikke ustraffet har kunnet handles mod den nationale Solidaritet.

Noget andet er, at der som ovenfor nævnt er Trang til særlige Undtagelsesbestemmelser, Strafnedsættelsesgrunde m. v. for Tilfælde af særlig undskyldelig Karakter. Efter Straffelovstillægget suppleret med de af Udvalget foreslaaede Bestemmelser vil der i saa Henseende gælde følgende:

1) Personer, der har indmeldt sig i Frikorpset før den 29. August 1943 ifølge en konkret Anvisning eller Antagelse af, at en saadan har foreligget, saaledes efter Omstændighederne hvor der er handlet i Henhold til en Opfordring til Indmeldelse af den paagældendes højere foresatte i den danske Hær, vil være straffri i Medfør af Straffelovstillæggets § 1, Stk. 2, sammenholdt med almindelige Forsætsregler.

2) Personer, der har befundet sig i undskyldelig Retsvildfarelse, vil kunne erholde Strafnedsættelse, eventuelt Strafbortfald, i Medfør af Straffelovens § 84.

3) Selv om ingen anden Strafnedsættelsesgrund foreligger, vil den blotte Omstændighed, at Indmeldelsen har fundet Sted før den 29. August 1943, give Domstolene Adgang til at nedsætte Straffen under det efter Udvalgsforslaget normale Minimum af Fængsel i 1 Aar, jfr. Udkastets § 10, Stk. 3.

4) Efter den Strafferamme, der foreslaas af Udvalget, i Forbindelse med den af Udvalget foreslaaede Bestemmelse om fuld Afkortning af Varetægtsfængsel eller udstaaet Internering og Adgangen til Prøveløsladelse, maa der regnes med, at Normalstraffen for Frikorpsfolk, der har ladet sig hverve før den 29. August 1943, ved Revisionslovens Ikrafttræden vil være udstaaet ved Dommens Afsigelse, saaledes at der efter denne ikke

rammer Gerningsmanden anden Retsfølge end det ved Forslaget modificerede Rettighedstab (Fortabelse af Stemmeret etc. i 5 Aar).

En mildere Reaktion end den her nævnte vil formentlig være stridende mod den almindelige Retsfølelse.

C. Bortset fra Frikorpstilfældene har Berettigelsen af Straffelovstil læggets Tilbagevirkning været særlig omtvistet med Hensyn til erhvervsmæssigt Samarbejde med Besættelsesmagten.

Som anført i Bemærkningerne til de i Udkastet foreslaaede Ændringer i Straffelovstillæggets enkelte Bestemmelser ad § 15 antager Udvalget, at denne Bestemmelse vil faa meget ringe Betydning, idet det overvejende Antal Sager angaaende Forhold af denne Art maa antages at ville blive bedømt i Medfør af Lov Nr. 403 af 23. August 1945, hvis Bestemmelser det i det hele ligger udenfor Udvalgets Opgave at tage Stilling til. Man har derfor ikke fundet det paakrævet at gaa ind paa en mere indgaaende Drøftelse af Tilbagevirkning i denne Sammenhæng, men finder dog Grund til at fremhæve følgende:

Det er i denne som i andre Forbindelser en Forudsætning for, at man fra Udvalgets Side kan acceptere Retroaktion, at det ligger klart, at det begaaede Forhold paa Gerningens Tidspunkt kendeligt for den paagældende var utilldelig. Man lægger herved for det erhvervsmæssige Samarbejdes Vedkommende afgørende Vægt paa, at Strafbarheden saavel i Straffelovstillæggets § 15 som i Tillægsloven af 28. August 1945 § 2 er knyttet til et Utilbørlighedskriterium, der er nærmere belyst ved den i de nævnte Lovbestemmelser givne Eksemplifikation. Man anser det for klart, at der ved Afgørelsen i det enkelte Tilfælde af Utilbørlighedsspørgsmaalet maa tages Hensyn til, om den paagældende har handlet i Overensstemmelse med en af Myndighederne anvist Fremgangsmaade, idet i saa Fald særlige Momenter maa komme til, for at Forholdet kan have Mulighed for at bedømmes som utilbørligt.

D. Særlig Tvivl med Hensyn til Betroaktionens Berettigelse har endelig gjort sig gældende med Hensyn til dem, der har gjort Tjeneste ved danske Virksomheder som Sabotagevagter i Henhold til Lov Nr. 489 af 4. December 1942 om Sikkerhedsforanstaltninger indenfor Erhvervsvirksomheder m. v. At saadan Tjeneste omfattes af Straffelovstillæggets § 16 uden Begrænsning, er Udslag af en for vidtgaaende Anvendelse af Tilbagevirkningen paa Forhold, som af de paagældende, saa længe Politiet førte et vist Tilsyn med Bevogtningsordningen, maatte anses for fuldt tilladelig. Ved Udkastet rettes dette saaledes, at Straf kun kan indtræde, naar den paagældendes Virksomhed har haft en saadan Karakter, at dens Utilldelighed maatte være kendelig for den paagældende, jfr. nærmere Bemærkningerne ad § 16.

E. Medens der, som det fremgaar af det anførte, efter Udkastet principielt ikke gøres nogen Indskrænkning i det strafbares Omraade efter Skel mellem de under Besættelsen henholdsvis før og efter den 29. August 1943 begaaede Handlinger, har Udvalget fundet det rigtigt ved en præciseret Afgrensning af de enkelte Bestemmelers Gerningsindhold — navnlig for saa vidt angaar § 10 og § 16 — at unddrage visse talmæssigt mindre betydningsfulde Grupper som Brandmænd og visse Kontorister fra det strafbares Omraade ud fra den Betragtning, at den Virksomhed, disse Personer har udført for Besættelsesmagten, efter Arbejdets Art ligger saa nær op ad almindeligt civilt Lønarbejde og er af en saa underordnet Karakter, at Straf er upaakrævet. Herom henvises til Bemærkningerne til de enkelte Bestemmelser i Udkastet og til de nedenfor S. 30 meddelte Oplysninger.

Mindretallet (Krabbe) udtaler følgende:

Det kan tiltrædes, at der gives Straffelovstillæget tilbagevirkende Kraft paa Handlinger foretagne *efter* 29. August 1943. Med denne Dato, da Eegering og Rigsdag traadte tilbage, afløstes den dansk-tyske Samarbejdspolitik af tyske Undertrykkelses- og Voldsmetoder. Det danske Samfund befandt sig herefter i en anarkisk Tilstand af Retsløshed som kan begrunde, at den, der under disse Omstændigheder har foretaget Handlinger, som for en senere tilbageskuende Betragtning maa bedømmes som landsforræderiske eller landsskadelige, ogsaa maa taale strafferetligt at blive draget til Ansvar efter en senere Lov, strengere end den paa Gerningstiden gældende Lovgivning, og for Handlinger, der ikke var kriminaliserede ifølge denne Lovgivning.

Endvidere vilde det kunne tiltrædes, at der indføres *skærpet Straf* for visse allerede i Henhold til den før 29. August 1943 gældende Lovgivning strafbare Forhold, som f. Eks. Raceforfølgning (Straffelovens § 266 b), ulovlig Udøvelse af offentlig Myndighed (Straffelovens § 130), selv om disse Forbrydelser er begaaede inden den nævnte Dato. Det samme gælder om Overtrædelser af Prisløvgivningen.

Derimod kan det ikke tiltrædes, at der gives Tillægsloven tilbagevirkende Kraft paa Handlinger foretagne *inden* den 29. August 1943, naar disse *ikke var strafbare* ifølge den da gældende Lovgivning. Datoen den 29. August 1943 betegner et afgørende, haandgribeligt, *for alle Landets Borgere* iøjnefaldende Skel mellem to Perioder indenfor Besættelsestiden. Det er vel rigtigt, at Modstandsbevægelsen gradvis tiltog i Styrke allerede i Tiden henimod den nævnte Dato. Men det maa ikke overses, at Modstandsbevægelsen *lige indtil denne Dato* var rettet ikke alene mod den tyske Besættelsesmagt, men tillige imod den af den danske Regering officielt førte Samarbejds- og Eftergivenhedspolitik, der havde Tilslutning fra Rigsdagen og store Dele af Befolkningen. Det er derfor indlysende, at der med Hensyn til Bedømmelsen af det utilbørlige i Samarbejde med Tyskerne maa blive en afgørende Forskel paa Tiden før og efter 29. August 1943. Og det er efter Mindretallets Opfattelse en fundamental Fejl ved Straffelovstillægget, at man har udstrakt den tilbagevirkende Kraft til at omfatte tidligere straffri Virksomhed, som er udøvet inden nævnte Dato.

Den af Regeringen førte Samarbejdspolitik blev lige indtil 29. August 1943 fra politisk ansvarlig Side, bl. a. af de skiftende Statsministre, Gang paa Gang offentligt forkyndt og indskærpet som Rettesnor for Befolkningen, og der er ingensomhelst Grund til at betvivle, at saadanne Regeringsudtalelser — isoleret betragtede eller betragtede i Sammenhæng — har været sande Udtryk for de skiftende Regeringers oprigtige Mening om, hvad der under de da foreliggende Forhold tjente den danske Befolknings virkelige Interesser, uanset at det naturligvis maa erkendes, at Regeringen den 9. April 1940, da den valgte at gaa i Samarbejde med Tyskerne i Stedet for at fortsætte Kampen, befandt sig i en frygtelig Tvangssituation. Det Modsætningsforhold, som Udvalgsflertallet vil etablere mellem Regeringens Udtalelser „efter deres Ordlyd“ og efter en anden, underforstaaet Mening, eksisterer ikke.

Hvem kan betvivle, at den daværende Statsminister (*Buhl*) virkelig mente, hvad han sagde, da han i sin Radiotale den 2. September 1942 paa det mest indtrængende advarede samtlige Lyttere over hele Landet imod at foretage Sabotagehandling og endog udtalte, at den, der overfor Myndighederne tilbageholder Viden om Sabotageplaner eller undlader at medvirke til Opklaring af Sabotage, handler imod sit Fædrelands Interesse — en Udtalelse, der ligefrem anstifter til det Angiveri, som nu ifølge Tillægsloven af 1. Juni 1945 skal anses som en Forbrydelse, der straffes med Fængsel i mindst 4 Aar og Forbøvelse af almen Tillid? Hvad der gælder om Advarslerne mod Sabotage, har Gyldighed

ogsaa for Vurderingen af Regeringsudtalelser om erhvervsmæssige Forhold og Udtalelser, der godkender Indtræden i tysk Krigstjeneste. Endnu saa sent som ved Cirkulæreskrivelse af 1. Juni 1943 udvidede Krigsministeriet det allerede ved Regeringserklæringen af 16. Juni 1941 givne Tilsagn om, at Officerer, der vilde melde sig til Tjeneste i Frikorps Danmark, skulde bevare Anciennitet og Forfremmelsesmuligheder, til at gælde al tysk Krigstjeneste. Det ser i Belysning heraf ikke godt ud og er ikke stemmende med den højeste Retfærdighed, at Officerer, der efter Regeringens direkte, konkrete Anvisning har taget Tjeneste i Frikorps Danmark, nu ved adskillige Domme som Landsforrædere er idømt Fængsel i 6 Aar!

Naar Udvalgsflertallet til Støtte for den efterfølgende Kriminalisering af Forhold som de nævnte vil gøre gældende, at de paagældendes Handlemaade har været i Strid med en overvejende Stemning indenfor Befolkningen og i Strid med „den nationale Solidaritet“, saa foreligger der her en — navnlig ogsaa i sine Konsekvenser — skæbnsvanger Sammenblanding af moralske og retlige Synsmaader. I særlig Grad bliver dette fremtrædende, naar Udvalgsflertallet — som Grundlag for et Forholds Strafbarhed — vil opstille „den almindelige Retsbevidsthed“ i Befolkningen som en Retskilde af højere Rang end den gældende Lovgivning og Regeringens Direktiver, og paa Grundlag heraf søger at bevise, at Handlinger, der strider mod denne Retsbevidsthed maa betegnes som *retsstridige* (= ulovlige) — en juridisk Konstruktion uden Realitets-Værdi.

En (politisk) Konsekvens af at give Straffelovstillæget tilbagevirkende Kraft for Tiden inden 29. August 1943 synes det at maatte blive, at det i saa Fald vil være paa-krævet, at der rejses Rigsretstiltale mod de for Samarbejdspolitikken ansvarlige Regeringsmedlemmer som medskyldige i mange af de Forbrydelser, der nu kræves straffede. En udbredt Mening vilde i det lange Løb næppe tolerere, at Regeringsmedlemmerne skulde kunne unddrage sig Ansvar, og de vilde ikke kunne frigøre sig for Ansvar ved at paaberaabe sig, at Regeringen har befundet sig i en Tvangssituation. Det stod nemlig Regeringen frit for til enhver Tid at opgive Samarbejdet og bryde med Besættelsesmagten. Der er adskillige, som mener, at dette kunde og burde være sket allerede inden 29. August 1943. Men hos store Dele af Befolkningen hersker der sikkert den Opfattelse, at der bør være en Grænse for Udrensningen, og at der ikke bør rejses Tiltale mod de Regeringsmedlemmer, som i en skæbnetung Time indledede og senere fortsatte en Politik, som efter deres bedste Overbevisning har været den rette, fordi den længst muligt skaanede Landet for endnu større Ulykker. Samarbejdspolitikken maatte imidlertid, som det er blevet sagt, betales med en høj Pris. Og til denne Pris hører det, at Lovgivningsmagten maa give Afkald paa ved en efterfølgende Kriminalisering at gøre Strafansvar gældende mod de Borgere, der har fulgt denne Politikens Retningslinjer, selv om de nok saa meget er kommet i Strid med en i Styrke tiltagende Folkestemning, der ikke har fundet Udtryk i nogen Lov.

Den, der har fulgt de af Regeringen inden 29. August 1943. angivne Retningslinjer saavel som den, der overhovedet inden dette Tidspunkt har holdt sig indenfor den gældende Lovgivnings Rammer, maa kunne være *sikker* paa ikke i Kraft af en senere Lov at falde Strafansvar for en Handlemaade, der paa Gerningstiden var lovlig, undertiden endog af kompetente Myndigheder blev betegnet som fortjenstfuld. Han har haft *Ret* til at handle som han gjorde, og det vilde være i Strid med almengyldige strafferetlige Principper at tillægge det Betydning, om han ved sin Adfærd har ladet sig lede af det ene eller det andet *Motiv*, om han har været i mere eller mindre god Tro med Hensyn til Lovligheden af sin Handlemaade, eller om denne har været billiget eller misbilliget af en offentlig Mening.

Allerede med det anførte er det sagt, at Udvalgsflertallet i høj Grad undervurderer Betydningen af den Sætning, at ingen maa straffes for et Forhold, der var retmæssigt

efter en paa Gerningstiden gældende Lov. Denne Sætning har kæmpet sig frem overfor tidligere Tidets Misbrug. Den er udtrykt i den danske Straffelovs § 1, jfr. § 3, og den er grundlovfæstet i flere fremmede Staters Forfatningslove. Her hjemme har Højesterets sagfører *Steglich-Petersen* for nylig (i en Artikel i „Juristen“, Nr. 15 af 1. December 1945 S. 303) udtalt, at denne Sætning har evig Gyldighed, fordi den er „Udtryk for selve Retsideen“.

Indenfor Retsvidenskaben har mig bekendt ingen Forfatter forfægtet Tilladeligheden af at efterkriminalisere lovlige Handlinger, og ingen europæisk Lovgivning har i de sidste 150 Aar fraveget den Grundsætning, at der ikke maa tillægges nye Straffelove tilbagevirkende Kraft paa saadanne Handlinger, før Sætningen blev fraveget ved den sovjetrussiske Straffelov af 1. Juni 1922 og efter 1933 af det terroristiske Nazistyre i Tyskland.

Det for Retslivet skadelige og — ikke mindst ifølge en Eftertids Dom — fordømmelige i uden tvingende Nødvendighed at fravige denne Sætning, er saa almenanerkendt og saa elementært indlysende for Jurister saavel som for Lægmænd, at det ikke skal udbydes her. Kun skal med Hensyn til de heromhandlede Forhold peges paa det baade individuelt og samfundsmæssigt skadelige i, at en Række Personer, der rammes af en efterfølgende Straffebestemmelse, ikke vil kunne forstaa Dommens Retfærdighed og i saa Henseende vil finde Sympati hos andre. Naar det af Udvalgsflertallet særlig med Hensyn til Frikorpsfolkene fremhæves, at en Lovændring om *Straffrihed* for disse utvivlsomt vil virke samfundsskadelig og være uantagelig for store Kredse af Befolkningen, saa er hertil at sige, at en *Straffedom* over disse Mennesker utvivlsomt vil virke endnu mere samfundsskadelig og krænkende Retsbevidstheden hos endnu større — og ligesaa betydende — Kredse af Befolkningen. Herom foreligger der under den om dette Emne fremkomne offentlige Debat talrige stærke Vidnesbyrd ikke blot fra Juristers Side, men ogsaa fra Ikke-Jurister, herimellem fra Personligheder, der har indtaget ledende Stillinger indenfor Modstandsbevægelsen*).

Følgen af, at Tillægslovens tilbagevirkende Kraft begrænses til at omfatte Tiden efter 29. August 1943, bliver naturligvis ikke den, at al inden denne Dag udøvet Virksomhed af landsforræderisk eller landsskadelig Natur bliver straffri, men derimod den, at Forholdets Strafbarhed maa bedømmes efter den dagældende almindelige Lovgivning, navnlig Straffeloven af 15. April 1930, der indeholder adskillige Bestemmelser, som, eventuelt med en Skærpelse af Strafferammerne, føleligt vil kunne ramme de alvorligste af de Forbrydelser, som nu omfattes af Tillægsloven. Til disse Bestemmelser hører ogsaa som fremhævet af Udvalgsflertallet Straffelovens § 101 om Straf for at yde Fjenden Bistand ved Raad eller Daad — under Forudsætning af, at Handlingen er begaaet paa et Tidspunkt, da Danmark var i Krig, eller da der var „truende Udsigt“ til Krig. Der maa imidlertid tages Afstand fra den Anskuelse, at der i hele Besættelsestiden, altsaa lige fra 9. April 1940, da Regeringens fredspolitik blev indledet, har været enten Krig eller truende Udsigt til Krig med Tyskland. Ved en saa udstrakt Kriminalisering som ved Straffelovstillægget hjemlet og nu af Udvalgsflertallet foreslaaet drejer det sig derfor om i egentligste Forstand at give en ny Straffelov tilbagevirkende Kraft bl. a. paa Personer, der (med Regeringens

*) Blandt de mange i den offentlige Diskussion fremkomne Indlæg skal særlig fremhæves:

En Artikel af Professor, Dr. juris *Knud Illum* i Ugeskrift for Retsvæsen B. 1945, S. 260 ff., Piécen „Opgørets Nødvendighed“ indeholdende tre Foredrag af Sognepræst *Vilhelm Krarup*, Professor, Dr. theol. *K. E. Løgstrup* og Pastor *K. Østergaard-Nielsen*. samt en Artikel af sidstnævnte i Bladet „Tidehverv“ for Decbr. 1945 indeholdende en Imødegaaelse af Professor *Hurwits'* Artikel i „Svensk Juristtidning“, hvoraf et Uddrag forefindes blandt Betænkningens Bilag.

I samme Retning som de nævnte Forfattere har ogsaa Professor *Hal Koch* udtalt sig.

Godkendelse) er gaaet i tysk Krigstjeneste. Mener man imidlertid at kunne hævde den nævnte Opfattelse, maa det blive et Spørgsmaal om Fortolkning af *Straffelovens § 101*, som maa overlades til Domstolenes Afgørelse og ikke bør løses diktatorisk ved en ny Straffelov.

Der næres iøvrigt af Udvalgsflertallet Frygt for, at en Kække Forhold, som formentlig efter alles Opfattelse ikke kan lades ustraffet, saaledes Stikkervirksomhed før 29. August 1943, formentlig ikke med Sikkerhed vil kunne rammes efter Borgerlig Straffelov. Det skal hertil bemærkes, at der ikke kan være Tvivl om, at den, der ulovligt, uden om de danske Myndigheder, ved Angiveri har bevirket, at nogen er kommet i tysk Fangenskab, vil kunne straffes for Frihedsberøvelse efter Borgerlig Straffelovs § 261, der for et saadant Forhold foreskriver Straf af indtil 12 Aars Fængsel. Skulde der endelig forekomme Undtagelsestilfælde, som ikke lader sig henføre under nogen Bestemmelse i den almindelige Lovgivning, saa hører som nævnt Straffrihed i saadanne Tilfælde til den Pris, der maa betales for Samarbejdspolitikken.

Udvalgsflertallet tilstræber øjensynligt at affatte Tillægsloven saaledes, at der haves absolut Sikkerhed for, at intetsomhelst „strafværdigt“ Forhold unddrager sig Straf, men tager ikke tilstrækkeligt i Betragtning, at dette for Tiden inden 29. August 1943 kun kan opnaas ved *generelt* i Kraft af en efterfølgende Kriminalisering under det strafbare Omraade at inddrage Forhold, hvis Strafværdighed ikke er indlysende for store Dele af Befolkningen.

Det har været Udvalgets Opgave at afgive Betænkning om, paa hvilke Punkter det maatte anses paakrævet at søge gennemført Ændringer i Tillægslovens Bestemmelser. Til Løsning af denne Opgave har Udvalget haft for Øje dels Ændringer i Strafbarhedsgrundlaget, det strafbares Omraade, dels Ændringer i Lovens Straffesatser. Medens den sidste Del af denne Opgave ogsaa efter min Opfattelse har fundet en i det store og hele tilfredsstillende Løsning, forekommer Opgavens første, og efter min Mening dens vigtigste Del mig ikke at være tilfredsstillende løst. Dette gælder om Strafbarheden for den, der ifølge Lovens § 10 skal straffes for at have ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste, og ganske særligt om det yderst betydningsfulde, i den offentlige Debat drøftede Spørgsmaal om Straf for at have ladet sig hverve til Frikorps Danmark. Det drejer sig om et meget betydeligt Antal, for langt den største Del tidligere ustraffede Personer, som efter at Regeringen havde godkendt Frikorpsets Oprettelse*) og danske Befalingsmænds og værnepligtiges Indtræden i dette, har ladet sig hverve til Krigstjeneste mod Eusland, og som nu dels er dømt, dels afventer Domfældelse efter Lovens § 10. Om adskillige af dem gælder det sikkert, at de ikke har haft fuld Forstaaelse af, hvad de gik ind til, eller Tanke om, at de derved gjorde sig skyldige i et Forhold, der ved deres Hjemkomst skulde kunne straffes som Landsforræderi.

Af Udvalgsflertallet foreslaas det i § 10, at Normalstraffen for disse Frikorpsfolk skal kunne nedsættes til den laveste Grad af Fængsel, foruden at der i § 3 haves almindelig Adgang til under særlig formildende Omstændigheder at *lade Straf bortfalde* bl. a., naar Gerningsmanden før eller kort efter 29. August 1943 har bragt det strafbare Forhold til Ophør. Men principielt fastholdes Forholdets Strafbarhed. Der bliver i *alle Tilfælde* at afsøge Dom, der kender de paagældende skyldig, og det normale vil være, at de frakendes Rettigheder efter Lovens § 6. I Udvalgsflertallets Bemærkninger peges der yderligere paa, at *Frifindelse* kan finde Sted, saafremt den paagældende har ladet sig hverve efter en „konkret Anvisning“ eller har antaget, at en saadan har foreligget. Den hidtidige usikre og ujævne Retspraksis har undertiden statueret Frifindelse, og ved Strafudmaa-

*) Se navnlig Krigsministeriets Cirkulærskrivelse af 8. Juli 1941, Regeringserklæring af Marts 1942, Krigsministeriets Cirkulære af 1. Juni 1943.

lingen er der undertiden taget Hensyn til, om den paagældende har udfoldet Bestræbelser for at komme ud af Forholdet.

Det af Udvalgflertallet indtagne Standpunkt er ikke egnet til at skaffe den Klarhed over Grænserne for det straffbare, som netop i dette Forhold er i særlig Grad ønskelig. At lade Spørgsmaalet om Strafbarheden afhænge af den paagældendes subjektive Formening, om der har foreligget en „Anvisning" til at lade sig hverve, medfører stor Bevisusikkerhed, og i endnu højere Grad gælder dette, hvis det skal tages afgørende i Betragtning, om han paa Østfronten har bestræbt sig for at komme ud af Forholdet, hvilket notorisk var yderst vanskeligt eller umuligt.

Hovedproblemet er ikke Spørgsmaalet om en strengere eller mildere Strafadmaaling, men Spørgsmaalet om *Domfældelse* eller *Frifindelse*. At dette ogsaa for de sigtede selv staar som det væsentlige, derpaa tyder en af Formanden for Ankenævnet, Højesteretsdommer *Heise*, i Udvalget afgivet Forklaring, hvorefter det er Ankenævnets Erfaring, at Begæringer om Tilladelse til at indanke afsagte Underrettsdomme for Landsretten i et forholdsvis stort Antal Tilfælde begrundes ved, at den paagældende anser sig dømt med Urette, og ikke ved, at han er utilfreds med Strafadmaalingen.

Et Forhold, der har været bestemmende for det stærke Krav om Straf for Frikorpsfolkene, er utvivlsomt deres udæskende, upatriotiske Opræden under Orlov her i Landet i Sommeren 1942. Imidlertid har det kun været en ringe Del af Korpset, som har deltaget i Udskejelserne. At straffe dem alle af denne Grund vilde være at opstille en utilladelig Lovsformodning om alles Skyld. Hovedsagen er imidlertid, at Sagen jo ikke drejer sig om Straf for disse Optøjer, men om Straf for at have ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste, og i denne Henseende maa deres senere udviste fordømmelige Adfærd naturligvis lades ude af Betragtning. Herom skulde der ikke kunne raade Tvivl.

En Del af Udvalgflertallet, der har næret alvorlige Betæneligheder ved at straffe Frikorpsfolkene, har alligevel sluttet sig til det øvrige Flertal under Hensyn til „den Mulighed, Udkastets Begler som Helhed byder for en individualiserende Behandling". Det indses ikke, hvilken Sammenhæng der er mellem disse to Ting. Udkastets individualiserende Regler om Strafadmaaling, Strafnedsættelse o. s. v. *forudsætter* et efter Udkastet strafbart Forhold og kan ikke begrunde, at et Forhold, som ikke paa andet Grundlag findes strafbart, inddrages under det straffbares Omraade. *Afgrænsningen* mellem det straffrie og det straffbare maa bestemmes *generelt*; kun indenfor det straffbares Omraade bliver der Brug for en individualiserende Bedømmelse.

Da det for Frikorpsfolkenes Vedkommende drejer sig om at give en ny Straffelov tilbagevirkende Kraft paa et Forhold, der ikke blot ikke var stridende mod nogen paa Gerningstiden gældende Lov, men som endogsaa var positivt godkendt som lovligt af Regeringen, kan der for mig ikke være Tvivl om, at Forholdet bør lades straffrit,

Naar som foreslaet ved Mindretallets Ændringsforslag til § 10 Straffriheden kommer til at omfatte ikke blot Tjeneste i Frikorps Danmark, men ogsaa al anden Indtræden i tysk Krigstjeneste i Udlandet inden 29. August 1943, vil den formentlig komme til at omfatte ca. 2 000 Personer, hvilket vil medføre en særdeles betydelig Lettelse for vort overbelastede Rets- og Fængselsvæsen.

IV. Straffenes Størrelse.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om de i Udkastet foreslaaede Strafferammer har følgende Betragtninger været afgørende for Udvalget:

Der er under Besættelsen forekommet en Bække grove og farlige Forbrydelser, overfor hvilke en meget streng strafferetlig Beaktion utvivlsomt er paakrævet for at tilfredsstille den almindelige Retsfølelse og ogsaa af generalpræventive Grunde. Det er efter Udvalgets Mening med fuld Føje, at der for disse Forbrydelser er foreskrevet meget strenge Straffe — Fængsel fra *i* Aar til paa Livstid og i visse Tilfælde Livsstraf. Overfor den tal-mæssigt langt største Del af de Forhold, der falder ind under Straffelovstillæggets Bestemmelser, er en saa streng Reaktion imidlertid upaakrævet.

Specialpræventive Hensyn gør sig ikke gældende til Fordel for langvarige Straffe; den overvejende Del af de Personer, der her tænkes paa — navnlig Vagtmænd og lign. — er Personer uden egentlig kriminelle Anlæg, som kun i en ekstraordinær Situation har svigtet af den ene eller anden Grund, og som næppe vil gøre sig skyldig i noget ulovligt uden netop i en saadan ekstraordinær Situation. Det afgørende er, at deres Handling stemples som strafværdig, mens Straffens Størrelse specialpræventivt er af ganske underordnet Betydning.

Hvor stor *generalpræventiv* Virkning Straf overhovedet har overfor Forhold af denne Art, begaaet i en ekstraordinær Situation, som ikke indenfor en overskuelig Fremtid kan ventes at komme til at foreligge — i hvert Fald paa samme Maade — er vistnok tvivlsomt. Navnlig er det vel tvivlsomt, hvor holdbar en saadan Virkning er. Det kan dog næppe frakendes en vis generalpræventiv Betydning med Henblik paa en eventuelt opstaaende Situation af lignende Karakter, at det statueres, at visse Handlinger har været retsstridige, og at der skrides ind overfor dem med Straf og Rettighedstab. Ogsaa i denne Henseende gælder det imidlertid, at Straffens *Størrelse* er af underordnet Betydning. Det afgørende er Risikoen for at blive opdaget og draget til Ansvar. I denne Forbindelse maa det erindres, at en stor Del af de Personer, hvis Handlemaade under Besættelsen nu skal straffes, overhovedet ikke har regnet med Muligheden af at blive draget til Ansvar for den, fordi de regnede med en tysk Sejr som sikker. Paa lignende Maade vil sikkert ogsaa i en Situation af tilsvarende Art den generalpræventive Virkning, de nu idømte Straffe maatte have, paa afgørende Maade blive trængt i Baggrunden hos dem, der udfra deres Anskuelse om Krigens ventelige Udfald vurderer Sandsynligheden for at blive draget til Ansvar meget lavt. Overfor dem, hvis Bistandsydelse til Besættelsesmagten maatte have en ideologisk Baggrund, maa det vistnok i det hele antages, at Straffens generalpræventive Virkning vil være meget ringe.

Saalænge en Krig eller en krigsmæssig Tilstand staar paa, kan det naturligvis være velbegrundet og trods det ovenanførte have nogen Udsigt til Resultat at indføre strenge Straffe for at modvirke visse Handlemaader, som det har Betydning for Krigsførelsen at hindre. Det ses da ogsaa ofte, at saadanne Straffebestemmelser indføres eller skærpes under Krig. Men at indføre strenge Straffe *efter* Krigstilstandens Ophør kan ikke motiveres ved de samme Hensyn, da de paagældende retsstridige Handlinger ikke længere er mulige.

Resultatet af det anførte maa blive, at særlig strenge Straffe ikke er paakrævede af generalpræventive Grunde.

Ej heller Hensynet til *den almindelige Retsfølelse*, til Oprettelsen af den ideelle Skade, som er tilføjet den almindelige Retstilstand, kræver efter Udvalgets Opfattelse særlig strenge Straffe undtagen for de ovennævnte særlig grove og farlige Forbrydelser, egentlig landsforræderiske Handlinger, Stikkervirksomhed, Mord og grove Voldshandlinger og lign. Bortset fra disse Tilfælde er det vel utvivlsomt, at Retsfølelsen hos store Dele af Befolkningen vilde blive krænket, om de Forhold, der har vakt dens Harme, f. Eks. mod dem, der i den ene eller anden Egenskab er trukket i tysk Uniform, ikke blev straffede; men Retsfølelsen vil antagelig være tilfredsstillet ved en relativt lempelig strafferetlig Reaktio; og idømmes der meget strenge Straffe, vil ikke blot de paagældende selv og deres paarørende, Slægt og Venner være ganske ude af Stand til at forstaa Berettigelsen deraf, men i andre vide Kredse af Befolkningen vil Retsfølelsen krænkes derved.

Medens saaledes ingen af de anførte Hensyn kan motivere særlig strenge Straffe, taler paa den anden Side afgørende samfundsmæssige Grunde for at begrænse Straffens Strenghed væsentligt. Straf er et nødvendigt Onde, og der bør ikke straffes mere og strengere end paakrævet. Langvarige Frihedsstraffe anvendt overfor et stort Antal af disse mindre „Landssvigere“ vil medføre store Vanskeligheder, naar de efter endt Afsoning skal vende tilbage til Samfundet, mærket af et længere Fængselsophold. Kriminalpolitisk er der Risiko for, at en Del af dem, der ellers var uden kriminelle Anlæg, som Følge af Fængselsopholdet og Vanskelighederne ved derefter at faa Fodfæste i Samfundet, glider over i Forbrydernes Række.

I denne Forbindelse maa det fremhæves, at en stor Del af de Personer, der har gjort sig skyldige i de mindre grove Forhold, der falder ind under Straffelovstillægget, er ustraffede. Sikre talmæssige Oplysninger foreligger ikke for Tiden.*)

Det kan ogsaa fremhæves, at der er en Risiko for, at adskillige blandt dem — ogsaa saadanne, der ikke tidligere har været politisk aktive i antidemokratisk Retning — gennem Straffen prægnes af en samfundsfjendtlig Indstilling, der prædestinerer dem til at søge Tilslutning til en Samfundsoptattelse og Politik, der bekæmper det demokratiske Samfund, og som kan forvente Tilslutning ogsaa fra deres Slægt og Venner. Socialt og samfundsoekonomisk vil det ikke blot være en betydelig økonomisk Byrde, at et stort Antal Personer straffes med fleraarige Straffe, men de paagældendes Familier vil i vidt Omfang være henvist til at leve af offentlig Understøttelse.

Som Følge af det anførte maa Udvalget anse det for paakrævet, at Antallet af langvarige Frihedsstraffe begrænses saa meget, som det under Hensyntagen til de Grunde, der kræver Straf, er forsvarligt.

Spørgsmaalet bliver da, om de Straffebestemmelser, Straffelovstillægget indeholder, er strengere end paakrævet, og om de Straffe, der i Medfør af disse Bestemmelser udmaales af Domstolene, som Følge deraf er upaakrævet strenge, eller om den Hjemmel, Straffelovstillægget indeholder til under formildende Omstændigheder at nedsætte Straffen til Fængsel i et Aar, har vist sig tilstrækkelig til at undgaa en Strafdmaaling, der i Sammenligning med den normale Praxis i Straffesager, med de Bestemmelser i Borgerlig Straffelov, der berører Forhold af tilsvarende Art, og med den i de enkelte Tilfælde forøvede strafbare Virksomhed, er for streng.

Sammenligner man Strafferammens Mindstestraf af 4 Aars Fængsel, der som Følge af, at Prøveløsladelse efter Straffelovstillægget er udelukket, reelt svarer til en Straf af 6 Aars Fængsel, med de i Borgerlig Straffelov foreskrevne Mindstestrafte for almindelige borgerlige Forbrydelser, vil det ses, at der kun for Manddrab er foreskrevet et højere

*) Se om Tallene fra en foreliggende Undersøgelse Noten Side 31.

Minimum, nemlig Fængsel i 5 Aar, medens en Mindstestraf af 4 Aars Fængsel kun er foreskrevet for Overtrædelse af § 180 (kvalificeret Brandstiftelse) og § 183, Stk. 2, (Forsvoldelse af Sprængninger under Omstændigheder, som under § 180 angivet), altsaa for de allervordeste Forbrydelser. Sammenligner man med de for Forbrydelser mod Statens Selvstændighed og Sikkerhed og mod Statsforfatningen og de øverste Statsmyndigheder i Borgerlig Straffelovs Kapitler 12 og 13 foreskrevne Straffe, har kun § 98 for den, der foretager en Handling, der sigter ti! ved Magtanvendelse eller Trusel om saadan at bringe den danske Stat eller nogen Del af denne under fremmed Herredømme eller at løsrive nogen Del af Staten, og § 112 for den, der foretager en Handling, der sigter til at berøve Kongen Livet, Mindstestraf paa henholdsvis Fængsel i 4 Aar og Fængsel i 6 Aar. For Fremkaldelse eller Ledelse af Oprør for at forandre Statsforfatningen er der i § 111 kun foreskrevet en Mindstestraf af Fængsel i 3 Aar, og ifølge § 101 er Straffen for den danske Statsborger, der bærer Vaaben mod den danske Stat eller dens Forbundsfaelle, eller som under Krig eller truende Udsigt dertil yder Fjenden Bistand ved Eaad eller Daad, Fængsel fra 2 til 12 Aar. Af denne Sammenligning fremgaar altsaa, at Straffelovstillæggets Minimumsraf af 4 Aar er meget streng. Tydeligst ses det af Sammenligningen med Borgerlig Straffelovs § 101, i Henhold til hvilken navnlig de Forhold, der henføres under Straffelovstillæggets § 10, Stk. 1, og § 16, maatte søges henført, om man ikke havde faaet Straffelovstillægget. Strengheden understreges derved, at der under hele Besættelsesperioden har gjort sig saadanne særlige Forhold gældende, at en Nedsættelse af Mindstestrafen i Forhold til den i Borgerlig Straffelov foreskrevne maa anses for velbegrundet.

Det kan som ovenfor nævnt med en vis Føje gøres gældende, at Strafferammen efter Straffelovstillægget i Virkeligheden er Fængsel fra 1 Aar til paa Livstid, men det kan ikke hævdes, at den saaledes angivne Strafferamme er *ensbetydende* med en Strafferamme, der angiver Mindstestrafen som Fængsel i 1 Aar. Selv om Domstolene i Praksis har fortolket „formildende Omstændigheder“ ret frit, jfr. ovenfor Side 11, er Udgangspunktet dog et Strafminimum paa 4 Aar, saaledes at Straffen kun under særlige Omstændigheder — derunder efter Praksis ogsaa i visse Tilfælde, hvor det strafbare Forhold efter sin Art findes mindre strafværdigt — kan nedsættes herunder; og dette har med Sikkerhed bevirket, at Straffene er kommet til at ligge højere, end det vilde have været Tilfældet, om Mindstestrafen havde været et Aar, og i en Række Tilfælde højere end paakrævet under Hensyn til de begaaede Forholds Karakter.

Dette sidste vil bedst ses af en *Gennemgang af Domspraksis* vedrørende de vigtigste af de i Straffelovstillægget omhandlede Handlingstyper.

Bestemmelserne i *Straffelovstillæggets* §§ 8 og 9, der hidtil ikke har været anvendt i noget stort Antal Tilfælde (58 domfældte), giver ikke Anledning til særlige Bemærkninger. Det maa anses for velbegrundet, at der i alle de heromhandlede Tilfælde er fakultativ Adgang til at fastsætte Straffen højere end det i Borgerlig Straffelov for Handlingen foreskrevne Strafmaksimum. Derimod foreslaas den obligatoriske Fordobling af Strafminimum slettet.

Under *tysk Krigstjeneste* efter Straffelovstillæggets § 10 falder for det første den egentlige tyske Krigstjeneste: i Frikorps Danmark, andre Korps under Waffen SS (navnlig Regiment Wiking og Regiment Nordland), i den tyske Værnemagts Afdelinger eller som Flaksoldat.

Om *Frikorps Danmark* kan henvises til det ovenfor Side 17 anførte. Der var indtil 15. December 1945 afsagt 283 Domme over Frikorps Danmark-Folk, medens 303 hensad i Varetægtsfængsel. Straffen svinger omkring 2—2½ Aar som Normalraf. Adskillige Domme har idømt Fængsel i *i* Aar.

For Medlemmer af *andre Korps under Waffen SS* eller af *den tyske Værnemagt* ligger Straffen gennemsnitlig noget højere — omkring 3 Aar. Straffelovstillæggets § 10, Stk. 1, 2. Pkt., er kun i ret faa Tilfælde fundet anvendelig, og Straffen kommer selv for dem, der har ladet sig hverve som ganske unge, praktisk talt aldrig ned under 1 Aar. Normalstraffen er paa 4 Aars Fængsel. Det er næppe helt rimeligt, at Straffene i Almindelighed ligger højere end for Medlemmer af Frikorps Danmark. De Omstændigheder, som er taget i Betragtning som formildende Omstændigheder for Medlemmer af Frikorps Danmark, maa efter Frikorpsets Oprettelse gøre sig gældende ogsaa for anden tysk Krigstjeneste, og Hvervningen skete paa de samme Kontorer og under samme Forhold til samtlige Korps under Waffen SS. Det har ofte været tilfældigt, i hvilket Korps den paa-gældende blev optaget, og blandt dem, der har meldt sig til anden tysk Krigstjeneste end Frikorpset, er utvivlsomt Folk, der med Forsæt har foretrukket det for Frikorpset paa Grund af dettes og dets Medlemmers daarlige Eygte og Forlydender om dets Anvendelse her i Landet. Der var pr. 15. December 1945 afsagt 616 Domme over Medlemmer af Waffen SS eller den tyske Værnemagt, Flaksoldater indbefattet. 1216 af Gruppen sidder i Varetægtsfængsel, deraf under Statsadvokaten i Sønderborg — altsaa overvejende Medlemmer af det tyske Mindretal — 637. I Udkastet er der ikke opstillet Særregler for Frikorps Danmark. De fakultative Strafnedsættelsesgrunde, der findes, gælder al tysk Krigstjeneste.

For *Flaksoldaternes* Vedkommende ligger Gennemsnitsstraffen uanset, at der er en Del unge imellem, særlig højt, nemlig omkring 3 3/4 Aar. Det er formentlig begrundet ved, at de har gjort Tjeneste her i Landet og gennemgaaende har meldt sig paa et sent Tidspunkt. Normalstraffen er 4 Aar. En Flaksoldat, der kun havde deltaget i Uddannelsen i 3 Uger og derpaa forlod Tjenesten, blev ved Østre Landsrets Dom af 11. December 1945 idømt Fængsel i 1½ Aar. Der er pr. 1. November 1945 afsagt 68 Domme over Flaksoldater, og 91 afventer Dom i Varetægtsfængsel. Flaksoldaterne gjorde Tjeneste ved det tyske Luftvaabens Flakartilleri, var uniformerede og bevæbnede og fik en Løn svarende til almindelig Soldaterløn. Det er gennemgaaende ret sølle Fyre paa lavt Intelligensniveau. I visse Tilfælde har de kun haft Tjeneste hver anden eller tredje Dag.

Under § 10, Stk. 1, maatte ogsaa de *Zeitfreiwillige* i Sønderjylland henføres; med Hensyn til dem henvises til Bemærkningerne nedenfor i Afsnit V om de særlige sønderjydske Forhold.

Medens det allerede efter den gældende Lov er fastslaet, at Medlemsskab under Ophold i Tyskland af *Germanische SS* ikke er strafbart, da det var en politisk, ikke en militær Organisation, er der i 5 Tilfælde afsagt Dom over Personer, der har deltaget i de *Kursus*, der afholdtes af Waffen SS i Sennheim, Klagenfurt og Graz, og 20 saadanne Personer er Varetægtsarrestanter. Hensigten med disse Kursus var at faa Deltagerne til at melde sig til Waffen SS. Efter Udkastets § 10, Stk. 1, og den givne Definition af tysk Krigstjeneste kan Deltagelsen i disse Kursus ikke straffes, medmindre Forholdet kan rammes efter Straffelovgivningens almindelige Forsøgsregler.

Under Straffelovstillæggets § 10 falder endelig ogsaa Hvervning til tysk Krigstjeneste. Der var den 15. December 1945 afsagt 20 Domme over *Hververe*, medens endnu 63 af denne Gruppe var Varetægtsarrestanter; det er altsaa talmæssigt en mindre betydningsfuld Gruppe.

Under § 10, Stk. 1, er endvidere henført Tjeneste som *Vagtmand for den tyske Værnemagt*, herunder Tjeneste som *Marinevægter* eller i *Schwerinerkorps* og tysk ansatte *Sabotagevagter*, skønt denne Virksomhed ikke kan karakteriseres som egentlig Krigstjeneste. Naar den ligesom Tjeneste under O. T. og i et vist Omfang Tjenesten som Brandmand i Praksis er henført til § 10 og ikke til § 16, staar det utvivlsomt i Sammenhæng med,

at det derved blev muligt i noget højere Grad at tage individuelle Hensyn ved Strafudmålingen paa Grund af Strafnedsættelsesadgangen i Straffelovstillæggets § 10, Stk. 1, 2. Pkt. Om de nævnte Vagtmænd gælder i Almindelighed, at de var ansat ved Kontrakt til en ret høj Ugeløn (ca. 125 Kr. ugentlig), og at det var deres Opgave at bevogte forskellige af den tyske Værnemagt benyttede Objekter eller Omraader her i Landet, f. Eks. Flyvepladser. De var som Regel uniformeret og var bevæbnet med Gevær eller Karabin, ofte tillige med Pistol. Naar det var fornødent, fik de inden Tiltrædelsen et Kursus i Vaabenbrug. Marinevægterkorpset blev mere kendt end de øvrige Vagtmænd, fordi de var lettere kendelige paa den mørkeblaa Uniform. Dets Medlemmer hørte ligesom de øvrige Vagtmænd til Wehrmachtsgefølge, hvilket navnlig betød, at de stod under tysk Jurisdiktion i strafferetlig Henseende, saaledes at det fra tysk Side hævdedes, at der ikke kunde rejses Tiltale mod dem ved dansk Domstol medmindre man fra tysk Side havde givet Samtykke dertil. At de ikke — som hævdede af Frihedsbevægelsens sønderjydske Raad, se Bilag VII —, var „Wehrmachtangehörige“, blev fra tysk Side i November 1943 udtalt overfor Skattemyndighederne i Anledning af, at Marinevægterne havde ønsket samme Skattelempelser, som var indrømmet danske Krigsdeltagere paa tysk Side. Marinevægterkorpset blev oprettet paa et ret tidligt Tidspunkt under Besættelsen, og oprindelig krævedes det, at Marinevægterne skulde være Medlemmer af D. N. S. A. P. De gennemgik alle et 3—4 Ugers Kursus paa en Marinevægterskole i København. Schwerinervagtkorps (Schweriner Wacht- und Schliessgesellschaft) var et privat Vagtselskab i Tyskland, der for det tyske Flyvevaaben udførte Vagtjeneste paa Flyvepladser i Jylland. Medlemmer til Korpset blev navnlig skaffet gennem „Deutsche Berufsgruppen in Nord-schleswig“, og det var derfor oprindelig navnlig tysksindede Sønderjyder, der blev optaget.

Der er afsagt Dom i lidt over Halvdelen af Sagerne mod Vagtmænd af de nævnte Kategorier, nemlig i 992 Tilfælde, medens 899 er Varetægtsfanger. Straffen ligger gennemsnitlig omkring 3 1/3 Aar, men der gør sig Forskel gældende mellem Grupperne.

Straffen for Vagter ved Flyvepladser, Kaserner m. v. uden Tilknytning til noget særligt Korps er normalt 3 Aar; kun hvor særlige Omstændigheder foreligger, sættes Straffen ned til 1—2 Aar. For Marinevægtere er Normalstraffen, naar der er fortsat udover 19. August 1943, Fængsel i 4 Aar, i nogle Tilfælde 5 Aar. Ved Vurderingen af Vagtmændenes Strafskyld maa det tages i Betragtning, at de har gjort Tjeneste i tysk Uniform her i Landet og under Forhold, der navnlig i den senere Del af Besættelsen kunde medføre, at de skulde skyde paa Landsmænd, samt at de ikke har taget denne Tjeneste af Overbevisning, men lokket af den gode Løn. Paa den anden Side maa det fremhæves, at mange af dem næppe har haft Lejlighed til at gøre Brug af deres Vaaben, idet de Objekter, de bevogtede, ikke i særlig Grad var udsat for Angreb fra Modstandsbevægelsens Side.

Ganske sidestilles med de nævnte Vagtmænd maa i Virkeligheden *Medlemmerne af Kaptajn Sommers Vagtkorps*, der indtog samme Stilling indenfor Luftvaabenet som Marinevægterne i Marinen. Som nævnt i Bemærkningerne til § 10 a, har Korpset ikke haft politimæssige Opgaver og dets Medlemmer som Helhed ikke deltaget i politimæssige Aktioner. De har ligesom Marinevægterne gennemgaaet et kort Kursus (i Jonstrup) og er derefter blevet sat til Tjeneste som Vagtmænd ved Flyvepladser m. v. Det er derfor med Urette, at de ved Straffelovstillægget er blevet gjort til Genstand for en særlig streng Behandling. Normalstraffen er 4—5 Aar, den gennemsnitlige Straf 4 Aars Fængsel. Der er truffet Afgørelse i noget over Halvdelen af de foreliggende Sager — 249 Domme mod 244 Varetægtsfanger pr. 15. December 1945.

De Personer, der har gjort *Tjeneste under Organisation Todt*, falder i 2 Grupper, hvoraf den største — ca. 80 pCt. af det samlede Tal — under O. T.s Schutzkommando

ligeledes har gjort Tjeneste som *bevæbnede Vagter*, mens de øvrige har gjort Arbejdstjeneste, navnlig ved Befæstningsarbejde og lign. De fleste O. T.-Vagtmænd har gjort Tjeneste i Udlandet, bl. a. ogsaa som Sabotagevagter og "Vagter ved Fangeleje, og nogle af dem har i Italien, Frankrig, Polen og Rusland deltaget i Partisanbekæmpelse. Andre har gjort Tjeneste her i Landet, f. Eks. i Struer. Det er gennemgaaende lidt yngre Folk. Eventyrtrang og Vagabonderingslyst har ikke sjældent gjort sig gældende. Straffene har været meget varierende fra 1—4 Aar med Tyngdepunkt omkring 2 Aar. Forholdet henføres som Hovedregel under § 10, i visse Tilfælde under § 16. Der er afsagt ialt 505 Domme over O. T.-Folk, medens 605 hensidder i Varetægtsfængsel.

De *O. T.-Folk, der ikke har gjort Vagtjeneste*, er som Regel blevet henført under Straffelovstillæggets § 16. De har virket som Arbejdere og Chauffører, Lejrledere og lign. Efter at det er oplyst, at Arbejdet indtil et ret sent Tidspunkt (September 1943) fra tysk Side blev betragtet som rent civilt Lønarbejde, og at Organisationen indtil da overhovedet ikke har haft halvmilitære Opgaver, har Landsretterne frifundet i Tilfælde, der svarer til en Række Tilfælde, i hvilke O. T.-Folk tidligere er blevet dømt. Efter Udkastet vil Tjeneste i O. T. bortset fra væbnet Vagtjeneste blive straffri. Der vil altsaa herved ikke ske nogen væsentlig Ændring af den nu gældende Praksis. For saa vidt angaar *Legion Speer*, der i Slutningen af 1944 blev slaaet sammen med O. T., ligger Forholdet paa ganske tilsvarende Maade.

For saa vidt angaar de Personer, der har gjort Tjeneste i *Schalburgkorpset, Landstormen* eller det *tyske Politi*, derunder visse Chauffører og Vagtmænd under Sicherheitsdienst, og som henføres under Straffelovstillæggets § 10, Stk. 2, foreslaas der ved Udkastet ingen Lempelse af den ved Straffelovstillægget foreskrevne Straf. Det samme gælder for saa vidt angaar *Hipokorpset* efter Straffelovstillæggets § 10, Stk. 3.

Det er ikke muligt at tale om en Praksis vedrørende *Straffelovstillæggets § 11*, der kun har været anvendt i ganske faa Tilfælde. I Forbindelse med denne Bestemmelse, hvor det drejer sig om mere individuelt bestemte Forhold, er det formentlig berettiget at sige, at Strafferammen allerede nu faktisk er Fængsel fra 1 Aar, saaledes at Udkastets Mindstestraf af Fængsel fra 1 Aar ikke er nogen reel Nedsættelse i Forhold hertil.

For saa vidt angaar *Straffelovstillæggets § 12* omhandler denne Bestemmelse saa stærkt varierende Forhold, at der selvsagt ikke kan tales om nogen Normalstraf. Den Praksis, der har dannet sig, svarer vistnok i store Linier til den Opdeling af Bestemmelsens Indhold, der foreslaas ved Udkastet.

Bestemmelserne i *Straffelovstillæggets §§ 13 og 14* er ret sparsomt anvendt. Der foreligger 22 Domme efter § 13 og 1 efter § 14. Som Varetægtsfanger sigtet efter disse Bestemmelser sidder henholdsvis 72 og 13 Personer. Det gælder vel her som om § 11, at der bortset fra den Adgang, som indføres ved § 13, Stk. 2, til at nedsætte Straffen under 1 Aars Fængsel og under særlig formildende Omstændigheder lade den bortfalde, ikke sker nogen reel Ændring i Strafferammen.

Bestemmelsen i *Straffelovstillæggets § 15* har af Domstolene kun været anvendt i 2—3 Tilfælde, idet man har henført de øvrige Tilfælde af utilbørligt erhvervsmæssigt Samarbejde med Besættelsesmagten, som indtil 15. December 1945 havde været forelagt Domstolene, under Tillægsloven af 28. August 1945, ved hvilken der jo for disse Forholds Vedkommende allerede er foretaget en saadan Nedsættelse af Strafferammen, som nu ved Udkastet foreslaas gennemført ogsaa i andre Forhold.

Det kan saaledes siges, at Nedsættelsen af Minimumstraffen væsentligst faar Betydning for de Forhold, der er henført under Straffelovstillæggets § 10 eller § 16.

Blandt de under § 16 henførte Forhold er ovenfor nævnt *Brandmandstjenesten*, der undertiden er henført under Straffelovstil læggets § 10. Der er i nogle Tilfælde frifundet under Hensyn til Virksomhedens Art, men der er ogsaa — i den første Tid efter Lovens Ikrafttræden — idømt Straffe paa 4 og 5 Aars Fængsel og derover. Straffene har dog været nedadgaaende. Det normale ligger nu vistnok nærmest et Aar. Der er afsagt 205 Domme, og 195 Brandmænd sidder i Varetægtsfængsel. Brandmændene gjorde Tjeneste under Ledelse af tyske Brandofficerer, bl. a. paa Flyvepladser. De bar Uniform og hørte til Wehrmachtsgefolge; det gjorde imidlertid enhver, der var ansat direkte under den tyske Værnemagt, uanset om hans Arbejde var af rent civil Karakter. Brandmændenes Arbejde var udelukkende Slukning af Ild og Behandling af Bomber; nogle af dem har dog ved en saakaldt Kombattanterklæring forpligtet sig til i paakommende Tilfælde at vsere med til at forsvare Flyvepladsen mod Angreb fra Jorden. Enkelte af Brandmændene har været i Besiddelse af Vaaben. Som Helhed betragtet har Brandmændenes Arbejde dog været det samme som danske Brandmænds og har altsaa ikke været væsentlig forskelligt fra almindelig civilt Lønarbejde, hvorimod det paa afgørende Maade adskiller sig fra den bevæbnede Vagttjeneste. Efter Udkastet vil denne Virksomhed ikke kunne straffes.

Ogsaa de under *O. T. udenfor Schutzkommando* ansatte bliver efter Forslaget straffri. Det samme gælder en Del *Kontorister og lign.*, jfr. nærmere Bemærkningerne til § 16. Det er ikke store Tal, det her drejer sig om. Der er dømt 36 Kontorister og 16 Tolke, og i Varetægtsfængsel sidder af disse Kategorier henholdsvis 26 og 58. Dertil kommer, at det jo kun er en Del af Kontoristerne og Tolkene, der bliver straffri.

Som sigtet efter Straffelovstillæggets § 16 sidder *bortset fra de nævnte Grupper* 277 Personer i Varetægtsfængsel, mens 53 er dømt. Det drejer sig om Propagandister, ledende Personer indenfor Partier eller Organisationer, der har samarbejdet med Besættelsesmagten, Folk, der har ydet økonomisk Støtte til saadanne Organisationer, samt Sabotagevagter ved danske Virksomheder. Det Omfang, i hvilket de sidstnævnte kan straffes, indskrænkes væsentligt ved Udkastet, jfr. foran Side 18, og Bemærkningerne til Udkastet ad § 16 i Slutningen. Allerede efter den gældende Praksis anses Fabriksvagtjeneste indtil 19. September 1944 altid for straffri. Der er idømt Straffe paa 1—2 Aars Fængsel, i enkelte Tilfælde højere Straf, for Sabotagevagtjeneste.

De Straffe, der — som det fremgaar af foranstaaende — idømmes i Medfør af Straffelovstillægget, er *meget strenge* sammenlignet med de Straffe, der almindeligvis idømmes i danske Straffesager. Til Belysning heraf skal anføres, at der ifølge Kriminalstatistikken for 1942 i nævnte Aar blev idømt (mandlige domfældte) 8 761 Fængselsstraffe, hvoraf kun 26 paa 4 Aar eller derover, 19 fra 3—4 Aar, 84 fra 2—3 Aar og 451 fra 1—2 Aar. Ialt var altsaa kun 580 Straffe paa over 1 Aar eller kun 6,12 pCt. 2 242 Domme lød paa Straf af Fængsel fra 3—6 Maaneder og 1 076 Domme paa Fængsel fra 6—12 Maaneder. De nævnte 580 Domme paa 1 Aar eller derover fordelte sig med 63 paa Sædelighedsforbrydelser, 26 paa Voldsforbrydelser, Manddrab m. v., 455 paa Ejendomsforbrydelser, 13 paa Brandstiftelse og 20 for Overtrædelse af de midlertidige, nu ophævede, Straffelovstillæg af 22. Juli 1940 og 18. Januar 1941 og 3 for falsk Forklaring m. v.

Af Voldsforbrydelserne (Overtrædelse af Borgerlig Straffelovs §§ 244—248) var kun 8 af 274 eller under 3 pCt. Straffe paa Fængsel i 1 Aar eller derover. For en Forbrydelse som Dokumentfalsk (Borgerlig Straffelovs §§ 171—173) idømtes 75 Straffe paa Fængsel fra 1—2 Aar, 13 Straffe paa Fængsel fra 2—3 Aar og ingen højere, medens 409 Domme lød paa lavere Fængselsstraffe. Af 17 paadømte Røverisager vurderedes 6 til Fængsel fra 1—2 Aar, 2 til Fængsel fra 2—3 Aar, 2 til Fængsel fra 3—4 Aar og 1 til Fængsel fra 6—8 Aar, mens 6 medførte Straffe under 1 Aars Fængsel. Kun i 315 Sager angaaende Tyveri idømtes der 1 Aars Fængsel eller derover. I de øvrige af Aarets 5 109 Tyveridomme

blev Straffen sat lavere. Kun 52 Domme af de fornævnte 315 naaede op paa 2 Aar eller mere og deraf kun 3 paa 4 Aar eller derover. Det maa herved yderligere erindres, at der blandt de saaledes straffede Forbrydere af alle Grupper fandtes ikke færre end 3 801 Recidivister, deraf over Halvdelen tidligere flere Gange straffede, og at 366 Straffe over 1 Aar netop idømtes Recidivister. Af de første Gang straffede fik altsaa kun 214 Straffe over 1 Aars Fængsel.

Det vil heraf ses, at *Straf af 1 Aars Fængsel* anvendt overfor tidligere ustraffede Personer*) *maa betragtes som en streng Straf* sammenlignet med sædvanlig dansk Praksis i Straffesager. Ved Fastsættelsen af en Mindstestraf paa 1 Aar, stemples de Forhold, der falder ind under Straffelovstillægget, altsaa som meget alvorlige Forbrydelser.

*) Af de 1 221 af Overlægen i Psykiatri ved Københavns Politi indtil 1. Januar 1946 undersøgte Personer, der er fængslet i Medfør af Straffelovstillæggets forskellige Bestemmelser, var 847 eller 69,37 pCt. ustraffet, og kun 152 eller 12,45 pCt. var straffet med ubetinget Straf af 4 Maaneders Fængsel eller derover. I Tallet for de ustraffede er ikke medregnet Personer, mod hvem Tiltale er frafaldet betingelsesvis (45). Af de undersøgte var 749 sigtede i Medfør af Straffelovstillæggets § 10, Stk. 1, og § 16, 114 Medlemmer af Sommerkorpset, 97 af Schalburgkorpset, 87 af Hipokorpset og 35 havde været ansat i det tyske Politi. 80 var sigtet i Medfør af Straffelovstillæggets § 12.

V. De særlige Forhold i Sønderjylland,

Forholdene i Sønderjylland ligger i flere Henseender anderledes end i det øvrige Land og er derfor gjort til Genstand for selvstændig samlet Behandling i dette Afsnit. Antallet af fængslede sigtet i Medfør af Straffelovstillæggets Bestemmelser udgør for Tiden ca. 2 500, d. v. s. en betydelig Brøkdel af det tysksindede nationale Mindretals voksne mandlige Medlemmer. Sagerne Behandling er bl. a. som Følge heraf mindre fremskreden i Sønderjylland end i det øvrige Land. Visse Forhold kendes kun i Sønderjylland; det gælder navnlig Tjenesten som Tidsfrivillig (Zeitfreiwilligendienst) og Deltagelse i den saakaldte „Selbstschutzorganisation". Endelig opstaar der — navnlig for saa vidt angaar dem, der har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste, derunder ogsaa Tjeneste som Tidsfrivillig, men ogsaa for andre Grupper, f. Eks. de bevæbnede Vagters Vedkommende — Spørgsmaal om en særlig Vurdering af de paagældendes Forhold paa Grund af deres Tilknnytning til det tyske Folk, og i Forbindelse hermed Spørgsmaalet, om der paa anden Maade end gennem Straf bør drages Konsekvenser af, at de paagældende under Besættelsen ved deres Forhold aktivt har bekendt sig som tyske.

De Grupper, for hvis Vedkommende der kan være Tale om at tage de paagældendes Tilknnytning til det tyske Folk i Betragtning, og som talmæssigt betyder noget, er Deltagerne i egentlig tysk Krigstjeneste, overvejende indenfor Waffen SS — mellem 5 og 600 —, Vagtmænd af forskellige Kategorier — ca. 500 — og de Tidsfrivillige, ca. 1 250.

Der er ikke afsagt nogen Dom vedrørende Tidsfrivillige. Over Vagtmænd og Frontsoldater fra det tyske Mindretal er der afsagt et begrænset Antal Domme, der kun i ringe Omfang synes at have taget Hensyn til de paagældendes nationale Sindelag. De afsagte Domme ligger i Streghed paa Linie med Domme fra det øvrige Land for tilsvarende Forhold.

I Forslaget til Straffelovstillægget fandtes oprindelig i § 10 en Bestemmelse, der hjemlede Adgang til at nedsætte Straffen for danske Statsborgere, der tilhørte det tyske Mindretal i Sønderjylland. Under Behandlingen i det af Folketinget nedsatte Udvalg slettedes denne Bestemmelse og erstattedes af en almindelig Adgang til at nedsætte Straffen for dem, der har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste, „hvor særlige Hensyn gør sig gældende", og til under ganske særlige Omstændigheder at unnlade Tiltale. Denne Adgang burde ifølge Folketingsudvalget kun komme til Gode Personer under 18 Aar eller Personer, for hvis Handling undskyldende Momenter kan findes i deres særlige Tilknnytning til det tyske Folk, og under Lovens Behandling paa Eigsdagen blev der af flere sønderjydsken Rigsdagsmænd udtalt Forventning om en vidtstrakt Anvendelse af Bestemmelsen i Sønderjylland overfor dem, der havde deltaget i tysk Krigstjeneste udadtil, ikke direkte imod Danmark.

Det af Udvalget udarbejdede Lovudkast indeholder ingen til den nævnte Regel svarende Bestemmelse, ej heller nogen Bestemmelse, der udtrykkelig giver Adgang til Strafnedsættelse eller Strafbortfald for Personer, der har en særlig Tilknnytning til det tyske Folk. Dette er ikke Udtryk for, at Udvalget finder, at en saadan særlig Tilknnytning bør være uden Betydning ved den strafferetlige Vurdering af de fornævnte Forhold, men man har ment, at der, naar Strafferammen nedsættes som ved Udkastet foreslaaet og under

Hensyn til den særlig for Deltagelse i tysk Krigstjeneste hjemlede vide Adgang til Strafnedsættelse, jfr. foran Side 17, ikke er Trang til en saadan Bestemmelse. Særlig Betydning faar i denne Forbindelse Bestemmelsen i § 10, Stk. 3, Nr. 1, hvorefter Straffen kan nedsættes til Fængsel i 6 Maaneder og under særlig formildende Omstændigheder til Fængsel i 30 Dage for den, der har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste før den 29. August 1943, idet langt den overvejende Del af Mindretallets Krigsdeltagere har meldt sig før denne Dato. Ogsaa Bestemmelsen i § 3, Stk. 4, Nr. 3, har særlig Betydning i Sønderjylland, jfr. Bemærkningerne til Udkastets enkelte Bestemmelser neden for Side 44. Udvalget har paa den anden Side anset det for magtpaaliggende at fastholde, at Medlemmerne af det tyske Mindretal har samme Pligter overfor den danske Stat som andre danske Statsborgere, og naar de tilsidesætter disse Pligter, maa de drages til Ansvar herfor efter de almindelige Kegler. Dette er ikke til Hinder for, at der ved Straffudmaalingen tages Hensyn til, at der i de paagældendes særlige Tilknytning til Tyskland kan findes Momenter, som gør deres Handlemaade mindre moralsk forkastelig, idet de ikke har svigtet det nationale Fællesskab, som de staar udenfor, men alene deres Pligt som danske Statsborgere, og til, at det for dem kan have været vanskeligere at gøre sig Retsstridigheden af deres Handlemaade klar. Men general præventive Hensyn kræver, at alle danske Statsborgere, uanset deres nationale Sindelag, drages til Ansvar, naar de svigter deres Pligter overfor den danske Stat til Fordel for fremmede Magter.

For saa vidt angaar de Tidsfrivillige kan der om deres Tjeneste henvises til Bilagene III, V—VII og IX. Her skal kun ganske kort nævnes, at denne Tjeneste begyndte i April 1943, at den for de fleste Deltageres Vedkommende har bestaaet i Deltagelse i Militærøvelser en Gang ugentlig, at de paagældende fik udleveret Uniform, som de bar til og fra Øvelserne, at de har haft Vaaben udleveret under Øvelserne, og at de stod under Kommando af de lokale tyske Kommandanter. Formaalet med Uddannelsen angives at være, at de i Tilfælde af en Invasion skulde udføre Etappetjeneste og sikre og sørge for Opretholdelsen af Driften af de offentlige Værker. En Del har stedvis været indkaldt til aktiv Tjeneste ved 3 Lejligheder, nemlig ved Undtagelsestilstanden den 29. August 1943, den 20. Juli 1944 og den 19. September 1944. Indkaldelsen den 29. August 1943 varede indtil 5 Dage og bestod overvejende i Vagttjeneste, Beredskabstjeneste eller Patrouillering sammen med tyske Soldater. Der blev fra Ledelsens Side protesteret mod Indkaldelsen den 29. August 1943, som værende i Strid med de angivne Forudsætninger om, at de Tidsfrivillige — bortset fra Invasionstilfælde — ikke skulde anvendes overfor den danske Befolkning. Mange af de Tidsfrivillige angiver at have troet, at Organisationens Oprettelse havde fundet Sted med de danske Myndigheders Billigelse. Ogsaa Ledelsen hævder at have haft denne Opfattelse, støttet paa Udtalelser og en — ikke længere eksisterende — Skrivelse fra tysk Side.

Befolkningens Vurdering af de Tidsfrivillige er ret streng, hvilket er forstaaeligt, fordi den havde en Fornemmelse af, at de kunde blive sat ind imod den, — hvad de jo faktisk ogsaa i et vist Omfang blev ved de nævnte Lejligheder, og fordi selve den Omstændighed, at de Tidsfrivillige gik i tysk Uniform for Øjnene af den dansksindede Befolkning, af denne følte som en Provokation. Nogle af de Tidsfrivillige har ogsaa paa anden Maade været provokerende. Særlig grove Provokationer — Voldshandlinger og lign. — er kun undtagelsesvis forekommet.

Efter Udvalgets Opfattelse maa der dog ved Bedømmelsen af de Tidsfrivilliges Forhold i det hele anlægges en noget strengere Bedømmelse end for Deltagere i Fronttjeneste, men under Hensyn til den faktisk ringe Betydning, deres Virksomhed har haft, og de særlige Forhold i Landsdelen, herunder det moralske Pres, som ogsaa mange af de Tidsfrivillige har været udsat for, og som kan begrunde Strafnedsættelse i Medfør af

Udkastets § 3, Stk. 4, Nr. 3, finder man dog ikke, at der bør blive Tale om en *væsentlig* strengere Bedømmelse af deres Forhold.

Hvad endelig angaar Medlemmerne af Selbstschutzorganisationen, hvorm henvises til Bilag IV og X, maa man efter det om disses Virksomhed oplyste formene, at Straffene for deres Vedkommende bør ligge noget højere end for de Zeitfreiwilliges Vedkommende, hvor ikke særlige Omstændigheder gør sig gældende.

Man har indenfor Udvalget drøftet Muligheden af at foreslaa Indførelse af Fortabelse af Statsborgerret for Personer, der har erhvervet dansk Statsborgerret paa anden Maade end ved Fødsel, naar de har gjort sig skyldig i et efter Straffelovstillægget strafbart Forhold og derved i Gerning bekendt sig som tyske. Frihedsbevægelsens sønderjydske Raad har i den som Bilag VII optrykte Skrivelse givet Udtryk for, at en saadan Bestemmelse anses for ønskelig i vide Kredse af den sønderjydske Befolkning. Efter de for Udvalget iøvrigt foreliggende Oplysninger kan det imidlertid være tvivlsomt, om Tanken herom har en saadan almindelig Tilslutning i Sønderjylland eller det øvrige Land, som maatte være en Forudsætning for Gennemførelsen af en saadan Regel. Dertil kommer, at det stiller sig tvivlsomt, om en Udvisning overhovedet vilde kunne gennemføres, og at den — som anført i Skrivelsen fra det sønderjydske Raad — vilde give Anledning til praktisk vanskelige Problemer i Forhold til de paagældendes Familier og paarørende. En Udvisning fra Hjemstavnen vilde ogsaa — ikke blot af de paagældende selv og i Mindretalskredse, men i vide Kredse indenfor dansksindede Sønderjyder — paa Grund af de bestaaende Slægts- og Venskabsforhold dansk- og tysksindede imellem føles meget haard. Fratagelse af Statsborgerret kan paa den anden Side kun anses for begrundet, saafremt man vil udvise de paagældende. Danmark kan ikke være interesseret i at forøge Antallet af statsløse og Tyskere, der er bosat i Sønderjylland paa Opholdstilladelse. Af disse Grunde har Udvalgets Flertal ikke anset det for rigtigt at foreslaa nogen Regel om Fortabelse af Statsborgerret i Forbindelse med Straf.

Et Mindretal (Hurwitz, Jarding og Olafsson) er dog af den Opfattelse, at der — iøvrigt for, hele Landets Vedkommende — burde gives en Adgang for Domstolene til Frakendelse af Statsborgerret, naar landsforræderiske Handlinger er begaaet af Personer, der har erhvervet dansk Statsborgerret paa anden Maade end ved Fødsel, eller som aktivt har bekendt sig som hørende til det tyske Folk. Mindretallet har dog ikke villet fremsætte positivt Forslag herom, naar saadant Forslag ikke har kunnet samle Flertal i Udvalget.

Indenfor Flertallet har man vel ment, at der kunde være Anledning til at optage Spørgsmaal om Ændring i Indfødsretslovgivningen til nærmere Undersøgelse og Overvejelse, navnlig ogsaa med Henblik paa Fortabelse af dansk Statsborgerret erhvervet ved Naturalisation. Det er iøvrigt Udvalget bekendt, at det i Indenrigsministeriet overvejes, om visse Ændringer i Indfødsretslovgivningen maatte være paakrævet efter den tyske Besættelses Ophør, derunder navnlig Suspension eller Ophævelse af Bestemmelserne om Erhvervelse af dansk Statsborgerret ved Fødsel i Forbindelse med Ophold her i Landet til det fyldte 19 Aar og om Erhvervelse af dansk Statsborgerret ved Ægteskab, for saa vidt angaar Personer, der tidligere har været tyske Statsborgere.

Udvalgsflertallet finder imidlertid, at disse Spørgsmaal maa løses i en større Sammenhæng, og i hvert Fald ikke er saaledes afklarede, at der kan eller bør tages Stilling til dem i Forbindelse med Straffelovstillæggets Revision.

Et Medlem af Udvalget (Krabbe) finder, at det bør overvejes, om det ikke vilde være rigtigt at give *Amnesti* til de mange Personer, der enten som „Frontkæmpere" eller som Medlemmer af de ovennævnte Grupper har paadraget sig Strafansvar efter Lovens § 10. Det drejer sig om Personer, der i langt højere Grad end i det øvrige Land er uden

kriminelle Anlæg, og hvis Forbrydelser i det store og hele er af en rent politisk-Karakter. De har nu siddet fængslede eller internerede i over 8 Maaneder, og det har lange Udsigter, til de alle faa deres Bom. Amnestien burde meddeles ved Loven, ikke ved kgl. Resolution.

Fra Amnestien burde undtages Personer, der indenfor de paagældende Grupper eller Organisationer har indtaget overordnede ledende Stillinger — alt ialt formentlig nogle faa Hundrede. Antallet af Straffedomme vilde herefter formentlig kunne reduceres med ca. 2 000.

Tiltrædes dette Forslag, vil dette Mindretal kunne slutte sig til Tanken om Frakendelse af Statsborgerret for de fra Amnestien undtagne Ledere, der bliver at idømme Straf.

Lignende omfattende Amnesti med begrænsede tildels navngivne Undtagelser blev ved kgl. Resolution af 29. Marts 1852 meddelt Deltagerne i Oprøret 1848—50.

VI. Udkastets Virkninger.

Kun i store Træk er det muligt at skønne over, hvilke Virkninger det vil faa, dersom Udkastet og den deri indeholdte revisionsordning for de allerede paadømte Sagers Vedkommende føres ud i Livet, idet det ikke med Sikkerhed kan siges, hvorledes Domstolene i Praksis vil udmaale Straffene inden for de nye Strafferammer, eller i hvilket Omfang de vil benytte den efter Udkastet gældende Adgang til Strafnedsættelse eller Strafbortfald, der jo altid er fakultativ. Efter sædvanlig Praksis i almindelige borgerlige Straffesager regnes den normale Straf, hvor ikke særlige Omstændigheder foreligger, at ligge ved eller lidt over Strafferammens Minimum.

Udvalget er gaaet ud fra, at Normalstraffen i de talmæssigt betydningsfulde Grupper: tyske Krigsdeltagere og Vagtmænd, vil komme til at ligge omkring 1 Aars Fængsel. Ud fra denne Forudsætning maa det antages, at der vil forekomme en Del Tilfælde, i hvilke Straffen vil blive anset for udstaaet med Varetægtsfængsel, der, jfr. Udkastets § 3, Stk. 7, ofte vil blive fradraget fuldt ud. Gaar man videre ud fra, at der aabnes Adgang til Prøveløsladelse efter almindelige Regler, maa det antages, at der af de nuværende ca. 7 600 Varetægtsarrestanter og ca. 3 700 Domfældte den 1. Maj 1946 vilde være tilbage ca. 4 500, idet Brandmandsgruppen helt vil være forsvundet, Grupperne Frikorps Danmark og anden tysk Krigstjeneste, Vagtmandsgrupperne og de Tidsfrivillige væsentlig nedbragt, idet de paagældende enten har afsonet Straffen fuldt ud eller kan løslades paa Prøve. Dette vil være en væsentlig Lettelse for Fængselsvæsenet, og Udvalget tillægger det betydelig Vægt, at der derved aabnes Mulighed for at undgaa, at Fængselsvæsenets Rammer sprænges, og at det sikres, at Straffenes Afsoning kan foregaa under forsvarlige Former. Ogsaa den Politi, Anklagemyndighed og Domstole paalagte ekstraordinære Arbejdsbyrde vil — dersom Udkastet gennemføres — lettes, omend kun i mindre Grad.

VII. Retsplejelovstillægget m. v.

I Tillægget til Eetsplejeloven er der kun foreslaaet enkelte Ændringer, hvorom der i det hele kan henvises til Udkastet, S. 59, og de dertil knyttede Bemærkninger.

I Forbindelse med Forhandlingerne angaaende Keglerne om Anke, har man berørt Spørgsmaalet om Adgang til Anke af de af den ekstraordinære Tjenestemandsdømstol i Medfør af Lov Nr. 322 af 7. Juli 1945 truffne Afgørelser. Et Flertal af Udvalgets Medlemmer (Harup, Hurwitz, Krabbe, Kudsk og Steglich-Petersen) har, uanset at Spørgsmaalet ligger udenfor den Udvalget stillede Opgave, ønsket at give Udtryk for, at det principielt maa anses for meget ønskeligt, at der gives Mulighed for Anke af disse for de paagældende overordentlig betydningsfulde Afgørelser.

Udkast til Lov om Ændringer i og Tilføjelser til Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed.

§1.

I Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed sker følgende Ændringer og Tilføjelser:

I § 1, Stk. 1, 1. Pkt., ændres „indtil 1 Aar efter Lovens Ikrafttræden" til „indtil 2 Aar efter Lovens Ikrafttræden".

§ 1, Stk. 3, udgaar.

§ 3 affattes saaledes:

Stk. 1. Straf og andre Retsfølger idømmes efter Borgerlig Straffelovs almindelige Regler.

Stk. 2. Livsstraf kan idømmes i de i Lovens §§ 8, Stk. 2, 10 a, Stk. 3, og 12, Stk. 2, nævnte Tilfælde, for saa vidt den skyldige ved den strafbare Handlinges Foretagelse var fyldt 18 Aar.

Stk. 3. Betinget Straffedom kan anvendes i Overensstemmelse med Reglerne i Borgerlig Straffelovs Kapitel 7, naar særlige Grunde i det enkelte Tilfælde afgørende taler derfor, herunder navnlig at det strafbare Forhold maa betragtes som en tilfældig, af særlige ydre Forhold foraarsaget og forbigaaende Afgang fra en iøvrigt lovlig og med det danske Samfund solidarisk Holdning.

Stk. 4. Straffen kan nedsættes til den laveste Grad af Fængselsstraf:

- 1) naar Gerningsmanden efter det strafbare Forholds Begaaelse ved personlig Indsats har ydet værdifuld Bistand til Frihedskampen;
- 2) naar Gerningsmanden før eller kort efter den 29. August 1943 har bragt det strafbare Forhold til Ophør;
- 3) naar Gerningsmanden har begaaet det strafbare Forhold under Indflydelse af en særlig stærk Pression eller paa Grund af en paa ung Alder eller mangelfuld aandelig Udvikling beroende Umodenhed;
- 4) naar den strafbare Virksomhed kun har varet i ganske kort Tid;
- 5) naar der iøvrigt foreligger særlig Hjemmel for Strafnedsættelse. Borgerlig Straffelovs § 84, Stk. 1, Nr. 2, sidste Punktum, finder dog ikke Anvendelse paa Handlinger, der omfattes af denne Lov.

Stk. 6. I de i Stykke *i* under 1—4 omhandlede Tilfælde, samt hvor der iøvrigt haves Hjemmel derfor, kan Straffen under særlig formildende Omstændigheder bortfalde.

Stk. 6. For Fuldbydelsen af Frihedsstraf fastsættes de nærmere Kegler ved kgl. Anordning. Livsstraf fuldbyrdes ved Skydning efter nærmere ved kgl. Anordning fastsatte Regler.

Stk. 7. Borgerlig Straffelovs § 86 finder Anvendelse saaledes, at udstaaet Varetægtsfængsel eller Internering, for saa vidt Betingelserne for Afkortning er til Stede, afkortes fuldt ud i Straffen, medmindre Frihedsberøvelsen har fundet Sted under Former, der i det væsentlige svarer til de for Varetægtsfængsel under normale Forhold gældende, i hvilket Tilfælde Afkortningen beregnes efter de sædvanlige Regler.

§ 4 affattes saaledes:

Stk. 1. Naar nogen findes skyldig i et efter Borgerlig Straffelovs § 98, § 99 eller § 111, Stk. 1, jfr. denne Lovs § 8, strafbart Forhold eller iøvrigt for et efter denne Lov strafbart Forhold har forskyldt en Straf af mindst 6 Aars Fængsel, kan det bestemmes, at hans Formue, for gifte Personers Vedkommende den paagældendes Bodel og eventuelle Særeje, og ham tilhørende Rente- eller Indtægtsnydelser helt eller delvis skal inddrages til Fordel for Statskassen.

Stk. 2. I de af Stk. 1 omfattede Tilfælde, samt naar Inddragelse i Statskassen sker i Overensstemmelse med Beglerne i Borgerlig Straffelovs § 77, finder de i Lov Nr. 406 af 28. August 1915 indeholdte Begler om Konfiskationskrav Anvendelse. Kan i sidstnævnte Tilfælde Størrelsen af det ved den strafbare Virksomhed indvundne Udbytte ikke oplyses med tilstrækkelig Sikkerhed, kan et skønsmæssigt anslaaet Beløb inddrages til Fordel for Statskassen.

I § 5 tilføjes Ordene „Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti“, foran „Hipo-, Sommer- eller Schalburgkorpset“.

Som nyt *Stk. 3* tilføjes:

De i Lov Nr. 406 af 28. August 1945 indeholdte Begler om Konfiskationskrav finder tilsvarende Anvendelse.

§ 6, Stk. 1—3, erstattes affølgende:

Stk. 1. Den, der findes skyldig i noget efter denne Lov strafbart Forhold, fortaber de nedenfor nævnte Rettigheder:

- 1) Stemmeret og Valgbarhed i offentlige Anliggender.
- 2) Offentlig Tjeneste og Hverv og Adgang til at opnaa offentlig Tjeneste og Hverv. Fortabelsen fritager ikke den paagældende for at udøve borgerlige Ombud, der ikke hviler paa noget Tillidsforhold.
- 3) Ret til at gøre Militærtjeneste. Ved kongelig Anordning kan fastsættes Bestemmelser om Arbejdspligt til Afløsning af forbrudt Militærtjeneste.
- 4) Bet til at virke som Læge, som Sagfører eller i anden Virksomhed, der kræver en offentlig Autorisation.
- 5) Bet til at virke som Præst for noget Trossamfund eller til at udøve Undervisningsvirksomhed af nogen Art.
- 6) Bet til at deltage i Ledelsen af eller være økonomisk interesseret i Teatervirksomhed, Filmsproduktion eller Drift af Biografteater.
- 7) Bet til at virke som Direktør, Formand, Bestyrelsesmedlem eller i anden ledende Stilling eller Tillidshverv i erhvervsdrivende Selskab eller Sammenslutning.

8) Eet til at virke ved Dagspressen eller periodisk Tidsskrift som Udgiver, Redaktør eller Medarbejder eller til at være økonomisk interesseret i Dagblad eller Tidsskrift.

Stk. 2. Bortfalder Straffen i Medfør af § 1, Stk. 2, § 3, Stk. 5, eller § 13, Stk. 2, eller gøres Dommen betinget, kan Retten bestemme, at de nævnte Rettigheder ikke skal bortfalde.

Stk. 3. Rettighedsfortabelsen sker, saafremt Straffen fastsættes til Fængsel i 4 Aar eller derover, for bestandig, og ellers for 5 Aar. Rettighederne fortabes fra den Dag, da Dommen bliver endelig. I Dommen skal angives, at den medfører Rettighedstab, og om Rettighederne er tabt for bestandig eller kun for 5 Aar.

Stk. 4. Sker Rettighedsfortabelsen paa Tid, regnes Fristen fra den Dag, da Straffen er udstaaet eller eftergivet. I Tilfælde af Løsladelse paa Prøve regnes Fristen fra den Dag, da Straffen vilde have været udstaaet, saafremt Prøveløsladelse ikke var sket.

Stk. 6. Sker Rettighedsfortabelsen i Forbindelse enten med en betinget Dom eller med en Dom, ved hvilken Straffen anses for bortfaldet, regnes Fristen fra den Dag, da Dommen bliver endelig. Kommer den ved betinget Dom idømte Straf til Fuldbyrkelse, medregnes den Tid, i hvilken Afsoning af Straffen finder Sted, ikke i det Tidsrum, for hvilket Rettighedsfortabelsen gælder.

§ 6, Stk. 4 og 5, bliver herefter Stk. 6 og 7.

§ 8, Stk. 1, affattes saaledes:

Har nogen for at fremme tyske Interesser eller med lignende landsskadeligt Formaal for Øje eller i terroristisk Hensigt foretaget en Handling, der er strafbar efter Borgerlig Straffelov, kan den i denne for Handlingen foreskrevne Straf stige til Fængsel paa Livstid.

§ 9 affattes saaledes:

Har Gerningsmanden til en efter Borgerlig Straffelov, Kapitel 14—29, strafbar Handling ved Handlingens Foretagelse været iført tysk Uniform eller paa anden Maade legitimeret som tilhørende Besættelsesmagten eller dermed samarbejdende Organisationer, eller har han iøvrigt paa groft anstødelig Vis udnyttet de af Besættelsen fremkaldte særlige Forhold, kan den for Handlingen i Straffeloven foreskrevne Straf stige til Fængsel paa Livstid.

§ 10 affattes saaledes:

Stk. 1. Den, der har hvervet eller ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste, straffes med Fængsel fral til 8 Aar. Ved tysk Krigstjeneste forstaas Tjeneste som menig eller Befalingsmand i de tyske Land-, Sø- eller Luftstridskræfter, herunder Tjeneste som Tidsfrivillig.

Stk. 2. Med samme Straf anses den, som har hvervet eller ladet sig hverve til væbnet tysk Vagttjeneste, eller som har udført væbnet Vagttjeneste som frivilligt Medlem af særlig Organisation til Varetagelse af tyske Interesser, eller som har organiseret saadan Tjeneste.

Stk. 3. Straffen kan nedsættes til Fængsel i 6 Maaneder, under særlig formildende Omstændigheder til den laveste Grad af Fængselstraf:

- 1) naar den paagældende har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste før den 29. August 1943;
- 2) naar den paagældende i Udlandet har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste eller Vagttjeneste.

Stk. 4. Har Gerningsmanden deltaget i væbnede Aktioner rettet mod den danske Befolkning, kan Straffen stige til Fængsel paa Livstid.

Som ny § 10 a tilføjes:

Stk. 1. Med Fængsel ikke under 4 Aar straffes den, der har gjort Tjeneste i et Korps, som virkede i Tilknytning til Besættelsesmagten mod den danske Stats lovlige Organer eller dens Borgere, eller som i øvrigt her i Landet i tysk Tjeneste har udøvet Virksomhed af politimæssig Karakter.

Stk. 2. Har den paagældende kun deltaget i Øvelser eller haft Hverv af underordnet Betydning, kan Straffen nedsættes indtil Fængsel i 1 Aar.

Stk. 3. For den, som efter den 19. September 1944 har udøvet politimæssig Virksomhed ved Tjeneste i Hipo-Korpset eller anden lignende Organisation, er Straffen Livsstraf eller Fængsel ikke under 10 Aar.

I § 11 tilføjes efter „Fængsel” Ordene „fra 1—8 Aar”.

§ 12 affattes saaledes:

Stk. 1. Den, som ved Angiveri til tysk Myndighed eller nogen dermed samarbejdende Organisation eller Enkeltperson eller paa anden lignende Maade har medvirket til, at nogen er blevet anholdt eller udsat for Anholdelse, straffes med Fængsel fra 1—8 Aar. Under skærpende Omstændigheder, saasom naar Gerningsmanden har haft Tilknytning til det tyske Politi eller har været klar over, at Angivelsen kunde medføre særlig alvorlige Følger for den angivne, er Straffen Fængsel fra 4 Aar til paa Livstid.

Stk. 2. Har Handlingen medført, at nogen har mistet Livet, har lidt alvorlig Skade paa Legeme eller Helbred eller er blevet ført ud af Landet eller berøvet Friheden i længere Tid, eller har saadan Følge været tilsigtet, kan Livsstraf anvendes.

Stk. 3. Under særlige Forhold, saasom naar Angivelsen angik Forhold af ganske underordnet Betydning, som Fornærmelser eller lignende, der ikke kunde paaregnes at medføre alvorlige Følger for nogen, kan Straffen nedsættes til den laveste Grad af Fængselsstraf.

Stk. 4. Med samme Straf som nævnt i Stk. 1 straffes den, der til det danske Politi har angivet nogen for Virksomhed rettet mod tyske Interesser og derved bevirket, at nogen er blevet fængslet eller straffet i Henhold til de under Besættelsen givne midlertidige danske Undtagelsesbestemmelser eller af tyske Myndigheder, saafremt Angivelsen har haft en saadan Form eller er fremkommet under saadanne Omstændigheder, at Angiveren maatte være klar over, at hans Adfærd virkede som en Trusel om Indblanding af tyske Myndigheder, eller saafremt Angivelsen iøvrigt har haft en særlig forkastelig Karakter.

I § 13 tilføjes efter „Fængsel” Ordene „fra 1 til 8 Aar”.

Som nyt Stk. 2 tilføjes: Har Henvendelsen til Besættelsesmagten angaaet et Forhold af ringe Betydning eller iøvrigt haft en særlig undskyldelig Karakter, kan Straffen nedsættes til den laveste Straf af Fængsel eller efter Omstændighederne bortfalde.

I § 14 tilføjes efter „Fængsel” Ordene „fra 1 til 8 Aar”.

Efter „samarbejdende Organisationer eller Personer” tilføjes Ordene „paa utilbørlig Maade”.

I § 15 tilføjes efter „Fængsel” Ordene „fra 1 til 8 Aar”.

§ 16 affattes saaledes:

Stk. 1. Med Fængsel fra 1 til 8 Aar straffes:

- 1) den, der har været Medlem af den øverste Ledelse af Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti eller anden med Besættelsesmagten utilbørligt samarbejdende nazistisk Organisation og som saadan har medvirket til eller undladt at modvirke disse

Organisationers Samarbejde med Besættelsesmagten og den Bistand, der er ydet denne ved Propaganda og paa anden Maade;

- 2) den, der har virket som Udgiver, Redaktør eller Forretningsfører "ved Dagblad eller Tidsskrift, der kendeligt for den paagældende arbejdede til Fremme af tysk Propaganda, eller som iøvrigt i Skrift eller Tale offentligt eller for en større Kreds har virket i den tyske Propagandas Tjeneste;
- 3) den, der har ydet væsentlig økonomisk Støtte til Presseorganer eller Organisationer, der paa utilbørlig Maade har samarbejdet med eller støttet Besættelsesmagten;
- 4) den, der iøvrigt for at fremme tyske Interesser har modarbejdet de forenede Nationers Krigsanstregelser eller paa utilbørlig Vis modarbejdet den danske Modstandsbevægelse eller dens Organer;
- 5) den, der — uden dog at have udført saadan politimæssig Virksomhed, som omfattes af § 10 a — har haft Ansættelse hos det tyske Politi eller det tyske Fængselsvæsen og herunder har deltaget i
 - a) Afhøring af Fanger eller
 - b) Bevogtning af eller Kontrol med fængslede eller internerede;
- 6) den, der — ligeledes uden at Forholdet omfattes af § 10 a — efter den 19. September 1944 har ladet sig ansætte hos Gestapo eller i Hipokorpset i et Hverv med Tilknytning til vedkommende Organisations Virksomhed eller har fortsat med Udøvelsen af saadant Hverv i længere Tid efter den nævnte Dag.

Stk. 2. Med Fængsel fra 6 Maaneder til 2 Aar straffes den, der efter den 19. September 1944 har paataget sig Tjeneste eller i længere Tid derefter har fortsat at gøre Tjeneste som bevæbnet Sabotagevagt ved en Virksomhed, der kendeligt for den paagældende var særlig udsat for Angreb i Kampen mod Besættelsesmagten.

§2.

Stk. 1. Saafremt et Forhold, for hvilket Straf før denne Lovs Ikrafttræden er idømt i Medfør af Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed, efter denne Lov bliver straffrit, kommer Reglerne i Borgerlig Straffelovs § 3, Stk. 2, og § 4, Stk. 3, til Anvendelse, dog at Afgørelse som nævnt i Borgerlig Straffelovs § 3, Stk. 2, 2. og 3. Punktum, træffes af det i Medfør af § 8 i Lov Nr. 260 af 1. Juni 1945 nedsatte Ankenævn.

Stk. 2. Domme, ved hvilke nogen iøvrigt før denne Lovs Ikrafttræden er fundet skyldig i Medfør af Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945, vil være at revidere med Henblik paa Nedsættelse af den idømte Straf efter følgende Regler:

Stk. 3. Samtlige afsagte Domme underkastes en Prøvelse af Ankenævnet, som suppleres med 6 andre Medlemmer, der skal opfylde Betingelserne for at udnævnes til Dommer, og som beskikkes af Kongen efter Indstilling af Højesteret for et Tidsrum af 1 Aar. I hver Sags Behandling deltager mindst 3 Medlemmer.

Stk. 4. Findes den Straf, der er idømt, væsentlig at overstige den Straf, som skønnes forskyldt efter denne Lov, træffer Ankenævnet ved Kendelse Bestemmelse om Straffens Nedsættelse eller eventuelle Bortfald i Overensstemmelse med den Afgørelse, som vilde være blevet truffet i Medfør af denne Lov.

Stk. 5. Om fornødent kan Ankenævnet ved Anklagemyndighedens Foranstaltning søge tilvejebragt yderligere Oplysninger eller, hvis det undtagelsesvis skønnes paakrævet,

bestemme, at Sagen paany skal foretages ved den Eet, der har afsagt Dommen i sidste Instans. Anke af den herefter truffne Afgørelse kan ske i Overensstemmelse med Retsplejelovens almindelige Eegler.

Stk. 6. Med Hensyn til Bestemmelser om Tab af almen Tillid i Domme, afsagt før denne Lovs Ikrafttræden, gælder følgende:

- 1) I Stedet for den skete Fradømmelse af almen Tillid træder Fortabelse af de i § 6, Stk. 1, nævnte Rettigheder. I Forbindelse med Bestemmelse om Straffens Bortfald, kan Ankenævnet bestemme, at Rettighedsfortabelse skal bortfalde.
- 2) Uanset hvad Dommen derom har bestemt, gælder Fradømmelsen for bestandig, saafremt den ved Dommen fastsatte, eventuelt den af Ankenævnet nedsatte, Straf udgør mindst 4 Aars Fængsel, og i de øvrige Tilfælde for 5 Aar.

Stk. 7. Ankenævnets Bestemmelser angaaende Strafnedsættelse, Strafbortfald og Tab af Rettigheder er endelige.

§ 3.

Justitsministeren bemyndiges til at bekendtgøre Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 som ændret ved denne Lov.

§ 4.

Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft straks.

Bemærkninger til Udkastet.

ad Udkastets § 1.

Udkastets § 1 indeholder de Ændringer, der foreslaas til de enkelte Bestemmelser i Straffelovstillægget. Til dettes §§ 1—16 henviser Overskrifterne i det følgende.

ad § 1.*)

Det maa forudses, at der vil kunne opstaa Trang til Anvendelse af Straffelovstillæggets strengere Straffebestemmelser over for Handlinger af den i § 8 nævnte Beskafenhed ogsaa efter Udløbet af det Aar efter Lovens Ikrafttræden, der efter § 1, Stk. 1, er Grænsen for Lovens Anvendelse. Den foreslaaede Ændring maa i øvrigt ses i Sammenhæng med den Tilføjelse, der foreslaas til § 8, og som tilsigter at ramme terroristiske Handlinger, navnlig de saakaldte Varulveaktioner, begaaet i Tiden efter Besættelsens Ophør. Da det kan befrygtes, at saadanne vil kunne forekomme ogsaa i Tiden efter den 1. Juni 1946, foreslaas Straffelovstillæggets Gyldighedsomraade udvidet til Handlinger, der foretages indtil 2 Aar efter Lovens Ikrafttræden.

Det foreslaas at slette Bestemmelsen i § 1, Stk. 3, hvorefter den i Borgerlig Straffe-

lovs § 84, Stk. 1, Nr. 3, jfr. Stk. 2, hjemlede Adgang til Strafnedsættelse eller Strafbortfald, naar Gerningsmanden har handlet i undskyldelig Retsvildfarelse, ikke finder Anvendelse paa Handlinger, der omfattes af Straffelovstillægget. Efter gældende Praxis vil der kun ganske undtagelsesvis kunne blive Tale om Strafnedsættelse paa Grund af Retsvildfarelse, idet Gerningsmandens Uvidenhed om, at Handlingen var retsstridig, kun kan begrunde Strafnedsættelse, naar den var undskyldelig, altsaa ikke naar Vildfarelsen kan tilregnes ham som uagtsom. Det maa derfor anses for ubetænkeligt at lade Regelen i § 84, Stk. 1, Nr. 3, komme til Anvendelse og vil paa den anden Side ikke være rigtigt at afskære Adgangen til Strafnedsættelse i Tilfælde, hvor Gerningsmanden virkelig har handlet i undskyldelig Uvidenhed om Handlingens Retsstridighed.

ad § 3.

Efter den gældende Bestemmelse i § 3, Stk. 3, er Minimumsstraffen Fængsel i 4 Aar, men Straffen kan under formildende Omstændigheder nedsættes til Fængsel i 1 Aar, og hvor Strafnedsættelse er hjemlet, til

*) Se *Mindretallets Udkast* til Ændring af Straffelovstillæggets § 1 (Side 53).

Fængsel i 30 Dage. Selv om Bomstolene har fortolket Regelen saaledes, at formildende Omstændigheder er antaget at foreligge, naar den strafbare Virksomhed efter sin Art er anset for mindre strafværdig, saaledes at en Straf af 4 Aars Fængsel vilde virke urimelig haardt, har det høje Strafminimum dog bevirket, at der i en Række Tilfælde er idømt Straffe af en Strenghed, som maa anses for unødvendig og uhensigtsmæssig, navnlig over for Vagtmænd o. lign.

Begrundelsen for Fastsættelsen af det høje Strafminimum var, at kun virkelig grove Forhold skulde straffes efter Straffelovstillægget. I en Række Tilfælde er der imidlertid rejst Tiltale for Forhold, der ikke er af en saadan Grovhed, at de typisk bør straffes med Fængsel i 4 Aar, men som paa den anden Side ikke bør lades ustraffede. Samfundshensyn taler afgørende for, at det store Antal Personer, der her er Tale om, ikke rammes af saa haarde Straffe, at deres Tilbagevenden til Samfundet vil volde betydelige Vanskeligheder.

Udvalget har derhos ment, at det nu, da man har større Klarhed over Beskaffenheden af de konkrete Tilfælde, der omfattes af de enkelte Bestemmelser i Lovens Kapitel II, er muligt og til Vejledning for Domstolene meget ønskeligt at opgive den fælles Strafferamme i § 3 og i Stedet fastsætte Strafferammen særskilt for hver enkelt Bestemmelse. Man er gaaet ud fra en normal Minimumsstraf af 1 Aar, saaledes at der herved aabnes Adgang for Domstolene til at gaa ned til 1 Aars Fængsel, uden at der foreligger formildende Omstændigheder. Det højere Strafminimum (10 Aars Fængsel) i § 10, Stk. 3, bevares, og 4 Aars Fængsel er efter Udkastet stadig den normale Minimumsstraf for det i Lovens § 10, Stk. 2, nævnte Forhold og for alvorlige Tilfælde af Angiveri efter § 12. I § 16, Stk. 2, foreslaas en lavere Minimumsstraf (6 Maaneders Fængsel) for visse strafbare Tilfælde af Virksomhed som Sæbtagevagt.

Skønt Anvendelsen af Arbejdshus, Sikkerhedsforvaring eller Psykopatfængsel ikke kan antages at ville faa videre praktisk Betydning, bl. a. fordi Betingelserne derfor kun sjældent vil være til Stede, foreslaas Bestemmelsen i § 3, Stk. 1, 2. Punktum, hvorved Anvendelsen udelukkes, slettet, fordi den kan fortolkes imod en differentieret Fangebehandling, der ved det store Antal Fanger vil være en fængselsmæssig Nødvendighed og ubetinget Forudsætning for, at de paagældende vil kunne resocialiseres.

Udvalget har ikke ment at burde stille noget Forslag, der indskrænker Anvendelsen

af Bestemmelsen i Borgerlig Straffelovs § 17, men er herved gaaet ud fra, at Bestemmelsen alene har Hensyn til Spørgsmaalet om Arten af den Frihedsstraf, der idømmes en Person, som omfattes af Bestemmelsen, medens den ikke kan finde Anvendelse i Tilfælde, hvor Livsstraf anses for forskyldt.

Ved Udkastets § 3, Stk. 3, aabnes en meget begrænset Mulighed for at give betingede Straffedomme. Man har ikke ment, at denne Mulighed bør være helt udelukket. Efter den norske Landssvikanordning af 15. December 1944 er der intet til Hinder for at idømme betinget Dom. Efter Udkastet er Betingelserne de i Borgerlig Straffelovs § 56 nævnte, derunder at den forskyldte Straf ikke overstiger Fængsel i 1 Aar; som yderligere Betingelse kræves endvidere, at Handlingen fremtræder som en tilfældig og forbigaaende Afvigelse fra en i øvrigt ulastelig Holdning.

Det følger af Stk. 1, at der ved Straffens Udmaaling vil være at tage Hensyn til de i Borgerlig Straffelovs § 80 nævnte Forhold. For Strafadmaalingen bliver endvidere de i Forslaget nævnte Strafnedsættelsesgrunde vejledende.

De i Borgerlig Straffelovs § 84 nævnte Strafnedsættelsesgrunde finder allerede efter den gældende Lov Anvendelse i Landsforræderisagerne bortset fra § 84, Stk. 1, Nr. 3, der efter den foreslaaede Ændring i § 1 ogsaa vil kunne finde Anvendelse. Man har anset det for hensigtsmæssigt udtrykkelig i § 3, Stk. 4, Nr. 5, at udtale, at disse Strafnedsættelsesgrunde er anvendelige, og har dertil føjet en Række specielle Strafnedsættelsesgrunde under Nr. 1) — 4).

For Bestemmelsen under Nr. 1) findes et Forbillede i den norske Landssvikanordnings § 3, Stk. 2, a, der giver Mulighed for Strafnedsættelse eller -bortfald, naar den paagældende „har indlagt sig Fortjeneste til Gavn for Landet". Efter Udkastet skal der være øvet en *personlig* Indsats, saaledes at Ydelse af økonomisk Støtte ikke kan begrunde Strafnedsættelse.

Ved Strafnedsættelsesgrunden under Nr. 2 er der taget Hensyn til, at Handlinger, der falder ind under Lovens Straffebestemmelser, kan være mindre strafværdige, naar de er begaaede før 29. August 1943, idet der er aabnet Adgang til Strafnedsættelse, naar Gerningsmanden før eller kort efter denne Dato har bragt det strafbare Forhold til Ophør.

Borgerlig Straffelovs § 84, Stk. 1, Nr. 2, giver Hjemmel for Strafnedsættelse, naar Gerningsmanden, da han foretog den strafbare Handling, ikke var fyldt 18 Aar. Be-

grundelsen for, at der ved Bestemmelsen under Nr. 3 gives Adgang til Strafnedsættelse ud over denne Grænse, er den, at den strafbare Virksomhed ofte har strakt sig over længere Tid, uden at det har været muligt for den, der er gaaet ind deri, senere at bringe Forholdet til Ophør. Med ung Alder sidestilles Umodenhed beroende paa mangelfuld aandelig Udvikling, og der nævnes ogsaa Indflydelse af en særlig stærk Pression. Der er herved navnlig tænkt paa Forholdene i Sønderjylland, idet det dér ikke har været ualmindeligt, at der, f. Eks. af Forældre, Læremestre og Principaler, eller af Mindretallets Ledelse er øvet et stærkt Pres for at formaa navnlig de unge inden for Mindretallet til at lade sig hverve til tysk Krigstjeneste eller melde sig til Deltagelse i Uddannelse som Zeitfreiwillige. Derimod har det ikke været Tanken, at denne Adgang til Strafnedsættelse i Almindelighed skal kunne benyttes i Tilfælde, hvor der alene har foreligget en af vanskelige økonomiske Forhold følgende Nødssituation, som det vil kunne være Tilfældet f. Eks. for den, der har paataget sig Tjeneste som bevåbnet Vagtmænd eller lignende for at forbedre sin og sin Families økonomiske Stilling.

Strafnedsættelse kan endvidere i Medfør af Nr. 4 ske, naar den strafbare Virksomhed kun har været af ganske kort Varighed.

Hvor Strafnedsættelse er hjemlet kan Straffen ligesom efter den nugældende Regel nedsættes til Fængsel i 30 Dage.

Efter Udkastet skal Straffen i de nævnte Tilfælde samt, hvor der iøvrigt haves Hjemmel derfor, helt kunne bortfalde, naar der foreligger særlig formildende Omstændigheder. Hjemmel for Strafbortfald findes bl. a. i Borgerlig Straffelovs § 84, Stk. 2.

Den i Straffelovens § 38 omhandlede Løsladelse paa Prøve er efter alle foreliggende Erfaringer af stor Værdi ved Resocialiseringen af Straffefanger, bl. a. fordi den muliggør Anordning af Tilsyn med den løsladte i Prøvetiden. For Fængselsvæsenet er den derhos af afgørende disciplinær Betydning, ikke mindst over for dømte, der afsoner langvarige Frihedsstraffe, idet Prøveløsladelsen er afhængig af, at Fangens Forhold ikke gør den utilraadelig. Efter Forslaget ophæves derfor Bestemmelsen i Lovens § 3, Stk. 4, 1. Punktum, hvorefter Prøveløsladelse ikke kan finde Sted.

De Forhold, under hvilke Varetægtsfanger i Landsforræderisager har været interneret eller fængslet, har i mange Tilfælde været væsentlig ringere end de for Varetægtsfanger i Almindelighed foreskrevne og ofte fuldt saa ubehagelige, som de

Forhold, under hvilke Strafafsoning sker. Ved Udkastets § 3, Stk. 7, bestemmes, at der i saadanne Tilfælde skal ske fuld Afkortning i Straffen af det Tidsrum, i hvilket Domfældte har været interneret eller fængslet, hvilket stemmer med, hvad der allerede nu finder Sted i Praxis. Bestemmelse herom kan og bør efter Udvalgets Formening træffes af Dommeren i Medfør af Borgerlig Straffelovs § 86 ogsaa i andre Straffedomme, naar Varetægtsarrest har fundet Sted under tilsvarende Forhold.

Den i § 3, Stk. 5, nævnte Begrænsning i Adgangen til at idømme Ungdomsfængsel foreslaas ophævet ud fra samme Betragtninger, som begrunder Forslaget om Ophævelse af § 3, Stk. 1, 2. Punktum.

ad § 4.

Indførelsen i Straffelovstillæggets § 4 af Adgang til Formuekonfiskation som Følge af begaaet Forbyrdelse betegner et Brud med hidtil gældende dansk Ret. Formuekonfiskation som Straf ophævedes ved Forordning af 24. September 1824 og maa anses for en forældet Strafform, der rammer ulige for samme Forhold, i væsentlig Grad gaar ud over den skyldiges paarørende og er upaakrævet som Sanktion, naar der findes hensigtsmæssige Regler om Konfiskation af det ved strafbare Handlinger indvundne Udbytte. En Regel som den i Straffelovstillæggets § 4 givne, der ganske overlader til Domstolenes frie Skøn, om Inddragning af Formuen skal ske, rummer derhos en Fare for Vilkaarlighed i Retsanvendelsen, der forøges ved Bestemmelsens Indførelse i en ekstraordinær Situation, hvor stærke politisk betonedede Krav om Konfiskation i de enkelte Tilfælde kan gøre sig gældende i den offentlige Opinion.

Udvalget har derfor meget betydelige principielle Betæneligheder ved Bestemmelsen i dens nuværende Skikkelse, Betæneligheder, der yderligere øges ved, at Bestemmelsen er knyttet til en Straffelov med tilbagevirkende Kraft.

Efter Besættelsen gør en udbredt Opinion sig imidlertid gældende — ogsaa i andre tidligere besatte Lande —, hvorefter Formue tilhørende egentlige Landsforrædere bør kunne konfiskeres, idet det føles stødende, om de efter udstaaet Straf skulde kunne vende tilbage til Samfundet og i Kraft af deres Formue igen komme til at spille en fremtrædende Rolle. Trods de Betæneligheder, som knytter sig til en Formuekonfiskation, selv om den kun kan anvendes som Følge af Straf for Landsfor-

raderi under en ganske ekstraordinær Situation som en fjendtlig Besættelse, har Udvalget derfor set det som sin Opgave at stille Forslag om en rimelig Begrænsning af Bestemmelsens Anvendelsesomraade, saaledes at der til Vejledning for Domstolene opstilles visse Betingelser for, at Formuekonfiskation kan ske. Det foreslaas at betinge Inddragning af, at der foreligger Forhold af en særlig Grovhed, nemlig Overtrædelse af Borgerlig Straffelovs §§ 98, 99 eller 111, Stk. 1, eller i øvrigt en konkret forskyldt Straf af mindst 6 Aars Fængsel. Regelen er ogsaa efter Forslaget fakultativ; efter Udvalgets Opfattelse bør Adgangen til Formuekonfiskation navnlig benyttes i Tilfælde, hvor Gerningsmandens Stilling som Formueejer har været af afgørende eller væsentlig Betydning for Udøvelsen af den strafbare Virksomhed.

Ved Tilføjjelsen: „for gifte Personers Vedkommende den paagældendes Bodel“ klæres den Tvivl, der efter Straffelovstillægget er til Stede om, hvorvidt Bodelen (den Del af Fællesboet, hvorover den paagældende raader) eller den paagældendes Boslod (Andel i Fællesboet) kan inddrages. Er Bodelen større end Boslodden, hvad der oftest vil være Tilfældet, er der selvfølgelig intet til Hinder for, at Inddragning kan ske alene af den Formue, der svarer til Boslodden, hvilket vil kunne være begrundet i Hensyn til den dømtes Ægtefælle og Livsarvinger.

Bestemmelsen i Straffelovstillæggets § 4, Stk. 2, foreslaas erstattet med Udkastets Stk. 2, som dels i de i Stk. 1 omhandlede Tilfælde, dels naar Konfiskation sker i Medfør af Borgerlig Straffelovs § 77, gør de i Lov Nr. 406 af 28. August 1945 givne Bestemmelser om Sikring og Inddrivelse af Konfiskationskrav anvendelige. Endvidere hjemles der Adgang til, naar Konfiskation af ulovligt Udbytte skal ske i Medfør af Borgerlig Straffelovs § 77, at inddrage et skønsmæssigt anslaaet Beløb, saafremt Omfanget af det ved den strafbare Virksomhed indvundne Udbytte ikke kan fastslaaes med tilstrækkelig Sikkerhed, jfr. den tilsvarende Regel i § 11, Stk. 4, i Lov Nr. 406 af 28. August 1945.

Et Mindretal (Krabbe), der tiltræder Udvalgsflertallets alvorlige Betæneligheder ved i dansk Ret at genindføre almindelig Formuekonfiskation som Straf, finder, at de herom fremsatte Betragtninger maa have til Konsekvens, at Bestemmelsen om almindelig Formuekonfiskation baade i det ved den gældende Tillægslovs § 4 hjemlede og i **det** ved det foreliggende Udkast fore-

slaede, men begrænsede Omfang, udgaar af Loven.

Hvad der navnlig maa virke stødende, er den Omstændighed, at Konfiskationsadgangen ikke er betinget af nogen Sammenhæng mellem den begaaede Forbrydelse og Gerningsmandens Formueforhold.

Mindretallet vilde kunne tiltræde en Adgang til Konfiskation, der betinges af, at Gerningsmandens Stilling som Formueejer har været af væsentlig Betydning for Udøvelsen af den strafbare Virksomhed, f. Eks. til Støtte af Propaganda. Man vilde i saa Fald ikke fjerne sig alt for langt fra almindelig gældende Ret. Konfiskationen begrænses til et skønsmæssigt fastsat bestemt Beløb, men er paa den anden Side uafhængig af Hensynet til den forskyldte Strafs Størrelse. Betænelighederne ved at give Bestemmelsen tilbagevirkende Kraft er for Konfiskations Vedkommende særlig betydelige, men bortfalder, naar man med Mindretallet i det hele begrænser Loven til kun at omfatte Tiden efter 29. August 1943.

Det kan bemærkes, at der efter Afslutningen af Krigen 1848—50 ikke blev indført Adgang til Konfiskation af Landsforræderes Formuer. De store Augustenborgske Jordegodser blev foreløbig beslaglagte af den danske Stat, som senere købte dem af Hertugen for en ved Takstation fastsat Pris.

I Henhold til ovenstaaende foreslaar Mindretallet nedenstaaende Affattelse af Lovens § 4. Det er ganske vist, at denne i høj Grad overlader Afgørelsen til Domstolenes frie Skøn, men den indeholder dog — baade i begrænsende og i udvidende Retning — visse vejledende Direktiver tor Afgørelsen, som ganske savnes i Udvalgsflertallets helt ubestemte Forslag. I Realiteten maa Konfiskationen efter Mindretallets Forslag nærmest sammenstilles med en Tillægsbøde.

§ 4, Stk. 1. Naar nogen findes skyldig i et efter Borgerlig Straffelovs §§ 98, 99 eller 111, Stk. 1, jfr. denne Lovs § 8, eller i øvrigt efter denne Lov strafbart Forhold, og han maa antages at have ydet økonomisk Støtte af væsentlig Betydning til Foretagender eller Planlæggelse af Foretagender, som vilde kunne medføre Strafansvar efter Lovens Bestemmelser, kan det bestemmes, at et efter Sagens Omstændigheder skønsmæssigt fastsat Beløb af hans Formue skal inddrages til Fordel for Statskassen. Beløbet kan for gifte Personers Vedkommende ikke overstige den paagældendes Bodel og

eventuelle Særeje og kan om fornødent fyldestgøres ved, at ham tilhørende Rente- eller Indtægtsnydelser helt eller delvis ind-

Stk. 2. I de af Stk. 1 omfattede Tilfælde, samt naar Inddragelse i Statskassen sker i Overensstemmelse med Reglerne i Borgerlig Straffelovs § 77, finder de i Lov Nr. 406 af 28. August 1945 indeholdte Regler om Konfiskationskrav Anvendelse.

ad § 5.

Under Hensyn til det nære Samarbejde, som er konstateret mellem Besættelsesmagten og Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti, som derhos, efter hvad der foreligger oplyst, i meget betydeligt Omfang er blevet financieret af Besættelsesmagten, hvilket i Realiteten vil sige for den danske Stats Midler, har man fundet det rigtigst udtrykkelig at medtage D.N.S.A.P. blandt de i Paragraffen nævnte Sammenslutninger m.v., hvis Formue inddrages til Fordel for Statskassen. Almindelige Erstatningsregler maatte formentlig føre til samme Resultat, men man har fundet det hensigtsmæssigt at give denne lettere Adgang til Inddragelse gennem en Straffesags Former.

Ved den foreslaaede Tilføjelse af Stk. 3 gøres de i Lov Nr. 406 af 28. August 1945 givne Regler om Konfiskationskravs Inddrivelse m. v. anvendelige.

ad § 6.

De Rettigheder, der bortfalder som Følge af Tab af almen Tillid efter den gældende Lov, vilde som Regel i Medfør af Særlovgivningen, jfr. Lov Nr. 88 af 15. Marts 1939, være tabt for en Aarrække, normalt 5 Aar, alene som Følge af, at nogen idømmes Fængselsstraf af en vis Størrelse. Dette gælder f. Eks. Valgret til Rigsdagen og de kommunale Raad, Næringsret, Ret til Pension og offentlig Understøttelse som Aldersrente, Invaliditeter og visse Former for Hjælp uden Retsvirkninger efter Forsorsgsloven. For saa vidt angaar Næringsrettigheder kan dog Ministeriet for Handel, Industri og Søfart meddele Dispensation.

Af Hensyn til Resocialiseringen af de dømte findes det uheldigt, at der efter Straffelovstillægget paa dette Omraade findes Regler, som er strengere end de gældende, hvilket navnlig vil være Tilfældet, naar almen Tillid frakendes for bestandig. Det foreslaas derfor, at § 6, Stk. 1, Nr. 8 og 9, til hvilke der heller ikke findes noget tilsvarende i den norske Landssvikanordning, udgaar.

De øvrige i § 6 nævnte Rettigheder

svarer i det væsentlige til de Rettigheder, der fortabes efter Landssvikanordningen, naar Tab af almen Tillid idømmes. Reglerne i § 6 er dog ogsaa strengere end de norske Regler derved, at Frakendelsen af samtlige de nævnte Rettigheder er obligatorisk, medens det efter Landssvikanordningen, som denne er ændret ved provisorisk Anordning af 3. August 1945, er overladt til Domstolene at bestemme, om der til en Frihedsstraf skal knyttes Tab af almen Tillid eller begrænset Rettighedstab, og i Praxis idømmes næsten altid kun begrænset Rettighedstab. Under Hensyn til, at Straffelovstillægget kun medtager Forhold af en vis Grovhed som strafbare, foreslaas det, at Frakendelse af de under Nr. 1—7 nævnte Rettigheder bevares som obligatorisk. Det drejer sig her foruden om Frakendelse af de politiske Rettigheder, Retten til at indehave offentlig Stilling eller Hverv og Retten til at gøre Militærtjeneste udelukkende om Regler, der tager Sigte paa at hindre den paagældende i at fortsætte eller paabegynde en Virksomhed, gennem hvilken han kan øve en uønskelig Indflydelse i det offentlige Liv eller udøve Propaganda. Ud fra dette Synspunkt foreslaas tilføjet som nyt Nr. 8 en Adgang til Fradømmelse af Retten til at virke som Udgiver, Redaktør eller Medarbejder ved eller være økonomisk interesseret i Dagblad eller Tidsskrift. I Forbindelse med denne Ændring af Regelen Indhold ophæves. ifølge Udkastet Betegnelsen Tab af almen Tillid. Saafremt Dommen gøres betinget eller Straffen bortfalder, kan det ifølge Stk. 2 af Retten bestemmes, at disse Rettigheder ikke skal bortfalde, men det normale vil være, at de fortabes ogsaa i disse Tilfælde. Borgerlig Straffelovs § 61, Stk. 2, kommer altsaa ikke til Anvendelse.

I Stk. 3 foreslaas for at sikre en ensartet Praxis, at Fortabelse af Rettigheder skal ske for bestandig, saafremt Straffen fastsættes til mindst 4 Aars Fængsel, i øvrigt for 5 Aar. Størrelsen af den idømte Straf maa anses for det bedst anvendelige Kriterium for Varigheden af Rettighedstabet, og Forslagets Bestemmelse stemmer med den Praxis, der i det hele og store er fulgt af Domstolene ved Udøvelsen af det Skøn, hvoraf det efter den gældende Ordning afhænger, om Frakendelse af Rettigheder skal ske for bestandig eller for begrænset Aaremaal.

I Stk. 4 og 5 optages Regler om Fristens Beregning ved Prøveløsladelse og i Tilfælde af betinget Dom. I sidstnævnte Tilfælde anses Fristen for afbrudt, hvis Straffen kommer til Fuldbrydelse, men den Tid, der

er forløbet indtil da, og i hvilken Rettighederne har været tabt, medregnes, saaledes at Fristen i dette Tilfælde ikke regnes fra den Dag, da Straffen er udstaaet.

Straffelovstillæggets Stk. 4 og 5 optages uændrede som Stk. 6 og 7. Man har ikke fundet Anledning til paa dette Tidspunkt at foreslaa Ændring af Stk. 4; naar der til sin Tid viser sig Trang dertil, bør det formentlig ske i Form af en Bemyndigelse for Justitsministeren til under nærmere angivne Betingelser at gengive en dømt de mistede Rettigheder.

ad § 8.

Den foreslaaede Tilføjelse af Ordene „eller i terroristisk Hensigt“, hvorved terroristisk Formaal ligestilles med landsskadeligt Formaal, tilsigter at gøre det klart at Bestemmelsen rammer ogsaa terroristiske Handlinger begaaet efter den tyske Kapitulation, f. Eks. som Hævn over for straffertlige Aktioner fra de danske Myndigheders Side, eller med det Formaal paa lignende Maade som de af Besættelsesmagten foranstaltede Terroraktioner at skabe Utryghed i det danske Samfund; det er navnlig de saakaldte „Varulveaktioner“, der herved tænkes paa.

ad § 9.

Som Følge af, at den almindelige Strafferamme i Straffelovstillæggets § 3 og ligeledes den i § 3, Stk. 3, 2. Punktum foreskrevne obligatoriske Fordobling af de i Borgerlig Straffelov foreskrevne Mindstestrafte foreslaas ophævet, har Straffelovstillæggets § 9, hvis Indhold i øvrigt er ganske uforandret, maattet omskrives. Straffen kan i alle Tilfælde stige indtil Fængsel paa Livstid.

ad § 10.*)

Under Straffelovstillæggets § 10, Stk. 1, er henført en Række forskelligartede Forhold, for hvilke det fælles Kendemærke alene er en nærmere eller fjernere Tilknytning til den-tyske Værnemagt, derunder en Del Tilfælde, hvor den strafbare Virksomhed ikke naturligt kan betegnes som Krigstjeneste, saaledes i visse Tilfælde Tjeneste som Brandmand eller under O. T., jfr. nærmere ad § 16.

Efter Forslaget deles § 10 i to Bestemmelser, § 10 omhandlende Deltagelse i egentlig tysk Krigstjeneste og bevæbnet Vagttjeneste for tysk Militær eller andre tyske Korps eller Institutioner, og § 10 a, der svarer til Stk. 2 og 3 i Straffelovstillæggets § 10

Krigstjeneste defineres i Udkastets § 10 saaledes, at det omfatter enhver, der har

gjort Tjeneste i de tyske Land-, Sø- eller Luftstridskræfter, herunder de under Waffnen S.S hørende Korps, som menig eller som Befalingsmand. De Zeitfreiwillige i Sønderjylland falder ind herunder, men nævnes for Klarheds Skyld udtrykkelig i Definitionen. Udenfor Bestemmelsens Omraade falder efter Definitionen Tjeneste som Brandmand, Tjeneste under Organisation Todt, Legion Speer, N. S. K. K. (Nationalsozialistisches Kraftfahrer Korps) og lignende tyske Organisationer. Tjeneste under O. T. vil være strafbar efter Stk. 2, for saa vidt den har bestaaet i bevæbnet Vagttjeneste. Mod Kvinder, der har gjort Tjeneste i det til de tyske militære Korps knyttede Sanitetsvæsen som Sygeplejersker eller lignende, bør der som hidtil ikke rejses Tiltale, uanset om der maatte være tillagt dem en militær Tjenestegrad.

Normalstraffen er efter Udkastets Stk. 1 Fængsel fra 1 til 8 Aar, dog saaledes at Straffen dels kan nedsættes, efter Omstændighederne til Fængsel i 30 Dage i Medfør af Stk. 3, dels omvendt kan forhøjes til Fængsel paa Livstid i Medfør af Stk. 4. Set i Forhold til den i Borgerlig Straffelov § 101 fastsatte Strafferamme for at bære Vaaben mod den danske Stat eller yde Fjenden Bistand ved Raad eller Daad — fra 2 til 12 Aars Fængsel — giver Udkastets Strafferamme en videre Adgang til saavel i formildende som i skærpene Retning at tage Hensyn til Besættelsestidens særlige Forhold.

En særlig Adgang til Strafnedsættelse foreslaas i Udkastets § 10, Stk. 3, under Nr. 2 for den, der i Udlandet har ladet sig hverve til Krigstjeneste eller til bevæbnet Vagttjeneste, idet det i saadanne Tilfælde kan have været særlig vanskeligt for den paagældende at klargøre sig Betydningen af det Skridt, han stod i Begreb med at foretage

I Straffelovstillæggets § 10, Stk. 1, 2. Pkt., er der givet en almindelig Adgang til Strafnedsættelse og eventuelt Tiltalefrald, „hvor særlige Hensyn gør sig gældende“. Af Rigsdagsforhandlingerne fremgaar, at man herved navnlig har tænkt paa dem, der har ladet sig hverve inden det 18. Aar, og paa Personer, for hvis Handling undskyldende Momenter kan findes i deres særlige Tilknytning til det tyske Folk. For den førstnævnte Kategori vil der være Adgang til Strafnedsættelse i Medfør af Udkastets § 3, Stk. 3, Nr. 3. For Medlemmer af det tyske Mindretal vil navnlig Nedsættelsesgrundene i § 3, Stk. 4, Nr. 3, og § 10,

*) Se *Mindretallets Udkast* til Ændring af Straffelovstillæggets § 10 (Side 53).

Stk. 3, Nr. 1, hyppigt kunne finde Anvendelse, idet den overvejende Del ogsaa af de Tidsfrivillige har meldt sig før den 29. August 1943.

Iøvrigt har Udvalget ikke ment at burde foreslaa nogen Særregel for det tyske Mindretal eller andre danske Statsborgere, der har en særlig Tilknytning til det tyske Folk. Det er imidlertid Udvalgets Opfattelse, at der ved Straffudmaalingen bør tages Hensyn til en saadan særlig Tilknytning som formildende Omstændighed, hvilket ogsaa er muligt i Medfør af Borgerlig Straffelovs § 80, hvorefter der vil være at tage særlig Hensyn til Bevæggrundene til den strafbare Handling.

Bestemmelsen i Udkastets § 10, Stk. 2, omfatter al væbnet Vagtjeneste for tyske Korps eller Institutioner. Herunder falder Virksomhed som Civil- eller Marinevægter, Vagtmænd i Schwerinervagtkorpset, Sommerkorpset, Organisation Todts Schutzkommando og Vagtmænd under den tyske Værnemagt iøvrigt. Sabotagevagter ved danske Virksomheder falder derimod uden for Bestemmelsen, men omfattes i visse Tilfælde af Udkastets § 16. Ved „særlige Organisationer til Varetagelse af tyske Interesser“ er særlig tænkt paa den inden for det tyske Mindretal i Sønderjylland oprettede Selbstschutzorganisation. Medens Strafnedsættelse ogsaa for Vagtmænd kan ske, naar Hvervning har fundet Sted i Udlandet, kan Strafnedsættelse efter § 10, Stk. 3, Nr. 1, kun ske for den, der har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste. Den, der har gjort Vagtjeneste, kan kun opnaa Nedsættelse — efter § 3, Stk. 4, Nr. 2 — naar Forholdet er bragt til Ophør for eller snarest muligt efter den 29. August 1943. Dette er motiveret ved, at Vagtmændene for Størstedelens Vedkommende har gjort Tjeneste her i Landet, og at de derhos som Regel har været ansat ved Kontrakt, saaledes at de har kunnet bringe Forholdet til Ophør ved dennes Udløb, hvilket i nogle Tilfælde ogsaa har kunnet lade sig gøre i Kontraktens Løbetid.

ad § 10 a.

Bestemmelsen i Stk. 1 og 3 svarer til Straffelovstillæggets § 10, Stk. 2 og 3, kun med den Ændring, at „Sommerkorpset“ er udgaaet. Grunden hertil er den, at det har vist sig, at Sommerkorpset, der omfatter henved 500 Personer, ganske overvejende bestod af Vagtmænd, som gjorde Tjeneste ved Flyvepladser o. l. og ikke adskiller sig fra andre Vagtmænd paa anden Maade end ved, at de — ligesom f. Eks. Marinevægtere — har faaet en kortvarig Uddannelse i

Vaabenbrug og Vagttjeneste. Den lille Kreds af Personer tilhørende Sommers Vagtkorps, der har gjort dette Korps særlig berygtet, tilhørte en Terrorgruppe, som foretog Strejftog i København under Folkestrejken, og som senere indgik i Hipokorpset. Sommerkorpset som saadant har ikke haft politimæssige Opgaver. Vagtmænd under Sommerkorpset bør derfor henføres under § 10. Under § 10 a, Stk. 1, falder derimod navnlig Schalburgkorpset og Landstormen. Minimumsstraffen er her vedblivende 4 Aar. For den, der kun ganske kortvarigt har gjort Tjeneste i Korpset, vil Strafnedsættelse være mulig i Medfør af § 3, Stk. 4, Nr. 4. Ved den nye Bestemmelse i Stk. 2 er der derhos aabnet Adgang til Nedsættelse af Straffen for den, der kun har deltaget i Øvelser — der er herved særlig tænkt paa Medlemmer af Landstormen — eller har haft et Hverv af underordnet Betydning, f. Eks. som Musiker eller lignende. Bestemmelsen er nødvendiggjort ved, at den almindelige Adgang til Strafnedsættelse under formildende Omstændigheder efter Lovens § 3, Stk. 3, ifølge Udkastet bortfalder. I Henhold til denne Bestemmelse har Strafnedsættelse fundet Sted i saadanne Tilfælde, som nu omfattes af den særlige Strafnedsættelsesadgang.

Det er Udvalgets Opfattelse, at Virksomhed efter 19. September 1944 i det tyske Sikkerhedspoliti er lige saa strafværdig som Tjeneste i de i Stk. 3 nævnte Organisationer. Under Hensyn til det høje Straffmaksimum i Stk. 1 og til, at Praxis synes at vise, at Domstolene deler denne Opfattelse, har man ikke ment at burde foreslaa nogen Ændring paa dette Punkt. I de groveste Tilfælde, hvor den paagældende har medvirket til Mishandling af Fanger for at fremtvinge Forklaringer eller Tilstaaelse, vil Livsstraf kunne anvendes i Medfør af § 8, Stk. 2, Nr. 4.

Under politimæssig Virksomhed efter Udkastets § 10 a falder den aktive med Befolkningen vendte politimæssige Virksomhed. Har en Chauffør, Tolk eller Kontorrist selvstændigt deltaget i saadan Virksomhed og f. Eks. medvirket ved Anholdelser eller paa egen Haand foretaget Afhøringer, vil Forholdet kunne henføres under denne Bestemmelse. Uden for saadanne Tilfælde vil den, der har haft Ansættelse hos det tyske Politi, kunne straffes under de i Udkastets § 16, Stk. 1, Nr. 5 og 6, angivne Betingelser.

ad § 11.

Den foreslaede Strafferamme: Fængsel fra 1 til 8 Aar maa anses for tilstrække-

lig rummelig; skulde højere Straf være paa krævet, vil der tillige foreligge Overtrædelse af andre Bestemmelser, f. Eks. § 8.

ad § 12.

Under Bestemmelsen om Angiveri i Straffelovstillæggets § 12 falder en broget Række forskelligartede Forhold, der alle skal bedømmes efter en fælles Strafferamme fra Fængsel i 4 Aar til paa Livstid, med Mulighed for Anvendelse af Livsstraf, naar Handlingen har medført særlig alvorlige Følger. En Del af de Forhold, der falder ind under Ordene, er ikke af en saadan Grovhed, at den Straf af Fængsel i mindst 4 Aar, som passer for den egentlige Stikkervirk-somhed, findes rimelig. Der tænkes herved navnlig paa Angivelser af mere tilfældig Karakter om Forhold af mindre Betydning, Beklagelser over Forulempelser eller lignende fremsat overfor en eller anden tysk Instans eller Person uden Hensigt til derved at volde nogen Skade. Ved Forslaget har man derfor søgt at give Domstolene nogen Vejledning ved en Opdeling af Bestemmel-sen. Den normale Strafferamme er fastsat til Fængsel fra 1 til 8 Aar, men under de i Stk. 1, 2. Pkt., nævnte skærpene Omstændigheder, der omfatter egentlig Stikkervirk-somhed og enkeltstaaende Angiveri i alvorlige Tilfælde, er Straffen ligesom efter Straffelovstillæget Fængsel fra 4 Aar til paa Livstid. De anførte Eksempler paa skærpene Omstændigheder er ikke udtømmende. Saaledes vil den Omstændighed, at der er modtaget Vederlag, ofte indicere en Til-knytning til det tyske Politi og vil i hvert Fald, selv om en saadan Tilknytning ikke kan antages, som Regel være en saadan skærpene Omstændighed, at det maa lige-stilles med de nævnte Eksempler. Paa den anden Side kan det ikke udelukkes, at der i visse Tilfælde kan være givet Vederlag for mere tilfældige Oplysninger af ganske underordnet Betydning om mindre alvorlige Forhold. Paa tilsvarende Maade vil det vel som Regel være en skærpene Omstændig-hed, der kan begrunde Minimumsstraf paa 4 Aars Fængsel, at den paagældende i flere Til-fælde har optraadt som Angiver; drejer det sig om Klager over Forulempelser eller lignende Forhold af underordnet Betydning, bør den normale Strafferamme dog anvendes. Ogsaa Betingelserne for Anvendelse af Livs-straf, der anføres i Stk. 2, er uforandrede. Stk. 3 indeholder en Adgang til Nedsættelse af Straffen i de ovenfor berørte Tilfælde, naar Angivelsen angik Forhold af ganske underordnet Betydning, der ikke kunde paaregnes at ville medføre alvorlige Følger

for nogen. En Del saadanne Tilfælde vil være egnet til Slutning uden Tiltale, og den Adgang til Strafnedsættelse, der aabnes ved Forslaget, bør efter Udvalgets Mening ikke bevirke, at der fremtidig rejses Tiltale i videre Omfang end efter den nugældende Praksis.

Efter sin nuværende Ordlyd omfatter Straffelovstillæggets § 12 ogsaa Anmeldelse til det danske Politi. Ved Udkastets Affat-telse har man lagt Vægt paa, at der kun bør straffes, hvor den paagældendes Opræden har været klart retsstridig. Anmeldelse til det danske Politi vil derfor efter Udkastet kun kunne straffes, naar Anmeldelsen har vedrørt Forhold af en vis Betydning, og Politiet har maattet skride til Aktion for at undgaa tysk Indblanding, idet Anmel-deren ved sit Forhold har givet Grund til at befrygte saadan Indblanding, eller saa-fremt Angivelsen iøvrigt har haft en særlig forkastelig Karakter. Herved tilsigtes at ramme visse særlig grove Tilfælde; man har bl. a. tænkt paa Angivelse af Personer, der var eftersøgt uden at have begaaet nogen strafbar Handling paa Grund af deres kommunistiske Overbevisning. For saadanne Tilfælde fastsættes ved Stk. 4 samme Straf som i Stk. 1.

ad § 13.

Normalstraffen foreslaas fastsat til Fængsel fra 1—8 Aar. Overtrædelser af Bestemmelsen, der kan begrunde højere Straf, vil tillige være Overtrædelser af § 8.

Strafværdigheden af de Forhold, der falder ind under Straffelovstillæggets § 13, er meget stærkt varierende efter Henven-delsens Art og Form, det Tidspunkt, paa hvilket den er fremsat, den Myndighed eller Organisation, den er rettet til, og det For-maal, den har haft for Øje. Særlig praktisk er Henvendelse til tyske Myndigheder for at opnaa Benaadning, Standsning af Straffe-sag eller lignende. Disse Henvendelser har ofte været uden noget Resultat, idet de enten ikke har fremkaldt nogen Henven-delse fra tysk Side, eller denne er blevet afvist. I visse Tilfælde, hvor Forhandling med tyske Instanser er indledet om Inter-esser, hvis Varetagelse henhørte under danske Myndigheder, angaaende Import eller lignende, er dette sket uden, at nogen Skade for danske Interesser er forvoldt eller har været tilsigtet. Med Henblik paa særlig undskyldelige Tilfælde aabnes der ved Ud-kastets Stykke 2 Adgang til Nedsættelse af Straffen til den laveste Grad af Fængsel eller efter Omstændighederne Strafbortfald.

ad § 14.

I sin nuværende Formulering omfatter Straffelovstillæggets § 14 ogsaa Forhold, der kan være forsvarlige, f. Eks. Henvendelse for midlertidigt at opnaa et ledigblevet Agentur under Indehaverens Fravær, eventuelt med dennes Billigelse. Bestemmelsens Rækkevidde foreslaas derfor begrænset ved Indføjelsen af Ordene „paa utilbørlig Maa-de“. Straffen foreslaas fastsat til Fængsel fra 1 til 8 Aar.

ad § 15.

Da det har ligget udenfor Udvalgets Opgave at overveje Betimeligheden af Ændringer i Lov Nr. 406 af 28. August 1945, har Udvalget ikke ment at kunne tage Stilling til Spørgsmaalet om den nærmere Afgrænsning af det straffbares Omraade i Forbindelse med denne. Da det maa antages, at de Tilfælde, der henføres under Bestemmelsen i Straffelovstillæggets § 15, vil være særlig graverende — hvorved bemærkes, at det i Bestemmelsen fremhævede Utilbørlighedskriterium naturligtvis maa anvendes ved samtlige de i Paragraffen ommeldte Forhold —, og da Tilfældene som Følge heraf kun kan antages at ville udgøre et ganske ringe Antal, har man ikke villet stille Forslag om Ændringer, naar bortses fra, at Strafferammen bringes i Overensstemmelse med de i Udkastet iøvrigt foreslaaede, saaledes at Straffen fastsættes til Fængsel fra 1 til 8 Aar.

ad § 16.

Saaledes som Bestemmelsen i Straffelovstillæggets § 16 nu er udformet, er dens Omraade meget ubestemt, idet den medtager al Bistandsydelse til Besættelsesmagten eller de med denne samarbejdende Organisationer eller Personer og kun undtager almindeligt civilt Lønarbejde og normal Forretnings- og Erhvervsvirksomhed. Nogen virkelig Vejledning er der ikke herved givet Anklagemyndighed eller Domstole. Som Følge heraf er der rejst Tiltale og idømt Straf efter § 16 for en Del Forhold, der vel maa misbilliges, men for hvilke Straf ikke er paakrævet. Der tænkes herved paa forskellige Former af underordnet Virksomhed, der ligger tæt op ad det civile Lønarbejde, saasom Brandmandstjeneste, visse Former af Kontorvirksomhed og Arbejdstjeneste under O. T. eller lignende Organisationer.

Udvalget har anset det for hensigtsmæssigt ved en Opregning, der tilsigter at være udtømmende, at klargøre, hvilke Forhold der bør kunne straffes i Medfør af Bestemmelsen. Forhold, der ikke falder ind under de udtrykkelig nævnte Kategorier og

ikke er strafbare efter Straffelovstillæggets øvrige Bestemmelser, vil efter Forslaget ikke kunne straffes. Skulde der forekomme Tilfælde, som ikke er medtaget, men som er af en saadan Grovhed, at Straf ubetinget findes paakrævet, staar Muligheden for at rejse Tiltale efter Borgerlig Straffelovs § 101, Stk. 2, aaben; men i de normale Tilfælde af Bistandsydelse til Besættelsesmagten, der ikke medtages i § 16, bør der efter Udvalgets Opfattelse ikke rejses Tiltale.

I Medfør af Bestemmelsen straffes med Fængsel fra 1 til 8 Aar 6 Kategorier. Af disse er de under Nr. 3 og 4 nævnte udtrykkelig nævnt i § 16 i dens nuværende Affattelse og med de samme Ord. De øvrige nævnte Forhold er efter Udvalgets Opfattelse omfattet af § 16 i dens nuværende Affattelse, men man har anset det for hensigtsmæssigt, at deres Strafbarhed udtrykkelig fastslaas og afgrænses i Lovens Tekst. Der sker efter Udvalgets Opfattelse ikke ved Udkastet nogen Udvidelse af det straffbares Omraade.

Ved Bestemmelsen under Nr. 1 har man villet tydeliggøre, hvad der maa antages at følge af den gældende Lov, at den, der har været Medlem af den øverste Ledelse af Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti eller anden nazistisk Organisation, der paa lignende Maade utilbørligt har samarbejdet med Besættelsesmagten, og som i denne Egenskab har medvirket til eller undladt at modvirke dette Samarbejde og den Bistand, der derigennem — ved Propaganda eller paa anden Maade — er ydet Besættelsesmagten af Organisationen, ifalder Strafansvar herfor. Modsætningsvis fremgaar heraf, at de menige Medlemmer og Ledere, der dog ikke hører til saadanne Organisationers øverste Ledelse, ikke kan straffes for deres Virksomhed inden for denne, medmindre den — som f. Eks. Hvervning — er strafbar efter andre Bestemmelser. Ved „øverste Ledelse“ har man for D. N. S. A. P.s Vedkommende særlig tænkt paa Partiets Storraad, hvoraf foruden Partiføreren, Stabsledere, Landsledere og Sysselledere, S. A.-Divisionschefer og -Brigadeførere og Generalarbejdsførere var Medlemmer.

Under Nr. 2 nævnes Virksomhed i den tyske Propagandas Tjeneste, som Bestemmelsen i § 16 ifølge Motiverne til Lovforslaget tog Sigte paa. Ogsaa Radiopropaganda vil falde ind under Bestemmelsen.

Den, der har virket som Udgiver, Redaktør eller Forretningsfører ved et Dagblad eller Tidsskrift, der — som f. Eks. Fædrelandet og Nationalsocialisten — arbejdede til Fremme af tysk Propaganda, har, naar

dette var kendeligt for den paagældende, efter Bestemmelsen derved paadraget sig Strafskyld, uden at der kræves Bevis for hans Ansvar for de enkelte Artikler af propagandistisk Indhold. Er Udgiveren et Aktieselskab, vil dettes Direktion og Bestyrelse være ansvarlig i Overensstemmelse med almindelige Regler. Med Redaktør menes Redaktør i Presselovens Forstand, det vil sige den, der træffer Afgørelse om Skriftets Indhold, jfr. § 16 i Lov Nr. 147 af 13. April 1938 om Pressens Brug.

Den, der iøvrigt har været Medarbejder ved et saadant Blad, vil kun kunne straffes, saafremt han selv — efter almindelige Ansvarsregler, jfr. Presselovens § 7 — har Ansvar for propagandistiske Artikler og derved har virket i den tyske Propagandas Tjeneste.

Virksomhed som Kontorist, Tolk eller i lignende civilt Hverv for den tyske Værnemagt eller andre tyske Korps eller Institutioner bør efter Udvalgets Opfattelse sidestilles med andet civilt Arbejde og i Almindelighed ikke straffes. Noget særligt gælder dog de Personer, der har haft Ansættelse hos det tyske Politi, og som har assisteret ved Afhøring af Fanger, samt Personer, der har været knyttet til det tyske Fængselsvæsen og deltaget i Bevogtning af og Kontrol med fængslede eller internerede. Disse Forhold er strafbare efter Bestemmelsen under Nr. 5.

Efter Omstændighederne vil Virksomhed af denne Art, naar den har haft en mere selvstændig Karakter, kunne straffes efter Udkastets § 10 a, Stk. 1, men ogsaa hvor dette ikke har været Tilfældet, synes den, der har deltaget i Afhøring, f. Eks. som Tolk, at burde straffes. Den, der blot har nedskrevet Rapporten paa Maskine efter Diktat, vil ikke falde ind under Bestemmelsen i Nr. 5, men vil efter Omstændighederne kunne straffes efter Nr. 6.

Medens Kontorister o. lign., der ikke har deltaget i Afhøring eller Bevogtning af Fanger, efter Udkastet i Almindelighed vil være straffri, selv om de har været ansat i det tyske Politi eller f. Eks. i Schalburgkorpset eller i den tyske Brevcensur, idet Udvalget har ment, at det som Hovedregel bør være Arbejdets Art, der er afgørende for, om Forholdet bør inddrages under det strafbares Omraade, gøres der ved Bestemmelsen i Nr. 6 Afvigelse fra dette Princip for visse særlig graverende Tilfælde, nemlig for den, der efter 19. September 1944 har virket under Gestapo eller Hipokorpset i et Hverv, der har Tilknytning til den paagældende Organisations Virksomhed. Efter denne Bestemmelse vil ogsaa den Kontorist, der kun

har været beskæftiget med Kartoteksarbejde eller Maskinskrivning kunne straffes; den, der har været beskæftiget ved Rengøring eller andet Arbejde uden Forbindelse med Organisationens Virksomhed, vil derimod falde uden for Bestemmelsens Omraade.

I Forslagets Stk. 2 fastsættes Straf af Fængsel fra 6 Maaneder til 2 Aar for Sabotagevagter ved visse danske Virksomheder. Da Bevogtningen af danske Erhvervsvirksomheder — ogsaa saadanne, der arbejdede udelukkende i tysk Interesse — fandt Sted i Henhold til en dansk Lov, og Sabotagevagterne godkendtes af det danske Politi, der udleverede dem Vaaben, Legitimation og Instruks og — ogsaa efter 29. August 1943 — godkendte Bevogtningsplanerne, bør der ikke straffes for Virksomhed som Sabotagevagt ved en dansk Virksomhed før den 19. September 1944. Som Følge af den tyske Aktion mod Politiet bortfaldt imidlertid Forudsætningerne for den ved Loven etablerede Bevogtningsordning. Der kan være Trang i visse Tilfælde til at straffe dansk ansatte Sabotagevagter, der udover en rimelig Tid efter den 19. September 1944 — efter den nuværende Praksis længere end til 1. Januar 1945 — har fortsat som Sabotagevagter paa de særlig for tysk Interesse arbejdende, undertiden tillige tysk bevogtede Virksomheder, som „Nordwerk“, „Jeko“ o. lign., hvor Angreb fra Modstandsbevægelsen i særlig Grad kunde ventes, og hvor Sabotagevagterne ogsaa oftere har været i Ildkamp med Modstandsbevægelsens Folk. Mulighed for at straffe i saadanne Tilfælde holdes aaben ved Bestemmelsen i Stk. 2.

Blandt de Forhold, der efter Udkastets Formulering af § 16 bliver straffri, er ogsaa Virksomheden som Kontorist under den tyske Brevcensur. I det altovervejende Antal Tilfælde har dette Arbejde været af en saadan Karakter, at det maa sidestilles med almindeligt civilt Lønarbejde. Nogle af de under Censuren ansatte Damer har ganske vist haft noget mere kvalificeret Arbejde, men under Hensyn til Vanskelighederne ved at finde et brugbart Kriterium til Afgrænsning af det strafbares Omraade i denne Forbindelse har Udvalget anset det for forsvareligt at lade Bistand til Censuren i sin Helhed være straffri.

Udenfor § 16 efter Udvalgets Affattelse falder ogsaa visse til det tyske Efterretningsvæsen knyttede Personer (ansat som „Vertrauensmann“ eller „Frontgänger“). For saa vidt disses Virksomhed ikke har været af politimæssig Karakter, saaledes at Forholdet vil kunne henføres under § 10 a, og ej heller som Angiveri vil kunne hen-

føres under § 12, vil den efter Udvalgets Opfattelse være strafbar efter Bestemmelsen i Borgerlig Straffelovs § 105, hvorefter den, som foretager noget, hvorved en fremmed Stats Efterretningssvæn sættes i Stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke indenfor den danske Stats Omraade, straffes med Fængsel indtil 6 Aar. En udtrykkelig Bestemmelse om disse Forhold maa derfor anses for overflødig.

De Personer, der i Sønderjylland har gjort Tjeneste som tysk Toldvagtspersonale Syd for Grænsen, vil som Hovedregel kunne straffes i Medfør af Udkastets § 10, Stk. 2, for Deltagelse i bevæbnet Vagttjeneste.

ad Udkastets § 2.

Saafremt Lovudkastet ophøjes til Lov, eller der i øvrigt vedtages saadanne Ændringer i Straffelovstillægget, at de idømte Straffe i store Grupper af Tilfælde maa forventes at ville blive væsentlig lavere end for tilsvarende Forseelser i de allerede paadømte Sager, opstaar Spørgsmaalet om en saadan Ændrings Betydning for de afsagte Domme.

For det ret begrænsede Antal Tilfælde, hvor Straf er idømt efter Straffelovstillægget for et Forhold, der bliver straffrit efter Ændringen, gælder Reglerne i Borgerlig Straffelovs § 3, Stk. 2, og § 4, Stk. 3, hvorefter den ikke afsønde Del af Straffen og den ved Dommen idømte Rettighedsfortabelse bortfalder.

Er Forholdet kun det, at Strafferammen er sænket, saaledes at Straffen for en efter den ældre Lov paadømt Handling efter den Praksis, som danner sig efter den nye Lov, vilde være blevet lavere, indeholder Lovgivningen ingen Hjemmel til Nedsættelse af Straffen, og den dømte har intet Krav derpaa. Billighedsgrunde vil dog tale for, at den strengere Straf ikke fuldt ud kommer til Afsøning og vil vel normalt føre til, at den paagældende benaades. Da det her drejer sig om flere Tusinde Domme — hvorved maa erindres, at der navnlig er afsagt mange Domme for de Forhold af

mindre alvorlig Karakter, for hvilke Straffen efter Forslaget nedsættes, og da Spørgsmaalet, om Nedsættelse skal ske, beror paa et Skøn af retlig Karakter over Størrelsen af den Straf, som vilde være forskyldt efter den nye Lov, findes det ikke hensigtsmæssigt at henskyde disse Spørgsmaal til Afgørelse ad Benaadningvejen gennem Justitsministeriet; mod at lade Afgørelsen træffe af den Ret, som i sidste Instans har paadømt Sagen, taler Ønskeligheden af nu at opnaa ensartede Afgørelser samt Hensynet til ikke at sinke Behandlingen af de endnu ikke paadømte Sager. Ensartethed kunde vel opnaas ved at lade de to Landsretter gennemføre Revisionen, men Landsretterne vilde her komme til at tage Stilling til en Mængde Sager, der i Forvejen var dem ubekendt, og vilde blive i høj Grad overbebyrdede. Udvalget har derfor foreslaaet, at Revisionen overdrages til Ankenævnet, som ved sin øvrige Virksomhed har Føling med Domspraksis og hurtigt vil kunne afstikke Retningslinier i Overensstemmelse med den for, i hvilke Tilfælde og til hvilke Straffe Nedsættelse bør ske.

Revisionen vil naturligvis medføre et betydelig forøget Arbejde for Ankenævnet, som derfor foreslaas suppleret med 6 Medlemmer, der efter Indstilling af Højesteret beskikkes af Kongen for et Aar.

For at henlægge Revisionsvirksomheden til Ankenævnet taler ogsaa den Omstændighed, at det ikke er muligt ved Benaadning at ændre Bestemmelser om Rettighedstab. Efter Udkastet bliver Indholdet af de tidligere afsagte Dommes Bestemmelser om Tab af almen Tillid det samme, som følger af fældende Domme, der er afsagt efter Ændringen af § 6. Træffer Ankenævnet Bestemmelse om, at Straffen skal bortfalde, kan det samtidig bestemme, at Rettighedstab skal bortfalde.

Om Rettighedsfortabelsens Varighed skal for alle Domme gælde samme simple Regel, hvorefter den gælder for bestandig, naar Straffen er mindst 4 Aars Fængsel, i alle andre Tilfælde for 5 Aar.

Mindretallets Udkast.

Et Mindretal (Krabbe) foreslaar følgende Ændringer i Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed:

§ 1, første Punktum affattes saaledes:

„Denne Lovs Bestemmelser kommer til Anvendelse paa Handlinger, der er foretaget i Tiden fra og med den 29. August 1943 indtil 2 Aar efter Lovens Ikrafttræden; er et efter Loven strafbart Forhold udøvet i umiddelbar Fortsættelse af en inden nævnte Dag paabegyndt Virksomhed, kan Forholdet lades straffrit.”

§ 1, Stk. 2 udgaar.

ad § 4 se S. 45.

Til § 10, Stk. 1, føjes som 3die Punktum:

„Den, der efter at have ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste inden 29. August 1943, har gjort saadan Krigstjeneste i Udlandet, straffes ikke, uanset om Tjenesten er fortsat efter nævnte Dag.”

Bemærkninger til Mindretallets Udkast.

ad Ændringsforslaget til § 1.

Der henvises til Bemærkningerne i Betænkningens Afsnit III, S. 19 ff.

ad Ændringsforslag til § 4 se S. 45.

ad Ændringsforslaget til § 10.

Allerede af Mindretallets Ændringsforslag til § 1, hvorved Lovens tilbagevirkende Kraft begrænses til Tiden efter 29. August 1943, fremgaar det, at § 10 maa blive uanvendelig paa den, der inden nævnte Dato har ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste.

Naar det er fundet rigtigt yderligere at stille ovennævnte Ændringsforslag til § 10, er det for at tydeliggøre *dels*, at Forholdet — paa Grund af de af den danske Begering angivne Retningslinier — ejheller skal kunne straffes efter nogen Bestemmelse i Borgerlig Straffelov af 15. April 1930, navnlig ikke efter § 101 om Straf for den, der har ydet Fjenden Bistand med Raad eller Daad, *dels* at Straffriheden omfatter ikke blot dem, der har taget Tjeneste i Frikorps Danmark, men ogsaa Personer, der har gjort Tjeneste i Udlandet i andre til den tyske Værnemagt knyttede Korps. Som det fremgaar af Udvalgets Bemærkninger foran S. 27, er det nemlig hverken reelt begrundet eller praktisk gennemførligt at sondre mellem Hvervning til disse forskellige Korps, jfr. ogsaa Krigsministeriets Cirkulære af 1. Juni 1943, der omfatter Krigstjeneste i *alle* Formationer under den tyske Hær.

Lov om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed.

Vi Christian den Tiende, af Guds Naade Konge til Danmark og Island, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, *Gøre vitterligt*- Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

Kapitel I.

Denne Lovs Bestemmelser kommer til Anvendelse paa Handlinger, der er foretaget i Tiden fra og med den 9. April 1940 indtil 1 Aar efter Lovens Ikrafttræden. Borgerlig Straffelovs almindelige Bestemmelser om Forholdet mellem ny og ældre Lov er ikke til Hinder for, at Paakendelse sker i Henhold til de ved denne Lov fastsatte Regler.

De i denne Lov omhandlede Handlinger, der er foretaget forinden den 29. August 1943, er straffri, saafremt Gerningsmanden handlede i Henhold til Lov eller Ordre eller Anvisning givet af lovlig dansk Myndighed inden for dennes Myndighedsomraade. Er Handlingen foretaget paa eller efter nævnte Dato, kan under den nævnte Forudsætning Tiltale untlades eller Straffen nedsættes eller under særligt for mildende Omstændigheder bortfalde.

Bestemmelsen i Borgerlig Straffelov § 84, Stk. 1, Nr. 3, finder ikke Anvendelse paa Handlinger, der omfattes af denne Lov.

§ 2.

Denne Lov kommer til Anvendelse paa Handlinger foretaget af Personer, der ved Handlingens Foretagelse havde dansk Indfødsret eller var bosat i den danske Stat, uden Hensyn til, om Handlingen er foretaget inden for eller uden for denne, og i sidste Fald uden Hensyn til, om den er strafbar efter Gerningsstedets Lovgivning. Loven finder tilsvarende Anvendelse paa danske Statsborgere, som efter den 9. April 1940 har erhvervet tysk Statsborgerret.

Sag for Overtrædelse af denne Lov kan rejses, selv om Gerningsmanden tidligere her eller i Udlandet er dømt eller frifundet for den paagældende Handling. Tidligere udstaaet Straf afkortes i den Straf, der idømmes efter denne Lov. Er der tidligere for samme Handling idømt en Straf, som ikke er udstaaet, fastsættes der en Fællesstraf.

§ 3.

For Handlinger omfattet af denne Lov anvendes følgende Straffe: Livsstraf og Fængsel. Arbejdshus, Sikkerhedsforvaring eller Psykopatfængsel kan ikke idømmes efter denne Lov. Betingede Straffedomme finder ikke Anvendelse.

Livsstraf fuldbyrdes ved Skydning efter nærmere ved kgl. Anordning fastsatte Regler. Livsstraf kan ikke idømmes Personer, som ved den strafbare Handlings Foretagelse ikke var fyldt 18 Aar.

Fængsel idømmes fra 4 Aar indtil paa Livstid. Straffen kan dog ikke sættes lavere end det dobbelte af den i Borgerlig Straffelov for vedkommende Handling foreskrevne mindste Straf. Under formildende Omstændigheder kan Straffen ned-sættes indtil Fængsel i 1 Aar. Hvor Strafnedsættelse er hjemlet, kan Straffen gaa ned til Fængsel i 30 Dage.

Prøveløsladelse i Henhold til Straffelovens § 38 kan ikke finde Sted. Fangerne anbringes snarest muligt i særlige Strafanstalter. De nærmere Regler for Strafud-staaelsen fastsættes ved kgl. Anordning.

Ungdomsfængsel kan kun bringes til Anvendelse, for saa vidt Gerningsmanden ved den strafbare Handlings Foretagelse ikke var fyldt 18 Aar. Borgerlig Straffelov § 84, Stk. 1, Nr. 2, sidste Punktum, finder ikke Anvendelse paa Handlinger, der om-fattes af denne Lov.

§ 4.

Naar nogen findes skyldig i et efter denne Lov strafbart Forhold, kan det ved Dommen bestemmes, at hans Formue og ham tilhørende Rente- eller Indtægtsnydelse helt eller delvis skal inddrages til Fordel for Statskassen.

Dispositioner, som nogen med en truende Konfiskation for Øje har foretaget i den for Medkontrahenten kendelige Hensigt derved at sikre sine Midler mod Kon-fiskation, er ugyldige.

§ 5.

Formue, der tilhører Hipo-, Sommer- eller Schalburgkorpset, Dansk Folke-værn eller lignende Sammenslutninger, der har været tilsluttet eller i øvrigt virket for den tyske Værnemagt, skal inddrages til Fordel for Statskassen.

Sag herom indbringes for de i § 2, 1. Pkt., i Lov om Tillæg til Lov om Ret-tens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Førræderi og anden landsskade-lig Virksomhed m. v. omhandlede Domstole, der ved Kendelse afgør, om Betingelserne for Inddragelse foreligger.

§ 6.

Den, der findes skyldig i noget efter denne Lov strafbart Forhold, kendes ved Dommen uværdig til almen Tillid. Tab af almen Tillid medfører Fortabelse af:

- 1) Stemmeret og Valgbarhed i offentlige Anliggender.
- 2) Offentlig Tjeneste og Adgang til at opnaa offentlig Tjeneste og Hverv. For-tabelsen fritager ikke den paagældende for at udøve borgerlige Ombud, der ikke hviler paa noget Tillidsforhold.
- 3) Ret til at gøre Militærtjeneste. Ved kongelig Anordning kan fastsættes Bestem-melser om Arbejdspligt til Afløsning af forbrudt Militærtjeneste.
- 4) Ret til at virke som Læge, som Sagfører eller i anden Virksomhed, der kræver en offentlig Autorisation.
- 5) Ret til at virke som Præst for noget Trossamfund eller til at udøve Undervis-ningsevirkomhed af nogen Art.

- 6) Eet til at deltage i Ledelsen af eller være økonomisk interesseret i Teatervirksomhed, Filmsproduktion eller Drift af Biografteater.
- 7) Ret til at virke som Direktør, Formand, Bestyrelsesmedlem eller i anden ledende Stilling eller Tillidshverv i erhvervsdrivende Selskab eller Sammenslutning.
- 8) Ret til at drive selvstændig Næring, hvis Udøvelse er betinget af Næringsbrev eller anden lignende Adkomst.
- 9) Ret til Pension, Understøttelse eller anden Ydelse af det offentlige, hvis Opnaaelse eller Nydelse i Lovgivningen er betinget af, at vedkommende ikke er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling el. lign.

Fradømmelsen sker for bestandig, under særlig formildende Omstændigheder dog for et ved Dommen bestemt Tidsrum, ikke under 5 Aar. Rettighederne fortabes fra den Dag, da Dommen bliver endelig.

Sker Fradømmelsen paa Tid, regnes denne fra den Dag, da Straffen er udstaaet eller eftergivet.

For saa vidt særlige Omstændigheder i det enkelte Tilfælde taler derfor, kan Æresoprejsning gives ved Lov.

Bestemmelsen i Borgerlig Straffelov § 79 finder ikke Anvendelse paa Handlinger, der er paadømt efter denne Lov.

Strafansvar eller andre Retsfølger i Henhold til denne Lov samt Adgang til at fuldbyrde de i Medfør af denne afsagte Domme forældes ikke.

Kapitel II.

§ 8.

Den, der for at fremme tyske Interesser eller med lignende landsskadeligt Formaal for Øje har foretaget en Handling, der er strafbar efter Borgerlig Straffelov, straffes med Fængsel.

Livsstraf kan dog anvendes:

- 1) naar de i Borgerlig Straffelov §§ 98, 99 og 111, Stk. 1, nævnte Forbrydelser er udført under skærpene Omstændigheder,
- 2) naar den i Borgerlig Straffelov § 180 eller § 183, Stk. 2, beskrevne Handling har medført, at nogen har mistet Livet eller er blevet udsat for overhængende Livsfare,
- 3) naar Gerningsmanden har begaaet den i Borgerlig Straffelov § 237 nævnte Forbrydelse,
- 4) naar de i Borgerlig Straffelov §§ 245—246 og 250 nævnte Handlinger er begaaet for at fremtvinge Forklaringer eller Tilstaaelser.

§ 9.

Den, der har begaaet en af de i Straffelovens Kap. 14— nævnte Forbrydelser, straffes med Fængsel, hvis Gerningsmanden ved Handlingens Foretagelse var iført tysk Uniform eller paa anden Maade legitimeret som tilhørende Besættelsesmagten eller dermed samarbejdende Organisationer eller i øvrigt paa groft anstødelig Vis har udnyttet de af Besættelsen fremkaldte særlige Forhold.

§ 10.

Den, der har hvervet eller ladet sig hverve til tysk Krigstjeneste, straffes med Fængsel. Hvor særlige Hensyn gør sig gældende, kan der finde Strafnedsættelse Sted, og under ganske særlige Omstændigheder kan Tiltale undlades.

Med Fængsel straffes endvidere den, der har gjort Tjeneste i et Korps, som virkede i Tilknytning til Besættelsesmagten mod den danske Stats lovlige Organer eller dens Borgere, eller som i øvrigt her i Landet i tysk Tjeneste har udøvet Virksomhed af politimæssig Karakter.

For den, som efter den 19. September 1944 har udøvet politimæssig Virksomhed ved Tjeneste i Hipo-Korpset, Sommer-Korpset eller anden lignende Organisation, er Straffen Livsstraf eller Fængsel ikke under 10 Aar.

§ 11.

Den Tjenestemand, som ud over, hvad der fulgte af ufravigelig Instruks for paagældende Embede, har ydet Besættelsesmagten en upaakrævet og ikke uvæsentlig Hjælp, straffes med Fængsel.

§ 12.

Den, som ved Angiveri eller paa anden Maade har medvirket til, at nogen er blevet anholdt eller udsat for Anholdelse af tysk Myndighed eller nogen dermed samarbejdende Organisation eller Enkeltperson eller er blevet fængslet eller straffet i Henhold til de midlertidige danske Untdagelsesbestemmelser, der er givet i tysk Interesse, straffes med Fængsel.

Har Handlingen medført, at nogen har mistet Livet, har lidt alvorlig Skade paa Legeme eller Helbred eller er blevet ført ud af Landet eller berøvet Friheden i længere Tid, eller har saadan Følge været tilsigtet, kan Livsstraf anvendes.

§ 13.

Den, der er traadt i Forbindelse med Besættelsesmagten eller nogen dermed samarbejdende Organisation eller Person for at formaa de tyske Myndigheder til Indskriden over for den danske Regering eller andre danske Myndigheder, eller som er traadt i Forhandling med Besættelsesmagten om Interesser, hvis Varetagelse henhørte under de danske Myndigheder, straffes med Fængsel.

§ 14.

Med Fængsel straffes den, der ved Henvendelse til tysk Myndighed eller dermed samarbejdende Organisationer eller Personer har søgt at opnaa økonomisk eller anden Fordel af særlige Forhold opstaaet gennem tysk Indgriben over for danske Statsborgere, her i Landet bosatte Personer eller Personer eller Organisationer, der paa de forenede Nationers Vegne drev Virksomhed i Danmark.

§ 15.

Den, der ved Paaberaabelse af Medlemsskab af tyskvenlig Organisation eller af egen nationale eller politiske Indstilling, ved særlig anstødeligt Initiativ eller paa lignende utilbørlig Maade har samarbejdet med Besættelsesmagten som Indkøber, Leverandør eller Entreprenør eller medvirket som Mellemand ved Antagelse af danske Arbejdere til Arbejde i Tyskland eller af Tyskland besatte Lande uden at have det paagældende Arbejde i Entreprise, straffes med Fængsel.

§ 16.

Med Fængsel straffes den, der i øvrigt for at fremme tyske Interesser eller for at skaffe sig økonomisk Vinding eller anden Fordel paa anden Maade end ved almindeligt civilt Lønarbejde, normal Forretningsvirksomhed eller anden normal Erhvervsvirksomhed har ydet Besættelsesmagten eller de med denne samarbejdende Organisationer eller Personer Bistand ved Raad eller Daad, saavel som den, der for at fremme tyske Interesser har modarbejdet de forenede Nationers Krigsanstregelser eller paa utilbørlig Vis modarbejdet den danske Modstandsbevægelse eller dens Organer.

Med Fængsel straffes endvidere den, der har ydet væsentlig økonomisk Støtte til Presseorganer eller Organisationer, der paa utilbørlig Maade har samarbejdet med eller støttet Besættelsesmagten.

Kapitel III.

§ 17.

Ved Overenskomst med fremmed Stat kan det under Forudsætning af Gensidighed vedtages, at danske Statsborgere, som i et af Tyskland besat Land har begaaet Handlinger, der er strafbare i vedkommende Land, paa Begæring af dettes Regering kan udleveres til denne.

§ 18.

Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft straks.

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

Givet paa Amalienborg, den 1. Juni 1945.

Onder Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L.S.)

Buseh-Jensen,

Udkast til Lov om Ændringer i Lov Nr. 260 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Lov om Rettens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Førræderi og anden landsskadelig Virksomhed m. v.

§ 1.

I Lov Nr. 260 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Lov om Rettens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Førræderi og anden landsskadelig Virksomhed m. v. sker følgende Ændringer:

§3, Stk. 3, affattes saaledes:

Domsmænd til Behandling af de i § 1 nævnte Sager udtages kun for den enkelte Sag, og Udtagelsen foregaar i et Retsmøde, hvor Anklageren og Forsvareren er til Stede. Afvigelse fra nævnte Ordning kan dog gøres med Samtykke fra Anklager og Forsvarer. Anklageren og Forsvareren kan uden Angivelse af Grund udskyde hver indtil 4 af de udtagne Domsmænd, hvorefter de næste paa Domsmandslisten opførte Personer udtages.

§§ 5 og 10 ophæves.

§ 2.

Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft straks.

Bemærkninger til Udkast til Lov om Ændringer i Lov Nr. 260 af 1. Juni 1945 om Tillæg til Lov om Rettens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Forræderi og anden landskadelig Virksomhed m. v.

Efter at Loven nu har virket i over ½ Aar, har Udvalget ikke ment at burde foreslaa Ændringer i de i dens §§ 1 til 3 indeholdte Regler om Lovens Omraade, Beskikkelse af Dommere særlig til Behandling af de af Loven omfattede Sager og Udtagelse af Doms mænd. Den i § 3 sidste Stykke, 1. Pkt., indeholdte Regel om, at Doms mænd skal udtages for den enkelte Sag i et Retsmøde, i hvilket Anklager og Forsvarer skal være til Stede, foreslaas dog, da den visse Steder har givet Anledning til Ulemper i Praksis, ændret, saaledes at Retten kan fravige denne Ordning, hvis Anklager og Forsvarer er enige deri.

Reglen i § 5 om ubetinget Fængsling under Sagens Behandling, som nu er modificeret noget ved Lov Nr. 599 af 21. December 1945, foreslaas ophævet. Det bliver herefter Retsplejelovens almindelige Regler i § 780, § 790 og § 1002, der kommer til Anvendelse. De Sikkerhedshensyn, der har motiveret den ubetingede Fængslingsregel, gør sig efter Udvalgets Opfattelse ikke længere gældende med en saadan Styrke, at det er rimeligt at bibeholde den stivere Regel, der i mange Enkelttilfælde har haft uheldige Virkninger, som Ændringen i Lov Nr. 599 af 21. December 1945 ikke kan afbøde. Retsplejelovens Regler maa antages at give saa vid Adgang til Fængsling, at der paa dette Punkt ikke er tilstrækkelig Grund til vedblivende at gøre Afvigelse fra disse Regler i Landsforræderisagerne.

Det har indenfor Udvalget været overvejet at stille Forslag om Ændring af Reglerne om Anke, saaledes at der i Overensstemmelse med Retsplejelovens almindelige Regler gives Tiltalte fri Adgang til Anke. Man har herunder søgt Oplysning om Ankenævnets Virksomhed hos dettes Formand, Højesteretsdommer Heise.

Af disse Oplysninger fremgaar, at Ankenævnet har givet Anketilladelse i meget vidt Omfang — henved Halvdelen af de Tilfælde, i hvilke der ansøges derom, og at der ansøges om Tilladelse til at paaanke ca. Halvdelen af de afsagte Domme. Det maa derfor antages, at Landsretterne, der allerede nu har vanskeligt ved med tilstrækkelig Hurtighed at behandle Landsforræderisagerne, vilde blive helt overbebyrdede, hvis Anken gaves fri. Dette maa antages at ville blive Tilfældet ogsaa, hvis Strafniveaueu sænkes ved en Ændring i Straffelovstillægget, idet det er Ankenævnets Erfaring, at der i lige saa stort Omfang søges Tilladelse til Paaanke af de Domme, der fastsætter en mindre høj Straf, som af Domme paa længere Aaremaal. Udvalget, hvis principielle Standpunkt er, at der bør være fri Adgang til Anke, har under Hensyn til det anførte og til, at Ankenævnet efter det oplyste har virket meget tilfredsstillende, afstaaet fra at stille Forslag om Ændring af Reglerne om Anke, herunder ogsaa om Nedsættelse af den gældende Grænse for fri Ankeadgang.

Efter Ordene i Retsplejelovstillæggets § 10, 2. Pkt., kan heller ikke Anklagemyndigheden paakære andre Kendelser og Beslutninger i Landsforræderisager end Anholdelses- og Fængslingskendelser, hvilket ogsaa er antaget af Højesteret. Det har kun været Hensigten at afskære *Tiltalte* fra Kære. Da det kan dreje sig om Kendelser af betydelig Rækkevidde, f. Eks. om Beslaglæggelse, og det ikke kan antages, at Behandlingen af saadanne Kæremaal i næneværdig Grad vil forsinke Sagerne eller belaste Landsretterne, foreslaas, at Bestemmelsen i § 10 slettes i sin Helhed. Der vil herefter være fri Adgang til Kære efter Retsplejelovens almindelige Regler.

Lov om Tillæg til Lov om Rettens Pleje vedrørende Behandling af Sager angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed m. v.

Vi Christian den Tiende, af Guds Naade Konge til Danmark og Island, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, *Gøre vitterligt* Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

Sager, i hvilke der — alene eller i Forbindelse med andre Forhold — rejses Tiltale efter Lov om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed, behandles og paakendes i 1ste Instans ved Underret, jfr. § 2, efter Reglerne i Retsplejelovens Kap. 80,

Efter de i denne Lov indeholdte Regler behandles endvidere Sager, hvori nogen sigtes for forud for Besættelsen af Danmark den 9. April 1940 at have begunstiget dennes Iværksættelse eller for den nævnte Dato at have medvirket til Besættelsens Gennemførelse, inden der af kompetent dansk Myndighed blev givet Ordre til Modstandens Ophør.

Til i 1ste Instans at behandle og paadømme de i § 1 nævnte Sager beskikker Justitsministeren et Antal Underretsdommere. Beskikkelsen kan omfatte en eller flere Retskredse. Justitsministeren beskikker endvidere det fornødne Antal Landsdommere til som Ankeinstans at behandle og paadømme de nævnte Sager.

Justitsministeren bemyndiges til i Anledning af disse Sagers Behandling at konstituere det fornødne yderligere Antal Dommere ved Underretterne og Landsretterne.

§ 3.

Justitsministeren bemyndiges til efter Forhandling med Indenrigsministeren at fastsætte, at Underretternes Domsmandslistor og Landsretternes Domsmandslistor og Nævningelister for Nævningekredsene suppleres med et nærmere fastsat Antal Personer under Hensyn til, at det i Medfør af Lov Nr. 349 af 22. August 1941 forbudte politiske Parti var udelukket fra Deltagelse i de senest afholdte kommunale Valg. Denne Bemyndigelse gælder, indtil der foreligger Domsmandslistor og Nævningelister, der er udtaget af Grundlister, hvis Medlemmer efter Afholdelse af Valg til Kommunalbestyrelserne og derefter følgende Nyvalg til de i Retsplejelovens § 73 nævnte Udvalg er udvalgt af disse.

Doms mænd og Nævninger udtages af de saaledes supplerede Domsmands- og Nævningelister, saavel til Behandling af de i denne Lov omhandlede Sager som til Behandling af andre Sager, i hvilke Doms mænd eller Nævninger skal medvirke.

Doms mænd til Behandling af de i § 1 nævnte Sager udtages kun for den enkelte Sag, og Udtagelsen foregaar i et Retsmøde, hvor Anklageren og Forsvareren er til Stede. Anklageren og Forsvareren kan uden Angivelse af Grund udskyde hver indtil i af de udtagne Doms mænd, hvorefter de næste paa Domsmandslisten opførte Personer udtages.

§ 4.

Enkeltstaaende Retshandlinger kan, naar den af Justitsministeren til Behandling af disse Sager beskikkede Dommer er forhindret, foretages af en anden Dommer. Sagerne skal fremmes med størst mulig Hurtighed.

§ 5*).

Naar der foreligger skellig Grund til at antage, at en Person har gjort sig skyldig i en af de i Lov om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed omhandlede Forbrydelser, vil han være at fængsle, indtil Sagen er endelig afgjort og Strafafsoningen kan paabegyndes. Løsladelse forinden kan dog finde Sted, naar der ikke skønnes at være Fængslingsgrund i Medfør af Retsplejelovens § 780, Stk. 1, Nr. 2, Litra a—d, og Fængslings Forsættelse skønnes at ville medføre en længere Frihedsberøvelse end den, som kan forventes idømt.

§ 6.

Justitsministeren kan konstituere det fornødne Antal overtallige Statsadvokater.

Til at udføre Anklagen for Dnderret antager Justitsministeren efter Overenskomst et passende Antal dertil egnede Sagførere.

§ 7.

Som Forsvarer i de i § 1 nævnte Sager kan enhver Sagfører, der findes egnet, beskikkes, men kun de af Justitsministeren i Medfør af Retsplejelovens § 733 beskikkede offentlige Forsvarere er forpligtede til at modtage Beskikkelsen.

Saafernt Sigtede ønsker en bestemt Sagfører som Forsvarer, bør denne beskikkes, for saa vidt det efter Stk. 1 er muligt.

§ 8.

Til Behandling af Andragender om Anke, jfr. § 9, og Genoptagelse, jfr. § 11, nedsættes et Ankenævn bestaaende af en Formand og 6 andre Medlemmer, der skal opfylde Betingelserne for at udnævnes til Dommer, og som beskikkes af Kongen for et Tidsrum af 5 Aar. Inden for dette Tidsrum kan de kun afsættes ved Dom.

I hver Sags Behandling deltager mindst 3 Medlemmer.

§ 9.

Anke fra Tiltaltes Side kan kun ske, naar Livs straf eller Fængsel i 10 Aar eller derover er idømt, eller naar det i § 8 nævnte Ankenævn finder, at særlige Omstændigheder taler derfor, og meddeler Tilladelse hertil. Andragende herom maa fremsættes for Ankenævnet inden de i Retsplejeloven fastsatte Frister for Anke. Et senere indgivet Andragende kan dog tages til Følge, naar efter Ankenævnets Skøn de i Retsplejelovens Kap. 86 fastsatte Betingelser for Genoptagelse er opfyldt.

Anken kan støttes paa de i Retsplejelovens §§ 943 og 963, Stk. 1, anførte Grunde.

Om Anke af de af Landsretten afsagte Domme gælder Eeglerne i Retsplejelovens § 966.

*) Som ændret ved Lov Nr. 599 af 21. December 1945.

§

10.

De af Underretterne afsagte Kendelser om Anholdelse eller Fængsling kan paa-kæres. Over for andre Kendelser og Beslutninger vedrørende de i § 1 nævnte Sager kan Kæremaal ikke rejses.

§ 11.

Genoptagelse af en Sag, der er paadømt ved Højesteret eller Landsret, kan ske efter Bestemmelse af det i § 8 nævnte Ankenævn.

Ved Ankenævnets Behandling af Sager om Genoptagelse finder Reglerne i Retsplejelovens Kap. 86 Anvendelse med de fornødne Lempelser.

§ 12.

De i Retsplejeloven indeholdte Regler finder i øvrigt Anvendelse med de Lempelser, som følger af forholdets Forskellighed.

Justitsministeren bemyndiges til at give nærmere Bestemmelser om Gennemførelsen af de i denne Lov indeholdte Regler.

§ 13.

Honoraret til Formanden og de øvrige Medlemmer af Ankenævnet fastsættes ved Finansloven.

Ankenævnet kan antage den fornødne Medhjælp, hvis Lønning fastsættes ved Finansloven.

§ 14.

Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft straks.

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

Givet paa Amalienborg, den 1. Juni 1946.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L. S.)

Buseh-Jensen.

BILAG

Oversigt pr. 15. December 1945 over Varetægtsarrestanter og Domfældte i Sager angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed.

	Statsadvokaterne for København	Statsadvokaten for Sjælland	Statsadvokaten for Fyn	Statsadvokaten for Aalborg	Statsadvokaten for Viborg	Statsadvokaten for Sønderborg	Ialt Varetægts- arrestanter	Domfældte	Ialt
1. Straffelovstillæggets §§ 8 og 9	106	15	10	5	4	14	154	58	212
2. Frikorps Danmark	130	28	19	23	36	67	303	283	586
3. SS-Mænd og anden tysk Krigstj. ..	324	103	45	53	54	637	1216	616	1832
4. O.T.-Mænd o. l.	327	38	12	35	70	123	605	505	1110
5. Vagtmænd	118	70	35	281	92	303	899	992	1891
6. Sommermænd	134	92	3	5	8	2	244	249	493
7. Brandmænd	8	12	0	43	20	112	195	205	400
8. Hvervning	8	10	0	12	8	25	63	20	83
9. Hipo	296	21	19	4	6	7	353	19	372
10. Schalburg	135	244	10	9	34	23	455	194	649
11. Tysk Politi	75	33	16	26	23	36	209	97	306
12. Stikkere	193	150	120	96	89	211	859	232	1091
13. § 13	17	7	13	11	10	14	72	22	94
14. § 14	2	0	0	1	1	9	13	1	14
15. Værnemagere	46	17	10	81	62	49	265	35	300
16. Kontorister	9	0	1	4	0	12	26	36	62
17. Tolke	14	16	4	4	6	14	58	16	74
18. Iavrigt § 16.	132	31	20	20	31	43	277	53	330
19. Zeitfreiwillige	1	0	0	0	0	1254	1255	0	1255
20. SA-Medlemmer m. v.	2	3	0	9	9	7	30	55	85
21. Tysk Toldvagtspersonale	0	0	0	0	0	64	64	0	64
	2 077	890	337	722	563	3026	7 615	3 688	11 303
Frifindende Domme								294	294

Uddrag af Professor Stephan Hurwitz' Artikel om Strafforfølgning i Danmark efter Okkupationen, trykt i Svensk Juristtidning 1944, p. 833 ff.

Retsforfølgning mod *krigsforbryderne* har længe været et af de allierede nationers udtrykkelig udtalte krigsmaal. I Londondeklarationen af 13. januar 1942 fremhæves, at afstraffelsen skal ske »through the channel of organised justice«, og at straffen skal ramme saavel dem, der har beordret de paagældende forbrydelser, som dem, der har udført dem eller medvirket dertil.¹ Det maa antages, at en præcisering af begrebet krigsforbrydelser ligesom den nærmere normering af de materielretlige og procesretlige regler, som skal lægges til grund i disse sager, vil ske paa grundlag af et samarbejde mellem de allierede nationer, og der er grund til at tro, at ogsaa Danmark vil faa lejlighed til at deltage i dette samarbejde. De regler, der vil blive fastsat gennem internationalt samarbejde, vil formentlig i første række sigte paa de personer, der har forbrudt sig mod andre nationers borgere. Uafhængigt af denne lovgivning vil der blive brug for en af vedkommende land selvstændigt fastsat ordning med hensyn til forfølgning mod egne borgere, der har samarbejdet med fjenden.

For Danmarks vedkommende har man indenfor modstandsbevægelsen følt det som en vigtig opgave at fastslaa principperne for denne retshaandhævelse, og Danmarks Frihedsraad har udsendt en plan over de forholdsregler, som man særlig paa strafferettens omraade anser for paakrævet i den første periode efter besættelsens ophør. Denne plan, der bærer titlen »Naar Danmark atter er frit«, er i Sverige blevet offentliggjort af flygtningebladet *Danskeren*. Planen indeholder synspunkter og forslag, som er af juridisk interesse. Særlig er dette Tilfældet med hensyn til spørgsmaalet om at *give strafbestemmelser med tilbagevirkende kraft*. Spørgsmaalet har nær sammenhæng med forhandlingsemnet »Nulla poena sine lege« paa det sidste nordiske juristmøde. Bortset fra professor Honkasalo's afhandling, som laa til grund for forhandlingerne,² fremkom ved den lejlighed intet af særlig interesse. Der var intet at diskutere, som kunde sætte sindene i bevægelse. I dag, syv aar efter, at noget nordisk juristmøde har været afholdt, har begivenheder, som dengang laa udenfor fantasiens rækkevidde, skabt en problemstilling, der kræver nye overvejelser.

I Frihedsraadets plan fastslaaes indledningsvis, at de forholdsregler, der bør træffes i direkte tilslutning til generhvelselsen af dansk selvstyre, skal opfylde det hovedformaal at genindføre og sikre demokratiet. I forbindelse hermed drages *principperne for den kommende retshaandhævelse i forgrunden*:

»De, der er skyldige i eller medansvarlige for, at vort selvstyre og vort retsgrundlag blev krænket under besættelsen, og de som har draget personlig fordel af landets ufrihed, bør staa til ansvar for deres handlinger.

¹ Punishment for War Crimes. A Document issued by The Inter-Allied Information Committee London, 1942.

² Brynolf Honkasalo, *Nulla poena sine lege*, Helsinki 1938. Bilag til Forhandlingerne paa det 17. nordiske juristmøde 1937.

Enhver straffeforanstaltning, der maatte blive iværksat overfor saadanne personer, skal være i overensstemmelse med rodfæstet dansk retsbevidsthed og gennemføres ad lovlig vej, saaledes at man undgaar en selvjustits.« (Pjecens side 1).

De persongrupper, overfor hvilke strafforfølgning anses særlig paakrævet, bestemmes nærmere saaledes: »Nazister og deres medløbere, som har ladet sig hverve til fremmed krigstjeneste, som har samarbejdet med tyskerne før og efter den 9. april 1940, har modtaget pengeydelse fra tysk side til antidemokratisk virksomhed, har optraadt som angivere eller har taget del i vold, trusler og frihedsberøvelse overfor danske statsborgere.« (Side 3). Overfor personer af denne art er det ifølge Frihedsraadet nødvendigt, at der træffes øjeblikkelige forholdsregler af landets lovlige myndigheder. Og disse forholdsregler maa til dels have karakteren af strafforanstaltninger med hjemmel i *ny lovgivning* straks efter okkupationens ophør. Det fremhæves, at den danske lovgivningsmagt under besættelsen har været hindret i at ændre straffeloven af 1930 til at omfatte eller til i tilstrækkelig grad at ramme de landsforrædderiske handlinger og andre forbrydelser, som besættelsestiden medførte. Den almindelige retsbevidsthed kræver, at saadanne alment fordømte gerninger paadrager de skyldige den straf, som den overvældende del af befolkningen føler velfortjent, og det strider ikke mod denne retsbevidsthed, at straffen formelt grundes paa en lovhjemmel med tilbagevirkende kraft (side 12).

Nærmere bestemt vil der efter Frihedsraadets mening være brug for ændringer i den paagældende straffelov, hvorefter *minimumsstraffene for en række forbrydelser hæves*, bl. a. saaledes, at fire aars fængsel bliver mindstestraf for alle forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed (straffelovens kap. 12), for forbrydelser mod liv og legeme og mod den personlige frihed, og for visse freds- og ærekrænkelser samt raceforfølgning (straffelovens § 266 a). Ligeledes skal fængselsstraf, ikke under fire aar, komme til anvendelse paa den, der har ladet sig hverve til eller har *deltaget i tysk krigstjeneste*, uanset om forhold af denne art formelt har kunnet rammes som strafbart efter hidtil gældende lov.

Endvidere foreslaar raadet følgende nye bestemmelser om straf for *angiveri*:

»Den, som ved anmeldelse eller paa anden maade har medvirket til, at nogen er blevet undergivet tysk politi eller tysk militærs magt, eller er blevet fængslet eller straffet i henhold til midlertidige undtagelsesbestemmelser, straffes med fængsel fra fire aar indtil paa livstid. Har handlingen medført, at nogen har lidt skade paa legeme eller helbred eller har mistet livet, kan straffen ikke blive ringere end for forsætlig tilføjelse af saadan skade.« (Side 13—14).

Som det vil ses, er der i ingen af de foreslaaede bestemmelser tale om *dødsstraf*. Det er raadets opfattelse, at man ikke i den kommende lovgivning bør gaa uden for de strafarter, som den gældende (borgerlige) straffelov hjemler, hvilket er ensbetydende med, at fængsel paa livstid skal være den højeste straf (side 12).

Foruden de her omtalte hovedforslag vedrørende egentlige straffebestemmelser kan der være grund til at fremhæve et i planen indeholdt forslag om *konfiskation* af krigsgvinster indtjent af erhvervsdrivende, der har udnyttet landets nødtilstand til økonomisk vinding (side 9—11).

Ved en *nærmere undersøgelse af spørgsmaalet, om det ud fra retlige synspunkter er muligt og forsvarligt at give strafbestemmelser med tilbagevirkende kraft* som af Frihedsraadet foreslaaet, kan det for dansk rets vedkommende først fastslaas, at ingen grundlovsbestemmelse opstiller nogen udtrykkelig hindring derfor. Den danske grundlov har hverken oprindeligt eller gennem senere ændringer optaget nogen bestemmelse svarende til den norske grundlovs § 97, hvorefter ingen lov maa gives tilbagevirkende kraft, eller optaget noget forbud særligt mod straffeloves tilbagevirkende kraft, som tilfældet var

i den amerikanske unionsforfatning af 1787 og i den franske erklæring om menneskeretighederne af 1789.

Ej heller kan der af grundloven indirekte udledes noget forbud mod, at der ved lov gives strafbestemmelser med tilbagevirkende kraft. Spørgsmaalet ses kun strejft i vor juridiske litteratur. Ifølge O. A. Borum, Lovkonflikter, s. 5, antages det ganske vist at være et »konstitutionelt princip«, at der til beskyttelse for borgernes individuelle retssikkerhed ikke bør gives love tilbagevirkende kraft, men Borum erkender dog, at en ny strengere strafbestemmelse kan anvendes ved bedømmelsen af handlinger, der er foretaget, før loven traadte i kraft, dersom loven selv indeholder hjemmel derfor (side 6—7).¹

Medens det saaledes staar fast, at der ved ny lov gyldigt *kan* gives nye eller skærpene strafbestemmelser med tilbagevirkende kraft, er det omvendt sikkert, at bestemmelser af denne art vil afvige fra, hvad der principielt er anerkendt som rigtigt i den almindelige straffelovgivning. Den gældende straffelov af 1930 gennemfører ligesom den ældre straffelov af 1866 som grundsætning for den intertemporale strafferet, at der ikke gives straffeloven tilbagevirkende kraft i skærpene retning. Princippet gennemføres ifølge straffelovens § 2, jfr. § 4, ogsaa for straffebestemmelser i særlovgivningen, medmindre denne selv bestemmer noget andet.

I *den danske strafferetlige litteratur* har der været enighed om at begrunde denne sætning ved nødvendigheden af at beskytte individet mod statsmagtens vilkaarlighed, det samme hensyn, der nu i almindelighed anses for afgørende ved antagelsen af sætningen *nulla poena sine lege*. Goos — se Indledningen til den danske Strafferet, 1, s. 174 ff, og s. 336 ff. — tager udtrykkelig afstand fra at begrunde de anførte sætninger i den Feurbach'ske straffetruuselsteori eller i den civilretligt prægede opfattelse, hvorefter strafskylden betragtes som en obligatio ex delicto i henhold til den ved handlingen gældende lov. Der er ifølge Goos principielt intet til hinder for, at forandringer i »retshaandhævelsen« faar indflydelse paa de ifølge en tidligere lov erhvervede rettigheder. Det vilde tværtimod være konsekvent ud fra retshaandhævelsessynspunktet ogsaa at give skærpene straffelove tilbagevirkende kraft, under den betingelse, at der ogsaa oprindeligt forelaa et retsbrud (s. 345).

Lignende betragtninger findes hos Carl Torp, *Den danske Strafferets almindelige Del* (1905), s. 161 ff. Naar det fastholdes, siger Torp, at den strafbare handling ikke egentlig er en overtrædelse af straffenormen, men af den bagvedliggende af straffenormen uafhængige retsanordning, mens straffenormen nærmest er en de retshaandhævende myndigheder bindende rettesnor, og naar det fastholdes, at straffens formaal er at hævde retsordenens autoritet paa bedst mulig maade, maa det sikkert erkendes, at det principielt rigtige udgangspunkt er, at den ved paadømmelsen gældende straffelov bringes til anvendelse. Den er udtryk for, hvad staten anser for nødvendigt og nyttigt for dette formaal. »Naar det dog maa fastholdes, at en Handling ikke kan straffes, medmindre dens Strafbarhed var hjemlet allerede ved den paa Handlingstiden gældende Lov, og at den ikke kan straffes strengere end da foreskrevet, skyldes det et krydsende Eetshensyn, nemlig Individets Ret til Værn mod Statsmagtens Vilkaarlighed« (side 164). — Samme opfattelse kommer til orde hos Oluf H. Krabbe, *Borgerlig Straffelov* (1941), s. 85—86, hvor hensynet til individets beskyttelse mod statsmagtens vilkaarlighed præciseres ved en henvisning til faren for lejlighedslove om enkelte forbrydelser.

Den refererede opfattelse i nyere dansk strafferetlig doktrin, der stemmer med den overvejende opfattelse i nyere liberal strafferet verden over, *giver ikke nogen logisk begrun-*

¹ Dette er ogsaa antaget i dansk retspraksis under okkupationen i henhold til den midlertidige lov om spionage m. v. af 18. januar 1941 § 7; men herpaa kan ikke bygges, da saavel loven som de paa denne baserede afgørelser er blevet til under tysk pres.

delse for helt og ubetinget at udelukke tilbagevirkning af nye eller strengere straffebestemmelser. Vægten lægges jo paa en afvejelse af modstaaende hensyn, og det er ikke givet, at denne afvejelse under alle omstændigheder maa føre til det af læren hævdede resultat.

Forholdet laa anderledes efter de ældre opfattelser, der gjorde adgangen til at straffe begrebmæssigt betinget af en forudgaaende fastslaaet lovhjemmel. Dette var tilfældet efter den ovenfor berørte lære om straffekravet som et statsmagten tilkommende krav i lighed med den private fordringsret, hvis korrelat var individets »velerhvervede rettighed« til at være fri for ethvert straffekrav, som ikke havde hjemmel i den paa handlingens tid gældende lov.¹ Ligeledes — og dette har været af særlig betydning for den strafferetlige dogmatik paa dette omraade — maatte de af Feuerbach grundlagte rene straffetruuselsteorier gøre det til en absolut betingelse for strafanvendelse, at der forelaa en paa forhaand fastsat straffebestemmelse.²

En logisk, begrebmæssig begrundelse for at udelukke tilbagevirkning har man ogsaa ment at have i læren om samfundskontrakten. Honkasalo (anf. værk side 16—17) gør imidlertid opmærksom paa, at oplysningstidens forfattere ikke har beskæftiget sig særlig meget med spørgsmaalet om lovenes tilbagevirkende kraft. Efter Lockes teori om straffeloven som gennemførelsen af en allerede naturretligt eksisterende tilstand skulde der intet være i vejen for den tilbagevirkende kraft. Og ifølge Montesquieu maatte det, skønt hans lære historisk særlig har bidraget til kodificeringen af princippet om ikke at give straffelove tilbagevirkende kraft, i virkeligheden antages, at en handling, som strider mod en retlig skyldighed, kunde kriminaliseres med tilbagevirkende kraft.

De teorier, som forsøgte at give forbudet mod tilbagevirkning en begrebmæssig begrundelse, er for længst forkastet af retsvidenskaben som uholdbare konstruktioner. Men de har bevaret deres slagkraft i den almindelige opfattelse. Danske jurister er vænnet til at betragte det som en selvfølge i al civiliseret strafferet, at man ikke kan straffe uden efter en lovhjemmel, der ligger forud for den paagældende handling.³ Denne opfattelse savner imidlertid ikke blot, som nævnt i det foregaaende, sin oprindelige faste teoretiske underbygning, men der foreligger heller ikke den universelle og ubetingede anerkendelse af sætningen som ofte antages.

Det kan først nævnes, at tanken om at gennemføre princippet om forbud mod tilbagevirkning paa en saadan maade, at ikke blot domstolene, men ogsaa den lovgivende magt selv skal være bundet deraf, vistnok er af *forholdsvis ny dato i strafferettens historie*.⁴ Først ved den franske revolution synes det at være blevet den fremherskende forestilling, at det er en grundrettighed for den enkelte borger i forhold til staten, at straffeloven ikke faar tilbagevirkende kraft.⁵ Denne tanke hidrører fra de nordamerikanske stater. Her havde man indført særlige bestemmelser, begrundet i erfaringerne fra stridighederne med det engelske parlament, der havde udstedt love rettet bagud mod enkelte bestemte personer. Heroverfor fremkom forbud mod »ex post facto laws«, se om den historiske udvikling nærmere Traeger, s. 341 ff.

¹ Jfr. Lasalle, System der erworbenen Rechte I (1861), s. 55, og henvisninger hos Ludwig Traeger, Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts, Allg. Teil, VI, (1908), s. 348.

² Jfr. Honkasalo anf. Værk, s. 18.

³ Oluf H. Krabbe, Borgerlig straffelov, s. 17.

⁴ Ifølge Traeger, anførte værk, side 341, har de offentligretlige straffelove i den romerske republik som regel haft tilbagevirkende kraft. Cfr. derimod Franz Blatt, Written and unwritten Law in ancient Rome (Classica et mediaevalia V 1942, s. 150—51), hvorefter det skulde være en uskrevet lov i romerretten paa grundlag af fidesprincippet, at lovene i almindelighed ikke havde tilbagevirkende kraft, jfr. Cicero, In Verrem II, I, 108.

⁵ Jfr. den berømte formulering af grundsætningen i erklæringen om menneskerettighederne af 26. aug. 1789 art. 8: »Nul ne peut être puni qu'en vertu d'une loi établie et promulguée antérieurement au delit et légalement appliquée.«

Doktrinen har dernæst *ingentande været enstemmig i nyere tid*. Det har saaledes været en opfattelse af ikke ringe udbredelse, at forbudet mod tilbagevirkning kun burde binde lovgivningsmagten ved kriminalisering af nye gerningsindhold, derimod ikke naar talen var om at skærpe straffen for allerede paa handlingens tid strafbare forhold. En tilbagevirkningsregel af dette begrænsede omfang skulde ikke være uforenelig med hensynet til den individuelle sikkerhed. I nordisk strafferetsteori har bl. a. Francis Hagerup sluttet sig til denne opfattelse (Strafferettens alm. del, 1911, s. 85—86). I overensstemmelse hermed var Thyré's udkast til straffelov. Efter dette skulde principielt den nye lov anvendes, dog maatte der ikke dømmes til straf for en handling, som ikke var strafbar, da den blev foretaget. Samme tanke gennemføres i det svenske straffelovsforslag af 1923 § 2, hvorefter man principielt anvender den nyere lov, selv om den fører til, at strengere straf idømmes. Straf kan dog ikke anvendes, hvis handlingen efter den ældre lov var straffri, eller hvis straf inden den nye lovs ikrafttræden var forældet. Undtagelse fra hovedreglen gøres endvidere ved forbrydelser, der er at anse som overvejende politiske. Her skal den ældre lov anvendes, hvis den er mildere. Ifølge motiverne side 69 f. begrundes reglen med, at straffelovsændring er udtryk for, at retsopfattelsen ikke længere finder, at den ældre lov indeholder en formaalstjenlig reaktion mod forbrydelsen. Det anses ikke at krænke gerningsmandens vel- erhvervede rettigheder, at den nye lov medfører strengere straf, idet lovgiveren ikke kan anses at have tilskret en person, *der har begaaet en lovovertrædelse*, en ret til kun at blive straffet indenfor de i bestemmelsen fastsatte grænser. De lovbestemte straffesatsers betydning for den private er at beskytte ham for vilkaarlighed fra dommerens side, medens det maa staa staten aabent at fastsætte en reaktion, som imidlertid er fundet mere hensigtsmæssig. Ved politiske forhold kan der imidlertid være fare for magtmisbrug, hvorfor man har gjort en særlig undtagelse for forhold af denne art, jfr. i samme retning Hagerup, anf. værk s. 86.

Fra anden side er man gaaet endnu videre i retning af at anerkende tilbagevirkning som det principielt rigtige. Særlig maa her henvises til Traeger's afhandling i 1908 i *Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts*. Efter den her hævdede opfattelse er det rigtige princip at anerkende tilbagevirkende kraft ogsaa paa tidligere straf-fri handlinger, naar disse blot paa begaaelsens tid maatte anses som *forbudt*. Af praktiske grunde vil Traeger dog ikke gennemføre denne sætning. Den maatte i hvert fald undergives en begrænsning med henblik paa forskrifter vedrørende politiforseelser, saaledes at den alene kom til at gælde for forhold, *hvor gerningsmanden med sikkerhed maatte have halt bevidsthed om handlingens retstridighed* eller pligtstridighed (anførte værk s. 385). En opfattelse som denne — der forøvrigt stemmer med, hvad der af Goo's blev hævdet som principrigtigt ud fra et rent retshaandhævelsessynspunkt, jfr. ovenfor s. 837 — er ikke noget isoleret fænomen. Cicero har i en berømt passus (i den ovenfor citerede tale mod Verres) fremhævet nødvendigheden af at give straffen tilbagevirkende kraft paa handlinger, der ifølge deres egen natur var forbyderiske (*acta sua sponte scelerata ac nefaria*).

Blandt de forfattere, der i nyere tid har anerkendt tilbagevirkningsprincippet som principielt rigtigt ogsaa i skærpene retning, kan tillige nævnes den positive strafferetsskoles juridiske førstemand, Ferri. Den anerkendelse og udbredelse, princippet har faaet i Tyskland efter 1933, nævnes derimod ikke her som et moment til støtte for princippet berettigelse, men som en omstændighed, der har bevirket, at det er blevet kompromitteret. Denne omstændighed bør imidlertid ikke udelukke en retsstat fra at anvende tilbagevirkning, hvis dette er forsvarligt ud fra de retsprincipper, den anerkender.

Efter det anførte kan det ikke opretholdes som noget axiom, at der ikke maa gives straffelove tilbagevirkende kraft i skærpene retning. Sætningsens gyldighed og rækkevidde har i hvert fald vist sig at være omtvistet i nyere teori.

Holder vi os imidlertid til den overvejende — og i dansk teori hidtil eneherkende — opfattelse, der vil bevare sætningen, kan der være grund til at fremhæve, at denne teori som regel alene har haft de principielle regler om intertemporal strafferet for øje, som optages i de almindelige straffelove. Disse regler angaar straffebestemmelser, hvis hovedfunktion er at ramme *fremtidige* lovovertrædelser. Tilbagevirkning af saadanne bestemmelser er et biprodukt i forhold til deres hovedfunktion. Eetroaktionen kan her ikke blot i visse tilfælde virke urimelig haardt, men det er i det hele vanskeligt at overskue konsekvenserne af en almindelig retroaktionsregel. Det forholder sig anderledes med love, hvis eneste eller væsentligste opgave netop er at ramme tidligere begaaede forhold. Ved disse egentlige »*ex post facto*« love er strafvurderingen klart rettet paa de forud for loven begaaede handlinger. Der vil som regel ikke være tale om en ændret vurdering af en vis handletypes strafværdighed, men formaalet er at udfylde et hul i lovgivningen med henblik paa en særlig situation. Men kan der paa enkelte punkter siges at være mindre betænkelighed ved og større trang til specielle *ex post facto* love end til almindelige regler om tilbagevirkning i skærpene retning, er det omvendt givet, at faren for misbrug er langt den største ved *ex post facto* lovene. Historisk er det som ovenfor nævnt netop love af denne type, der har affødt kravet om forbud mod tilbagevirkning i slutningen af det 18. aarhundrede.

Den almindelige opfattelse har dernæst kun haft samfundsforhold af *en vis normalitet* for øje. Under saadanne forhold virker princippet som en sund bremse paa tendenser til følelsesbestemt øjeblikslvgivning vendt bagud mod enkelte særlig opsigtsvækkende eller opværende forbrydelser og som et bolværk mod, at straffelovgivningen udnyttes til politiske magtmisbrug overfor mindretalsgrupper i befolkningen. Og paa den anden side er der under nogenlunde normale forhold ingen videre trang til og derfor heller ingen stærk saglig begrundelse for en strafferetlig retroaktion. Forbrydelsesformerne ligger nogenlunde fast. Medfører udviklingen, at der bliver brug for kriminalisering af nye germingsindhold eller for skarpere repression mod allerede eksisterende kriminalitetsformer, kan det til raadighed staaende lovgivningsapparat sættes i funktion. Samfundets interesser kan under disse forhold som regel ikke lide nogen større skade ved, at enkelte undslipper den nye, strengere vurdering.

Væsenforskelligt herfra ligger forholdet i den nuværende situation, som her er under drøftelse. Den danske lovgivningsmagt har siden den 9. april 1940 staaet under okkupationsmagts kontrol og pres og har siden undtagelsestilstandens indførelse den 29. august 1943 været sat helt ud af spillet. De love, der var hensigtsmæssige eller paakrævede til værn for danske samfundsinteresser overfor landsforræddere og medløbere, har derfor ikke kunnet gives, efterhaanden som trangen dertil meldte sig. Denne omstændighed indeholder et radikalt brud paa de almindelige forudsætninger for læren om ikke at give straffelove tilbagevirkende kraft.

Der er intet »vilkaarligt« eller for retssikkerheden farligt i, at et folk, der har gennemgaaet en fremmed invasion og aarelang okkupation, som satte dets lovgivende funktioner ud af kraft, snarest muligt tilvejebringer de lovforholdsregler, som befolkningen som helhed finder paakrævede og retfærdige overfor dem, der forbød sig groft under fremmedherredømmet.

De forhold, man ønsker at ramme med tilbagevirkende kraft, er dernæst blevet mødt med en saadan fordømmelse af den danske befolknings flertal, at de skyldige ikke kan have været i tvivl om uretmæssigheden af deres handlemaade. Holder man sig indenfor denne grænse ved den nærmere fastlæggelse af de forhold, som skal omfattes af de retroaktive bestemmelser, hvad man utvivlsomt bør og vil gøre, kan man med rette karakterisere de handlinger, der bliver tale om, som »*acta sua sponte scelerata*«. Herhen hører i første række stikkernes virksomhed. Ej heller kan der i almindelighed være tvivl om den kriminelle

karakter af danske statsborgeres deltagelse i tysk krigstjeneste, efter at Danmark var besat af tyske tropper. Hvad angaar den politiske og erhvervsmæssige virksomhed, som man finder at burde kriminalisere, kan det vel være vanskeligt at give en fast juridisk definition af de forhold, som allerede paa virksomhedens tid maatte indses at være uretmæssige. Men knyttes kriminaliseringen til et krav om, at de nærmere beskrevne handlingsformer skal have været af utilbørlig eller groft utilbørlig karakter, maa det være muligt for vedkommende domstol at udsondre de forhold, om hvis strafværdighed der ikke kan være berettiget tvivl, fra mere undskydelige tilfælde.¹

Begrænser man i overensstemmelse med det ovenfor bemærkede eventuelle retroaktionsregler til klart uretmæssige handlingstyper, er der ikke grund til at følge de ovenfor nævnte teorier, der nok vil tillade tilbagevirkning af skærpende bestemmelser paa allerede strafbare forhold, men som afviser retroaktion med henblik paa tidligere straffri forhold. Efter karakteren af de her omhandlede forhold er tilbagevirkningen lige saa vel begrundet i den ene som i den anden gruppe af tilfælde.

Tilbagevirknings spørgsmaalet ligger endvidere principielt paa samme maade, hvad enten der er tale om formue- og frihedsstraf eller om dødsstraf. Under hensyn til, at Danmarks Frihedsraad i den plan, der ligger til grund for de her fremsatte betragtninger, som ovenfor nævnt ikke har ønsket dødsstraf indført, skal jeg ikke her gaa nærmere ind paa dette spørgsmaal.²

Bedømt alene med henblik paa den foreliggende ekstraordinære situation synes der efter det anførte ikke at kunne være tvivl om, at overvejende grunde taler for berettigelsen af en lovgivning post factum. Men dermed er sagen endnu ikke afgjort. Man maa stille sig det spørgsmaal, om den i dansk ret hidtil fast antagne grundsætning om ikke at lovgive bagud med straf, bør opretholdes paa grund af *betragtninger, der rækker ud over den konkrete situation*. Selv om det erkendes, at der i denne ikke foreligger fare for vilkaarlige magtmisbrug overfor tilfældigt underlegne befolkningsgrupper eller overfor enkeltpersoner, kan der ved en tilbagevirkende kriminalisering skabes et farligt præcedens, som ved en senere lejlighed kan blive misbrugt, naar forholdet ligger mindre klart end nu. Hertil kommer, at grundsætningen om ikke at give skærpende straffelove tilbagevirkende kraft er blevet led i en livs- og samfundsofattelse, der i det hele søger at værne om den individuelle frihed og retssikkerhed. Ragnar Knoph har i en afhandling om forbudet i den norske grundlovs § 97 mod at give love med tilbagevirkende kraft peget paa sammenhængen mellem dette forbud og grundlovens § 96, der udelukker tortur og siger, at ingen maa dømmes uden efter lov eller straffes uden efter dom. Disse paragraffer, siger Knoph, er i nær slægt med hverandre. De er fyldt af samme aand og har groet paa samme jord. De søger at værne borgeren mod overgreb fra statsmagtens side.³ Udtalelser som disse har faaet deres særlige vægt paa bag-

¹ I et norsk, endnu utrykt lovudkast fastsættes straf for den, som efter 8. april 1940 har udført eller deltaget i erhvervsmæssig virksomhed for fjenden paa en saadan maade eller under saadanne omstændigheder, at forholdet maa anses for utilbørligt. Som utilbørligt bør forholdet efter denne bestemmelse bl. a. anses, dersom den erhvervsdrivende selv har indledet forbindelse med fjenden eller har søgt at udvide virksomheden uden at være tvunget til det eller har skaffet sig utilbørlig fortjeneste eller andre fordele.

² Der henvises til bemærkningerne nedenfor side 849 om den i Straffelov for Krigsmagten indeholdte hjemmel for dødsstraf. -- Det kan bemærkes, at den norske Londonregering allerede ved provisorisk anordning af 3. oktober 1941 har fastsat dødsstraf for forbrydelser mod kap. 8 og 9 i den norske straffelov, for hvilke der hidtil kunde idømmes fængsel indtil paa livstid. Ved provisorisk anordning af 22. januar 1942 er det endvidere blevet bestemt, at dødsstraf kan idømmes for forbrydelser, foretaget saalænge Norge er i krig, naar der for handlingerne kan idømmes fængsel indtil paa livstid efter nogen bestemmelse i den norske straffelovs kap. 19 angaaende forbrydelser mod sædeligheden, kap. 21 angaaende forbrydelser mod den personlige frihed og kap. 22 angaaende forbrydelser mod liv, legeme og helbred.

³ Ragnar Knoph, Rettslige standarder, Oslo 1939, s. 45.

grund af de sidste decenniers kamp mellem demokratiske retsprincipper og totalitær ideologi. Et brud med grundsætningen om ikke-tilbagevirkning kan — ligegyldigt hvor vel begrundet det maatte være i en given situation — føles som en koncession til en retsopfattelse, som man iøvrigt bekæmper.

De her anførte betragtninger har en betydelig vægt. I dem sammenfattes hovedbetænkkeligheden ved retroaktion under de foreliggende forhold. Men det kan paa den anden side gøres gældende, at der er en ikke ringe mulighed for, at en lovgivning efter de af Frihedsraadet foreslaaede retningslinier *kan* blive betragtet som en absolut undtagelseslovgivning uden videregaaende konsekvenser. Under den franske revolution, da man gennemførte sætningen om, at enhver straf skulde have hjemmel i en før handlingen foreliggende gyldig lov, ansaa man sig trods antagelsen af dette princip for den almindelige straffelovgivning berettiget til ved l'loi des suspects af 12. Marts 1793 at foretage en radikal afvigelse fra princippet. Ved denne lov fastsattes deportation for alle forbrydelser, der uden at være belagt med straf i nogen lov kunde foranledige uro og ophidselse paa grund af gerningsmandens upatriotiske sindelag (incivisme).¹ Loven har ikke faaet noget godt eftermæle. Men den har ikke forhindret, at det samtidig fastslaaede almindelige princip om borgernes beskyttelse mod straf uden lov og mod efterfølgende kriminalisering blev fastholdt og udbredt.

Overfor de skader den almindelige retsbevidsthed kan tage ved, at en dansk lov efter okkupationen gennemfører tilbagevirkende strafbestemmelser, maa man ogsaa afveje de skader, der vil indtræde, hvis retsvæsenet ikke magter at gennemføre en justits, som nogenlunde kan tilfredsstille det folkelige krav paa retshaandhævelse. Der vil da aabne sig en kløft som aldrig før mellem den umiddelbare retsfølelse og den juridiske doktrin, og det vil ikke være muligt at dæmme op for de private blodige opgør, som under alle omstændigheder maa paaregnes, men som det er retsordenens interesse at begrænse saa meget som muligt.

Konklusionen af de foregaaende betragtninger bliver følgende: Det kan fra et strafferetligt synspunkt ikke betragtes som uforsvarligt, at der efter okkupationen gives visse strafbestemmelser med tilbagevirkende kraft, naar hensyn tages til de i denne særlige situation foreliggende omstændigheder. Men en fravigelse fra den i almindelighed i dansk teori antagne grundsætning rummer alvorlige betænkkeligheder, der rækker ud over den foreliggende situation. Og det maa derfor være en betingelse for indførelse af tilbagevirkningsbestemmelser, at der med sikkerhed kan siges at være trang dertil.

Om der er *trang* til nye, tilbagevirkende strafbestemmelser efter okkupationen, beror paa, *i hvilket omfang og i hvilken grad de allerede eksisterende lovregler giver mulighed for en effektiv indgriben*. Selve trangen til alvorlig repression er som ovenfor nævnt udenfor tvivl. Den er paakrævet ikke blot for at tilfredsstille den almindelige retsfølelse og for at begrænse selvjustitsen i overgangstiden, men ogsaa for paa længere sigt at skabe rolige samfundsforhold. Almindelige hensyn af generalpræventiv type gør sig ogsaa gældende.

¹ Traeger, anf. værk, side 360.

POLITIKOMMANDØREN
FOR SYDJYLLAND

Aabenraa.

Bilag III.

Zeitfreiwilligendienst.

Den egentlige Zeitfreiwilligendienst bestaaende af danske Statsborgere inden for det tyske Mindretal oprettedes i Foraaret 1943. Organisationen er undertiden fra dansk Side blevet betegnet som »Heimwehr«, men Hjemmetsyskeme vil ikke vedkende sig denne Betegnelse.

Det er ikke ganske klart, hvem der har taget Initiativet til Korpsets Oprettelse. Dyr-læge Jens Møller og andre ledende Mænd inden for det tyske Parti har under Afhøringerne hævdet, at Initiativet udgik fra tysk Side (General v. Hanneken). Forbilledet skulde være den i Efteraaret 1942 oprettede militære Organisation for her i Landet bosatte tyske Statsborgere. Medlemmerne af sidstnævnte Organisation betegnede fra officiel tysk Side i Begyndelsen som Zeitfreiwillige og senere som Noteinsatzpflichtige.

En hel Del kunde tyde paa, at Initiativet er udgaet fra Mindretallets Ledelse. At de officielle tyske Myndigheder i Begyndelsen forholdt sig afventende overfor Spørgs-maalet om Korpsets Oprettelse fremgaar af en Samtale, Amtmand Kr. Refslund Thomsen den 12. Februar 1943 havde med den tyske Konsul i Aabenraa, Dr. Lanwer. I en Indberet-ning af 15. Februar 1943 til Indenrigsministeriet refereres Samtalen saaledes:

»Konsulen udtalte iøvrigt, at der kunde ventes nye tyske Anordninger, der gjorde den saakaldte »Zeitfreiwilligendienst« til Pligt for alle tyske Statsborgere i Udlandet. Saa-fremt nogen vilde forsøge at unddrage sig denne Tjeneste, vilde han blive tvunget dertil — eventuelt ved Trusel om Tvangsarbejde i Tyskland. Da jeg (Amtmanden) nævnede, at der jo nu ogsaa skulde etableres en »Zeitfreiwilligendienst« for det tyske Mindretals Medlemmer her i Landet, bemærkede Konsulen, at det ikke var afgjort endnu. Mindretallets Ledelse havde undersøgt, hvor mange der eventuelt kunde blive Tale om som Deltagere, og naar dette var konstateret, skulde Sagen forelægges for de militære Myndigheder, der saa skulde afgøre, om Militæret havde Interesse i Etablering af en saadan »Zeitfreiwilligen-dienst«. Konsulen havde overfor den befuldmægtigede sagt, at man maatte regne med, at det vilde afstedkomme et Chock i den danske Befolkning, hvis en saadan Tjeneste oprette-des. Nu maatte det blive den befuldmægtigedes Opgave at veje mod hinanden de even-tuelle militære Ønsker og de Betænkeligheder af politisk Art, der kunde gøres gældende. Nogen Afgørelse var ikke truffet endnu.«

Selvom man imidlertid gaar ud fra, at Initiativet stammer fra tyske militære Kredse, er der i hvert Fald ingen Tvivl om, at Mindretallets Ledelse har interesseret sig stærkt for Tanken om denne ret behagelige Form for Kristtjeneste. Man kunde herigennem opnaa at faa sat Bremse for de stadig voksende Krav fra »SS-Ersatz Kommando Danemark« om flere frivillige. Medlem af det lille Partiraad, Kreisleiter Ehnstedt, har herom til Rapport forklaret, at »Grunden til, at Partiet godt kunde gaa med til Oprettelsen af dette Korps, var den, at der efterhaanden var trukket saa mange Mænd af det tyske Mindretal bort fra Landsdelen, at man ikke kunde undvære flere. SS pressede stadig paa for at faa flere frivillige, og man fandt da, at man ved at indgaa paa Korpsets Oprettelse kunde undgaa flere Indkaldelser til SS. Han anfører i denne Forbindelse, at mange Mænd fra det tyske

Mindretal, der i 1942 havde meldt sig til SS, var blevet kasseret paa SS-Sessioner, men efterhaanden nedsatte SS Kravene for Tjenestedygtighed, og de tidligere kasserede blev saa ndkaldt Ogsaa dette kunde man undgaa ved at indgaa paa Korpsets Oprettelse.«

Medvirkende til Ledelsens Stilling til Sagen har det endvidere været, at man gennem Korpsets Oprettelse har ment at kunne fjerne den Misfornøjelse, der havde vist sig inden for de »smaa« Medlemmer af Mindretallet i Anledning af den Maade, hvorpaa »Unabkömmlichkeits«-Princippet hidtil var blevet praktiseret. Lederen af »Organisationsamt«, fhv. Overløjtnant Peter Larsen, har ogsaa under Afhøringerne erkendt, at de ovenanførte Betragtninger var afgørende for Partiledelsens Stilling til Sagen.

Om de Forhandlinger, der gik forud for Korpsets Oprettelse, har Dyrnlæge Møller forkiaret følgende:

»General Hanneken, der dengang havde den militære Ledelse her i Landet, forudsaa at der i Tilfælde af en allieret Invasion kunde blive Tale om en Generalstrejke, og han fandt det derfor ønskeligt, at man havde en Organisation, hvis Medlemmer kunde besætte og betjene livsvigtige Virksomheder som Gas-, Vand- og Elektricitetsværker særlig i Nord-slesvig, men saa vidt muligt ogsaa i Resten af Jylland. Ydermere ønskede man ogsaa indregistreret de Personer, der var i Besiddelse af Førerbevis for Motorkøretøjer, og som i givet Fald kunde anvendes til Transporttjeneste. Kpt. husker ikke, ad hvilken Vej han fik Henvendelsen herom, om det skete gennem Dr. Best eller gennem en Generalstabsofficer Major Tøpke. I den Anledning opsøgte Kpt. General von Hanneken i København, og her fik Kpt. Oplysninger om, hvad de, der havde meldt sig til Zeitfreiwilligendienst, skulde anvendes til.

Umiddelbart efter Samtalen med v. Hanneken henvendte han sig til Præsident Kanstein i det tyske Gesandtskab i København, og Kanstein lovede at indhente de danske Myndigheders Tilladelse til **Oprettelsen**; dette lykkedes ogsaa for ham, thi et Par Dage senere meddelte han mundtligt Kpt., at Sagen med de danske Myndigheder var i Orden.«

Dyrnlæge Møller og Overløjtnant Larsen hævder, at man desuden fra Præsident Kanstein modtog en Skrivelse om, at Forhandlingerne med den danske Regering var resulteret i, at den danske Regering (vistnok Justitsministeriet) havde udtalt, at man intet havde at indvende mod Korpsets Oprettelse. Denne Skrivelse hævdes at være brændt kort før Kapitulationen sammen med Partiets øvrige Papirer.

Af en af Justitsministeriet udarbejdet Redegørelse af 8. Oktober 1945, der vedlægges som Bilag, fremgaaer, at der ikke er ført Forhandlinger med den danske Regering om Udvidelsen af »Zeitfreiwilligendienst« til at omfatte danske Statsborgere.

Efter Modtagelsen af ovennævnte Skrivelse fra Præsident Kanstein fik Overløjtnant Larsen under et Møde i det lille politiske Raad overdraget Arbejdet vedrørende Oprettelsen af Zeitfreiwilligendienst.

Sagen blev behandlet meget hemmelighedsfuldt fra officiel tysk og hjemmetysk Side, og det er bemærkelsesværdigt, at den overhovedet ikke blev omtalt i »Nordschleswigsche Zeitung«. Politiadjutanten modtog ikke nogen Henvendelse eller Underretning om Korpsets Oprettelse fra de tyske Myndigheder, saaledes som det var Tilfældet i September 1942 ved Oprettelsen af den af de i Landsdelen bosatte tyske Statsborgere bestaaende »Zeitfreiwilligendienst« eller »Noteinsatzpflichtigendienst«, og da Politiet i Haderslev i Foraaret 1943 søgte at indhente Oplysninger om Korpsets Opgaver, beskyldte den tyske Værnemagt Politiet for militær Spionage.

Hvervekampagnen indledtes allerede i Januar Maaned, idet samtlige Medlemmer af Mindretallet mellem 17 og 60 Aar fik tilsendt et Opraab, der for Sønderborg-Kredsens Vedkommende havde følgende Ordlyd:

Aufruf an alle deutschen Volksgenossen!

Wie die Reichsdeutschen bisher haben jetzt auch die Volksdeutschen die Möglichkeit, an einer Ausbildung als Zeitfreiwillige teilzunehmen, das heisst, dass alle Volksdeutschen im wehrfähigen Alter von der Wehrmacht in wöchentlichen Kursen für besondere militärische Aufgaben in der Heimat ausgebildet werden. Die Ausbildung beschränkt sich auf einige Stunden des Sonntags und wird von Offizieren und Unteroffizieren der Wehrmacht durchgeführt. Uniformen und Waffen werden geliefert. Teilnehmen kann jeder Volksdeutscher im Alter vom 17.—60. Lebensjahre. Die Ausbildung findet hier in Sonderburg statt. Die Parteileitung begrüsst die Möglichkeit einer Teilnahme der Volksgruppe auf das wärmste und erwartet, dass sich jeder gesunde Volksgenosse in den angegebenen Jahrgängen zur Verfügung stellt. Es durfte eine selbstverständliche Pflicht sein, diesen Dienst in der Heimat auf sich zu nehmen.

Heil Hitler
gez. P. Larsen

Wer wollte da zu Hause bleiben?

Wir fordern dich, deutscher Volksgenosse auf, Dich als Zeitfreiwilliger zur Teilnahme an den Ausbildungskursen zu melden und den anhängenden Meldeschein auszufüllen. Es wird vom Blockwart am Freitag, dem 29. Januar abgeholt.

Heil Hitler
gez. C. J. Roth.

Meldeschein zum Zeitfreiwilligendienst.

Ich melde mich zur Teilnahme an den Ausbildungskursen der Zeitfreiwilligen in Sonderburg, den

Name:

Beruf:

o. s. v.

Udsendelsen af dette Opraab synes ikke at have faaet det ønskede Resultat. Man gik derfor de fleste Steder over til mere effektive Metoder. Ortsgrupelederen for Tinglev Sogn, Købmand Bossen, har herom forklaret følgende:

»Bagefter søgtes yderligere Deltagelse opnaaet, idet man efter Ordre fra Partiledelsen har foretaget Henvendelse til saadanne Partimedlemmer, der ikke havde deltaget i foran omtalte Møde, samt til Medlemmer af Folkegruppen, der ikke stod i Partiet. Henvendelsen til disse Mennesker skete paa den Maade, at man lod Blockwartene gaa rundt til de paagældende med Lister, til hvilke de kunde tegne sig. De, der meldte sig, fik vistnok straks af Blockwartene Besked om at give Møde til næste Øvelsesaften. Listerne er af Blockwartene afgivet til Zellenleiterne, der har overladt Kpt. dem, og Kpt. har givet dem videre til Kreisleiteren.

Paa Forespørgsel præciserer Kpt. nærmere, at det var fra Organisationsamt, man var blevet opfordret til at rette Henvendelse til Ikke-Medlemmer og Partimedlemmer, der ikke hidtil havde vist Interesse. For Nemheds Skyld havde man saa lavet Listerne, paa hvilke der stod anført, at der vilde finde Uddannelse til Zeitfreiwilligendienst Sted, og at de, der ønskede at deltage, kunde tegne sig. Det var vistnok Ehnstedt (Kredslederen), der havde anbefalet at give Henvendelsen den nævnte Form, hvorefter Kpt. sammen med Zellenleiterne havde lavet Listerne.«

Lignende Fremgangsmaade er anvendt i mange andre Ortsgrupper.

Under Afhøringerne af Korpsets Medlemmer har flere af disse antydnet, at de indmeldte sig under et vist Pres, oftest fra Partiets Side. Det har dog ikke været muligt at faa nærmere Oplysninger herom. Zellenleiter i Ortsgruppe Tinglev, Hans Boysen Jepsen, har forklaret, »at der i sidste Halvdel af 1944 kom en Partibefaling, hvorefter alle Partimedlemmer, der ikke hidtil var blevet Deltagere i Zeitfreiwilligendienst, nu skulde melde sig; i modsat Fald vilde det blive taget under Overvejelse, hvorvidt de paagældende fremdeles kunde bevare deres Medlemsskab.« Fra Partiledelsens Side hævdes, at ingen er blevet ekskluderet af Partiet paa Grund af Undladelse af at melde sig til Zeitfreiwilligendienst.

Det er noget tvivlsomt, hvilket Antal Medlemmer Korpset havde ved Øvelsernes Begyndelse i Marts—April 1943. Overløjtnant Larsen hævder, at Antallet allerede paa dette Tidspunkt var omtrent det samme, som ved Korpsets Opløsning i 1945, nemlig 1300—1400. Ifølge Indberetninger fra Politikredsene fra Foraaret 1943 skulde Antallet imidlertid ikke have været saa stort.

Det var fortrinsvis midaldrende Personer, der meldte sig. Mange af dem var Medlemmer af det saakaldte Beredskab-SK¹), idet de yngre Medlemmer af SK (Indsats-SK) paa daværende Tidspunkt var fraværende fra Landsdelen (navnlig paa Grund af Fronttjeneste).

Peter Larsen hævder, at han (Partiledelsen) ikke efter Øvelsernes Begyndelse har beskæftiget sig med en yderligere Hvervning til Korpset. Har en saadan Hvervning fundet Sted, er den sket paa Foranledning af den lokale tyske Kommandant eller vedkommende Kreds- eller Ortsgruppeleder.

Af den i Afskrift foreliggende Skrivelse af ¹⁸/2 1944 fra Organisationsamt til SK-Føreren i Højer, Weigand, fremgaar det imidlertid, at Partiledelsen fortsat har beskæftiget sig med Hvervespørgsmaalet.

Den paagældende Skrivelse er saalydende:

»Auf Wunsch des Befehlshabers der deutschen Truppen in Danemark und im Einvernehmen mit der Volksgruppenführung soli eine neue Werbung vom Zeitfreiwilligendienst bis zum 15. 3. 44 durchgeführt werden. Es wird erwartet, dass sich jeder waffenfähige Volksdeutsche vom 16. Lebensjahre an meldet und im Falle einer Invasion in DSeemark zur Verfügung stellt.

Die Freiwilligen kommen nicht zum unmittelbaren Fronteinsatz, sondern werden entweder zum örtlichen Objektschutz in der Heimat oder bei rückwärtigen Stellen (Etappe) eingesetzt, um dadurch Soldaten freizumachen.«

Den 13. 5. 1943 udsendes fra Kommandanten i Sønderborg saalydende »Indkaldelse« til danske Statsborgere, der var Medlemmer af det tyske Naziparti, Deutsche Berufsgruppe og andre tyske Foreninger og Fagorganisationer:

Einberufungsbefehl.

Trotzdem Sie über Bedeutung und Notwendigkeit der Teilnahme am Zeitfreiwilligendienst unterrichtet sind, haben Sie sich dafür noch nicht gestellt.

Sie werden hierdurch aufgefordert, sich zwecks Annahmeverrichtigung für den Zeitfreiwilligendienst am 17. 5. 1943 Uhr 19 in der Kaserne zu Sonderburg einzufinden.

Mitzubringen sind 2 Passbilder ohne Kopfbedeckung.

Dieser Einberufungsbefehl ist mitzubringen und bei der Ankunft abzugeben.

Näheres über den Beginn der Ausbildung erfahren Sie nach der ärztlichen Untersuchung.«

Der Standortälteste
Fromme.

Lokal Hvervning til Korpset har uden Tvivl fundet Sted al den Tid, Korpset har bestaaet. I 1944 blev saaledes mange unge Mennesker Medlemmer af Korpset, og flere opnaaede kun at være Medlem nogle faa Maaneder, før Korpset blev opløst. Den efter Øvelsernes Paabegyndelse stedfundne Tilgang maa antages i hvert Fald at have kunnet modsvare den Afgang, der fandt Sted som Følge af en Del Medlemmers Overgang til egentlig Krigstjeneste, Tjeneste som Hjælpetoldere, Arbejde paa Flyvepladser o. lign.

Efter at den forud for Øvelsernes Paabegyndelse stedfundne Hverveaktion var afsluttet, blev hele Korpset ifølge Overløjtnant Larsens Forklaring overgivet til den tyske Værnemagt, saaledes at det i Garnisonsbyerne var den stedlige Kommandant, der stod for Uddannelsen, medens Uddannelsen i Landdistrikterne blev ledet af en Oberleutnant Heinrich.

Denne Ordning medførte stor Uensartethed med Hensyn til Korpsets Uddannelse navnlig paa Grund af de stadig skiftende Kommandanter og Oberleutnant Heinrichs Uduelighed.

Øvelserne paabegyndtes som nævnt i Marts-April 1943.

Den første »Øvelsesrække« varede ca. 6 Uger med Øvelser hver Søndag Formiddag og som Regel tillige en Aften midt i Ugen. Deltagerne optraadte ikke i Uniform og fik kun Yaaben udleveret under Øvelserne. Mange Steder bar Deltagerne under Øvelserne et gult Armbind med Paatryk »Deutsche Wehrmacht«. I Begyndelsen øvedes i Eksercits, senere i Riffelskydning (i Almindelighed danske Militærgeværer), Haandgranatkastning, Brug af »Panzerfaust«, Gadekampe m. m. Adskillige Deltagere fik endvidere Uddannelse som Chauffører.

I Byerne fandt Øvelserne Sted paa Eksercerpladsen eller Kasernegaarden, i Landdistrikterne i Almindelighed paa de tyske Skolers Idrætspladser.

Efter at disse forberedende Øvelser var afsluttet, fik Deltagerne omkring Slutningen af Juni 1943 udleveret tysk Feltuniform (Uniformskappe, Uniformsjakke, Benklæder, Skraahue og Marchstøvler). Deltagerne mødte herefter i Uniform, medens Vaaben fortsat kun udleveredes under Øvelserne.

Som Følge af den ovenfor berørte uheldige Ordning af Ledelsen af Korpsets Øvelser viste der sig i Efteraaret en voksende Utilfredshed blandt Korpsets Medlemmer, hvilket ytrede sig ved en stadig faldende Mødeprocent ved Øvelserne, ofte mødte kun ca. Halvdelen. Ifølge Kredsleder Ehnstedts Forklaring tabte de paagældende tyske Officerer tilsyneladende ogsaa Interessen for Korpset. Øvelserne ophørte vistnok alle Steder helt efter den 29. 8. 1943.

Trods Begivenhederne omkring den 29. 8. 1943 tager Partiledelsen imidlertid i Foraaret 1944 Initiativet til en Nyordning af Korpsets Ledelse. Oberleutnant Heinrich forsvinder fra Skuepladsen, og efter Aftale med General v. Hanneken afholdes i Februar og Marts 1944 i Haderslev to 14 Dages Instruktionskursus. Deltagerne i disse Kursus var for Størstedelen Medlemmer, der havde deltaget i Krigen 1914—18. Der deltog ialt ca. 100 Personer paa disse Kursus. Det var Mening, at Deltagerne skulde virke som en Art Underførere i Korpset,

Til de nævnte Kursus var tilmeldt adskillige tyske Lærere, og paa Foranledning af den fhv. tyske Amtsskolekonsulent Elholm indsendte de kommunalt ansatte Lærere Andragende om Orlov i Anledning af Deltagelse i de nævnte Kursus. Skoledirektionen videre sendte Andragenderne til Undervisningsministeriet, der under 26. 2. 1944 meddelte, at »da det af de fremsendte Ansøgninger fremgaar, at den paagældende Tjenestefrihed søges for at kunne efterkomme en af den tyske Værnemagt udstedt Mødebefaling, maa dette under de foreliggende Forhold tages til Efterretning, og Ministeriet mener herefter ikke, at Skoledirektionen vil kunne undlade at give paagældende Orlov som ansøgt.«

Skoledirektionen gav derefter Ansøgerne Meddelelse om, at den ansøgte Orlov kunde bevilges.

Da Korpsets Øvelser genoptoges omkring Maj 1944, havde den daværende Ortskommandant i Aabenraa, Hauptmann Schmidt, faaet overdraget Ledelsen af hele Korpset. Derimod fik de paa fornævnte Kursus uddannede »Underførere« i Almindelighed ingen Betydning, bortset fra enkelte Afdelinger (navnlig i Haderslev).

Korpsets sidste Øvelser fandt Sted i Marts 1945. For det sidste halve Aars Tid fik Korpsets Medlemmer udbetalt »Løn« (Wehrsold) paa en ca. 10 Kr. pr. Øvelsesdag.

Langt den største Del af Korpsets Medlemmer har i Betten indrømmet at have afgivet et Løfte om at udvise Lydighed over for deres Foresatte indenfor Værnemagten. De nægter alle at have aflagt nogen egentlig Ed, men adskillige har indrømmet at have aflagt en edslignende Forpligtelseserklæring af omtrent følgende Ordlyd:

»Ich verpflichte mich dem Führer und obersten Befehlshaber der Wehrmacht Adolf Hitler treu zu sein (bleiben) und bin bereit für ihn mein Leben einzusetzen.«

Ifølge de foreliggende Rapportforklaringer var Korpsets Medlemmer i Begyndelsen i Besiddelse af et »Ausweis«, der betegnede dem som »Wehrmachtsgefolge«.

Efter at forannævnte Hauptmann Schmidt havde overtaget Ledelsen af Korpset, blev disse »Ausweis« erstattet af saalydende med Fotografi forsynede »Ausweis«:

PERSONAL AUSWEIS

Der.
 geb.
 in.
 wohnhaft
 gehört zur Wehrmacht, untersteht während seiner
 Einberufung zum kurzfristigen Wehrdienst den Mil-
 itär- und Kriegsgesetzen und ist berechtigt während
 dieser Zeit Uniform und Waffen zu tragen.

Der Webrm.-Kommandant

Hauptmann.

Navn

Datum

Loderen af det fhv. tyske Kontor under Statsministeriet, Rudolf Stehr, angiver at have ført Forhandlinger med det tyske Gesandtskab i København med Henblik paa en Anerkendelse af Korpsets Medlemmer som »Wehrmachtsangehörige«. Han har herom til Rapport forklaret følgende:

»Forhandlingerne her drejede sig om for de Noteinsatzpflichtige og i Lighed hermed ogsaa for de Zeitfreiwillige at skabe en Retstilling, der kunde bestaa overfor folkeretlige Principper. Det maatte under alle Omstændigheder forhindres, at Zeitfreiwillige under Kamphandlinger i Anledning af Invasion kunde blive betragtet og behandlet som Partisaner. For at undgaa dette var man interesseret i, at Zeitfreiwillige under deres Uddannelsstjeneste og under en evt. Indsats umiskendelig var kendetegnet som Medlemmer af Værnemagten. I deres Papirer (Ausweis), som de til at begynde med fik udleveret, var de betegnet som Wehrmachtsgefolge under deres Tjeneste. Fængslede mener, at de herigennem allerede var at betragte som staaende under Værnemagten, men Planerne gik dog ud paa derudover at forsyne dem med Soldbøger (Militærpas), saaledes at der ikke kunde opstaa Tvivl om deres Tilhørsforhold til Værnemagten under Tjenesten. Denne Plan var — saa vidt han ved — dog ikke kommet til Udførelse inden Kapitulationen. Vedrørende Familieforsergelse o. l. blev det under Forhandlingerne i København ogsaa fastlagt, at Zeitfreiwillige

som tilhørende Værnemagten under deres Tjeneste skulde behandles efter de for Værnemagten gældende Bestemmelser.

Paa Grund af disse Forhold mener Fængslede, at Zeitfreiwillige-Spørgsmaalet ikke er et særskilt Problem, men falder ind under Folkegruppens militære Krigsindsats som Helhed.«

Uanset Medlemmernes Tilhørsforhold til den tyske Værnemagt ses Spørgsmaalet om, hvorvidt de kunde straffes ved de danske Domstole i Almindelighed ikke at have givet Anledning til Vanskeligheder, idet dette Moment sjældent blev paaberaabt under almindelige Straffesager.

Paaberaabelse af »Exterritorialitetsret« synes at være sket ret tilfældigt, og det er ikke muligt paa Grundlag af det foreliggende Materiale at afgøre, hvorledes de vedkommende tyske Myndigheder principielt vilde have afgjort Spørgsmaalet om, efter hvilke Principper man vilde udelukke dansk Retsfølgning overfor en Zeitfreiwillig, d. v. s. i hvilken Grad der skulde bestaa en Forbindelse mellem den begaaede Lovovertrædelse og den paagældendes Egenskab af Medlem af Korpset.

I et Tilfælde, hvor et uniformeret Medlem af Korpset paa et Bal havde forulempet nogle andre Baldeltagere, meddelte vedkommende tyske Kommandant, at den paagældende fra tysk Side vilde blive draget til Ansvar.

I Haderslev er der forekommet flere Tilfælde, hvor Medlemmer af Korpset har ment at kunne unddrage sig Tiltale for Overtrædelse af Bestemmelserne om Færden under Luftalarm under Henviisning til deres Tilhørsforhold til Værnemagten, og i et enkelt Tilfælde blev Sagen hævet. Fra Aabenraa foreligger der et Tilfælde, hvor en »Zeitfreiwillig« (den paagældende var dog tysk Statsborger), der for Overtrædelse af Krisebestemmelserne var blevet idømt 40 Dages Hæfte, og hvis Benaadningsandragende var blevet afslaaet, mødte med Bevis fra den tyske Kommandantur for, at han ikke kunde indsættes til Afsoning.

I adskillige Tilfælde formaaede iøvrigt flere af Korpsets Medlemmer de lokale tyske Myndigheder til ved Henvendelse til Politiet at søge almindelige Straffesager mod de paagældende Medlemmer standset, men som oftest uden Held.

Paa Grund af den Hemmelighedsfuldhed, hvormed man søgte at omgive Korpset, har det først efter Kapitulationen været muligt at faa nærmere Oplysning om Formaalet med Korpset.

Som ovenfor nævnt (pag. 2) har Dyrlægge Møller herom forklaret, at General von Hanneken ved den første Forhandling om Korpsets Oprettelse havde givet Udtryk for det ønskelige i Oprettelsen af en Organisation, der i Invasionstilfælde kunde besætte og betjene livsvigtige Virksomheder som Gas-, Vand- og Elektricitetsværker, særlig i Nordslesvig, men om muligt ogsaa i den øvrige Del af Jylland.

Dyrlægge Møller hævder, at han under disse første Forhandlinger opnaaede Tilsagn om, at Korpsets Opgaver ikke skulde gaa udover denne saakaldte »Technische Nothilfe«, og at Korpset kun skulde træde i Virksomhed i Tilfælde af allieret Invasion og da kun i Nordslesvig.

Angaaende Korpsets Muligheder for i paakommende Tilfælde (Generalstrejke) at fortsætte Driften af de nævnte Virksomheder erkendes det under Afhøringerne, at den Uddannelse, Korpsets Medlemmer havde faaet, overhovedet ikke tog Sigte paa at sætte Medlemmerne i Stand til selv at viderdrive disse Virksomheder. Under Afhøringerne af Korpsets menige Medlemmer har det i Almindelighed ikke været muligt at faa en klar Udtalelse om, hvorledes man havde tænkt sig at gennemføre denne Del af Korpsets Opgaver. En enkelt (Lærer Kortsch) har antydnet, at Driften skulde fortsættes under Ledelse af sagkyndige Medlemmer af den tyske Værnemagt, men Overløjtnant Larsen har erkendt, at man var indstillet paa i paakommende Tilfælde at tvinge de paagældende Værkers Personale til at fortsætte Driften.

I Begyndelsen af 1944 førtes der fra Partiledelsens Side nye Forhandlinger med General von Hanneken angaaende Korpsets Opgaver. Udgangspunktet for disse Forhandlinger var ifølge Overløjtnant Larsen, at den Tropepestyrke, der stod til Generalens Raadighed, var blevet en hel Del formindsket, og Generalen ønskede derfor, at ca. Halvdelen af Zeitfreiwillig-Korpset skulde forrette Etappetjeneste i Jylland.

Som Svar paa en Skrivelse fra Ortsgruppelederen i Haderslev, Bogtrykker Kley, angaaende et af den stedlige Kommandant fremsat Krav om en Formindskelse af det Antal Zeitfreiwillige, der var bestemt til »Objektschutz«, fremsendte Organisationsamt den H. 2. 1944 saalydende Skrivelse (denne og de i det følgende citerede Skrivelser angaaende Korpsets Opgaver foreligger kun i Afskrift).

»Die Zeitfreiwilligen waren mit Ausnahme der Führer bisher sämtlich für den örtlichen Objektschutz in der Heimat auf Grund ihrer Verpflichtungen vorgesehen. D. h., dass sämtliche Zeitfreiwillige für den Schutz bestimmter Objekte eingeteilt wurden ohne Rücksicht darauf, ob auch die Hälfte der Belegschaft ausreichend gewesen wäre. Die Zeitfreiwilligen müssen aber untergebracht werden und wurden eben entsprechend aufgeteilt.

Heute liegen die Verhältnisse anders. Heute wünscht man, dass etwa 50 % für andere Aufgaben abgestellt werden. Die von militärischer Seite jetzt vorgenommene Einteilung für den örtlichen Objektschutz wird als ausreichend angesehen.

Im Falle einer Invasion und einem damit in Verbindung stehenden Abzug der hier stationierten Truppen, werden sich weitere Zeitfreiwillige zur Verfügung stellen.

Wir rechnen mit einer Zahl von mindstens 500 in Nordschleswig. Der Abgang der übrigen Zeitfreiwilligen ist damit wettgemacht. Im übrigen muss man ja im Falle einer Invasion mit einem laufenden Durchmarsch und Zuzug frischer Truppen rechnen, sodass Nordschleswig als Aufmarschgebiet niemals von Truppen entblöst sein wird, sondern dass sich hier vielmehr bedeutend stärkere Truppenmassen ansammeln werden, wie je zuvor.

Die Gefahrenmomente für den örtlichen Objektschutz werden also nicht erhöht, sondern höchstens verringert.

Ich habe also keine Bedenken, wenn ein grosser Teil unserer Zeitfreiwilligen für andere Aufgaben abgestellt werden. Im Falle einer Einberufung der Zeitfreiwilligen für den örtlichen Objektschutz, sind Waffen und Ausrüstungen in voller Zahl bereits heute schon bereitgestellt.«

Partiledelsen besluttede, at det skulde være de yngste Aargange indenfor Korpset, der skulde forrette Tjeneste udenfor Landsdelen. Saavel Dyrslæge Møller som Overløjtnant Larsen har herom forklaret, at de under Hensyn til Resultatet af den kort forinden foranstaltede »Zweite Befragung« (jfr. herom ndf.) fandt det mest opportunt ikke direkte at lade Korpsets Medlemmer tage Stilling til Resultatet af de ovennævnte Forhandlinger.

Under 25. 4. 1944 udsendte Organisationsamt derimod en saalydende Skrivelse:

VERTRAULICH!

An die

1. Kreisleiter der N.S.D.A.P.-N.
2. Kreismannschaftsführer der S.K.

Betrifft: Zeitfreiwillige.

In aller nächster Zeit wird einer Anzahl von Zeitfreiwilligen voraussichtliche eine Kriegsbeorderung zugestellt werden, sich im Falle einer Invasion in Hadersleben zu stellen.

Damit die Kreisleiter und Kreismannschaftsführer unterrichtet und imstande sind auf evtl. Fragen bezüglich der zugestellten Kriegsbeorderung Antwort zu geben, teilt das Organisationsamt mit, dass alle Mitglieder bis Jahrgang 1900 die Kriegsbeorderung erhal-

ten werden. Diese Jahrgänge werden in Verpflegungsämtern, Tankstellen und dergl. im rückwärtigen Gebiet der kämpfenden Truppen Verwendung finden.

Die älteren Jahrgänge dagegen bleiben zum örtlichen Objektschutz hier und erhalten keine Kriegsbeorderung.

Wir bitten um Kenntnisnahme und vertrauliche Behandlung.

Heil Hitler
Larsen

Dyrlæge Møller og Overløjtnant Larsen hævder, at de havde til Hensigt eventuelt at meddele de Medlemmer, der tilstrækkeligt skarpt protesterede imod at forrette Tjeneste udenfor Landsdelen, Fritagelse herfor.

Bestemmelsen om, at de yngre Aargange skulde forrette Tjeneste uden for Landsdelen ændredes midlertid snart, idet denne Ordning ikke kunde forenes med Oprettelsen af Selbstschutz-Organisationen, der overvejende kom til at bestaa af yngre Medlemmer indenfor Zeitfreiwillig-Korpset.

Det blev derefter bestemt, at det fortrinsvis skulde være Selbstschutz-Organisationen, der skulde varetage den »örtlichen Objektschutz in der Heimat.«

Under en Forhandling med General von Hanneken i Maj 1944 blev der herefter aftalt, at Mindretallets Ledelse blot skulde sørge for, at ca. 750 Mand kunde stilles til Raa-dighed for Etappetjenesten (»Nachschubwesen«).

Vedrørende denne Forhandling foreligger der (i Afskrift) følgende Udtog:

Besprechung zwischen der Volksgruppenführung und dem Befehlshaber Dänemark.

Pesprechungsort: Silkeborg — Dienstzimmer des Befehlshabers.

Besprechungszeit: 21. Maj 1944 12 Uhr.

Anwesend: Von der Wehrmacht: General v. Hanneken, Oberst Colani, Major Töpke.

Von der Volksgruppenführung: Dr. Møller, P. Larsen, P. Petersen.

Ferner Landrat Dr. Caspar.

In Bezug auf den Zeitfreiwilligendienst übernimmt die Volksgruppe alle Vorbereitungen, versendet die von der Wehrmacht unterschriebenen Einberufungen, und alle Verfügungen werden vorher mit der Volksgruppenführung abgesprochen. Die Ausbildung dagegen geschieht durch die Wehrmacht, d. h. in dem Augenblick, wo die Zeitfreiwilligen in Uniform angetreten sind, bis zum Wegtreten vom Dienst gelten nur die Befehle der Wehrmacht, und die Volksgruppe ist ausgeschaltet. Im Falle der Invasion stehen die Zeitfreiwilligen nur der Wehrmacht zur Verfügung, wobei absprachegemäss ein Teil der Zeitfreiwilligen (ca. 750 Mand) in Dänemark beim Nachschubwesen zum Einzug kommen können, während die übrigen in Nordschleswig zum Objektanschutz bestimmt werden.

Til yderligere Belysning af Korpsets Stilling og Opgaver skal anføres følgende »Merkblatt für den Zeitfreiwilligen«, der er taget i Bevaring hos et i Aabenraa Politikreds fængslet Medlem af Korpset:

»Der Standortälteste

A p e n r a d e

Merkblatt für den Zeitfreiwilligen.

- 1). Nach Erhalt der Einberufung steht der Zeitfreiwillige nur unter den deutschen Militärgesetzen.
- 2). Er untersteht dem Standortältesten seines Wohnbezirkes und ist von diesem einer militärischen Einsatzdienststelle zugeteilt.

- 3). Als Legitimation besitzt der Zeitfreiwillige einen Ausweis, der vom Standortältesten ausgestellt ist. Die Armbinde »Deutsche Wehrmacht« darf nicht zur Uniform getragen werden.
 - 4). Nach Einberufung ist der Zeitfreiwillige, den deutschen Wehrmachtangehörigen sowohl wehrsold- wie versorgungsmässig gleichgestellt.
 - 5). Bekleidung und Ausrüstung hat der Zeitfreiwillige in seiner Wohnung sicher zu verwehren und instand zu halten.
 - 6). Waffen und Munition empfängt er im Falle eines Einsatzes bei der für ihn zuständigen militärischen Einsatzdienststelle.
 - 7). Beim Ausscheiden aus dem Zeitfreiwilligendienst im Standortgebiet Apenrade, sei es durch Krankheit, Einberufung zur Wehrmacht, Übersiedlung in einen anderen Polizeikreis oder aus anderen Gründen hat der Zeitfreiwillige Uniform, Ausrüstung, Armbinde und Ausweis bei der Wehrmachtkommandantur Apenrade wieder abzuliefern. Er hat sich im neuen Wohnort unverzüglich bei der nächsten Wehrmachtdienststelle zu melden.
 - 8). Jeder Zeitfreiwillige ist für den Einsatz einer »Alarmgruppe« einer militärischen Dienststelle im Standortgebiet zugeteilt.
 - 9). Nach Erhalt des Gestellungsbefehles hat er sich bei der Einsatzdienststelle unverzüglich zu melden.
 - 10). Der Gestellungsbefehl wird dem Zeitfreiwilligen mündlich oder telefonisch durch den zuständigen Gruppenführer auf Befehl seiner militärischen Einsatzdienststelle übermittelt.
 - 11). Wenn nicht ausdrücklich anders befohlen, hat der Zeitfreiwillige zum Dienst in Uniform zu erscheinen.
 - 12). Der Zeitfreiwillige hat jeden Wohnungswechsel unverzüglich der Wehrmachtkommandantur Apenrade und seiner Einsatzdienststelle zu melden.
 - 13). Bei Entfernung aus dem Standort über 24 Stunden (Urlaub, Geschäftsreise usw.) ist die Wehrmachtskommandantur Apenrade von der Abreise in Kenntnis zu setzen.
 - 14). Ein Verlassen des Standortes während des Alarmzustandes ohne Genehmigung der Wehrmachtkommandantur ist verboten.
 - 15). Der Zeitfreiwillige hat in und ausser Dienst ein korrektes und der deutschen Wehrmacht würdiges Benehmen zu zeigen. Er hat sich jeder Provokation der dänischen Zivilbevölkerung oder den dänischen Behörden gegenüber zu enthalten.
 - 16). Über jedes besondere Vorkommnis wie »Zusammenstoss mit dänischen Zivilisten oder dänischer Polizei, Sabotageverdacht oder Sabotagehandlung, Spionage, Fallschirmabsprung, Flugzeugabschuss, Notlandung u. s. w.« hat der Zeitfreiwillige unverzüglich, ohne Zivilisten oder dänische Behörden davon in Kenntnis zu setzen, seiner militärischen Dienststelle Meldung zu erstatten.
- Die weitere Verfolgung der Angelegenheit übernimmt der Standortälteste.
- 17). Über alle Angelegenheiten des Zeitfreiwilligendienstes³ und des Einsatzes ist der Zeitfreiwillige nichtmilitärischen Dienststellen oder Personen gegenüber zum Schweigen verpflichtet.«

Der Standortälteste
Smidt
Hauptmann.

Det har ikke været muligt at faa oplyst, hvornaar dette »Merkblatt« er udfærdiget, og om disse Begler har været gældende for Korpset som Helhed. Det skal dog fremhæves, at »Merkblatt« er underskrevet af HauptmannSmidt, der fra Foraaret 1944 havde Ledelsen af

hele Korpsset. Partiledelsen nægter at kende noget til dette »Merkblatt«, specielt dets Punkt 16, og de af Korpssets Medlemmer, der er afhørt herom, nægter at have efterkommet det i Punkt 16 givne Paabud. »Merkblatt« maa imidlertid — i hvert Fald til en vis Grad — ses som et Udtryk for den Opfattelse, som Korpssets Ledelse — den tyske Værnemagt — har haft af Korpssets Karakter og Opgaver.

Det kan endelig anføres, at »Wehrmachtsbefehlshaber Danmark« ifølge en i Afskrift foreliggende Udskrift af en fortrolig Skrivelse af 8. 7. 1944 skal have tilskrevet de forskellige Værnemagtsafdelinger saaledes:

»Einsatz der Volksdeutschen kommt in einer Invasion grundsätzlich nur gegen äusseren Feind in Frage. Hierunter fallen auch Angriffe dänischer Sabotagetrupps gegen von Yolksdeutschen bewachte militärische Objekte.

Eine Verwendung für Polizei-Dienst (Verhaftungen, Gefangenenbewachung usw.) ist nicht vorgesehen.«

Alle disse Forhandlinger om Korpssets rent militære Opgaver og Partiledelsens Fremhæven af, at Korpsset kun skulde sættes ind mod »ydre« Fjender fik kun Betydning paa Papiret. Den eneste rent militære Opgave, Korpssets Medlemmer ses at have varetaget, er Bevogtning af et Par nødlandede tyske Flyvemaskiner. Iøvrigt kom Korpssets hele Indsats alene til at bestaa i en Deltagelse i Besættelsesmagtens Undertrykkelse af den danske Befolkning.

Ved Proklameringen af Undtagelsestilstanden den 29. August 1943 blev Korpsset indkaldt i flere sønderjydske Byer og indsat til Løsning af forskellige Opgaver, saasom Patruljetjeneste paa Gader og Landeveje, Vagtjeneste ved Jernbanestationer, offentlige Værker, Posthuse, Raadhuse o. lign., Kontrollering af Legitimationskort, Toltjeneste, Udstedelse af Køretilladelser og Passersedler, Telefonaflytning etc.

I Tønder, hvor der var indkaldt ca. 150 af Korpssets Medlemmer iført tyske Militæruniformer med gult Armbind (»Deutsche Wehrmacht«) og udstyrede med Riffel, Patrontaske og Bajonet, optraadte mange af Korpssets Medlemmer særdeles udæskende. Do deltog mod stor Nidkærlighed i Kontrollen med Overholdelsen af de rigoristiske Bestemmelser om Mørklægning og Lukning af Vinduer m. v., og der er ingen Tvivl om, at mange af dem med stor Iver deltog i den ganske uforsvarlige Skydning, der fandt Sted i Byens Gader.

Til Belysning af de Zeitfreiwilliges Optraeden skal anføres følgende Uddrag af en Indberetning fra Politimesteren i Tønder:

»Den 1. 9. Kl. 21.15 blev Overbetjent____ ved Cykelstiviadukten tiltalt af en Zeitfreiwillig, der uden anden Indledning sagde: »Se saa at komme hjem i Seng!« Hertil bemærkede Overbetjenten, at det vilde være ganske afhængig af hans eget Forgodtbefindende, i hvert Fald tilkom det ikke ham (Posten) at træffe Beslutninger i saa Henseende. Svaret irriterede øjensynlig den Zeitfreiwillige, der afsluttede med at sige: »Schnautze halten, dummer Kerl.« Overbetjenten udbad sig nu en nærmere Forklaring om, hvad Henvendelsen egentlig gik ud paa. Dette kunde den Zeitfreiwillige overhovedet ikke svare paa. I Stedet for at svare erklærede han: »De vil nu blive ført til Kasernen!«. Han tilkaldte derefter en Kammerat, som han bad om at bringe Overbetjenten ud til Kasernen. Kammeraten syntes noget forbavset over denne Anmodning og spurgte om den nærmere Aarsag hertil. Der opstod et Skænderi mellem de to Zeitfreiwillige om, hvorvidt Udgangsforbudet var gældende fra Kl. 21 eller fra Kl. 23. Overbetjenten gjorde dem opmærksom paa, at det var Kl. 23, hvorefter den sidst ankomne erklærede, at han ikke vilde bringe nogen paa Kasernen paa dette Tidspunkt (Kl. 21.15). Overbetjenten mener, at begge de Zeitfreiwillige har kendt ham, selvom han ikke kunde genkende dem. Herefter henvendte Overbetjenten sig til den vagthavende Gefreiter og bad ham give den paagældende Zeitfreiwillige en Anvisning paa almindelig dannet Optraeden.

»Lokomotivfører NN, Tønder, anmeldte paa Politistationen, at han den 30. August Kl. 21.15 var blevet beskudt af en tysk Militærpatrouille, medens han stod uden for sin Gadedør.

Paa det anførte Tidspunkt opholdt Anmelderen sig i sin Dagligstue, da der fra Gaden blev raabt, at han skulde lukke Vinduerne i Stuen. Han lukkede straks Vinduerne, men derefter blev der raabt, at han ogsaa skulde lukke Vinduerne i Husets nordlige Gavl. Da dette Vindue ikke kunde lukkes paa Grund af et midlertidig indsat Fluenet, gik han ud for at meddele Patrouillen dette. Saa snart han viste sig i Gadedøren blev der affyret et Skud efter ham. Projektilet gik ind i et Nedløbsrør 2 m fra det Sted, hvor han stod. Straks efter forsvandt Patrouillen, af hvilken Anmelderen genkendte Arbejdsmand Schirakow, Tønder.«

I Aabenraa overværede Korpsets lokale Tillidsmand, Lærer Kortsch, »efter Ordre« det første Byraadsmøde under Undtagelsestilstanden iført Uniform og bevæbnet med Pistol, og i Haderslev kørte Korpsets derværende Tillidsmand, Ortsgruppelederen Kley, den 29. August om Morgenen rundt i Byen i Politiets Højttalervogn og oplæste paa dansk og tysk Proklamationen om Undtagelsestilstanden.

Ifølge Overløjtnant Larsens Forklaring forlangte Oberstløjtnant Mauff i Dagene omkring den 29. August 1943, at der skulde sendes 70—80 Zeitfreiwillige til Vagtjeneste i København, men dette Krav blev afslaaet.

Dyrlæge Møller hævder, at han straks over for de paagældende tyske Kommandanter protesterede imod den skete Anvendelse af Korpset. Det hedder herefter videre i den af Dyrlæge Møller afgivne Forklaring:

»Da Kpt, ikke kunde faa de paagældende tyske Officerer til at indse, at de havde baaret sig forkert ad, rejste han til København og henvendte sig i Dr. Best's Nærværelse til General Hanneken, for hvem han klarlagde, at denne Anvendelse stred imod de Betingelser, paa hvilke Medlemmerne var indtraadt i Organisationen. Generalen vilde først ikke høre Tale om, at der var begaaet nogen Fejl, og mente ikke, at han kunde modtage nogen Belæring af Kpt. om, hvormaar det tyske Militær kunde disponere over Mandskabet, bl. a. fordi en Generalstrejke ogsaa kunde opstaa uden Forbindelse med en allieret Invasion. Kpt. paa sin Side erklærede, at saafremt dette Standpunkt blev fastholdt, maatte han forbeholde sig at spørge de paagældende om de betingelsesløst vilde staa i Organisationen eller om de kun vilde blive staaende paa de gamle Betingelser.«

Resultatet af denne Forhandling blev, at der i September Maaned 1943 forskellige Steder i Landsdelen blev afholdt en saakaldt »Zweite Befragung«, hvorunder Korpsets Medlemmer blev forespurgt, om de var villige til at melde sig til »voll Einsatz« eller vilde fortsætte paa de hidtidige Betingelser. Partiledelsen hævder, at der kun meldte sig ca. 30 yngre Medlemmer til »Voll Einsatz«, og at hele Planen herefter blev opgivet.

Under det Møde, der blev afholdt i Tønder i Forbindelse med denne »Zweiter Befragung«, udspandt der sig en skarp Diskussion mellem Mødets Leder, Overløjtnant Larsen, og nogle ældre Medlemmer af Korpset, der var utilfredse med, at Korpset var blevet indkaldt under Undtagelsestilstanden. Det blev herunder fra Medlemmernes Side fremhævet, at de ikke havde haft noget andet Valg end slavisk at adlyde den tyske Værnemagts Ordre, et Synspunkt der gaar igen under Afhøringerne af de Medlemmer af Korpset, der havde været indkaldt under Undtagelsestilstanden.

Omkring den 20. Juli 1944 efter Attentatet paa Hitler blev Korpsets Medlemmer i Sønderborg atter indkaldt. De forrettede Patulje- og Vagtjeneste og deltog i Kontrollering af Legitimationskort. Der foreligger endvidere Oplysninger om, at nogle af Korpsets Medlemmer under Patuljering med tyske Soldater har deltaget i Anholdelse af en dansk Statsborger, der paa Gaden blev angivet til Patuljen for at have fornærmet den tyske Værnemagt.

Den 19. September 1944 fik 2 af Korpsets Medlemmer i Haderslev, Organist Huht og forannævnte Kley til Opgave at ledsage nogle tyske Soldater, der i forskellige Politifolks Hjem skulde foretage Ransagning efter Vaaben, som de paagældende Politifolk ikke havde haft med til Tjenesten.

Den 19. April 1945 havde Dyr læge Møller i Silkeborg en Forhandling med General v. Lindemann, og det blev her bestemt, at Korpset skulde opløses. Ifølge Overløjtnant Larsens Forklaring var det Dyr læge Møller, der tog Initiativet til Korpsets Opløsning.

Dyr læge Møller har herom forklaret følgende:

»Da Krigsudviklingen ændrede sig i den Retning, at det kunde forudses, at der ikke vilde blive Tale om nogen Invasion nordfra her i Landet, men at de allierede vilde trænge ind sydfra, og da Kpt. ydermere blev informeret om, at man fra tysk militær Side agtede at etablere den første Forsvarslinie paa Strækningen fra Haderslev og vestover, var det indlysende, at Organisationen ingen Betydning vilde faa, og efter Forhandling med Generaloberst von Lindemann erklærede denne, at han ingen Interesse havde i Organisationens Bestaaen, og den blev opløst i Slutningen af April Maaned 1945.«

Aabenraa, den 15. Oktober 1945.

E. Brix.

København, den 5. Oktober 1945.

Justitsministeriet har under Dags Dato tilskrevet Rigsadvokaten saaledes:

»I den med Hr. Rigsadvokatens Paategningsskrivelse af 24. August 1945 (J. Nr. P. 24) hertil fremsendte Skrivelse har Politikommandøren for Sydjylland anmodet om, at der ved Henvendelse til vedkommende Ministerier søges indhentet Oplysning om, hvilke Forhandlinger der i sin Tid maatte være ført med de tyske Myndigheder angaaende Oprettelsen af den saakaldte Zeitfreiwilligendienst for Medlemmer af det tyske Mindretal.

Foranlediget heraf skal man efter stedfunden Brevveksling med Udenrigsministeriet meddele følgende:

I en Verbalnote af 7. Maj 1942, der afleveredes i Udenrigsministeriet af en Embedsmand ved det tyske Gesandtskab, tilskrev Gesandtskabet Ministeriet saaledes:

»Die Deutsche Gesandtschaft beehrt sich, dem Königlich Dänischen Aussenministerium folgendes mitzuteilen:

Eine Reihe hier ansässiger Männer deutscher Staatsangehörigkeit sind bei den in Dänemark liegenden deutschen Truppen als Zeitfreiwillige erfasst worden. Ihre Ausrüstung besteht aus einer graugrünen Windjacke mit einer den Stempelaufdruck »Deutsche Wehrmacht« tragenden Armbinde, Stahlhelm, Koppel und Patronentasche. Sie sind in Besitz eines militärischen Ausweises nach dem in 100 Stücken beigefügten Muster.

Die Deutsche Gesandtschaft bittet das Königlich Dänische Aussenministerium, die zuständigen dänischen Behörden von Vorstehendem in Kenntnis zu setzen.«

Paa Grundlag af Verbalnoten og nogle ved Afleveringen af denne fremsatte mundtlige Oplysninger tilsendte Udenrigsministeriet under 15. Maj 1942 Justitsministeriet, Krigsministeriet og Marineministeriet en saalydende Skrivelse:

»Fra det herværende tyske Gesandtskab har Udenrigsministeriet modtaget Meddelelse om, at et Antal her bosatte mandlige tyske Statsborgere er blevet optaget blandt de tyske Tropper i Danmark som frivillige paa Tid. Deres Udrustning bestaar af en graagrøn Vindjakke, Armbind og Patronetaske. De er i Besiddelse af et militært Identitetskort som de hoslagte 40 Eksemplarer.

Saalænge Korpsset ikke er mobiliseret, vil det kun bære Vaaben paa Øvelsespladsen, men derimod ikke paa Vej til og fra Øvelserne.

Det er Hensigten, at de paagældende Frivillige skal kunne træde i Virksomhed ved overhængende Fare for Invasion, idet det, saavidt man er underrettet, særlig skal beskytte Depoter og vigtige Virksomheder mod Ødelæggelse eller lignende. Korpsset, der formentlig vil komme til at tælle ca. 4—500 Mand, staar direkte under Værnemagten. Foreløbig i hvert Fald Til der kun blive oprettet et Korps i Storkøbenhavn.

Uddaneisen vil finde Sted enten Lørdag eller Søndag, hvorhos der formentlig vil blive et indendørs Aftenkursus en Gang ugentlig.

Angaaende Spørgsmaalet om Øvelsesplads for Korpsset føres der, saavidt man forstaar, Forhandlinger mellem Værnemagten og de danske militære Myndigheder.

Idet bemærkes, at Gesandtskabet har anmodet om, at Meddelelse om Korpsets Oprettelse og de Frivilliges Legitimationskort maa blive givet de vedkommende danske Myndigheder, skal man tilføje, at ligelydende Skrivelse samtidig hermed er tilstillet—«

Den tyske Henvendelse gjaldt, som det fremgaar af foranstaaende, alene herboende tyske Statsborgere.

Skønt det i den tyske Skrivelse til Udenrigsministeriet hed, at disse var »als Zeitfreiwillige erfasst worden«, er det overfor de paagældende gjort gældende, at de havde Pligt til at melde sig. Af Udenrigsministeriets Akter fremgaar, at enkelte af de paa Indfødsretslovene af 13. Juni 1941 og 3. Juli 1942 optagne Personer, som ved deres Naturalisation her i Landet var over den værnepligtige Alder i Tyskland, ifølge Oplysninger fra Indenrigsministeriet fra det tyske Konsulat i Aabenraa havde modtaget Opfordring til at melde sig som »Zeitfreiwillige«, idet det overfor dem skal være udtalt, at deres Naturalisation her i Landet ikke havde løst dem fra deres Forpligtelser som tyske Statsborgere. Endvidere skal der være blevet forelagt dem en Erklæring til Underskrift, hvorefter de var indforstaaet med at blive indkaldt til Tjeneste som Zeitfreiwillige. Udenrigsministeriet tilskrev i denne Anledning Indenrigsministeriet, at man vilde være villig til, hvis saadanne Tilfælde maatte blive forelagt, at tage disse op til konkret Behandling, men at man ikke fandt det opportunt at rejse Spørgsmaalet overfor det tyske Gesandtskab uden at kunne henvise til konkret dokumenterede Tilfælde. I et Tilfælde, hvor en i Tyskland født, her i Landet naturaliseret Person havde modtaget en Indkaldelse formentlig til Zeitfreiwilligendienst, opnaaede Udenrigsministeriet ved Henvendelse til den Rigsbefuldmægtigede, at man fra tysk Side gav Afkald paa at indkalde ham.

Af Udenrigsministeriets Akter fremgaar, at det tyske Gesandtskab den 22. September 1942 mundtlig meddelte, at der var Afdelinger af »Zeitfreiwillige« under Uddannelse i forskellige Byer, og anmodede om, at Uddannelsen ikke blev gjort til Genstand for Omtale i Pressen.

Derimod fremgaar det ikke af Udenrigsministeriets Akter, at der paa noget Tidspunkt er ført Forhandlinger med den danske Regering om Udvidelse af Zeitfreiwilligendienst til at omfatte danske Statsborgere. Heller ikke med Justitsministeriet er saadanne Forhandlinger ført. Om Institutionens Udvidelse til at omfatte danske Statsborgere, dér tilhørte det tyske Mindretal, fik Justitsministeriet første Gang Meddelelse i en Indberetning af 27. Januar 1943, der var ledsaget af en fotografisk Gengivelse af det af fhv. Oberleutnant P. Larsen underskrevne Opraab af 15. Januar 1943. Indberetningen blev den 9. Februar 1943 oversendt til Udenrigsministeriet med Anmodning om en Udtalelse og tilbagesendes med en af Udenrigsministeren underskrevet Skrivelse af 11. Februar 1943 af følgende Indhold:

»Idet Udenrigsministeriet hoslagt tilbagesender de med det kgl. Ministeriums 2 Skrivelser af 9. d. M. fulgte Sager angaaende henholdsvis Udlevering af tyske Militæruniformer til tyske Statsborgere i Sønderjylland og Opfordringen til Medlemmer af det tyske Mindretal til at melde sig til den saakaldte »Zeitfreiwilligendienst«, skal Udenrigsministeriet udtale, at man ikke finder, at der er Grund for de danske Myndigheder til at foretage Skridt i de paagældende Sager.«

Heller ikke senere modtagne Meddelelser om Ordningens nærmere Gennemførelse, der er oversendt til Udenrigsministeriet til Gennemsyn, har givet Anledning til Forhandling med tyske Instanser.

Derimod har Udenrigsministeriet den 11. Februar 1944 fra Lederen af den tyske Folkegruppes Kontor under Statsministeriet, Rudolf Stehr, modtaget en mundtlig Henvendelse angaaende Spørgsmaalet om Besættelsen af et Overlærerembede i Haderslev, hvilken Stilling man fra Folkegruppens Side ønskede besat med en Lærer Ravn fra Haders-

lev. Hr. Stehr udtalte i denne Forbindelse, at de Zeitfreiwillige kun skulde sættes ind mod ydre Fjender (Invasion). Ved en Fejltagelse fra vedkommende tyske Kommandant var enkelte, bl. a. Lærer Ravn, blevet sat ind den 29. August f. A.; han havde imidlertid kun arbejdet nogle faa Timer som Tolk ved Udstedelsen af Passersedler. Stehr mente, at Modviljen mod Ravn i Spørgsmaalet om hans Udnævnelse til Overlærer ved den tyske Skole i Haderslev kunde staa i Forbindelse med den forkerte Forestilling, der herskede med Hensyn til de Zeitfreiwilliges Opgave. Det vilde ikke med Rette kunne hævdes, som visse Kredse paa dansk Side syntes tilbøjelig til, at Ravn den 29. August havde baaret Vaaben mod Danmark. Da ogsaa enkelte andre Lærere ligeledes ved en Fejltagelse blev sat ind den 29. August, var det et Anliggende, som interesserede hele Folkegruppen, og saafremt den Opfattelse vilde blive hævdet fra dansk Side, at de paagældende havde baaret Vaaben mod Danmark, maatte Spørgsmaalet efter Folkegruppens Mening tages op principielt.

I Skrivelse af 24. Februar 1944 til Undervisningsministeriet udtalte Udenrigsministeriet i Anledning af Andragender fra Lærere ved tysksprogede Mindretalsskoler i Sønderjylland om Fritagelse for Tjeneste fra 1. Marts til 15. Marts 1944, fordi de af den tyske Værnemagt var indkaldt til Militærøvelse, at man vilde finde det rettest, dersom Undervisningsministeriet i en Form, der ikke involverede nogen Godkendelse af de paagældende Læreres Deltagelse i den tyske Militærøvelse, lod de kompetente Skolemyndigheder i Sønderjylland vide, at Ministeriet paa Grund af de særlige Forhold, der raadede i Landet og specielt med Hensyn til det tyske Mindretal i Sønderjylland, ikke skulde modsætte sig, at der bevilgedes den Tjenestefrihed, som var nødvendig, for at de omtalte Lærere kunde efterkomme den dem af den tyske Værnemagt givne Mødebefaling.

Ogsaa i en Samtale, Formanden for den tyske Folkegruppe, Dyrslæge Møller, og Kontorchef Stehr havde den 29. April 1944 med Udenrigsministeriets Direktør, kom Stehr ind paa Spørgsmaalet om »die Zeitfreiwilligen« og betonedede stærkt, at Hensigten med disse Frivillige udelukkende var, at de skulde indkaldes til Tjeneste i Tilfælde af, at der var Fare for Angreb af ydre Fjender af Tyskland (Invasion). Naar »die Zeitfreiwilligen« var blevet indkaldt af det tyske Militær i Forbindelse med Begivenhederne den 29. August 1943, var dette sket ved en beklagelig Fejltagelse. Mindretallet havde overfor Værnemagten beklaget sig herover, og Direktøren forstod, at der nu var skaffet Sikkerhed for, at noget saadant ikke vilde gentage sig.

Endelig modtog Udenrigsministeriet med Skrivelse af 17. Maj 1944 fra den tyske Folkegruppes Kontor en Redegørelse over de Spørgsmaal, der stod i Forbindelse med Indkaldelsen af folketske Zeitfreiwillige til C. B.-Tjeneste. Genpart af Redegørelsen vedlægges. Ved Skrivelse af 24. Juni 1944 anmodede Indenrigsministeriet Luftværnet om at fritage de paagældende for Civilbeskyttelsestjeneste.

Statsadvokaten i Sønderborg og Politikommandøren for Sydjylland er underrettet direkte herfra.«

Hvilket man herved skal meddele under Henvisning til Hr. Politikommandørens Skrivelse af 13. August 1945 (J. Nr. 244/45) til Rigsadvokaten.

P. M. V.

E. B.

sign. E. Andersen.

Vermerk.Bilag til Bilag III.

Dem Kontor der Deutschen Volksgruppe beim Staatsministerium sind drei Fälle gemeldet worden, in denen Zeitfreiwillige der deutschen Wehrmacht eine Einberufung zum Zivilen Luftschutzdienst (C. B.-Tjeneste) bekommen haben. Es handelt sich dabei um: 1. G. A. Mathiesen, Tingleff, 2. H. David, Stoltelund bei Tingleff, 3. J. B. Jessen, Stoltelund bei Tingleff.

Dabei ist es denkbar, dass weitere Fälle vorliegen, die der Volksgruppenführung noch nicht bekannt geworden sind. Die Jüngeren Jahrgänge, die wohl in erster Linie für einen solchen C. B.-Dienst in Frage kommen, sind in dem Zeitfreiwilligenkontingent der Volksgruppe wie folgt vertreten:

Jahrgang 1926	59	Zeitfreiwillige.
Jahrgang 1925	85	Zeitfreiwillige.
Jahrgang 1924	61	Zeitfreiwillige.
Jahrgang 1923	31	Zeitfreiwillige.

Es ist dringend erwünscht, dass die hier auftretende Interessenkollision durch eine Befreiung der betreffenden Zeitfreiwilligen vom C. B.-Dienst beseitigt wird. Die Zeitfreiwilligen haben alle der deutschen Wehrmacht gegenüber eine Verpflichtungserklärung unterschrieben und sind sowohl im Besitz eines Einberufungsbefehls als auch einer Kriegsbeorderung. Im Einberufungsbefehl wird festgelegt, dass der Empfänger auf Grund seiner Freiwilligenmeldung zum Noteinsatz herangezogen wird, und während seiner jeweiligen Einberufung zum Noteinsatz den Militär- und Kriegsgesetzen untersteht, sowie den Weisungen seiner vorgesetzten Dienststelle unbedingt Folge zu leisten hat. In der Kriegsbeorderung wird festgelegt, wo der Betreffende sich gegebenenfalls zum aktiven Wehrdienst zu melden hat.

Die Zeitfreiwilligen sind mithin für den Fall militärischer Operationen der Feinde des Reiches in Dänemark an -die deutsche Wehrmacht abgestellt. Sie ständen daher, selbst wenn sie jetzt hierfür ausgebildet würden, in kritischen Lagen doch nicht für die Aufgaben des zivilen Schutzdienstes zur Verfügung. Ferner muss berücksichtigt werden, dass sie auch heute schon auf Grund ihrer Verpflichtung und ihres Einberufungsbefehls an Sonntagen und in den Abenstunden für den kommenden Einsatz ausgebildet werden. Eine Unterbrechung dieser Ausbildung wird von der deutschen Wehrmacht mit Eücksicht auf einen etwaigen künftigen Einsatz kaum genommen werden können.

Bei dieser Sachlage erscheint es zweckmässig, wenn die Leitung des Zivilen Schutzdienstes in Dänemark von vornherein auf die Einberufung von Zeitfreiwilligen, die ihr im Ernstfall doch nicht zur Verfügung ständen, grundsätzlich verzichte und dafür nur solche Staatsangehörige im Rahmen der C. B.-Lehrgänge ausbildet, die sich nicht der deutschen Wehrmacht gegenüber zum militärischen Einsatz verpflichtet haben.

Grundsätzlich sind selbstverständlich auch Volksdeutsche als dänische Staatsangehörige verpflichtet, einer Einberufung zum C. B.-Dienst Folge zu leisten. Soweit sie aber als Zeitfreiwillige verpflichtet worden sind und sowohl einen Einberufungsbefehl als auch eine Kriegebeorderung erhalten haben, müssten sie den übrigen Freiwilligen aus Dänemark gleichgestellt werden, die zur Waffen-SS und zur Wehrmacht gegangen sind und daher ebenfalls nicht an C. B.-Lehrgängen teilnehmen können.

Kopenhagen, den 17. Maj 1944 St./L.

P. II. 15/43.

POLITIKOMMANDØREN
FOR SYDJYLLAND.

Bilag IV.

Aabenraa, den 6. November 1944.

Ekstraktudskrift af Rapport angaaende »Selbstschutz der Volksgruppe«.

Føreren af den tyske Folkegruppe i Nordslesvig, Dyr læge Jens Nicolaisen Møller, bar bl. a. forklaret:

»Formentlig i Begyndelsen af 1944, da de første Sabotageangreb paa de tyske Virksomheder her i Landsdelen havde fundet Sted, og der var indløbet mange Truselbreve til Virksomheder, der gennem »Liefergemeinschaft« arbejdede for den tyske Krigsindustri, rejste Lederen af D. B. N.,¹ Købmand Hansen Dam, under et Møde i det lille politiske Raad Spørgsmaalet om, hvad der kunde gøres til Beskyttelse af de nævnte Virksomheder, der ikke faldt ind under den ved det danske Politis Foranstaltning etablerede Ordning med Sabotagevagter paa større Virksomheder.

Kpt. var betænkelig ved en Ordning, der byggede paa Udlevering af Vaaben til de enkelte Indehavere af Virksomhederne, idet han ansaa de fleste for at være ukyndige i Vaabenbrug. Man enedes derfor om at foreslaa en Ordning, der byggede paa Zeitfreiwilligendienst, saaledes at man blandt Organisationens Medlemmer udtog dem, der frivillig vilde melde sig til en saadan Bevogtning af de fornævnte Yrksomheder.

Der blev ikke i den Anledning ført Forhandlinger hverken med danske eller tyske Instanser udover, at der med General von Hanneken blev truffet Aftale om, at de yngre Aargange, som havde meldt sig frivillig til Selbstschutz, og som var bestemt til Tjeneste udenfor Nordslesvig, nu skulde trækkes tilbage til Nordslesvig og udveksles med de ældre, der hidtil fortrinsvis havde været placeret her i Landsdelen.

Det blev aftalt, at fhv. Overløjtnant Larsen i Tilfælde af en allieret Invasion skulde indkaldes som tjenstgørende Officer i den tyske Hær og have Kommandoen over Selbstschutz-Organisationen og dermed altsaa over den Del af Zeitfreiwilligen dienst, som skulde forblive her i Landsdelen, idet Zeitfreiwilligendienst's Interesser naturligvis gik forud for Selbstschutz-Organisationens Pligter i Tilfælde af en allieret Invasion. Grunden til, at man fra Folkegruppens Side ønskede den omtalte Ordning med Overløjtnant Larsen som Leder af Selbstschutz var den, at man inden for Folkegruppen ønskede at kunne drage den Nytte i beskyttelsesmessig Henseende af Selbstschutz, som den givne Situation tillod.«

Korpssets »Stabschef«, Lærer Kortsch, har forklaret:

»Det blev bestemt, at Deltagelse skulde være frivillig, samt at de, der meldte sig til Organisationen, skulde være »Zeitfreiwillige«.

Iøvrigt blev Organisationen organisationsmæssigt bygget op paa »S. K.«, hvis Virksomhed var indstillet, da »Zeitfreiwilligendienst« oprettedes. Man fik saaledes i »Selbstschutz« tilsvarende Inddeling saavel geografisk som kommandomæssigt som i »S. K.«, ligesom Lederne blev de samme som i »S. K.«, — alt dog med den Begrænsning, der ligger deri, at Antallet af Deltagerne i Selbstschutz ikke tilnærmelsesvis blev saa stort som i »S. K.«

¹ o: Deutsche Berufsgruppen Nordschleswigs.

Der meldte sig til Selbstschutz ca. 500 Deltagere, hvoraf dog kun ca. 150 lidt efter lidt blev udrustede, og af disse var der endda kun en Del, der blev sat til Tjeneste — vel ca. Halvdelen. Tallene gælder for hele Landsdelen.

Der ydedes intet Vederlag for Deltagelsen.

Deltagernes Klædedragt var »S. K.«-Uniformen, men det var aldrig før lykkedes at fremskaffe de til Uniformen hørende sorte Jakker. Først efter at Selbstschutz havde virket en Tid, lykkedes det at faa de første Jakker, og disse toges herefter i Brug af Deltagerne i Selbstschutz. — Man fik først ca. 50 Jakker, senere yderligere 100. Jakkerne har man faaet uden Betaling fra »Volksdeutsche Mittelstelle«, Berlin. Jakken har et vist Uniformspræg, idet der er fire Lommer foran og Skulderstrop til evtl. Lædertøj, dog er Jakken forsynet med Revers. Reverset var paasyet Bogstaverne »S. K.«.

Bevæbningen var Pistoler. Man henvendte sig til det tyske Gesandtskab i København og ved dettes Formidling fik man de første 50 Pistoler, men senere fik man yderligere 100 Pistoler fra »Volksdeutsche Mittelstelle«. Alle Pistoler fik man gratis; det var 7,65 mm og 9 mm Pistoler. Yderligere havde man 4 Maskinpistoler, som man uden Anmodning havde faaet fra Gesandtskabet.

Pistolerne var udlaant Deltagerne, saa disse til Stadighed havde disse Vaaben i Hjemmet. Med Hensyn til Maskinpistolerne, der fordeltes til 4 Købstæder, var det en Aftale, at de, naar man ikke anvendte dem i Tjenesten, skulde bero hos den lokale Ortskommandantur. Der beroede iøvrigt ogsaa al Ammunition i den første Tid af Hensyn til, at Selbstschutzfolkene først skulde lære at blive fortrolige med deres Pistoler.

Enhver, som fik udleveret Vaaben, var i Besiddelse af et »Waffenschein« udstedt af Kpt. og underskrevet af Regierungssekretær hos Dr. Best, Bohnhof. Paa Bagsiden af dette Waffenschein stod paatrykt: Der Inhaber dieses W.-Scheines ist Mitglied des Selbstschutzes der deutschen Volksgruppe in Nordschleswig. I denne Forbindelse har Kpt. ønsket tilføjet, at enkelte af de Selbstschutzfolk, som er kommet til paa ét ret sent Tidspunkt (efter at Shellhuset brændte) har faaet udstedt Waffenschein uden Regierungssekretæir Bohnhofs Underskrift. Saadanne Waffenscheine har Kpt. selv underskrevet, og disse Waffenscheine blev yderligere underskrevet af Lederen af S. D. i Aabenraa, Køhnrnt.

Angaaende Selbstschutz's Virke forklarer Kpt., at man foretog natlige Eftersyn af fornævnte Virksomheder. Man saa efter, om alt var i Orden (alle Døre lukkede), men man kom ikke ind i Virksomhederne. Man lagde Tjenesten saaledes, at hver Mand kun var ude een Nat ugenligt og kun i to Timer. Virksomhederne blev tilset et Par Gange ugenligt, men ikke systematisk, og der kunde godt gaa en Uge, hvor man ikke kom. Dette har i Hovedsagen kun fundet Sted i Købstæderne, idet der ikke var mange Virksomheder paa Landet. Enkeltpersoner har man ikke bevogtet, i hvert Fald ikke i Aabenraa. Denne Tjeneste udførte man i nævnte Klædedragt og med nævnte Bevæbning.

Det var Overløjtnant Peter Larsen, Skovby, Løjt, der var Leder af Selbstschutz med Kpt. som hans Stedfortræder.

Der har ikke fundet nævneværdige Episoder Sted indenfor Selbstschutz — bortset fra Kpt.s egen Episode i Krusaa (jfr. herom Standortführer Leonhard Mathiesens Forklaring).

Kpt. nævner i denne Forbindelse, at man i Aabenraa f. Eks. engang havde det Tilfælde, at nogle tyske Soldater søgte Forbindelse med kvindelige Flygtninge. Nogle Selbstschutz-Folk blev tilkaldt og foranledigede Ordenen genoprettet.

Det var overladt til Standortführerne at tilrettelægge Tjenesten indenfor hvert Omraade.

Man har holdt Skydeøvelser med Pistoler. Man har dog i de fleste Tilfælde afholdt Øvelserne under Zeitfreiwilligendienst og saaledes under Ledelse af en tysk Befalingsmand.

Man har ikke haft Forbindelse eller Samarbejde med det tyske Politi indenfor Selbstschutz. Man har engang modtaget Henvendelse fra vistnok General Lindemann, Silkeborg, gaaende ud paa om Selbstschutz kunde deltage i Jernbanebevogtningen, men det kom der ikke noget ud af.

Med tysk Militær har man ikke haft Samarbejde udover det, der fandt Sted indenfor Zeitfreiwilligendienst.

Paa Forespørgsel udtaler Kpt., at de paagældende Virksomheder intet betalte for ommeldte Tilsyn. Dog er det Kpt. bekendt, at Berufsgruppen i Sønderborg til Virksomheder, der havde Værnemagtsordrer gennem »Liefergemeinschaft der Deutschen Berufsgruppen Nordschleswig« har udsendt et Opraab til disse om at yde en Betaling til »Selbstschutz« for Tilsynene.«

Korpsets Leder, fhv. Overløjtnant Larsen, har forklaret:

»Bylederne (Standortführerne) skulde ugentligt indgive skriftlig Beretning til Kredslederne over den Kontrol (Patrouille), som de havde ladet udføre. Kredslederne skulde saa igen indgive lignende Beretning til Kpt., som her anfører, at han som Regel modtog saadan Indberetning fra Kredslederen een Gang maanedlig.

Da man ikke havde tilstrækkeligt med Vaaben og Uniformer, fulgte der som Regel nogle uuniformerede og ubevæbnede Medlemmer med de bevæbnede og uniformerede. Kpt. har holdt paa, at en Patrouille helst ikke maatte være under 5 Mand, men han ved, at der har været Tilfælde, hvor Patrouillerne kun har talt ca. 3 Mand. Uniformerne og Vaabnene gik ikke paa Skift. Hver bevæbnet Mand havde faaet udstedt et »Waffenschein«, som var udstedt af Dr. Best.

Kredslederne er af Kpt. personligt blevet instrueret om Patrouillernes Opgaver. Patrouillerne havde ingen Politimyndighed, dog maatte Patrouillerne, naar de antraf mistænkelige Personer paa Virksomhedernes Omraade, føre saadanne Personer til nærmeste Politistation eller til Ortskommendanturen til nærmere Undersøgelse. Paa Anledning har Kpt. anført, at Patrouillerne stod magtesløse, saafremt den antrufne Person ikke vilde følge med, eller hvis han nægtede at give Oplysninger med Hensyn til Generalia m. m. Patrouillerne maatte ikke anholde nogen og maatte ikke anvende Magt, med mindre de selv udsattes for »overhængende Vold«.¹

Det var Kredslederne eller Bylederne, som bestemte hvor ofte eller hvor intensivt Afpatrouilleringerne (Tilsynene) skulde foretages. Der blev i alle Tilfælde een bestemt udnævnt til ansvarlig Fører for Patrouillen.«

Lederen af det tidligere tyske Kontor under Statsministeriet, Stehr, har bl. a. forklaret:

»Selbstschutz fik udelukkende en defensiv, afværgende Opgave, idet dens Virksomhed blev baseret paa Nødværgeretten og en analog Anvendelse af Bestemmelserne om Fabriksværn. Paa Opfordring fra Organisationsamts Side sendte fængslede Afskrift af den danske Straffelovs Bestemmelser om Nødværgeretten og Bekendtgørelse af ³/1 1943 angaaende Politimyndighed for Bevogtningsmandskab indenfor Erhvervsvirksomheder m. m. til Aabenraa til videre Afbenyttelse. Man var inden for Folkegruppen af den Mening, at der under den foreliggende Situation, hvor Politiets Indsatsforpligtelse over for Sabotagehandling var begrænset, maatte tillægges Nødværgeretten særlig Betydning.

¹ Se dog Forklaringerne pag. 97 ff.

Kort efter Oprettelsen af Selbstschutz fik fængslede fra Dr. Best Meddelelse om, at han havde modtaget en Note fra det danske Udenrigsministerium med Anmodning om at sørge for, at Selbstschutz ikke fik Politimyndighed. Han bad fængslede om at informere Folkegruppen derom, idet han betonedede, at Selbstschutz herefter maatte holde sig inden for Nødværgerettens Rammer, subsidiært inden for Bestemmelserne for Fabriksværn, idet han mente, at Selbstschutz efter dens Opgave kunde betegnes som en Slags »ambulant Fabriksværn«. Fængslede har underrettet Folkegruppen om saavel Udenrigsministeriets som Dr. Best's Stilling i Sagen, idet fængslede betonedede, at Selbstschutz derefter som iøvrigt fra Begyndelsen planlagt maatte holde sig uden for Funktioner af politimæssig Karakter.

Paa et senere Tidspunkt blev fængslede af daværende Adjudant hos Pancke. Hauptmann Graurock, anmodet om at give Møde paa Adjudantens Kontor, hvor Graurock over for ham udtalte, at Selbstschutz ikke kunde svæve frit i Luften, men paa Grund af dens Beskyttelsesformaal maatte stilles ind under »Höhere SS- und Polizeiführer in Dänemark«, idet denne var ansvarlig for alle Foranstaltninger af denne Art (Sikkerhedsforanstaltninger). Fængslede afviste dog dette Forslag, idet han henviste til, at Forslaget ikke var foreneligt med Folkegruppens politiske Linie, og at Selbstschutz ogsaa under Hensyn til Udenrigsministeriets Note til Dr. Best og dennes Indstilling i Sagen ikke kunde tillægge sig Politimyndighed, d. v. s. heller ikke kunde modtage Ordre fra tyske Politioργανer. Adjudanten kom saa senere ind paa, at man dog i det mindste maatte afgrænse og præcisere Selbstschutz's Opgaver over for det tyske Politi, da dette var ansvarlig for Beskyttelsesforanstaltningerne her i Landet. Hertil svarede fængslede, at han ikke var bemyndiget til at træffe Aftaler i denne Sag, og at eventuelle Retningslinier maatte forelægges Folkegruppens Ledelse til Godkendelse. Adjudanten tog dette til Efterretning og udtalte, at han saa maatte tage ned til Sønderjylland for at faa Forholdet klarlagt. Hauptmann Graurock foretog en Opstilling over det tyske Politis Ønsker. Denne Opstilling blev paa et Møde i Aabenraa, hvori foruden fængslede og Graurock ogsaa Peter Larsen og Peter Petersen deltog, Genstand for en længere Drøftelse, hvorunder det tyske Politis Ønsker blev nærmere uddybet. Disse gik efter fængslede's Erindring hovedsagelig ud paa, at Selbstschutz skulde holde det tyske Politi underrettet om dens Virksomhed og eventuelt ogsaa træffe Aftale med dets stedlige Organer for at koordinere de Beskyttelsesforanstaltninger, der eventuelt blev truffet af henholdsvis det tyske Politi og Folkegruppen.

For saa vidt Selbstschutz ønskede Vejledning til Gennemførelsen af de paatagne Beskyttelsesopgaver, skulde man henvende sig til det tyske Politi. Iøvrigt var det ogsaa i Hauptmann Graurocks Udkast bemærket, at Selbstschutz var en Institution under Folkegruppen, og at det tyske Politi ikke havde Kommandorettigheder over Organisationen.

Samme Dags Aften efter Mødet i Aabenraa tog fængslede, Peter Larsen og Peter Petersen sammen til Graasten for at forelægge det tyske Politis Ønsker for Dyrnlæge Møller. Efter en kort Forhandling afslog Møller at imødekomme de af det tyske Politi fremsatte Ønsker, idet han mente, at Folkegruppen af politiske Grunde burde afholde sig fra at træffe Overenskomster af den her omhandlede Art med det tyske Politi. Møller mente desuden, at en saadan Aftale senere kunde give Anledning til yderligere Fordringer over for Folkegruppen. Det tyske Politi fik saa Underretning om, at Folkegruppen ikke saa sig i Stand til at imødekomme de fremsatte Ønsker, og dermed var Sagen afsluttet.«

Kreismandschafsführer for Sønderborg Amt, Lærer Krämer, har bl. a. forklaret:

»Arbejdet indenfor S.K. hørte op, da Zeitfreiwilligendienst blev oprettet i Foraaret 1943, og S.K. kom ikke i Gang igen. Kpt. forklarer videre, at da Forholdene førte til Dan-nelsen af »Selbstschutz« blev denne opbygget paa S.K., og i Grunden er »Selbstschutz« som Organisation den samme som S.K.

Kpt. forklarer videre, at »Selbstschutz« blev til, da de danske Myndigheder ophørte med at tage sig af Sabotagesager. Kpt. mener, at Tidspunktet har været sidst i 1943 eller i Begyndelsen af 1944. Han siger, at den tysksindede Folkegruppe følte sig truet paa Liv og Ejendom; Initiativet til Dannelsen udgik fra Partifører Møller, Graasten. Det var da naturligt, at »Selbstschutz« dannedes af S.K., der var en Organisation af mandlige Personer og det Personer, der var forholdsvis unge og rørlege.

Der var de samme Lederstillinger indenfor »Selbstschutz« som indenfor S.K., og disse Stillinger var besat med samme Personer som fra S.K. — Kpt. var saaledes ogsaa »Kreismannschaftsführer« indenfor »Selbstschutz«.

Man havde lignende Øvelser som indenfor S.K. — Sportsøvelser, Marchøvelser og Skydeøvelser. — Kpt. bemærker her, at Skydeøvelserne indenfor S.K. og Selbstschutz var med Salonriffel.

Objekterne, der bevogtedes, var Virksomheder, der arbejdede for Værnemagten; man havde en Liste over de Virksomheder, der skulde bevogtes systematisk; endvidere var der Bevogtning — dog ikke systematisk — af Enkeltpersoner, der var førende indenfor Mindretallet, samt enkelte andre. Patrouilleringerne blev foretaget uregelmæssigt; der var Patrouilleringer til Fods, — navnlig i Sønderborg — og paa Cykel ude paa Landet, ligesom man et Par Gange har haft Patrouiller pr. Bil (lejet).

Kpt. oplyser paa Forespørgsel, at Tjenesteplanerne blev kasseret, efterhaanden som de blev benyttet. Listen over de bevogtede Værnemagtsvirksomheder har Kpt. brændt.

Bevæbningen af ommeldte Bevogtnings- og Patrouillemandskab var Pistol. Ca. 60 pCt. af de 97 Medlemmer havde til Stadighed Pistol udleveret; Resten fik Pistol af Standortføreren, naar de var i Tjeneste.

Kpt. pointerer, at Opgaverne indenfor »Selbstschutz« udelukkende var af forebyggende Art. Kpt. udtaler i denne Forbindelse, at det var meddelt Medlemmene, at de ikke maatte gaa ud over, hvad der fra Justitsministeriets Side i sin Tid var givet Tilladelse til, at Sabotagevagter maatte udføre i deres Tjeneste; man maatte altsaa ikke tiltage sig større Myndighed end foreskrevet i Ministeriets Retningslinier, og med disse var man fra S.K.-Führeren gjort bekendt. Medlemmene kunde efter dette f. Eks. foretage Anholdelse af Personer, hvis Adfærd gav Anledning til Mistanke.«

Standortfører i Graasten, Karetmager Otto Niels Rasmussen, har bl. a. forklaret følgende:

»Der blev foretaget Patuljer ca. 2 Gange om Ugen. Patuljerne foregik paa forskellige Tidspunkter om Natten for at beskytte de tyske Virksomheder mod Sabotage. Overløjtnant Larsen, Aabenraa, havde givet Ordre til, at »Selbstschutzpatuljerne« i Tilfælde af Sabotage skulde fange Sabotørerne og aflevere disse til det danske Politi eller, saafremt dette ikke vilde tage sig af Sabotørerne, til Værnemagten.

Den 26. Maj 1944 optraadte han paa Gaden i Graasten sammen med tyske Soldater, idet han hævder, at Lærer Clausen, der var Kredsleder, havde givet sigtede, der var »Standortfører«, Ordre til at foretage Patuljeringer paa Gaden for at beskytte tyske Virksomheder, da man var af den Opfattelse, at tyske Forretningsdrivende den paagældende Dag følte sig truet, efter at Oberst Paludan-Müller var blevet dræbt af Tyskerne. Sigt. indrømmer, at han den paagældende Dag har sagt, at man betragtede Obersten som værende Morder, og at en Morder ikke burde æres med Blomster. Denne Udtalelse har han fremsat over for Kriminalassistent Mønnike, Graasten, da Fru Pastor Hvidt, Graasten, vilde lægge

Blomster ved Paludan-Müllers Lig, der befandt sig paa en tysk Lastvogn. Han vil dog hævde, at han senere ved Henvendelse til Tyskerne fik udvirket, at der blev givet Til-ladelse til Blomsternedlæggelsen. Han mener, at han den paagældende Dag optraadte kor-rekt, idet han af Gestapo havde faaet Ordre til at rydde Gaden for Mennesker, og dette var Grunden til, at han nægtede Præstefruen Adgang.«

Kreismannschaftsführeren for den sydlige Del af Aabenraa Amt, Lærer Clausen, Graasten, har bl. a. forklaret følgende:

»Med Hensyn til vedlagte Indberetning af ¹²/1 1945 fra Graasten Kommunale Vagt-værm angaaende en af sigtede beordret Kontrol med Legitimationskort ved Udfalds-vejene ved Graasten, oplyser sigtede, at det ikke er rigtigt, at en Del Passanter, der ikke havde deres Legitimationskort paa sig, ikke fik Lov til at passere, men de fik alle Lov til at passere. — Sigt. erklærer, at Formaalet med Aktionen ved denne Lejlighed kun var at paase, at Folk havde deres Legitimationskort paa sig. — Der blev ikke søgt efter bestemte Folk, og der skulde ingen anholdes. Sigtede havde faaet Ordre til at udføre denne Aktion, men nægter at oplyse, hvor Ordren kom fra.«

Standortführer for Bov Sogn, Leonhard Matthiesen, har forklaret:

»Sigt. indrømmer, at han har været meddelagtig i Anholdelserne af de danske Statsborgere Købmand Wind, Bov, og dennes Søn, Arbejdsmand August Clausen, Bov-mark, Mejeribestyrer Nyborgs Søn, Krusaa, Kioskejer Thomsen jun. — der alle i Februar 1944 — sigtede husker ikke Datoen — blev anholdt og anbragt i den tyske Skole i Krusaa.

Aarsagen til disse Anholdelser var, at der var blevet ringet nogle Gange til den tyske Lærerinde paa den tyske Skole i Krusaa og herunder fremsat Trusler om Spræng-ning af Skolen. — Hun skulde i det mindste fjerne sig fra Skolen. I denne Anledning gik sigt. og Jes Juhler, Bomskov, Padborg, til Skolen i Krusaa. Hvordan det er gaaet til, ved sigt. ikke, men efter at de havde været ved Skolen i nogen Tid, ankom Stabsleiter Kortsch fra Aabenraa. Foranlediget af de fremsatte Trusler blev de enige om, at der skulde hentes nogle af Sognets Beboere, som kunde blive anbragt i Skolebygningen for paa denne Maade at hindre Sabotage. Kortsch sagde, at de kunde hente de nærmest boende. — August Clausen blev hentet, fordi han blev betragtet som Kommunist. Hvorfor Købmand Wind skulde afhentes, ved sigt. egentlig ikke, men han regner med, at det var af politiske Grunde. Kortsch og sigt. afhentede Wind og Clausen i Værnemagtsvogn. Sigt. var med som Vej-viser. Sigt. var, saa vidt han erindrer, i den sorte S. K.-Jakke og bevæbnet med Pistol. De anholdte blev kørt direkte til den tyske Skole i Krusaa. — Han sagde til dem, at de saa i Fremtiden skulde virke i deres Kredse for, at saadan noget ikke skete oftere. Hermed hentydede han til de gentagne Telefontrusler om Sprængning af Skolen.

Saa vidt sigt. husker, har de anholdte været anbragt i Skolen 2—4 Timer.«

Medlem af Korpset, Vognmand Otto Friedrich Jacob, Sønderborg, har bl. a. for-klaret:

»Han erkender, at han den 20. Marts 1945 i Stavnsbølgade i Augustenborg sammen med Slagter Ehlers, Sønderborg, antastede en Person, som havde Vaaben paa sig, og der-efter angav ham til Gestapo. —

Sigtede forklarer nærmere, at han som Medlem af »Selbstschutz« havde faaet Paa-bud om at efterse Sigfred Hansens Virksomhed i Augustenborg. — Da han nu ingen Vogn havde selv, ringede han enten til Hansen-Dam eller Villy Holst og til Slagter Ehlers, om han kunde laane Berufsgruppens Vogn. — Der blev fra Berufsgruppens Side stillet en Vogn til Raadighed. De nævnte tre Personer var alle iklædt tysk Militærkappe og Staalhjeml. Endvidere var sigtede og Slagter Ehlers bevæbnede med Pistol. —

De kørte til Kromom Kro, hvor de svingede efter Augustenborg, og i Stavnsbølgade blev Slagter Ehlers og sigtede sat af Vognen for at gaa til Sigfred Hansens Værksted, der laa i Kastanieallé. Holst og Hansen-Dam fortsatte Karsien til Værkstedet. — Omtrent paa Hjørnet af Kastanieallé og Stavnsbølgade mødte de en Cyklist, der kom kørende imod dem. Klokken var paa dette Tidspunkt ca. 22,15. Cyklisten kørte uden Lygte, og da han saa sigtede og Ehlers, var det ligesom han vilde køre uden om dem. — Sigtede standsede Cyklisten og spurgte ham, af hvilken Grund han kørte her paa denne Tid af Aftenen. — Cyklisten, som sigtede ikke kendte, svarede, at han skulde hjem. — Bag paa Cyklen havde Cyklisten en Pakke, og sigtede spurgte ham, hvad der var i denne Pakke. Hertil svarede Cyklisten, at det vidste han ikke, men sigtede kunde føle, at der var noget haardt, hvorfor han pakkede den op og saa, at det var en Maskinpistol.

Sigtede bad nu Slagter Ehlers passe paa Cyklisten, medens sigtede gik hen til Snedker Sigfred Hansen for at ringe til det tyske Politi, at han havde fundet en Mand med Vaaben. Sigtede fik Besked fra det tyske Politi, at han skulde vente med Manden i Augustenborg, og fik opgivet et nærmere bestemt Sted, hvor han skulde vente, indtil de kom. — De kørte derefter alle sammen med den anholdte Cyklist til Kornimportens Bygning ved Slotsallé, hvor de skulde vente, indtil det tyske Politi ankom.

Her ventede de ca. 20 Min., indtil der kom en Vogn fra Sønderborg med tysk Politi (Gestapo). Sigtede afgav en Forklaring til Gestapo om, hvorledes han havde anholdt Personen, hvorefter den anholdte blev afgivet til Gestapo. Gestapo kørte derefter ind til Augustenborg By efter at have givet dem Ordre til at vente, indtil de kom tilbage.

Efter Gestapos Undersøgelser i Augustenborg fik sigtede den Opgave af Gestapo at finde ud af, hvor der boede en Lærer Bastian paa Ulkebøl Landevej, idet denne Lærers Navn stod skrevet paa det Papir, hvori Maskinpistolen havde været indpakket.«

Uddrag af Referat af Udvalgets Møde den 4. December 1945.

Udvalget havde anmodet Gaardejer Hans Andersen, Kongsbjerg, pr. Tønder, om at komme til Stede til Drøftelse af de særlige sønderjydske Problemer.

Han udtalte som sin Opfattelse, at det maa tages med i Betragtning, at Zeitfreiwilligendienst omfattede den store Gruppe af »Unabkömmliche«, Landmænd, der havde meldt sig frivillig til Pronttjeneste, men som — stærkt støttede af visse Kredse omkring Kreditanstalt Vogelgesang — søgte at holde sig hjemme. Fra Partiledelsens Side har man tilsyneladende ogsaa forstaaet Hensynet til at bevare den tyske Landbounndom for Fremtidens Jordpolitik. Men Motiverne for Deltagelse i Zeitfreiwilligendienst har været meget forskellige, ogsaa de meget fanatiske Medlemmer fra Schleswigsche Kameradschaft fandtes i Rækkerne. Alle har de vel følt, at dette at høre med til Folkegruppen forpligtede dem til at melde sig til Tjeneste for Tysklands Sag.

De Zeitfreiwillige har næppe selv set det som en Opgave, at de skulde anvendes mod danske Borgere, og oprindeligt heller ikke regnet med den Mulighed, men efterhaanden har vel nok en Del anet, at Forholdene kunde medføre, at det kunde blive deres Opgave at staa overfor danske Modstandsstyrker. Da de blev indkaldt i Tønder den 29. August 1943. var det en Overraskelse for dem, og de gik dertil uden større Begejstring. Der blev ogsaa fra de Zeitfreiwillige gjort Indsigelse derimod. Adskillige optraadte dog meget tjenstvivrige.

Fra dansk Side har man nærmest betragtet deres Øvelser som Narrestreger. Han mente ikke, at man burde berøve dem deres Statsborgerret og — eventuelt senere — udvise dem til Tyskland. Det vilde være for haardt. Der var ingen udbredt Stemning derfor i Sønderjylland, tværtimod mente man, at man ikke burde gaa frem som i Polen og Tjekoslovakiet. Nordslesvigerne er rodfaste, og der er Slægt- og Venskabsbaand tysksindede og danske imellem. Det kunde maaske have været en passende Reaktion, om de havde maattet følge de tyske Soldater ud af Landet for saa efter Afvæbning og Frigivelse fra Internering at maatte søge hjem igen. Men det vilde være forkert at udvise dem.

Den brede sønderjydske Befolkning ser efter hans Opfattelse ikke særlig skarpt paa de Zeitfreiwillige. De kan ikke anses for Forbrydere, egner sig ikke dertil. Det vil i vide Kredse gøre et pinligt Indtryk, hvis de efter en længere Straf skal komme ud som en Gruppe anden Klasses straffede Borgere.

Stemningen i Sønderjylland er faldet noget til Ro. Det var hans og manges Mening, at man burde lægge Vægt paa de fremtidige Virkninger af, hvad man nu gør. Man burde ikke forskertse de Muligheder, der maaske foreligger for ad Aare at naa H. P. Hanssens Maal: En Opsugning af Mindretallet. De fleste af de Zeitfreiwillige beklager, mente han, at de er kommet saa langt ud, og har en Opfattelse af, at de fremtidig vil vide at begaa sig bedre: »der er selvfølgelig Æsler imellem«, men ogsaa mange brave Folk.

Efter hans Mening, der vel nok deltes af de fleste, maatte det ved en Døm konstateres, at de var kommet ud over Grænsen for det tilladelige, og det vilde nok være bedst, at Stemmeretten blev frataget dem for en Aarrække.

De har været ude for en meget stærk Pression. Det er nok rigtigt, at der ikke skete dem noget som ikke meldte sig, men de regnede med, at der kunde ske dem noget, navnlig i Tilfælde af en tysk Sejr.

Det kan nok siges, at der er større Sympati for dem, der meldte sig til SS og saaledes »fulgte deres Pligt helt ud«, men de, der kom hjem fra Fronterne paa Orlov, var meget stærkt opfanterede. Navnlig de unge, der ikke havde kunnet modstaa Propagandaen, var nok mere farlige at have gaaende løse end de Zeitfreiwillige.

Det er nok muligt at skelne mellem de slemme og de mindre slemme Zeitfreiwillige fra Sogn til Sogn, selv om deres Handling i og for sig er den samme. Det er de fanatiske og ondsindede, Straffen bør ramme.

Med Hensyn til Deltagerne i Selbstschutz, mente han, at det var de mere fremtrædende indenfor S. K., der havde meldt sig dertil, navnlig ogsaa de fleste tyske Privatskolelærere. Der var ogsaa pæne Folk imellem, som sikkert ikke havde tænkt at gøre den danske Befolkning Fortræd.

For nogles Vedkommende vilde det være betænkeligt at løslade dem, for andres var der ikke noget at risikere. De skikkelige udgjorde nok henvend to Trediedel.

En betinget Løsladelse, eventuelt under Betingelse af Afholden fra aktiv politisk Virksomhed, saaledes at Sagen i Tilfælde af Overtrædelse skulde genoptages, vilde han nødvendig se. Man skulde ikke gerne indføre de Forhold, Sønderjyderne havde under Fremmedherredømmet under Udvisningstruslen.

Det vilde være nationalpolitisk rigtigt nu at give dem en Dom; ellers vilde det blive opfattet som Indrømmelse af, at man har grebet fejl. Mens der ikke var Stemning for Fratagelse af dansk Statsborgerret i Almindelighed, kunde han godt tænke sig det anvendt overfor de værste Ledere (han anslog det til en halv Snes Stykker for Tønderegnet).

Det vilde gaa alt for vidt at ramme alle Organisationslederne paa den Maade. Der var jo en forfærdelig Masse Ledere, og deres Ansvar og Indflydelse var kun meget lille.

Man havde i vide Kredse i Sønderjylland været betænkelig ved den Maade, hvorpaa Interneringerne foregik, navnlig i Tønder. Det var lidt for meget paa tysk Maner. Han troede egentlig ikke, at det vilde føles som en Haardhed, hvis der blev givet de unge betingede Domme paa Betingelse af, at de skulde tage Ophold udenfor Sønderjylland. Han troede ikke, at det vilde være umuligt at faa dem anbragt. Det vilde i alle Tilfælde være godt at faa dem anbragt udenfor Sønderjylland, men kun, hvis de kunde blive anbragt hos forstaaende Folk. Det kunde ikke nytte blot at lade dem selv sørge for at finde Ophold udenfor Sønderjylland. Men det kunde nok være farligt at have de mange unge dernede — det vilde vanskeliggøre Opsugning, fordi de indtil videre vilde blive skubbet ud af de danske og derfor søge sammen. De var fremmede i dansk Miljø. Det vilde dog ubetinget føles for haardt at udvise dem. De var mere fremmede i Tyskland.

En Særbestemmelse for Zeitfreiwillige var han ikke betænkelig ved, der var jo ikke Zeitfreiwillige nord for den gamle Grænse.

Med Hensyn til Vagtmandene fra Sønderjylland mente han, at det jo var en anden Slags Mennesker, mere løse Folk, smaa uduelige Bønder, der ikke kunde klare sig, og som har meldt sig for Profittans Skyld. De — ret strenge — Domme, der er afsagt, har man af samme Grund ikke lagt meget Mærke til.

Om Størrelsen af de Zeitfreiwilliges Straf udtalte han, at deres paarørende vist regner med et Par Aar. Det vilde for en stor Del være lidt haardt. Sagde man 1 Aar, vilde han sige, at det snart ikke kunde være mindre.

Bedre vilde det dog være, hvis en Del kunde faa Dom til Straf, der ansaas udstaaet med Varetægten, og han mente, at det vilde gøre et meget godt Indtryk, hvis nogle af de skikkelige kom hjem til Jul. En saadan Dom vil gøre den samme Gavn i Retning af, at hindre Gentagelse som en strengere Dom, der kan gøre mere Skade. Selv et Aar mente han ikke vilde forekomme Tyskerne for haardt.

Uddrag al Referat af Udvalgets Møde den 5. December 1945.

Udvalget havde anmodet Politikmandør Brix om at komme til Stede.

Politikmandør Brix redegjorde for Zeitfreiwilligendienst og Selbstschutz i Overensstemmelse med de foreliggende Redegørelser.

Brix' Opfattelse var, at man med Hensyn til Strafværdigheden af de militære Korps formentlig burde se mildest paa de egentlige Frontsoldater. Strengere maatte man bedømme de Zeitfreiwillige under Hensyn til, at de var tænkt at skulle yde deres Kampindsats i Danmark bl. a. ved Bevogtningen af de tyske Etappelinier og ved en tvungen fortsat Drift af de livsvigtige Værker. Denne Indsats kunde kun tænkes rettet mod den danske Modstandsbevægelse, som i Tilfælde af allieret Invasion i Danmark skulde søge at afbryde de tyske Forbindelseslinier. De Zeitfreiwilliges militære Uddannelse viste ogsaa, at de ikke var beregnede til egentlig Frontindsats, men kun til Kamphandlinger mod Sabotører. Strenge- st burde man formentlig se paa Selbstschutzfolkene.

Angaaende Størrelsen af den Straf, som de almindelige Zeitfreiwillige og Selbstschutzfolk burde have, udtalte Brix, at man under ganske særlige formildende Omstændigheder burde kunne regne med en Straf af ned til ca. 1½ Aar. Straffenes Størrelse burde iøvrigt gradueres efter de individuelt foreliggende Omstændigheder i hver enkelt Sag og variere formentlig fra som nævnt ca. 1½ Aar op til ca. 4 Aar, — dette forudsat, at Bestemmelserne om Prøveløsladelser genindføres.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Fradømmelse af Statsborgerret udtalte Politikommandør Brix, at han havde det Indtryk, at man navnlig i Landdistrikterne i Sønderjylland næppe var stemt for dette som et generelt Fænomen med deraf følgende Udvisning til Tyskland for de paagældende. Dog kunde der nok tænkes adskillige, som havde Sympati for Tanken, men ofte vilde man — naar Spørgsmaalet blev stillet konkret om den enkelte — faa et negativt Svar udfra den Betragtning, at den paagældende iøvrigt maa betragtes som en skikkelig Mand. Han vilde dog mene, at man i Almindelighed vilde sympatisere med en Fradømmelse af Statsborgerretten og deraf følgende senere Udvisning til Tyskland af de Personer, der som ansvarlige Ledere indenfor det tyske Naziparti, Presse, Skole o. s. v. i særlig Grad maa anses for strafværdige paa Grund af hele deres Virke til Fordel for Besættelsesmagten, ligesom særlig strafværdige Enkeltpersoner, — derunder ogsaa dem, der har udfoldet særlig Virksomhed med det Formaal at faa Grænsen flyttet, burde søges udvist af Landet. For at afgrænse Kredsen af disse Personer kunde man maaske sætte som Betingelse, at de paagældende tidligere har haft tysk Statsborgerret, men ved Genforeningen har erhvervet dansk Statsborgerret.

Administrativt kunde man i det Omfang, som skønnes passende i de enkelte Tilfælde, fritage for Udtaaelsen af Straffen (Reststraffen) forudsat, at Udvisning kan finde Sted samtidig med Løsladelsen. Det vilde ved en saadan Foranstaltning undgaas, at en Kække Personer, som vil hævde kun at have arbejdet i Tysklands Interesse af ideelle Grunde, skal udstaa formentlig langvarige Fængselsstraffe og til sin Tid vende tilbage til

Hjemstavnen med maaske noget af en Martyrglorie, selv om det store Flertal i Dag og antagelig ogsaa til den Tid vender Byggen til deres tidligere Ledere. Generalpræventivt mente han, at en Frakendelse af Statsborgerretten og derpaa følgende Udvisning ogsaa vilde være af Betydning.

Politikommandør Brix erkendte, at det maaske var vanskeligt at lovgive om dette Spørgsmaal, hvor der findes det Usikkerhedsmoment, at man ikke ved, om allierede Besættelsesmyndigheder i Tyskland vil modtage de paagældende. Under Hensyn til, at det samlede Antal ikke vil blive særlig stort, antagelig ikke mere end højst ca. 200, skulde man næppe vente, at de allierede Myndigheder vilde modsætte sig Modtagelsen af de paagældende — eventuelt samtidig med Udsendelsen af Flygningene i Danmark.

Politikommandør Brix nævnte yderligere, at han for Fuldstændighedens Skyld ønskede at referere en Opfattelse, som han ikke selv delte, men som overfor ham var blevet gjort gældende fra indsigtfuld Side. Denne gik ud paa, at man efter o. Máj enten kunde have udvist de Hjemmetyskere, der var traadt i tysk Tjeneste, eller straffet dem. Nu havde man valgt at straffe dem, men hvis Udvisningen var blevet foretrukket, maatte Tankegangen have været den, at de paagældende ved at tilslutte sig de militære Korps og aflægge Ed til et fremmed Statsoverhoved havde udskilt sig selv som tyske; men saa maatte de ogsaa iøvrigt betragtes som tyske, og de kunde sendes ud af Landet som andre Tyskere, men de burde ikke straffes, medmindre de havde begaaet egentlige Krigsforbrydelser.

En Landsforvisning af Lederne alene vil efter denne Opfattelse næppe have Betydning. De vilde antagelig være politisk døde her i Landet, mens de muligvis i Tyskland efter nogle Aars Forløb kunde faa Lejlighed til at hetze imod Danmark. Efter Nedkæmpelsen af Oprøret 1848—50 havde de slesvig-holstenske Ledere ikke faaet Amnesti; de havde i de følgende Aar rundt om i Tyskland været ivrige Agitatorer imod Danmark. Hvis der under ændrede Forhold om nogle Aar blev Mulighed for en ny tysk Bevægelse i Nord-slesvig, vilde den være afhængig mere af de almindelige Forhold end af de nuværende politiske Lederes eventuelle Virksomhed. Det vilde desuden være vanskeligt at finde et nogenlunde sikkert formelt Grundlag for Bestemmelsens Anvendelsesomraade.

Overfor Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af at give betingede Domme paa Vilkaar, at Domfældte skal tage Ophold udenfor Sønderjylland, udtalte Brix, at han mente, at en saadan Bestemmelse vilde medføre et meget ubehageligt Kontrolarbejde for Politiet, et Arbejde som maaske vilde minde om det tyske Gendarmeris i Tiden før den første Verdenskrig. Angaaende Tanken om Anbringelse af de unge paa egnede Steder udenfor Sønderjylland udtalte han, at man næppe burde komme ind paa national Forsorg og Formynderi for Mindretallet. Ogsaa Tanken om betinget Døm eller betinget Løsladelse paa Vilkaar, at den paagældende afholder sig fra politisk Agitation, fandt han kunde føre til et uønskeligt Sindelagssnuseri og Kontrolsystem.

Paa Anledning udtalte Politikommandør Brix videre, at man efter hans Skøn burde frakende de ansvarlige Ledere de politiske Rettigheder for bestandig, medens de mindre betydende maaske kun burde have Frakendelse af disse Rettigheder for et Aaremaal. Mød Hensyn til Spørgsmaalet om Tiltalefrafald var han af den Anskuelse, at Domfældelse vilde være at foretrække for Tiltalefrafald, selvom Resultatet i begge Tilfælde vilde blive Straf =: Varetægt.

Angaaende Spørgsmaalet om Løsladelse udtalte han, at Politimestrene var enige om, at man nødvendig saa Løsladelser i videre Omfang, idet det principielt vilde være uheldigt, hvis Løsladelse nu finder Sted, og senere Indsættelse i større Antal skal ske til Afsoning af Reststraf i Henhold til afsagt Dom. Det vilde endvidere være meget at foretrække, hvis de Domfældte efter Domfældelsen saa hurtigt som muligt kunde hensættes til Afsoning

andet Sted end Faarhuslejren, hvor Tonen ikke er særlig god. Der kan næppe være Tvivl om, at mange af Arrestanterne i Faarhuslejren føler sig uskyldigt forfulgt af Myndighederne, og at visse af dem omgaas med Hævntanker er sikkert.

Særligt forespurgt om de tyske Hjælpetoldere oplyste Brix, at det ved Undersøgelserne var konstateret, at Størstedelen af disse var i Besiddelse af et »Ausländerausweis«, forsynet med Stempel, hvorefter den paagældende gjorde Tjeneste i Sicherheitspolizei (Geheime Staatspolizei). Det har dog ikke kunnet godtgøres, at de paagældende har haft nogen virkelig Polititjeneste. Man er tilbøjelig til at mene, at det paagældende Stempel alene er anvendt, fordi SS-Fører Himmler paa et vist Tidspunkt formelt har overtaget Ledelsen af Toldtjenesten. — Hjælpetoldere fik en maanedlig Løn af ca. 500—700 Kr. og forrettede Toldtjeneste paa den tyske Side af Grænsen. Samtidig har et stort Antal af dem drevet et udstrakt Smugleri fra Danmark til Tyskland.

Skrivelse fra Frihedsbevægelsens sønderjydske Raad.

Til

Den i Anledning af en eventuel Revision af Straffelovstillægget af 1. Juni 1945 og de i Tilknytning hertil foretagne Ændringer i Retsplejeloven nedsatte Kommission.

Paa given Foranledning skal man herved paa Frihedsbevægelsens sønderjydske Raads Vegne tillade sig at fremsætte følgende Bemærkninger i Anledning af den paatænkte Revision af Straffelovstillægget af 1. Juni 1945 og de i Tilknytning hertil foretagne Ændringer i Retsplejeloven, Bemærkninger, der dels gentager, dels supplerer de af Raadets Repræsentanter mundtlig fremsatte Udtalelser overfor den høje Kommission.

Medens Raadet med Tilfredshed har taget til Efterretning, at der ikke i Straffelovstillægget i dets endelige Udformning findes nogen Henvisning til, at Medlemmer af det tyske Mindretal skal straffes efter andre Retningslinier end de, der gælder Landsforrædere fra det øvrige Land, har man, dels af nationalpolitiske, dels af andre Grunde været betænkelig ved den i Loven fastsatte normale Minimumsstraf og Bestemmelserne om Tab af almen Tillid som en ufravigelig Retsfølge af Straffen. En streng Fastholden ved Minimumsstraffen maa, for saa vidt man ønsker de paagældende geninddraget i det normale Samfundsliv, anses for u hensigtsmæssig. For de sønderjydske Landsdele har dette saa meget desto større Betydning, som det her paa Grund af det tyske Mindretals stærke Deltagelse i Krigen paa tysk Side er en forholdsvis stor Del af Befolkningen, det drejer sig om. Man har her som i »det gamle Land« Brandvagter og almindelige Vagtmænd samt Marinevægttere, men desuden de saakaldte »Zeitfreiwilligen« og et større Kontingent »SS«-Frivillige, der for Størstepartens Vedkommende ingensomhelst Tilknytning har til »Frikorps Danmark«.

Man skal om de forskellige Grupper tillade sig at bemærke følgende:

Brandvagter og almindelige Vagtmænd. Naar der fra Nordslesvig er forholdsvis mange af denne Kategori, skyldes det, at det tyske Mindretals Ledelse straks efter den 9. April 1940 iværksatte en meget kraftig Agitation for at faa sine Medlemmer og Folk, der kunde købes til Medlemsskab, beskæftiget ved Værnemagtsarbejder her i Landet, medens dansksindede Arbejdere af det tyske Arbejdsanvisningskontor, der lededes fra det tyske Partikontor i Aabenraa, f. Eks. havde fælles Lokale med dette, henvistes til almindeligt civilt Arbejde i Tyskland. Værnemagtsarbejde af førstnævnte Art medførte ofte en naturlig Overgang til de mere behagelige Stillinger som Brandmænd og Vagtmænd. At de fleste af dem, der meldte sig til disse Arbejder, i de første Aar har ligget under for den Sejrspsykose, der beherskede langt den største Del af Mindretallet, er uomtvisteligt, men iøvrigt findes der blandt denne Kategori mangfoldige af den Slags Mennesker, der til enhver Tid er til Fals for materielle Fordele eller løber med Strømmen. At den almindelige danske Arbejder og Borger, der har haft Lejlighed til at følge disse Folk paa nærmere Hold, finder en vis Reaktion naturlig og stemmende med almindelig Retsbevidsthed, er forstaaeligt. De fleste af de implicerede vil sikkert ogsaa, saafremt de ikke udsættes for

anden Paavirkning, selv anse en strafferetlig Reaktion for naturlig og rimelig. Imidlertid har Samfundet ikke nogen som helst Interesse i at give disse en langvarig Frihedsstraf, der snarere — ogsaa paa Grund af de Former, hvorunder den skal udstaa — vil virke kriminaliserende end det modsatte. Hertil kommer et forsørgelsesmæssigt Problem, idet en langvarig Frihedsstraf vil bringe den paagældendes Familie saa langt ud i økonomisk Uføre, at det vil blive vanskeligt, om ikke ugørligt, i rimelig Tid at bringe den ind i normale Forhold igen, hvilket ikke alene vil have den Følge, at Samfundet maa betale Familiens Underhold, men desuden mange andre uheldige Konsekvenser.

Raadet vil af disse Grunde anse det for ønskeligt, om der for denne Gruppes Vedkommende skabes en principiel Mulighed for som Hovedregel at anvende en lavere Straf end den nugældende Minimumsstraf paa 4 Aar, samt at der skabes Muligheder for Prøveløsladelse i særlige Tilfælde. Det kan i denne Forbindelse bemærkes, at man ej heller vil have noget imod, at der for disse Personers Vedkommende allerede nu i et Omfang, der svarer til, hvad der paatænkes i »det gamle Land«, finder Løsladelse Sted mod senere Paadømmelse, forsaavidt en saadan Løsladelse, alle Forhold taget i Betragtning, findes hensigtsmæssig.

Marinevægtene. Med Hensyn til Marinevægtene skal man bemærke, at disse, som hørende til »Værnemagten« (de havde f. Eks. Feldpostnummer) med den Opgave at forsvare tyske Anlæg mod Sabotage — d. v. s. mod andre Danske — ikke kan anses for hørende under den fornævnte Kategori, men de maa som Hovedregel behandles væsentlig strengere.

Med Hensyn til de egentlige politiske Forbrydere, »S S«-Fri villige og »Tidsfrivillige«, derunder »Selbstschutzkorpset«, skal man bemærke følgende:

For begge Kategorier gælder, at den krigsmæssige Indsats var en logisk Følge af Mindretallets hele illoyale Politik i Tiden siden 1933 og ikke mindst af den Optræden, den saakaldte »SS«-Bevægelse havde udvist umiddelbart før Besættelsen og i dens første Aar. Der blev fra Ledelsens Side øvet et betydeligt agitatorisk Pres paa enhver, der følte sig som tysksindet, og dette i Forbindelse med den før nævnte Sejrspsykose gjorde, at Tilmeldelsen blev saa betydelig, som den blev. Der har ikke for Flertallet været nogen Følelse af en Konflikt mellem Pligten til Loyalitet overfor det Land, hvori de paagældende var Statsborgere, og Ønsket om at være med i Sejrmarchen. Loyalitetshensynet var ganske elimineret af det sidste, i hvert Fald i de første Aar, da Hensynet til deres Pligter som danske Statsborgere overhovedet ikke eksisterede for de paagældende. Det maa videre ses som en Kendsgerning, at Frivilligdeltagelsen for Mindretallets Vedkommende afgjort ikke kan anses som en Følge af en formentlig »Anvisning« af den danske Regering. En stor Part har for det første meldt sig umiddelbart efter den 9. April 1940 — en Del endda straks efter Krigens Udbrud i 1939 — og for den store Hvervnings Vedkommende i Foraaret 1942 foreligger tyske Referater i »N. Z.« om, at »Føreren«, Dyr læge, Folketingsmand Dr. Møller, har stillet i Udsigt, »at Lønnen ikke vilde udeblive for denne Landsdels Vedkommende«. Deltagelsen er derfor ikke sket af Hensyn til Danmark, men paa Trods af, hvad et saadant Hensyn maatte kræve. De paagældende har handlet ud fra den Tids Stemninger og optaget af Drømmen om det nye Europa, hvori Tyskland og Tyskerne skulde spille Førerrollen. Ved deres Behandling nu maa der følgelig tages Hensyn til Forholdene dengang og ikke, som Pastor Schmidt i sin Pjece til Rigsdagen fra de sidste Dage, til Forholdene, som de senere har udviklet sig.

Naar man har tilladt sig saa udførligt at gøre Rede for denne Baggrund (jfr. iøvrigt herom den til Justitsministeren afgivne Redegørelse for Mindretallets Politik op til og

under Krigen, udarbejdet af Medlem af Raadet Amtsfuldægtig Caspersen, Aabenraa), er det, fordi disse Forhold gør det vanskeligt at dømme efter almindelige strafferetlige Regler alene. Raadet fastholder som sin Opfattelse, at den rette og eneste logiske Løsning vilde være den at fratage disse Personer deres danske Statsborgerret. De paagældende har sat Tilhørsforholdet til det tyske Folk fremfor Hensynet til det Folk, hvortil de som Statsborgere hørte, og Konsekvensen bør derfor først og fremmest være, at de frakendes deres danske Statsborgerret og derefter sendes ud af Riget, saasnt Muligheden herfor foreligger, med mindre særlige Grunde maatte tale for en Meddelelse af Opholdstilladelse. Man er vel klar over, at Tankegangen er fremmed i gældende dansk Ret, men der foreligger saa ekstraordinære Forhold, at ekstraordinære Retsregler ogsaa maa overvejes. Man skal derhos meget henstille, at denne Retsfølge tages op til Drøftelse af Kommissionen og skal tilføje, at Raadets Resolution herom er vedtaget paa mangfoldige, talrigt besøgte Møder Landsdelen over.

Med Hensyn til de her omtalte to Kategorier af Landsforrædere skal man iøvrigt bemærke, at man finder den frivillige Frontsoldat i Forhold til det danske Folk moralsk mindre dadelværdig end de »Zeitfreiwillige«, der søgte at gøre sin Krigsindsats i Hemmelighed og med den mindst mulige øjeblikkelige Fare, men vidende om, at de i en Invasionssituation skulde være med til at bevogte offentlige Værker og tyske Depoter mod ethvert Angreb (ogsaa af danske Sabotører og Modstandsstyrker) og ligeledes være med til under Generalstrejker at tvinge danske Arbejdere og Medborgere til at holde de offentlige Værker i Gang — jfr. herved de for Kommissionen foreliggende udførlige Redegørelser vedrørende »Zeitfreiwilligtjenesten« og det i Forbindelse dermed staaende Billedmateriale. Det maa herved anses for godtgjort, at disse Personer har betydet en latent Fare for Landsdelens danske Borgere.

Ogsaa for de Krigsfrivillige gælder dog, at de som danske Statsborgere burde have holdt sig tilbage fra at deltage i Kampen ved Siden af Soldaterne fra den Hær, der voldelig havde overfaldet det Land, hvori de hørte hjemme og fortsat ønsker at høre hjemme. At den enkelte under Besættelsen meget vel var klar over, hvorledes det danske Folk saa paa deres Optræden, kan ingen med Rette benægte, jfr. herom »Nordschl. Z.«s gentagne Skrivelser under Krigen om, at man ikke vilde have de frivillige kaldt Landsforrædere.

For de »S S«-Frivillige og andre aktive Krigsdeltagere — Frontsoldater — gælder for nogle af de tyske frivillige i Modsætning til mange Frikorpsfolk, der har handlet af Eventyrlyst og tilsvarende Motiver — at de har handlet udfra det ideelle Motiv som en Pligtfølelse mod det tyske Folk og dets »Fører« — manges Gang oppustet til Fanatisme af en ærgerrig og en maaltbevidst Ledelse — ogsaa fra dansk Side maa erkendes at være. Konsekvenserne heraf kan dog ikke fra dansk Side blive Straffrihed, idet de paagældende har handlet i Strid med deres Pligter som danske Statsborgere, men det vilde som nævnt være det rigtigste, om de paagældende kunde frakendes den Statsborgerret, som de under Krigen ingensomhelst Betydning har tillagt — i hvert Fald ikke af Hensyn til Danmark —. Kan dette ikke lade sig gøre, maa det være naturligt at fastsætte en væsentlig Forskel i Straffen for den meniges Udførelse af Soldatertjeneste og Straffen for de Kredse, der bærer Ansvaret for Hvervningen og Tonen indenfor Mindretallet før og under Krigen. Det vil derfor ogsaa for denne Gruppes Vedkommende være ønskeligt, om man gjorde Strafferammene vide, saaledes at Udmaalingen i de enkelte Tilfælde blev overladt Domstolene. Man gaar ud fra, at Personer, der har meldt sig før 9. April 1940, falder ind under Loven, såfremt de frivilligt har fortsat Tjenesten udover denne Dag. Er dette ikke Tilfældet, maa, der skabes udtrykkelig Hjemmel herfor.

Med Hensyn til de »Zeitfreiwillige« findes naturligvis ogsaa mere eller mindre aktive, og ogsaa her burde være større Muligheder for at variere Straffene, end der nu findes. Ogsaa disse Personer saa man helst frakendt Statsborgerret. For denne Gruppes Vedkommende gælder imidlertid, at en meget stor Part er noget ældre end de »SS«-Frivillige og Familiefædre, og der vil derfor opstaa et særligt Problem ved Udvisning, nemlig med Hensyn til, hvorvidt Fratagelsen af Statsborgerretten og Udvisningen skal ske med eller uden Familie. Raadet maa principielt være af den Opfattelse, at Frakendelsen af Statsborgerretten kun kan ramme den, der personlig har forbrudt sig og ikke Familien. Der vil derfor for disse Tilfældes Vedkommende kunne komme til at foreligge det meget uheldige Forhold, at Manden kommer til at leve i Tyskland og Familien her. En saadan Adskillelse vil i Længden findes uholdbar at opretholde, og der maa derfor allerede nu træffes Afgørelse, om der skal skabes Hjemmel for at foretage en senere Fratagelse af Statsborgerretten for hele Familien i de Tilfælde, hvor en saadan Løsning, alle Forhold taget i Betragtning, maa findes at være den rigtigste.

Fortabelse af almen Tillid. Ogsaa her saa man gerne foretaget en Sondring, saaledes at der skelnes mellem de under Nr. 1—3 i Straffelovstillæggets § 6 omtalte Retsfølger og de øvrige i nævnte Paragraf ommeldte Retsfølger, — af disse navnlig Bestemmelsen under Nr. 8. Medens man vil finde det naturligt, at Retten til at deltage i Valg frakendes for Livstid eller i hvert Fald i et meget langt Tidsrum, vil Fratagelsen af Ret til at erhverve Næringsbrev i mangfoldige Tilfælde medføre Omgaaelse derved, at Næringsbrevet formelt udstedes til f. Eks. Hustruen. Der er ingen, der kan være interesseret i Opretholdelse af Retsregler, der kan omgaaes, uden at man af den Grund er i Stand til at gribe ind. Man vil derfor anse det for ønskeligt, om ogsaa § 6 kunde ændres dels i den antydede Retning, dels saaledes, at det overlades Domstolene at afgøre, hvorvidt og i hvilket Omfang Reglen skulde bringes til Anvendelse i det konkrete Tilfælde.

Med Hensyn til Straffelovstillæggets øvrige Bestemmelser skal man henstille, at der i § 5 hjemles Adgang til Konfiskation af Formue tilhørende de nazistiske tyske Organisationer, saasom Partiet, »S. K.«, »Selbsthilfe«, Skoleforeningerne, A/S »Liefgemeinschaft« og »Deutsche Berufsgruppen«.

Med Hensyn til Tillægget til Retsplejeloven skal man udtale, at man finder det paakrævet, at der gives fri Adgang til Appel. Der findes i Nordslesvig 8—9 Domstole til Afgørelse af mangan Gang helt ensartede Sager. Det vilde være meget ønskeligt, om der skabtes sædvanlig Adgang til at faa en Dom prøvet i 2den Instans, saaledes at der ikke med nogensomhelst Føje kan hævdes, at der er indført Særbestemmelser til Skade for Lovbryderne — alene begrundet i mulige praktiske Vanskeligheder. Navnlig med Hensyn til de rent politiske Forbrydere indenfor Mindretallet vilde det virke uheldigt, hvis vi ikke med god Samvittighed kan henvise til, at de dømmes efter almindelig dansk Lov og Ret.

Til Slut skal man udtale, at man maa anse det for at være af afgørende Betydning, at der skabes Hjemmel til at afsige Domme, som man ikke selv føler i Strid med Retsfølelsen, eller som kun kan bringes i Overensstemmelse med Lovens Ord ved forskellige Konstruktioner fra Domstolens Side. De Domme, der afsiges, maa være endelige, saaledes at der ikke om faa Aar kan rejses en politisk Bevægelse med Henblik paa Amnesti for større eller mindre Grupper af dømte. Allerede afsagte Domme maa enten prøves for Landsretten eller Lovens eventuelle Revision eller reguleres til at stemme med de sædvanlige for tilsvarende Forseelser givne Domme ved Benaadning.

Saafernt den høje Kommission maatte ønske yderligere Oplysninger meddelte, er man villig til at give disse, i hvilken Form det ønskes.

Foranstaaende er forelagt og godkendt i Raadets Møde den 13. December 1945, i hvilket følgende Medlemmer deltog:

Apothekbestyrer Poulsen, Aabenraa, Medlem af Frihedsbevægelsens Samraad, Adjunkt Hoyer, Tønder, Redaktør Søchting, »Dannevirke«, Haderslev, Lærer P. Marcussen, Formand for Dansk Nordisk Ungdomsforbund, Graasten, Rektor Randrup, Tønder, Pastor Riishøjgaard, Rise, Gaardejer Ernst Christensen, Asserballe, Lærerinde Inger Enemark, Tønder, Købmand Kaj Jensen, Aabenraa, Bogtrykker Th. Laursen, Tønder, Overlæge J. Wollesen, Aabenraa, Amtsfuldmægtig Jes P. Caspersen, Aabenraa, Landsretssagfører Kjølbye, Sønderborg, Læge, Dr. med Lorenzen, Bov, og Amtslæge L. B. Lauridsen, Raadets Formand, Haderslev.

Paa Raadets Vegne

Caspersen.

En Henvendelse fra Bund deutscher Nordsehleswiger.

Først vil vi gerne have Lov til at nævne nogle Sætninger af Forbundets grundlæggende Erklæring. De lyder:

Som tyske Nordslesvigere bekender vi os til ubetinget Loyalitet over for den danske Konge, den danske Stat og den nuværende Grænse og tilstræber en ærlig Fred i vor Hjemstavn.

Vi ønsker at stille os paa den demokratiske Statsopfattelses Grund og i vort politiske Liv at virkeliggøre Demokratiets Grundsætninger.

Det er dette Program og den ærlige Vilje til at fare det igennem, der giver os Mod til at bede om Deres Opmærksomhed. Paa et andet Grundlag vilde vi ikke se os i Stand til at tale vore fængsledes og domfældtes Sag.

En dyb Tragedie ruger som en Skygge, der er blevet tilbage efter Krig og Besættelse, over i tusindvis af Hjem mellem Skelbækken og Kongeaa.

Skyggen ruger over det samme Grænseland, i hvilket Danmark gennemførte en i hele Verden anerkendt Mindretalslovgivning, der tillod de tysksindede en Tilværelse i dyb indre Forbindelse med det tyske Folk.

Disse stærke Baand var ikke bristet, da den 9. April kom. Tværtimod. De fleste var levet med ind i den nationale Mystik, der bar Nationalsocialismen frem fra Virkeliggørelsen af den ene tyske Drøm efter den anden, indtil den ikke mere kendte sine Grænser.

Nationalsocialismen havde lært disse Mennesker, at Folket stod højere end Staten, og at Forpligtelsen over for Folket var større end over for Staten.

Dertil kom Læren om Førerprincippet. De førende skulde give Ordren, den enkelte skulde kun følge. Men saa laa Ansvar et ogsaa hos den førende, ikke hos den enkelte.

Disse to Overbevisninger, at Folket kunde stille et ubetinget Krav, og at en Ordre skulde følges, var trængt dybt ind i Mindretallets Overbevisning, da Besættelsen kom og satte det paa Prøve.

Nu staa de samme Mennesker for Domstolene, fordi de fulgte deres Folks Bud og adlød deres Føreres Ordre.

Men nu er det Staten, der kræver sin Ret, og Retten, der drager den enkelte til Ansvar.

I Virkeligheden var det to Livsprincipper, der stødte sammen og tog Livtag med hinanden. Grænselandet har altid haft denne Skæbne at være Brydningsplads i Ideernes stumme Kamp. I Dag er den ene Idé slaaet ud, brudt sammen.

Hvad Slags Mennesker er det saa, der er blevet liggende paa Pladsen i vor Hjemstavn?

For nylig læste man i et Dagblad, at det var en Slags Hipofolk. Altsaa en sammenløben Flok.

Denne Paastand holder dog paa ingen Maade Stik over for en saglig Undersøgelse, naar man lægger Gennemsnittet tilgrund, og det vil vi gøre her.

Naar De f. Eks. i Dag gaar gennem Gaderne i Tønder, vil De kunne erfare, at hver anden eller tredie Forretning staar uden Chef, fordi han er interneret. Det er gamle solide Virksomheder, der for en stor Del har tilhørt en og den samme gode Borgerfamilie i flere eller mange Generationer.

Der er mange dygtige Haandværkere og Arbejdere ogsaa.

Der er ikke faa Præster, Lærere og Læger. Der er Byraadsmedlemmer og kommunale Funktionærer.

Ude paa Landet det samme. Talrige hidtil højtansete Gaardejere og Husmænd. Mange Forkarle og Karle.

Og saa alle disse Mænds unge Sønner, der meldte sig til Fronttjeneste.

Det er en jordbunden, ligevægtig Befolknings Medlemmer, der indtil Majdagene i Aar aldrig har været i Konflikt med Lov og Ret eller har haft noget med Politiet at gøre.

De følte ganske sikkert ingen Eventyrblod rulle i Aarerne, de var økonomisk paa den sikre Side og paa ingen Maade uintelligent.

Da de blev frivillige, havde de ikke andet end Besvær af det. De tidsfrivillige krøb om Søndagen rundt i Terrænet med nærmest ubrugelige tjekkiske og polske Geværer. De frontfrivillige udsatte sig i aarevis for Strabadser, Sult, Savn, Saar og en grufuld Død paa de østlige Slagmarker.

De tidsfrivillige blev opløst kort før Kapitulationen.

Af de andre kom ikke alle hjem. De fleste af dem, der kom vandrende over lange Strækninger, bragte Ar og Saar med, mange havde tabt Arm eller Ben eller var vanskabte tor Livet.

Alle havde troet at maatte tjene deres Folk og adlyde deres Føreres Ordre til det sidste.

Men havde de ingen Muligheder haft for at forstaa Danmarks virkelige Stilling i denne Stormagtskonflikt?

Det kan i hvert Fald siges, at de aldrig har betragtet Danmark som værende i Krig med Tyskland.

De troede paa den officielle Politik og skænkede ikke den Mulighed en Tanke, at den officielle Politik kunde være et Modvaaben mod udøvet Tryk.

De troede paa Regeringserklæringer og Antikominternpagt.

De troede paa, at den danske Ministers Forbliven i Berlin var Udtryk for diplomatiske Forbindelser, der udelukker en langvarig Krigstilstand, selvom de i disse Aar ikke udelukkede Krig.

De troede paa, at Sabotagen var vendt mod danske ligesaavel som tyske Interesser.

Nu bagefter er det let at sige, hvad de burde have troet. Men saadan var Facta.

Mange af dem spurgte — skønt de havde denne Overbevisning — om, hvorvidt det, de skulde tage Del i, var tilladt af den danske Regering. Og Førerne, der i Dag vil være villige til at tage Ansvaret, svarede med et uforbeholdent Ja.

Alt dette er Grunden til, at Lovgivningens tilbagevirkende Kraft af dem føles som en meget stor Uretfærdighed. Og deres Forhold bliver mere tragisk ved, at det er blevet dem bevidst, hvilke Fejl deres eget Folk begik, da det valgte Retsusikkerhedens Bane.

Vi vil ikke her tale mod de Synspunkter, der har ført til denne Lovgivning. Vi ved meget godt, at den største Del af den øvrige Befolkning i hvert Fald i Besættelsens sidste Periode opfattede Danmark som værende i Krig med Tyskland, og at denne Opfattelse er Grundlaget for Danmarks Udenrigspolitik i Dag.

Men vi ønsker at sige, at Forudsætningerne for den tilbagevirkende Lovgivning ikke eller ikke i samme Omfang gælder over for det tyske Mindretals Medlemmer.

Vel kan det ikke formodes at være dette Udvalgs Opgave at komme med Forslag om Ændring i Straffelovstillæggets Grundlag og Karakter.

Men da der formodentlig skal bygges videre paa dette Fundament, vil vi gerne have Tilladelse til at bede Dem indenfor den Kamme, der er sat Udvalgets Arbejde, at tage Hensyn til vore særegne Forhold. Jeg vil sammenfatte dem saaledes:

1. Paa en fra hele den øvrige Befolknings Stilling forskellig Maade maatte de tysksindede føle sig draget mod det tyske Folk.
2. I deres Hjemstavn stødte to modsatte Livsprincipper sammen, der førte dem ud i en Konflikt mellem Folk og Stat, Disciplin og Ansvar.
3. Deres nationale Overbevisning gjorde dem blind og deres politiske Tro døv for det virkelige Forhold mellem Danmark og Tyskland.

Det er os ikke ubekendt, at den offentlige Mening tager Afstand fra det, der i Dag kaldes Særrettigheder for Mindretallet. Men vi vil samtidig mene, at det vilde tjene Danmark til Ære, ikke pludseligt at fare saa haardt frem mod Folk, der i næsten 25 Aar blev ført ad denne Politiks Vej.

Møn der ikke er noget om, at skal der ikke findes nogen særlig Mindretalslovgivning mere, saa maa Perioden fra 1920 til 1945 i hvert Fald afsluttes med en Redningsaktion.

Vi kan ikke have nogen Mening om, hvilke Muligheder Udvalget har for at tage Hensyn til disse rent menneskelige Overvejelser. Vi er dog overbeviste om, at der ud fra det bedste Sagkundskab og med dyb Alvor søges efter en Form for Retsopgør, der paa det givne Grundlag kan holde over for Fremtidens Kritik.

Spørgsmaalet er, om disse Mennesker, der, indtil de blev trukket ned i Krigens Malstrøm, satte deres Kvalifikationer som loydlige Borgere under Bevis, skal udstødes af Samfundet for 5 Aar eller endog Livstid, eller om man skal give dem Mulighed for at vende tilbage til deres Plads indenfor Samfundet.

Vi gaar i Forbøn for dem, der gjorde Tjeneste som frivillige i enhver Form af idealistiske Grunde, uden at gøre sig skyldige i Overgreb.

Idet vi strengt holder os indenfor denne Afgrænsning, henstiller vi ærbødigst til Udvalget at tage følgende Forslag op til Overvejelse:

1. at de frontfrivillige frifindes, eller at der frafaldes Tiltale mod dem, saaledes at den ved Varetægtsfængsel udstaaede Straf betragtes som tilstrækkelig;
2. at idømt Fængselsstraf paa eet Aar eller mindre ikke medfører Tab af almen Tillid for den domfældte;
3. at de tidsfrivillige enten frifindes eller betragtes som faldende ind under denne Gruppe;
4. at der gives Domstolene Mulighed for at fælde betingede Domme, saavidt Retssikkerheden tillader det.

Bortset fra Ønsket om Fastlæggelse af en saaledes nærmere bestemt Ramme for Strafdmaalingen kan vi tiltræde det fra anden Side stillede Forslag om en mere individuel Behandling af de enkelte Tilfælde.

Vi tillader os i dyb Alvor at henstille til Udvalget ikke at tage Hensyn til de Hævnens og Hadets Stemmer, der kræver, at de Mennesker, vi repræsenterer, skal tvinges ned i en Pariakaste.

Ikke de selv, men deres Koner og Børn vilde faa den haardeste Straf. Mange, mange nordslesvigske Slægter med dybe Rødder i vor fælles Hjemstavn, der baade har tysksindede og dansksindede Medlemmer, vil komme til at bøde for en Jerntids Forvirring.

Den uundgaaelige Følge vilde blive, at der vilde opstaa en dulgt Desperation, der en Dag kunde tænkes at efterlade sig dybe Spor i Grænselandets bølgende Historie. Vore Bestræbelser for at finde en positiv Linie indenfor det danske Samfund vilde under disse Forhold før eller senere være dømt til at strandе.

Vi taler ikke kun som tysksindede, vi taler som Nordslesvigere.

Aabenraa, 9. December 1945.

Bund deutscher Nordschleswigers Arbejdsudvalg.

P. U. V.

Ernst Sigfried Hansen.

Forsvarsskrift Fra Tillidsmænd for fængslede i Faarhuslejren.

I Sagen: Anklagemyndigheden mod de Personer, der har været Medlem af »Zeit-freiwilligendienst«.

Forskellige Meddelelser udefra, som er trængt ind i Lejren til de Internerede, gaar ud paa, at Myndighederne har ønsket at komme til Klarhed over Rækkevidden af Begrebet »Zeitfreiwilligen« (i det følgende afkortet »Z. F.«), samt Forholdet mellem Z. F. og den tyske Militærmagt, og dette har givet Anledning til nærværende Skrift.

Dette Skrift gør imidlertid ikke Krav paa at være udtømmende i sit Indhold, og naar deri paaberaabte Dokumenter ikke er fremskaffet og bilagt, skyldes dette den Omstændighed, at vi under Interneringen ikke har Lejlighed til at fremskaffe saadan Dokumentation.

Ved Krigens Udbrud afgav den tyske Folkegruppe ved en Erklæring af Dr. Møller i »Nordschleswigsche Zeitung« en Loyalitetserklæring overfor den danske Stat og tilbød samtidig den tyske Folkegruppe under Mottoet »Dienst am Volk«.

Det at tjene det tyske Folk i dets haarde Kamp og samtidig at være loyal over for den danske Stat har været Princippet i den tyske Folkegruppes Holdning under Krigen. Oprettelsen af Z. F. var heller ikke noget Brud paa denne Holdning og blev heller ikke opfattet saaledes af dets Medlemmer. Meldingen til Z. F. maa nærmest betegnes som en Tilkendegivelse til det tyske Folk.

Efter rolig Overvejelse maa vistnok enhver indrømme, at næppe en eneste af de mange agtværdige Borgere fra de sønderjydske Byer eller af de talrige stovte Bønder fra alle de nordslesvigske Egne, som nu fylder Interneringslejren, vilde være her, hvis man i Foraaret 1943 havde sagt til dem: »at melde sig til Z. F. kan medføre Straf.« Disse gæve hjemmetyske Mænd, som aldrig nogensinde har været i Konflikt med Loven, har aldrig tænkt sig Muligheden af at kunne blive straffet for det, de gjorde. Nu er det naturligvis saaledes, at de fleste Mennesker, og det gælder ogsaa for de hjemmetyske Nordslesvigere, under normale Forhold aldrig blader i Straffeloven. Det har de heller ikke Behov. Deres »Grundindstilling« er saadan, at de ganske naturlig ikke vil komme i nogen alvorlig Konflikt med Straffeloven.

Hvordan maatte saa deres Grundindstilling være med Hensyn til Melding til Z. F. i Februar-Marts 1943?

Folkegruppen har dengang understreget:

- a) Z. F. er lovlig i Henhold til Forhandlinger med den danske Regering.
- b) Z. F. vil aldrig nogensinde blive anvendt mod den danske Stat eller dens Borgere.

Tværtimod maatte man i Begyndelsen anse Z. F. for en Samfundshjælp, idet Z. F. skulde virke som en Slags teknisk Nødhjælp. Dette skal forstaas saaledes, at Z. F. under visse tvungne Omstændigheder evt. kunde blive indsat med det Formaal at sikre livsvigtige Anlæg og derved muliggøre, at saadanne Anlæg kunde holdes i Drift. Heller ikke her var der Tale om et Kontraforhold til den danske Stat eller det danske Folk, tværtimod var en saadan Nødhjælp i Forening med det danske Politi og aldrig som rettet mod danske Interesser.

Efter Tillægsstraffeloven, som vi imidlertid her i Lejren ikke er i Besiddelse af, skal der være Straffefrihed for Handlinger begaaet inden den 29. August 1943, hvis Gerningsmanden har handlet i Henhold til Loven eller en af lovlig dansk Myndighed given Tilladelse, og denne Tilladelse skulde foreligge for Z. F.

Nu har den jævne Mand naturligvis ikke set den danske Stats Billigelse eller Tilladelse sort paa hvidt, han har heller ikke forsøgt paa egen Haand at skaffe sig Vished for, at alt var i Orden. Det var der heller ikke Anledning til, der var ingen Grund til Tvivl fordi

- 1) Dr. Møllers Erklæring maatte være tilstrækkelig.
- 2) Tilladelsen faldt godt i Traad med, hvad den jævne Mand paa det Tidspunkt vidste om det dansk-tyske Forhold. Denne Viden maatte være behersket af:
 - a. Kongens Bud af 9. April 1940, som indtil Krigens Slutning i 1945 var ophængt i næsten alle offentlige Kontorer i Danmark, og som opfordrede alle danske Borgere til at adlyde enhver, som havde Myndighed at udøve, og
 - b. den bekendte Eegeringserklæring af 8. Juli 1940, som ogsaa bærer nuværende Ministres Underskrifter. Denne lyder saaledes: Ved de store Sejre, som har slaaet Verden med Forbavselse og Beundring, er i Europa oprunden en ny Tid, der vil medføre en Nyordning i politisk og økonomisk Henseende under Tysklands Førerskab. Det vil være Danmarks Opgave herunder at finde sin Plads i et nødvendigt og gensidigt Samarbejde med Stortyskland.

Dette og den Omstændighed, at alle ministerielle Bekendtgørelser, Love og Anordninger var af en saadan Beskaffenhed, at man deraf kun kunde faa et virkelig Samarbejde med Tyskland, kunde kun tyde paa et intimt Forhold.

Selvfølgelig har Tilladelsen foreligget, og det samstemmer godt med, hvad der ellers i saa Henseende er fremkommet i dansk Administration, f. Eks. Tilladelsen til danske Officerer og Soldater til at træde i finsk eller tysk Krigstjeneste, Tilladelse til kommunale tyske Lærere (altsaa danske Tjenestemænd) til at træde udenfor Nummer med det Formaal at gaa i Krigstjeneste. I to Tilfælde har kommunale tyske Lærere ved særlig Bevilling paa Tillæg til Finansloven faaet anerkendt deres Krigstjeneste paa Pensionsanciennitet. Endvidere foreligger der et Tilfælde, hvor et Medlem af Z. F. har faaet kongelig Bevilling som Sognepræst, og det er en Kendsgerning, at Medlemmer af Z. F., der samtidig var forpligtet til C. B.-Tjeneste, ved Tilladelse fra dansk Administration blev fritaget for at udøve denne Tjeneste. Er dette ikke ogsaa et Bevis for, at den danske Administration ansaa Tjenesten i Z. F. for lovlig?

I Foraaret 1944 fandt paa Kasernen i Haderslev et Wehrmachtskursus for Z. F. Sted, hvortil ogsaa enkelte Kommunelærere var indkaldt. Disse søgte ad tjenstlig Vej med Angivelse af Grunden Orlov til nævnte Formaal. Efter Skoledirektionens Forhandlinger med Centraladministrationen fik disse Lærere af deres Skoledirektion skriftlig Orlov til ovennævnte Formaal mod at stille en Vikar. At den danske Administration endnu i September 1944 kunde sige nej, viser Svaret paa de Andragender, som Lærere indsendte for at faa Orlov til Skansearbejde. Der blev saavel mundtlig som skriftlig meddelt disse Lærere, at de ikke kunde faa Orlov til de nævnte Fonnaal, hvis de vilde deltage i Arbejdet, maatte det ske i deres Fritid. Der kan saaledes ikke være Tvivl om, at den danske Administration ansaa Z. F. for lovlig og tilladt, saavel for almindelige Borgere som for Tjenestemænd tilhørende den tyske Folkegruppe.

At hele den tyske Folkegruppe har anset Z. F. for en naturlig og lovlig Sag, kan der ikke være Tvivl om. Det er bekendt, at mange var i Z. F. uden at være Medlem af N.S.D.A.P.N. Kun saadanne, som i det hele taget ikke tog Del i det tyske Mindretalsliv eller stod i Periferien, kom ikke.

Men hvordan ligger Sagen nu, efter at Loven med tilbagevirkende Kraft er fremkommet? Efter Forlydende — Loven kender vi jo ikke i sin Ordlyd — skal Z. F. for at være strafbart efter nævnte Lov have forbrudt sig ved

- 1) at være et Korps,
- 2) at have virket mod den danske Stat eller dens Borgere, eller
- 3) ved at have forettet Virksomhed af politimæssig Karakter.

Hvordan ligger Landet saa?

ad 1. Z. F. manglede næsten alle Forudsætninger for at være et Korps. Den var tværtimod næsten en tilfældig Samling af forskellige Byafdelinger med en ganske tilfældig og mangelfuld Uddannelse.

ad 2. Z. F. havde fra Begyndelsen af Hovedprincippet, at den ikke maatte være rettet mod den danske Stat og dens lovlige Organisationer, og derved blev det.

ad 3. Virksomhed af politimæssig Karakter er ikke blevet udøvet. Evt. Overgreb af enkelte Afdelinger eller Personer kan ikke rokke ved ovennævnte Kendsgerninger.

Optagelse i Z. F. skete efter frivillig Melding, og denne var bindende for de enkelte Medlemmer. Disse havde saaledes ikke nogen Mulighed for at udtræde af Z. F.

Under Afhøringer foretaget hos de Internerede er der ofte udtalt, at et Forhold anses for mere graverende, naar det ligger efter den 29. August 1943. Der stilles saa det Spørgsmaal: »Vidste De da virkelig ikke, at Danmark var i Krig med Tyskland siden 29. August 1943?« Hvor skulde den enkelte vide det? Hvor skulde vi vide, hvorledes Forholdet mellem Danmark og Tyskland ses nu, altsaa post factum. Er der virkelig Krigstilstand? Der skal her henvises til, at det danske Gesandtskab var i Berlin lige til Krigens Slutning. Paa samme Maade virkede de danske Konsulater i Tyskland lige til Krigens Slutning. Kort før Tysklands Kapitulation meddelte den danske Udsendelse fra London, at Danmark ikke kunde deltage i Set. Francisko Konferencen, fordi Danmark ikke var i Krig med Tyskland. Allieret Nation er Danmark vistnok først blevet efter Tysklands Kapitulation. Men har det været i Krig, saa har det formentlig været en ejendommelig anonym Krig Man maa huske paa, at, bortset fra de allersidste Maaneder, 95 % af de tysksindede Nordslesvigere aldrig hørte engelsk eller svensk Radio. Det skal i det hele taget fremhæves, at den tyske Folkegruppe i det foreliggende Spørgsmaal stod i den vanskelige Konflikt mellem Nation og Stat. Som anerkendt tysk Folkegruppe maa den have Ret til at stille sig anderledes til det krigsførende tyske Folk som andre danske Statsborgere. Det maa enhver, som har Forstaelse for Grænseproblemer, erkende. Der bliver ofte talt om, at det danske Mindretal syd for Grænsen har været loyal i Modsætning til den tyske Folkegruppe her i Landsdelen. Dette er i og for sig ingen Dyd. For det danske Mindretal var der hidintil ingen Vej udenom, ligesaa lidt som Problemer for den tyske Folkegruppe ikke havde foreligget, hvis Landet ikke var bleven besat af tyske Tropper. Om det danske Mindretal virkelig er loyal, skal vise sig nu efter Tysklands Kapitulation. Man kunde godt tænke sig, at der allerede nu kunde finde en Del Fraternisering eller mere Sted mellem det danske Mindretal og de engelske Besættelsestropper. Og dog vilde Analogien først være helt ført til Bunds, hvis det var danske Tropper, der rykkede mod Syd over Grænsen. Om det danske Mindretal saa vilde forholde sig væsentlig anderledes end den tyske Folkegruppe har gjort det?

I hele det foreliggende Spørgsmaal skal man være varsom med at dømme ud fra Øjeblikkestemninger; i vor Hjemstavn har der Aarhundreder boet Tyske og Danske ved Siden af hinanden. Det vil ogsaa være Tilfældet i Fremtiden.

For saa vidt angaar Personer, der er tyske Statsborgere, og som har gjort Tjeneste som saskaldte »Z. F.«, da ligger Sagen saaledes, at disse Personer i September 1942 modtog en Meddelelse fra det tyske Konsulat, hvorefter der maatte regnes med en Indkaldelse som »Noteinsatzpflichtige«. En saadan Indkaldelsesordre fulgte noget senere fra Værnemagten direkte. Ved Paadømmelse af alle Z. F.-Sager vil der være at tage Hensyn til den Straf, Z. F.-Medlemmer har afsonet, den Frihedsberøvelse, de har maattet taale, de Ydmygelser, de har været ude for, og det Formuetab mange har maattet lide.

De Interneredes Tillidsmænd:

Fremstilling fra Tillidsmænd for fængslede i Faarhuslejren.

i Sagen vedrørende Sigtelse for Lovovertrædelse mod de Personer, der tilhørte »Selbstschutz«.

I Aaret 1943 begyndte de Sprængninger, der tiltog i Antal over hele Landet, ogsaa at omfatte tysk Ejendom i Nordslesvig. Saaledes blev det tyske Ungdomshjem ved Haderslev Dam og Skræderværkstedet John i Sønderborg saavel som andre Virksomheder ødelagt.

Regeringen anbefalede at indrette Fabriksværn og fastlagde et Reglement for saadanne Værn. Vore større tyske Virksomheder gjorde Brug af denne lovmæssige Maade at beskytte deres Ejendom. Derimod kunde de smaa Virksomheder paa Grund af de dermed forbundne store Omkostninger ikke oprette egne Fabriksvagter. Disse henvendte sig derfor til Mindretallets Ledelse om Hjælp. Denne ansaa det for sin Pligt og ogsaa for sin Ret at beskytte Mindretallets Virksomheder, der gav Arbejde og Brød til Tusinder, ikke blot af tyske men ogsaa af danske Mennesker. Da faste Vagter for hver enkelt Virksomhed naturligvis slet ikke kunde gennemføres, kom kun et ambulans Fabriksværn i Betragtning. De unge Mænd, der kunde paatage sig en saadan Opgave, var imidlertid allerede Medlemmer af Zeitfreiwilligendienst. Derfor maatte Mindretallets Ledelse optage Forhandlinger med Værnemagten. Herved blev fastlagt, at en Del af de Zeitfreiwillige skulde opstilles som »Deutscher Selbstschutz« indenfor Z. D.'s Rammer. Uddannelsen af Selbstschutz foregik indenfor Zeitfreiwilligendienst.

Heraf følger, at »Deutscher Selbstschutz« er en Del af Zeitfreiwilligendienst, kun med den Forskel, at Selbstschutz allerede havde visse Opgaver at løse, som Zeitfreiwilligendienst først vilde faa i Tilfælde af Invasion.

Som Grundlag for »Selbstschutz«s Arbejde fastsatte Mindretallets Ledelse det af den danske Regering udgivne Reglement for Fabriksværn. Dette blev tilstillet de lokale Ledere af Selbstschutz i dansk Ordlyd, for at disse kunde være fuldstændig klar over deres Forpligtelser. Medlemmerne blev gjort bekendt med disse Regler.

Heraf fremgaar, at Mindretallets Ledelse har bestræbt sig for at holde »Deutscher Selbstschutz« indenfor Lovens Rammer. Naar der af enkelte Medlemmer er begaaet Overgreb, som under de daværende Forhold maaske ofte var svært at undgaa, er disse af Ledelsen straks bleven stemplet som saadanne, og der blev forhindret Gentagelser. Disse Overgreb maa de paagældende selv tage Ansvar for; de kan ikke lægges Organisationen som Helhed til Last, ej heller de Medlemmer, som ansvarsbevidst har bestræbt sig at overholde de lovmæssige Bestemmelser.

»Deutscher Selbstschutz« havde som omtalt til Opgave at virke som »ambulans Fabriksværn«. Der blev udsendt Patruljer, som efter en i Forvejen fastlagt Plan berørte alle tyske Virksomheder. Det kunde selvfølgelig ikke undgaa, at derved de offentlige Veje blev benyttede. Patruljerne havde imidlertid ingen Opgave paa disse Veje; de skulde udelukkende beskytte tyske Virksomheder.

Det er derfor ogsaa fuldstændig urigtig at ville tillægge »Deutscher Selbstschutz« politimæssige Opgaver; det var et Fabriksværn og ikke andet.

Medlemmernes Uniformering var uensartet. Delvis blev Værnemagten, delvis »S. K.«s Vinteruniform benyttet. Ofte fungerede Medlemmerne ogsaa i Civil.

En Del af Medlemmerne var udrustet med en Pistol. Denne Pistol var udelukkende tænkt som Middel til Selvforsvar for de enkelte Medlemmer. Det var endog Medlemmerne forbudt at afgive Varselsskud. Disse Vaaben var altsaa ikke rettet mod nogensomhelst, men skulde kun bruges i Tilfælde af Nødværge. Dette maa paa Grund af de daværende usikre Forhold anses for at være paakrævet. Denne Paastand bekræftes ved den Kendsgerning, at der under Selbstschutz' Virksomhed ikke er sket en eneste Skudveksling, og at der altsaa hverken er Menneskeliv at beklage eller materielle Værdier gaaet tabt.

Resummerende kan altsaa fastslaas:

- 1) Selbstschutz er en Underdeling af »Zeitfreiwilligendienst«.
- 2) Dets Opgave havde de af den danske Begering fastlagte Bestemmelser for Fabriksværn til Grundlag.
- 3) Selbstschutz havde ingen Opgaver af politimæssig Art.
- 4) Medlemmernes Pistol skulde bruges i Nødværge.
- 5) Selbstschutz's Arbejde har hverken tilføjet Danmark Tab af Menneskeliv eller materielle Værdier.

Til Regering og Rigsdag.

I Anledning af, at der for Tiden paatænkes Ændringer i Lov af 1. Juni 1945 om Forrædderi og landsskadelig Virksomhed, skal vi underskrevne indtrængende henstille, at Loven ændres saaledes, at Indtrædelse i Frikorps Danmark før d. 29. August 1943 og den blotte Tjenstgøring i dette bliver straffri.

Til Begrundelse herfor skal vi anføre, at den dasiddende danske Regering paa den Tid, da Korpsset oprettedes, i det hele indtog den Holdning, at Danmarks Forhold til Tyskland skulde ordnes ad Forhandlingens Vej, og at den — omend den ikke tog Initiativet til Korpssets Oprettelse eller anbefalede dette — dog positivt godkendte det og tillod danske Officerer at gøre Tjeneste i Frikorpset med Ret til at genindtræde i deres Nummer i den danske Hær.

Da den dagældende Straffelov kun hjemlede Straf for at lade sig hverve til fremmed Krigstjeneste, saafremt Danmark selv var i Krig, eller der var truende Udsigt hertil, er det givet, at selve Indtrædelsen i Frikorps Danmark forud for 29. August 1943 ikke kunde straffes.

Det er i sig selv usædvanligt og lidet stemmende med almindelige Retsprincipper at fastsætte Straf for Handlinger, som ikke var retsstridige paa det Tidspunkt, da de blev begaaet, og Forsvaret for Straffelove med tilbagevirkende Kraft kan kun begrundes med, at den paagældende Handlings Forkastelighed og Uforsvarlighed, uanset Straffelovens Tavshed, maatte staa klart for enhver.

Vi er fuldt ud enige i, at Indtrædelse i Frikorps Danmark under de givne Forhold, — da vort Land var besat af Tyskerne —, var en nationalt forkastelig Handling, og dette er naturligvis blevet stærkt understreget gennem de Overgreb, der senere foretoges baade fra tysk Side og fra Medlemmer af Frikorps Danmark.

Alligevel mangler det sikre Grundlag for en saadan moralsk Fordømmelse, som maa være Forudsætningen for en Straffelov med tilbagevirkende Kraft.

Frikorps Danmarks Oprettelse blev faktisk akcepteret af den danske Regering, der den Gang ansaa Hvervning til dette som et mindre Onde, der muligt kunde skaane Landet for større Ulykker, Tvangsudskrivning til Arbejdstjeneste, eventuelt militær Tjeneste o. lign., og hele den Uklarhed, som skabtes ved, at Regeringen mente at maatte følge en Politik overfor Tyskland, der stred mod den langt overvejende Del af Folkets følelsesmæssige Indstilling, maa uundgaeligt føre til, at det nu maa være udelukket generelt at dømme dem, der indtraadte i Frikorpset.

End mindre lader det sig efter vor Opfattelse forsvare ved en tilbagevirkende Lov at hjemle Strai for en Indtrædelse i Frikorpset, som af uindviiede og letbevægelige Gemytter efter alt, hvad der forelaa, kunde opfattes som en af Regeringen ikke blot billiget, men positivt ønsket Handling.

Det er vort Indtryk, at Idømmelse af Straf for disse Handlinger, uanset hvor liden Sympati den enkelte har for dem, der fulgte Kaldelsen til Frikorpset, er uforenelig med

sand Opfattelse af Retfærdighed. Og vi maa anse det for betænkeligt, hvis man fortsat straffer i Strid med et grundlæggende Retsprincip og manges Retsfølelse.

Den Udrensning, som skal og maa ske, her som i andre Lande, der har været i Tyskernes Vold, kan i Virkeligheden kun føres igennem ved Hjælp af Brud paa retlige Grundsætninger, som under almindelige Forhold er ukrænelige. Herved er desværre intet at gøre, men netop derfor er det af afgørende Betydning, at de Afvigelser, som efter den tyske Besættelse nødvendigvis skal ske, fra Retsprincipper, som vort Land gennem Tiderne har været stolt af at holde i Hævd, foretages med fuld og praktisk talt eenstemmig Tilslutning fra alle Kredse i vor Befolkning.

Kun under den Forudsætning kan en Udrensning føres igennem, uden at der skabes en Splittelse i Retsopfattelsen, der vil sætte Spor langt ud i Fremtiden.

<i>Flemming Allerup,</i> Højesteretssagfører.	<i>Ernst Andersen,</i> Professor, Dr. jur.	<i>Hans Andersen,</i> Sagfører, Odense.
<i>Poul Andersen,</i> Professor, Dr. jur.	<i>K. Anker-Jensen,</i> Overretssagfører.	<i>D. G. M. Bache,</i> Overretssagfører.
<i>H. W. Berg,</i> Overretssagfører, Odense.	<i>H. H. Bruun,</i> Højesteretssagfører.	<i>Sigurd Bruun,</i> Landsretssagfører.
<i>Svend T. Bruun,</i> Landsretssagfører.	<i>Peter E. Buhl,</i> Landsretssagfører.	<i>V. Byrdal,</i> Overretssagfører.
<i>Karsten Byrdal,</i> Landsretssagfører.	<i>H. Bærentsen,</i> Landsretssagfører.	<i>Nic. Carstensen,</i> Landsretssagfører.
<i>Andr. Christensen,</i> Højesteretssagfører, Aarhus.	<i>Arthur Christensen,</i> Landsretssagfører, Aarhus.	<i>Mogens Christensen,</i> Landsretssagfører, Aarhus.
<i>Wilfred Christensen,</i> Landsretssagfører.	<i>Jørgen Cold,</i> Landsretssagfører.	<i>Karl O. Christiansen,</i> Lektor ved Københ.s Universitet.
<i>Valdemar Copmann,</i> Sagfører, cand. jur., Odense.	<i>C. L. David,</i> Højesteretssagfører.	<i>Fr. Dragsted,</i> Overretssagfører.
<i>Math. Edlund,</i> Overretssagfører.	<i>Th. Eigenbrod,</i> Landsretssagfører, Odense.	<i>Chr. Eistrup,</i> Overretssagfører, Viborg.
<i>Aage Bay Erichsen,</i> Højesteretssagfører.	<i>Axel Ernst,</i> Sagfører, cand. jur., Odense.	<i>Johs. Faurholt,</i> Direktør i Bikuben, fhv. Byretsdommer.
<i>O. Fensager,</i> Landsretssagfører.	<i>Folmar-Hansen,</i> Sagfører, Odense.	<i>Ove Frederiksen,</i> Overretssagfører.
<i>Leif Gamborg,</i> Højesteretssagfører.	<i>Jakob E. Gelting,</i> Højesteretssagfører.	<i>P. Glad,</i> Landsretssagfører, Aarhus.
<i>N. J. Gorrissen,</i> Højesteretssagfører.	<i>Knud Grünwald,</i> Overretssagfører, Aalborg.	<i>Olaf Haack,</i> fhv. Retspræsident.
<i>Johanne Hansen,</i> Landsretssagfører.	<i>J. Hartvig Jacobsen,</i> Højesteretssagfører, Dr. iur.	<i>Adam Hauch,</i> Landsretssagfører.
<i>A. P. Henriksen,</i> Landsretssagfører, Odense.	<i>C. B. Henriques,</i> Højesteretssagfører.	<i>J. Himmelstrup,</i> Dr. phil.
<i>H. H. Holm,</i> Landsretssagfører.	<i>C. Holst-Knudsen,</i> Landsretssagfører, Aarhus.	<i>Axel Hulegaard,</i> Overretssagfører.
<i>Erik Høgsbro,</i> Landsretssagfører, Odense.	<i>Knud Illum,</i> Professor, Dr. jur., Aarhus.	<i>Knud Jærner,</i> Overretssagfører.

- Thøger Jensby*,
Landsretssagfører, Viborg.
- Stig Juul*,
Professor, Dr. jur.
- J. Kirstein*,
Landsretssagfører.
- Chr. Krag*,
Landsretssagfører, Aarhus.
- N. Chr. Larsen*,
Landsretssagfører, Aalborg.
- Torben Lund*,
Kontorchef, Lektor ved Københ.s
Universitet, Dr. jur.
- O. K. Magnussen*,
Overretssagfører,
Lektor ved Københ.s Universitet.
- Af. Mikkelsen*,
Landsretssagfører, Viborg.
- Peter Paulsen*,
Overretssagfører.
- Niels Aage Pedersen*,
Landsretssagfører.
- E. Richter*,
Højesteretssagfører.
- Otto Schlegel*,
Direktør i Bikuben,
fhv. Statsadvokat ved Højesteret.
- Frits Steffensen*,
Sagfører, Odense.
- H. Thorsøe-Jacobsen*,
Landsretssagfører.
- Carl Torkid-Hansen*,
Landsretssagfører.
- Uffe Vilstrup*,
Landsretssagfører.
- Aage Ørum*,
Overretssagfører.
- Eigil Jensen*,
Landsretssagfører.
- Else Jørgensen*,
Landsretssagfører.
- Niels Klerk*,
Landsretssagfører,
Lektor ved Københ.s Universitet.
- H. H. Krarup*,
Overretssagfører, Odense.
- Oluf Lind*,
Landsretssagfører,
Lektor ved Københ.s Universitet.
- Svend Lunøe*,
Landsretssagfører.
- J. A. Melchior*,
Landsretssagfører.
- Jul. Møller*,
fhv. Højesteretsdommer,
- Axel H. Pedersen*,
Landsretssagfører.
- Poul Poulsen*,
fhv. Højesteretsdommer.
- Otto Rosentoft*,
Landsretssagfører.
- Kristian Sindballe*,
Professor, Dr. jur.
- F. Teisen*,
Overretssagfører, Viborg.
- Henrik Tiemroth*,
Landsretssagfører.
- J. Trolle*,
Statsadvokat.
- Jons, Vibe-Hastrup*,
Overretssagfører.
- Chr. Ørum*,
Overretssagfører, Viborg.
- Ernst B. Jerichow*,
Landsretssagfører.
- Poul Johs. Jørgensen*,
Professor, Dr. jur.
- Th. Knudtzon*,
Højsteretssagfører.
- Aksel E. Larsen*,
Overretssagfører.
- Knud Lollesgaard*,
Overretssagfører, Odense.
- Niels Madsen*,
Overretssagfører, Odense.
- Povl Melchior*,
Landsretssagfører.
- O. T. Neel*,
Landsretssagfører.
- Johannes Pedersen*,
Landsretssagfører, Odense.
- O. Gangsted Rasmussen*,
Landsretssagfører.
- P. Sandholt*,
Overretssagfører.
- Alfred Sorvad*,
Landsretssagfører, Viborg.
- Th. Thorsteinsson*,
Højsteretssagfører,
Kreditforeningsdir.
- V. Topsøe-Jensen*,
fhv. Højsteretsdommer.
- Gertrud Vandborg*,
Landsretssagfører, Aalborg.
- Frank Wilde*,
Overretssagfører, Aarhus.

